

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท โส้ ญ้อ ไทยลาว ที่อาศัยในเขตชนบท จังหวัดสกลนคร โดยศึกษาจากกลุ่มผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวนกลุ่มชาติพันธุ์ละ 100 คน ผลการวิจัยนำเสนอด้วยตารางประกอบคำบรรยาย ตามลำดับ ดังนี้

4.1 ผลการวิจัย

4.1.1 ลักษณะทางประชากรและสังคมของผู้สูงอายุ

4.1.2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

4.1.2.1 คุณภาพชีวิตด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

4.1.2.2 คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ

4.1.2.3 คุณภาพชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน

4.1.2.4 คุณภาพชีวิตด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ

4.1.2.5 คุณภาพชีวิตด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง

4.1.2.6 ความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ

4.1.2.7 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวม

4.1.2.8 การศึกษาเฉพาะกรณี : คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุรายบุคคล

4.1.3 ความแตกต่างของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท โส้ ญ้อ ไทยลาว ที่อาศัยในเขตชนบท จังหวัดสกลนคร

4.2 การอภิปรายผล

4.1 ผลการวิจัย

4.1.1 ลักษณะทางประชากรและสังคมของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้มีจำนวนกลุ่มชาติพันธุ์ละ 100 คน นำเสนอลักษณะทางประชากรและสังคมของผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท โส้ ญ้อ ไทยลาว ตามลำดับดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท มีจำนวน 100 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63 มีอายุอยู่ในช่วง 60-64 ปี ร้อยละ 29 รองลงมาคืออยู่ในช่วงอายุ 65-69 ปี และ 70-74 ปี ร้อยละ 23 สำหรับอายุ 75 ปีขึ้นไป พบร้อยละ 25 ผู้สูงอายุทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ

ด้านสถานภาพสมรส ผู้สูงอายุมีสถานภาพสมรสหม้าย ร้อยละ 41 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 57 สถานภาพสมรสหย่าแยก ร้อยละ 1 สถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 1

ด้านระดับการศึกษา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 85 รองลงมาคือไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 14 และจบระดับมัธยมศึกษา 3 ร้อยละ 1 ไม่มีผู้สูงอายุจบระดับอุดมศึกษาเลย

ด้านความสามารถในการอ่านเขียน ผู้สูงอายุสามารถอ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 73 สามารถอ่านออกเขียนไม่ได้ ร้อยละ 9 อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ร้อยละ 18

ด้านสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว พบว่า โดยส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-5 คน ร้อยละ 75 รองลงมาคือ มีสมาชิกในครอบครัว 6-10 คน ร้อยละ 20 ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นลักษณะครอบครัวขยาย ร้อยละ 64 ครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 36

กลุ่มชาติพันธุ์โส้

ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ โส้ มีจำนวน 100 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53 มีอายุอยู่ในช่วง 60-64 ปี ร้อยละ 32 รองลงมาคืออยู่ในช่วงอายุ 70-74 ปี ร้อยละ 26 อายุ 75 ปีขึ้นไป พบ ร้อยละ 18 ผู้สูงอายุทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ

ด้านสถานภาพสมรส ผู้สูงอายุมีสถานภาพสมรสหม้าย ร้อยละ 60 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 37 สถานภาพสมรสหย่าแยก ร้อยละ 2 สถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 1

ด้านระดับการศึกษา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 70 รองลงมาคือไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 30

ด้านความสามารถในการอ่านเขียน ผู้สูงอายุสามารถอ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 57 สามารถอ่านออกเขียนไม่ได้ ร้อยละ 6 อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ร้อยละ 37

ด้านสมาชิกทั้งหมดในครอบครัวพบว่า มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-5 คน ร้อยละ 79 รองลงมาคือมีสมาชิกในครอบครัว 6-10 คน ร้อยละ 15 ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว เป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 61 ครอบครัวขยาย ร้อยละ 39

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ มีจำนวน 100 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62 มีอายุอยู่ในช่วง 60-64 ปี ร้อยละ 42 รองลงมาคืออยู่ในช่วงอายุ 70-74 ปี ร้อยละ 16 อายุ 75 ปีขึ้นไป ร้อยละ 12 ผู้สูงอายุทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ

ด้านสถานภาพสมรส ผู้สูงอายุมีสถานภาพสมรสหม้าย ร้อยละ 51 สถานภาพสมรสหย่าแยก ร้อยละ 1 สถานภาพโสด ร้อยละ 2

ด้านระดับการศึกษา ผู้สูงอายุมีระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 85 รองลงมาคือไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 13 และจบระดับมัธยมศึกษา 3 ร้อยละ 2

ด้านความสามารถในการอ่านเขียน ผู้สูงอายุสามารถอ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 80 สามารถอ่านออกเขียนไม่ได้ ร้อยละ 3 อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ร้อยละ 17

ด้านสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว พบว่ามีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-5 คน ร้อยละ 85 รองลงมาคือมีสมาชิกในครอบครัว 6-10 คน ร้อยละ 14 ลักษณะโครงสร้างครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย ร้อยละ 45 ครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 55

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว มีจำนวน 100 คน เป็นเพศหญิงร้อยละ 56 มีอายุอยู่ในช่วง 60-64 ปี ร้อยละ 27 รองลงมาคืออยู่ในช่วงอายุ 65-69 ปี ร้อยละ 25 อายุ 75 ปีขึ้นไป ร้อยละ 31 ผู้สูงอายุทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ

ด้านสถานภาพสมรส ผู้สูงอายุมีสถานภาพสมรสหม้าย ร้อยละ 40 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 58 สถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 2 ไม่มีสถานภาพสมรสหย่าแยก

ด้านระดับการศึกษา ผู้สูงอายุมีระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 79 รองลงมาคือไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 19 และจบระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 2 ไม่มีผู้สูงอายุจบระดับอุดมศึกษาเลย

ด้านความสามารถในการอ่านเขียน ผู้สูงอายุสามารถอ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 75 สามารถอ่านออกเขียนไม่ได้ ร้อยละ 6 อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ร้อยละ 19

ด้านสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว พบว่ามีสมาชิกในครอบครัว 1-5 คน ร้อยละ 84 รองลงมาคือมีสมาชิกในครอบครัว 6-10 คน ร้อยละ 14 ลักษณะโครงสร้างครอบครัว เป็นครอบครัวขยาย ร้อยละ 76 ครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 24 รายละเอียดลักษณะทางประชากรและสังคมของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ไส้ ญ้อ ไทยลาว ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามลักษณะทางประชากร และสังคม

ลักษณะทางประชากรและสังคม (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
อายุ				
60-74 ปี	75.00	82.00	88.00	69.00
75-84 ปี	20.00	17.00	9.00	25.00
85 ปีขึ้นไป	5.00	1.00	3.00	6.00
เพศ				
ชาย	37.00	47	38.00	44.00
หญิง	63.00	53	62.00	56.00
สถานภาพสมรส				
โสด	1.00	1.00	2.00	2.00
คู่	57.00	37.00	46.00	58.00
หม้าย	41.00	60.00	51.00	40.00
หย่า-แยก	1.00	2.00	1.00	0.00
ด้านระดับการศึกษา				
ไม่ได้เรียน	14.00	30.00	13.00	19.00
จบชั้นประถมศึกษา	85.00	70.00	85.00	79.00
จบชั้นมัธยมศึกษา	1.00	0.00	2.00	2.00
ด้านความสามารถในการอ่านเขียน				
อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้	18.00	37.00	17.00	19.00
อ่านออก เขียนไม่ได้	9.00	6.00	3.00	6.00
อ่านออก เขียนได้	73.00	57.00	80.00	75.00
ลักษณะครอบครัว				
ครอบครัวเดี่ยว	36.00	61.00	55.00	24.00
ครอบครัวขยาย	64.00	39.00	45.00	76.00

4.1.2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

4.1.2.1 คุณภาพชีวิตด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

กลุ่มชาติพันธุ์ไท

จากการศึกษาความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นำเสนอ ดังนี้

กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุสามารถทำได้ตามปกติคือ กิจกรรมการอาบน้ำ การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การสวมใส่รองเท้า ร้อยละ 91-96 รองลงมาคือกิจกรรมการกางมุ้งเก็บมุ้ง เก็บที่นอน การใส่บาตรเดินไปวัด การทำความสะอาดกวาดบริเวณบ้าน การไปตลาดซื้อของตามร้านค้า ร้อยละ 81-88 ส่วนกิจกรรมการประกอบอาหาร การเตรียมอาหาร การซักเสื้อผ้าพบว่า ผู้สูงอายุทำได้ปกติ ร้อยละ 70-74 ส่วนกิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุทำได้ตามปกติเป็นส่วนน้อย ได้แก่ กิจกรรมการขึ้นลงบันไดบ้าน การก้มย่อตัวลงเก็บของ การทำสวนปลูกผักสวนครัว การเปลี่ยนอริยาบถ และกิจกรรมการเข้าห้องน้ำ ร้อยละ 50-65

สำหรับกิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุทำได้ยากลำบากเป็นส่วนใหญ่คือ กิจกรรมการเปลี่ยนอริยาบถ การก้มย่อตัวเก็บของ การขึ้นลงบันไดบ้าน พบถึงร้อยละ 43-50

กลุ่มชาติพันธุ์โล

กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุสามารถทำได้ตามปกติคือ การสวมใส่รองเท้าคิดเป็นร้อยละ 91 รองลงมาคือกิจกรรมการซักเสื้อผ้า การประกอบอาหารเตรียมอาหาร การทำความสะอาดกวาดบริเวณบ้าน การไปตลาดซื้อของตามร้านค้า การใส่บาตรเดินไปวัด การรับประทานอาหาร การกางมุ้งเก็บมุ้งเก็บที่นอน การแต่งกาย กิจกรรมการอาบน้ำ พบร้อยละ 85-89 ส่วนกิจกรรมการเข้าห้องน้ำ การทำสวนปลูกผักสวนครัว พบว่าทำได้ตามปกติ ร้อยละ 73-77 กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โลทำได้ตามปกติเป็นส่วนน้อยคือ กิจกรรมการเปลี่ยนอริยาบถ การขึ้นลงบันไดบ้าน พบร้อยละ 58-59

กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล ทำได้ยากลำบากคือ กิจกรรมการก้มย่อตัวลงเก็บของ การขึ้นลงบันไดบ้าน การเปลี่ยนอริยาบถ พบร้อยละ 40-42

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุสามารถทำได้เป็นปกติส่วนใหญ่ คือ กิจกรรมการทำความสะอาดกวาดบริเวณบ้าน การรับประทานอาหาร การใส่บาตรเดินไปวัด การแต่งกาย การสวมใส่รองเท้า การกางมุ้งเก็บมุ้งเก็บที่นอน การอาบน้ำ พบร้อยละ 92-98 รองลงมาคือ กิจกรรมการทำสวนปลูกผักสวนครัว การซักเสื้อผ้า การประกอบอาหารเตรียมอาหาร การไปตลาดซื้อของตามร้านค้า พบร้อยละ 81-88 ส่วนกิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุสามารถทำได้ตามปกติเป็นส่วนน้อยคือ การก้มย่อตัวลงเก็บของ การเปลี่ยนอริยาบถ การขึ้นลงบันไดบ้าน พบร้อยละ 55-62

กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ทำได้ยากลำบาก คือ กิจกรรมการขึ้นลงบันไดบ้าน การเปลี่ยนอริยาบถ การก้มย่อตัวลงเก็บของ พบร้อยละ 38-45

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุสามารถทำได้ตามปกติเป็นส่วนใหญ่คือ กิจกรรมการทำสวน ปลูกผักสวนครัว การทำความสะอาดกวาดบริเวณบ้าน การซักเสื้อผ้า การสวมใส่รองเท้า การกางมุ้งเก็บมุ้งเก็บที่นอน การไปตลาดซื้อของตามร้านค้า การประกอบอาหาร การเตรียมอาหาร การใส่บาตรเดินไปวัด การรับประทานอาหาร กิจกรรมการอาบน้ำ การแต่งกาย พบร้อยละ 95-99 รองลงมาคือกิจกรรมการเข้าห้องน้ำ พบร้อยละ 87 ส่วนกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ตามปกติเป็นส่วนน้อยคือ กิจกรรมการก้มย่อตัวลงเก็บของ การขึ้นลงบันไดบ้าน การเปลี่ยนอริยาบถ พบร้อยละ 66-69

กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุทำได้ยากลำบากเป็นส่วนใหญ่คือกิจกรรมการขึ้นลงบันไดบ้าน การเปลี่ยนอริยาบถ การก้มย่อตัวลงเก็บของ พบร้อยละ 38-45

จากการศึกษาความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุ ทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ไม่พบผู้สูงอายุที่ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้เลย

รายละเอียดความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ไส้ ญ้อ ไทยลาว ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

ความสามารถในการปฏิบัติ กิจกรรมประจำวัน (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	ไส้	ญ้อ	ไทยลาว
	ทำได้ตามปกติ/ทำได้ยากลำบาก			
1. การอาบน้ำ	95/5	89/11	98/2	99/1
2. การเข้าห้องน้ำห้องส้วม	65/35	73/27	67/33	87/13
3. การแต่งกาย	91/9	89/11	96/4	99/1
4. การรับประทานอาหาร	92/8	88/12	95/5	98/2
5. การเปลี่ยนอริยาบถ	57/43	58/42	60/40	69/31
6. การก้มย่อตัวลงเก็บของ	52/48	60/40	55/45	66/34
7. การขึ้นลงบันไดบ้าน	50/50	59/41	62/38	69/31
8. การสวมใส่รองเท้า	96/4	91/9	96/4	96/4
9. การกางมุ้งเก็บมุ้งเก็บที่นอน	88/12	89/11	98/2	96/4
10. การใส่บาตรเดินไปวัด	87/13	88/12	96/4	97/3
11. การไปตลาด การไปซื้อ ของตามร้านค้า	81/19	86/14	88/12	96/4

ตารางที่ 2 จำนวนของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

ความสามารถในการปฏิบัติ กิจกรรมประจำวัน (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
	ทำได้ตามปกติ/ทำได้ยากลำบาก			
12. การทำสวนปลูกผักสวนครัว	55/45	77/23	81/19	95/5
13. การทำความสะอาด-การ กวาดบริเวณบ้าน	84/16	86/14	92/8	95/5
14. การประกอบอาหาร-การ เตรียมอาหาร	74/26	85/15	87/13	96/4
15. การซักเสื้อผ้า	70/30	85/15	87/13	95/5

4.1.2.2 คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ

การพิจารณาถึงภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท โล้ ญ้อ ไทยลาว ที่อาศัยในเขตชนบท จังหวัดสกลนคร โดยพิจารณาจากด้านสุขภาพกายและด้านสุขภาพจิต

จากการศึกษาด้านสุขภาพกายของผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นำเสนอ ดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

จากการศึกษาพบว่า อาการของโรคที่พบในผู้สูงอายุมากที่สุด คือ อาการในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ คือ อาการปวดหลัง ปวดเอว ปวดกล้ามเนื้อ ปวดตามข้อต่าง ๆ ร้อยละ 60-83 โดยกลุ่มอาการที่พบมากที่สุดคือ อาการปวดเอว ร้อยละ 83 รองลงมาคือ อาการปวดหลัง ร้อยละ 75 นอกจากกลุ่มอาการในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อแล้ว อาการที่พบรองลงมาตามลำดับคือ อาการเหนื่อยอ่อนเพลีย ร้อยละ 60 อาการวิงเวียนเป็นลม ร้อยละ 50 อาการท้องอืดแน่นท้อง ร้อยละ 41 ส่วนกลุ่มอาการที่พบน้อยคือ อาการเรอเปรี้ยว เบื่ออาหาร ข้อเย็น มีไข้เจ็บคอ อาการในระบบทางเดินปัสสาวะ ร้อยละ 10-15

ความบ่อยของการเจ็บป่วยส่วนใหญ่จะเป็น 1-5 ครั้งต่อเดือน มีบางกลุ่มอาการที่พบว่าเป็นมากกว่า 11 ครั้ง ต่อเดือนนั้นคือกลุ่มอาการในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ

กลุ่มชาติพันธุ์โล้

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มอาการของโรคที่พบในผู้สูงอายุมากที่สุดคือ กลุ่มอาการในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ได้แก่ ปวดหลัง ปวดเอว ปวดกล้ามเนื้อ ปวดตามข้อต่าง ๆ ยกเว้นข้อเย็น ร้อยละ 54-76 กลุ่มอาการที่พบรองลงมาคือ อาการวิงเวียนเป็นลม ร้อยละ 54 อาการเหนื่อยอ่อนเพลีย ร้อยละ 50 อาการชาตามปลายมือปลายเท้า ร้อยละ 38 อาการท้องอืดแน่นท้อง ร้อยละ 34 อาการท้องผูก ร้อยละ 32 ส่วนกลุ่มอาการที่พบน้อย ได้แก่ กลุ่มอาการในระบบทางเดินปัสสาวะ ร้อยละ 14 อาการข้อเย็น ร้อยละ 12

ความบ่อยของการเจ็บป่วยส่วนใหญ่จะเป็น 1-5 ครั้งต่อเดือนในทุกกลุ่มอาการของโรค
กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มอาการของโรคที่พบในผู้สูงอายุมากที่สุดคือ กลุ่มอาการในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ได้แก่ ปวดหลัง ปวดเอว ปวดกล้ามเนื้อ ปวดตามข้อต่าง ๆ ยกเว้นข้อเข่า ร้อยละ 47-81 กลุ่มอาการที่พบบรองลงมาคือ อาการเหนื่อยอ่อนเพลีย ร้อยละ 40 อาการท้องผูก ร้อยละ 35 อาการท้องอืดแน่นท้อง ร้อยละ 36 อาการวิงเวียนเป็นลม ร้อยละ 34 อาการชาตามปลายมือปลายเท้า ร้อยละ 32 ส่วนกลุ่มอาการที่พบน้อย ได้แก่ อาการข้อเข่า ร้อยละ 11 กลุ่มอาการในระบบทางเดินปัสสาวะ ร้อยละ 13-14

ความบ่อยของการเจ็บป่วยส่วนใหญ่จะเป็น 1-5 ครั้งต่อเดือนในทุกกลุ่มอาการของโรค
กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มอาการของโรคที่พบในผู้สูงอายุมากที่สุด คือโรคในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ได้แก่ ปวดหลัง ปวดเอว ปวดกล้ามเนื้อ ปวดตามข้อต่างๆ ร้อยละ 45-75 ยกเว้นข้อเข่า กลุ่มอาการที่พบบรองลงมาตามลำดับ คือ อาการวิงเวียนเป็นลม ร้อยละ 48 อาการเหนื่อยอ่อนเพลีย ร้อยละ 40 อาการชาตามปลายมือปลายเท้า อาการท้องอืดแน่นท้อง ร้อยละ 36 ส่วนกลุ่มอาการที่พบน้อย ได้แก่ กลุ่มอาการในระบบทางเดินปัสสาวะ ร้อยละ 9 อาการข้อเข่า ร้อยละ 14 มีไข้เจ็บคอ ร้อยละ 15

ความบ่อยของการเจ็บป่วยส่วนใหญ่จะเป็น 1-5 ครั้งต่อเดือนในทุกกลุ่มอาการของโรค
รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3-4

ตารางที่ 3 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามการมีอาการเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา

กลุ่มอาการเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	ไส้	ญ้อ	ไทยลาว
ภาวะการมีอาการในรอบ 1 เดือน				
1. อาการในระบบทางเดินอาหาร				
ท้องผูก	22.00	32.00	38.00	28.00
ท้องอืดแน่นท้อง	41.00	34.00	36.00	36.00
ท้องเสีย	13.00	27.00	22.00	23.00
เรอเปรี้ยว เบื่ออาหาร	10.00	21.00	15.00	22.00
2. อาการในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ				
ปวดหลัง	75.00	69.00	70.00	65.00
ปวดเอว	83.00	76.00	81.00	74.00

ตารางที่ 3 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามการมีอาการเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา (ต่อ)

กลุ่มอาการเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
ภาวะการมีอาการในรอบ 1 เดือน				
ปวดกล้ามเนื้อ	60.00	54.00	47.00	45.00
ปวดตามข้อต่าง ๆ	60.00	54.00	56.00	50.00
ข้อเข่า	11.00	12.00	11.00	14.00
3. อาการในระบบทางเดินหายใจ				
ได้แก่ มีไข้ ไอ	26.00	18.00	21.00	22.00
มีไข้ เจ็บคอ	14.00	15.00	18.00	15.00
มีไข้ ไอ เจ็บคอ	30.00	31.00	33.00	27.00
4. อาการชาตามปลายมือปลายเท้า	38.00	38.00	32.00	36.00
5. อาการวิงเวียนเป็นลม	50.00	54.00	34.00	48.00
6. อาการเหนื่อยอ่อนเพลีย	60.00	50.00	40.00	40.00
7. อาการในระบบทางเดินปัสสาวะ ได้แก่				
ปัสสาวะลำบาก	15.00	14.00	14.00	9.00
ปัสสาวะแสบขัด	15.00	11.00	13.00	9.00

ตารางที่ 4 จำนวนของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามการมีอาการเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมาและความบ่อยของการเกิดอาการของโรค

กลุ่มอาการเจ็บป่วย ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
	ความบ่อยของการเกิดอาการของโรค (ครั้ง/เดือน)			
	1-5 ครั้ง/ด.	6-10 ครั้ง/ด.	มากกว่า 10 ครั้ง/ด.	
1. อาการในระบบทางเดินอาหาร				
ท้องผูก	17/4/1	29/2/1	33/1/4	26/1/1
ท้องอืดแน่นท้อง	23/6/12	34/0/0	31/0/5	33/1/2
ท้องเสีย	7/1/5	26/1/0	22/0/0	22/1/0
เรอเปรี้ยว/เบื่ออาหาร	6/1/3	20/1/0	12/0/3	17/1/4
2. อาการในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ				
ปวดหลัง	35/6/34	50/3/16	44/5/21	37/11/17
ปวดเอว	38/8/37	57/4/15	52/4/25	43/11/20
ปวดกล้ามเนื้อ	30/8/22	34/3/14	35/3/9	23/6/16
ปวดตามข้อต่าง ๆ	27/7/26	33/3/18	33/3/20	30/5/15
ข้อเข่า	4/1/6	7/0/5	6/0/5	11/1/2
3. อาการในระบบทางเดินหายใจ				
มีไข้ ไอ	24/0/2	18/0/0	21/0/0	20/0/2
มีไข้ เจ็บคอ	14/0/0	15/0/0	17/0/1	13/1/1
มีไข้ ไอ เจ็บคอ	29/0/1	28/1/2	33/0/0	24/1/2
4. อาการชาตามปลายมือปลายเท้า	22/0/6	28/2/8	22/1/9	23/3/10
5. อาการวิงเวียนเป็นลม	35/0/15	43/3/8	30/1/3	38/2/8
6. เหนื่อยอ่อนเพลีย	40/0/20	37/1/12	34/1/5	33/3/14
7. อาการในระบบทางเดินปัสสาวะ				
ปัสสาวะลำบาก	12/0/3	13/0/1	12/1/1	8/1/0
ปัสสาวะแสบขัด	11/0/4	10/1/0	13/0/0	8/1/0

สำหรับโรคเรื้อรังที่พบในผู้สูงอายุนั้นรายละเอียดนำเสนอแยกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดังนี้
กลุ่มชาติพันธุ์ไท

โรคเรื้อรังที่พบเป็นส่วนใหญ่ คือ โรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อกระดูก ร้อยละ 73 โรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น ร้อยละ 67 รองลงมาคือโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะคือ ปัสสาวะขัด ร้อยละ 15 โรคเกี่ยวกับหู ร้อยละ 13 โรคเกี่ยวกับระบบต่อมไร้ท่อคือ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ร้อยละ 2 ส่วนอาการต่อมลูกหมากโต ในผู้สูงอายุชายไม่พบเลย

ระยะเวลาของการเป็นโรคเรื้อรัง พบว่าโดยส่วนใหญ่เป็น 1-5 ปี ในทุกระบบและส่วนใหญ่มิเคยได้รับการรักษาดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเลย โดยโรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น โรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อ กระดูก โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะ โรคเกี่ยวกับหู โรคเกี่ยวกับระบบต่อมไร้ท่อ ความดันโลหิตสูง พบว่า ไม่เคยได้รับการดูแลรักษาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเลย ร้อยละ 55, 43, 13, 8, 1 ตามลำดับ พบว่าได้รับการดูแลรักษาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1-5 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 12, 30, 2, 5, 1 ตามลำดับ

กลุ่มชาติพันธุ์โล

โรคเรื้อรังที่พบเป็นส่วนใหญ่ คือ โรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อกระดูก ร้อยละ 74 โรคเกี่ยวกับสายตา และการมองเห็น ร้อยละ 61 รองลงมาคือโรคเกี่ยวกับหูเช่น หูตึง ร้อยละ 26 โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะ คือ ปัสสาวะขัด ร้อยละ 15 โรคเกี่ยวกับระบบต่อมไร้ท่อคือ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ร้อยละ 2 ส่วนอาการต่อมลูกหมากโต ในผู้สูงอายุชายไม่พบเลย

ระยะเวลาของการเป็นโรคเรื้อรัง พบว่าโดยส่วนใหญ่เป็น 1-5 ปี ในทุกกลุ่มโรค และส่วนใหญ่มิเคยได้รับการรักษาดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเลย โดยโรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น โรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อ กระดูก โรคเกี่ยวกับหู โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะ โรคเกี่ยวกับระบบต่อมไร้ท่อ พบว่าไม่เคยได้รับการดูแลรักษาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเลย ร้อยละ 44, 27, 16, 10, 1 ตามลำดับ พบว่า ได้รับการดูแลรักษาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1-5 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 16, 47, 9, 5, 1 ตามลำดับ

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

โรคเรื้อรังที่พบส่วนใหญ่คือ โรคเป็นระบบกล้ามเนื้อและกระดูก โรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น ร้อยละ 83, 57 ตามลำดับ รองลงมาคือ โรคเกี่ยวกับหู โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะ ร้อยละ 18, 15 ตามลำดับ ส่วนโรคในระบบต่อมไร้ท่อนั้น พบโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 4 ส่วนโรคเบาหวานนั้นไม่พบเลย

ระยะเวลาการเป็นโรคเรื้อรัง พบว่าส่วนใหญ่เป็น 1-5 ปี ในโรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อกระดูก โรคเกี่ยวกับสายตา โรคเกี่ยวกับหู โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะ โรคเกี่ยวกับระบบต่อมไร้ท่อ คือ ความดันโลหิตสูง พบร้อยละ 74, 51, 17, 11, 3 ตามลำดับ

การดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบว่า โรคในระบบเกี่ยวกับสายตา โรคเกี่ยวกับกล้ามเนื้อกระดูก โรคเกี่ยวกับหู โรคเกี่ยวกับทางเดินปัสสาวะ โรคเกี่ยวกับระบบต่อมไร้ท่อคือความดัน

โลหิตสูง ไม่เคยรับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเลย ร้อยละ 35, 24, 10, 8, 1 ตามลำดับ พบว่า รับการดูแลรักษาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1-5 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 23, 46, 9, 3, 2 ตามลำดับ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

โรคเรื้อรังที่พบส่วนใหญ่ คือ โรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น โรคเกี่ยวกับกล้ามเนื้อ กระดูกพบร้อยละ 75, 73 ตามลำดับ รองลงมาคือ โรคเกี่ยวกับหู โรคเกี่ยวกับระบบทางเดิน ปัสสาวะ ร้อยละ 18, 8 ตามลำดับ โรคเกี่ยวกับระบบต่อมไร้ท่อคือ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคต่อมลูกหมากโต พบร้อยละ 2, 2, 1 ตามลำดับ

ระยะเวลาการเป็นโรคเรื้อรัง พบว่าส่วนใหญ่เป็น 1-5 ปี ในโรคเกี่ยวกับสายตา โรคเกี่ยวกับกล้ามเนื้อและกระดูก โรคเกี่ยวกับหู โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะคือ ปัสสาวะขัด โรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อคือ เบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ต่อมลูกหมากโต พบร้อยละ 66, 58, 14, 7, 2, 1 ตามลำดับ

การดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบว่า โรคเกี่ยวกับสายตา, โรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อ และกระดูก โรคเกี่ยวกับหู โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะ คือ ปัสสาวะขัด ไม่เคยรับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเลย ร้อยละ 50, 26, 9, 5 ตามลำดับ พบว่ารับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1-5 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 23, 46, 9, 3 ตามลำดับ นอกจากนั้น โรคต่อมลูกหมากโตได้รับการดูแล 1-5 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 1 โรคเกี่ยวกับตา โรคกล้ามเนื้อกระดูกได้รับการดูแล 6-10 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 2, 1 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังในปัจจุบัน

กลุ่มโรคเรื้อรัง (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
	ภาวะการเป็นโรคเรื้อรัง			
1. โรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น เช่น ต้อหิน ต้อกระจก ตามัว	67.00	61.00	57.00	75.00
2. โรคเกี่ยวกับหู เช่น หูตึง การได้ยินลดลง	13.00	26.00	18.00	18.00
3. โรคเกี่ยวกับกล้ามเนื้อกระดูก เช่น ข้ออักเสบ ปวดเข่า ปวดขา ปวดเอว	73.00	74.00	83.00	73.00
4. โรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ เช่น เบาหวาน	2.00	2.00	0.00	2.00
ความดันโลหิตสูง	2.00	2.00	4.00	2.00
5. โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะ เช่น ปัสสาวะขัด	15.00	15.00	15.00	15.00

ตารางที่ 6 จำนวนของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามระยะเวลาของการเป็นโรคเรื้อรัง

กลุ่มโรคเรื้อรัง (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
		ระยะเวลาที่เป็นโรคเรื้อรัง		
	1-5 ปี / 6-10 ปี / 10 ปีขึ้นไป			
1. โรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น เช่น ต้อหิน ต้อกระจก ตามัว	59/7/1	56/5/0	51/4/2	66/7/2
2. โรคเกี่ยวกับหู เช่น หูตึง การได้ยินลดน้อยลง	12/1/0	25/0/0	17/1/0	14/4/0
3. โรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อ กระดูก เช่น ข้ออักเสบ ปวดเข่า ปวดขา ปวดเอว	58/12/3	68/4/2	74/6/3	58/12/3
4. โรคเกี่ยวกับระบบต่อมไร้ท่อ				
เช่น				
เบาหวาน	2/0/0	2/0/0	0/0/0	2/0/0
ความดันโลหิตสูง	1/1/0	2/0/0	3/1/0	1/1/0
5. โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะ เช่น				
ปัสสาวะขัด	12/3/0	15/0/0	11/3/9	7/1/0
ต่อมลูกหมากโต	0/0/0	0/0/0	0/0/0	1/0/0

ตารางที่ 7 จำนวนของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง

กลุ่มโรคเรื้อรัง (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง (ครั้งต่อเดือน)				
ไม่เคยรับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/1-5 ครั้งต่อเดือน/6-10 ครั้ง/เดือน/10 ครั้งต่อเดือนขึ้นไป				
1. โรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น เช่น ต้อหิน ต้อกระจก ตามัว	55/12/0/1	44/16/1/0	35/21/1/0	50/23/2/0
2. โรคเกี่ยวกับหู เช่น หูตึง การได้ยินลดลง	8/5/0/0	16/9/0/0	10/8/0/0	9/9/0/0
3. โรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อ กระดูก เช่น ข้ออักเสบ ปวดเข่า ปวดขา ปวดเอว	43/30/0/0	27/47/0/0	24/59/0/0	26/46/1/0
4. โรคเกี่ยวกับระบบต่อมไร้ท่อ เช่น เบาหวาน	0/2/0/0	1/1/0/0	0/0/0/0	0/2/0/0
ความดันโลหิตสูง	1/1/0/0	1/1/0/0	1/3/0/0	0/2/0/0
5. โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะ เช่น				
ปัสสาวะขัด	13/2/0/0	10/5/0/0	8/7/0/0	5/3/0/0
ต่อมลูกหมากโต	0/0/0/0	0/0/0/0	0/0/0/0	0/1/0/0

สำหรับด้านการปฏิบัติตนเมื่อเกิดการเจ็บป่วย สวัสดิการด้านสุขภาพ การดูแลตนเองด้านสุขภาพนำเสนอรายละเอียดแยกตามกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

ด้านการปฏิบัติตนเมื่อเกิดการเจ็บป่วย พบว่า ผู้สูงอายุจะรับการรักษาจากสถานบริการของรัฐหรือเอกชนร้อยละ 61 รองลงมาคือ ซื้อมากินเอง ร้อยละ 25 และการใช้สมุนไพรในการรักษาร้อยละ 20 มีเพียงส่วนน้อย ไม่รักษาปล่อยให้หายเอง ร้อยละ 4

การเจ็บป่วยในรอบปีที่ผ่านมาที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมประจำวันนั้นพบเพียงร้อยละ 4 โดยมีการเจ็บป่วย 1 ครั้งทั้งหมด จำนวนวันที่เจ็บป่วย 1-5 วัน พบ 2 ราย (ร้อยละ 50) และ 6-10 วัน, 11-15 วัน อย่างละ 1 ราย (ร้อยละ 25) โรคที่เป็นคือ โรคระบบทางเดินอาหาร โรคระบบกล้ามเนื้อกระดูก วังเวียน เป็นลม ความดันโลหิตสูง เมื่อเกิดการเจ็บป่วยจนไม่สามารถดำเนินกิจกรรมประจำวันนั้น รับการรักษาทั้ง 4 ราย โดยรักษาที่โรงพยาบาลจังหวัด (ร้อยละ 50) โรงพยาบาลเอกชน 2 ราย (ร้อยละ 50)

ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล พบว่าส่วนใหญ่ไม่ได้เสียค่ารักษาพยาบาล ส่วนที่เสียค่าใช้จ่ายจะเสียน้อยกว่า 200 บาท และเสียมากกว่า 200 บาท แต่ไม่เกิน 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละเท่า ๆ กัน ผู้สูงอายุเป็นผู้จ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง ไม่มีปัญหาในการเสียค่ารักษาพยาบาล

สำหรับสวัสดิการทางด้านสุขภาพ พบว่าผู้สูงอายุ ได้รับสวัสดิการด้านสุขภาพจากการมีบัตรผู้สูงอายุ ร้อยละ 70 รองลงมาคือบุตรรับราชการ ร้อยละ 30 ซึ่งไม่มีผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับสวัสดิการด้านสุขภาพ โดยสวัสดิการที่ได้รับเป็นค่ารักษาพยาบาลฟรี หน่วยบริการสุขภาพเคลื่อนที่ บริการตรวจโรคประจำปี

ด้านการดูแลตนเองในด้านสุขภาพเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ และความรุนแรงทางด้านสุขภาพ คือ ด้านการสูบบุหรี่ พบว่า สูบบุหรี่ร้อยละ 22 เป็นเพศชายทั้งหมด โดยเคยสูบและเลิกแล้ว ร้อยละ 3 โดยระยะเวลาของการสูบบุหรี่ สูบมานานกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 19 ราย โดยส่วนใหญ่สูบน้อยกว่า 5 มวน/วัน จำนวน 11 ราย (ร้อยละ 57.89) รองลงมาสูบวันละ 5-10 มวน จำนวน 6 ราย (ร้อยละ 31.58)

ด้านการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมแอลกอฮอล์ พบว่า ดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 14 เป็นเพศชาย ร้อยละ 13 เพศหญิงร้อยละ 1 ดื่มแอลกอฮอล์มา 10-20 ปี จำนวน 12 ราย (ร้อยละ 85.72) ปริมาณในการดื่มในแต่ละครั้ง ดื่มครั้งละ 2 แก้ว จำนวน 10 ราย (ร้อยละ 71.43) ความถี่ / ความบ่อยของการดื่มส่วนใหญ่ดื่มบ่อยกว่า 5 ครั้ง / เดือนของผู้สูงอายุทั้งหมดที่ดื่มแอลกอฮอล์

ด้านการเสพติดสิ่งเสพติดอื่นที่นอกเหนือจากการดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ พบว่ามีการเสพติดสิ่งเสพติด ร้อยละ 72 เป็นเพศหญิงร้อยละ 47 เพศชาย ร้อยละ 25 ชนิดของสิ่งเสพติด คือ เคี้ยวหมาก จำนวน 60 ราย (ร้อยละ 83.33) รองลงมาคือ ยาแก้ปวด จำนวน 9 ราย (ร้อยละ 12.50) ยาชุด จำนวน 3 ราย (ร้อยละ 4.17) ระยะเวลาของการเสพติด พบว่าเสพมา 10-20 ปี ร้อยละ 31.94 รองลงมาคือ มากกว่า 30 ปีขึ้นไป ร้อยละ 30.57 และความถี่/ความบ่อยของการเสพติด พบว่าเสพมากกว่า 10 ครั้งขึ้นไปร้อยละ 51.39 และรองลงมาคือ น้อยกว่า 5 ครั้ง ต่อเดือน ร้อยละ 48.61

การออกกำลังกาย พบว่าไม่ได้ออกกำลังกายร้อยละ 91 ออกกำลังกายเพียงร้อยละ 9 พบว่าเพศชายออกกำลังกายร้อยละ 7 วิธีการออกกำลังกาย จะทำกายบริหารและส่วนใหญ่ระยะเวลาที่ใช้ในการออกกำลังกายน้อยกว่า 10 นาทีต่อครั้ง ออกกำลังกาย 5-10 ครั้ง/เดือน

การควบคุมการรับประทานอาหารประเภทไขมัน ประเภทแป้งพบว่า ส่วนใหญ่ชอบรับประทานอาหารประเภทดังกล่าว แต่ไม่เคยควบคุมการรับประทานอาหารประเภทดังกล่าวเลย ร้อยละ 63

กลุ่มชาติพันธุ์โล้

การปฏิบัติตนเมื่อเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ ผู้สูงอายุจะได้รับการรักษาจากการรักษาแบบพื้นบ้าน ยาต้ม ยาสมุนไพร รองลงมาคือ ซื้อยามากินเอง ร้อยละ 31 ได้รับความรักษา จากสถานบริการของรัฐหรือเอกชน ร้อยละ 20 มีเพียงส่วนน้อยคือ ร้อยละ 6 เท่านั้นที่ไม่รักษาปล่อยให้หายเอง

การเจ็บป่วยในรอบปีที่ผ่านมาทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจวัตรประจำวันนั้น พบร้อยละ 7 โดยเจ็บป่วย 1 ครั้ง เป็นส่วนใหญ่ จำนวนวันที่เจ็บป่วย 1-5 วัน 3 ราย (ร้อยละ 42.86), 6-10 วัน 2 ราย (ร้อยละ 28.57), 11-15 วัน 2 ราย (ร้อยละ 28.57) โรคที่เป็นคือ โรคระบบทางเดินอาหาร โรคระบบกระดูกกล้ามเนื้อ โรคเบาหวาน เมื่อเกิดการเจ็บป่วยจนไม่สามารถดำเนินกิจวัตรประจำวันได้นั้น ได้รับความรักษาโดยรักษาด้วยหมอพื้นบ้าน รักษาด้วยสมุนไพร 5 ราย (ร้อยละ 71.44) รักษาที่โรงพยาบาลอำเภอ 1 ราย (ร้อยละ 14.28) รักษาที่โรงพยาบาลจังหวัด 1 ราย (ร้อยละ 14.28)

ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล พบว่าไม่ได้เสียค่ารักษาพยาบาล รวม 6 ราย (ร้อยละ 85.72) เสียค่ารักษาพยาบาล 1 ราย (ร้อยละ 14.28) เสียค่าน้อยกว่า 200 บาท ผู้สูงอายุเป็นผู้จ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง ไม่มีปัญหาในการเสียค่ารักษาพยาบาล

การได้รับสวัสดิการทางด้านการรักษาพยาบาล พบว่าผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการด้านสุขภาพจากการมีบัตรผู้สูงอายุ ร้อยละ 99 บุตรรับราชการมีเพียงร้อยละ 1 สวัสดิการที่ได้รับเป็นสวัสดิการด้านค่ารักษาพยาบาลฟรี หน่วยบริการสุขภาพเคลื่อนที่ บริการตรวจโรคประจำปี

ด้านการดูแลตนเองในด้านสุขภาพเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ และความรุนแรงทางสุขภาพคือ ด้านการสูบบุหรี่ พบว่า สูบบุหรี่ร้อยละ 36 เป็นเพศชายทั้งหมด เคยสูบและเลิกแล้วร้อยละ 8 ระยะเวลาของการสูบบุหรี่ในกลุ่มที่ปัจจุบันยังสูบบุหรี่อยู่ พบว่าสูบ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 21 ราย (ร้อยละ 75) รองลงมาคือสูบบุหรี่ 21-35 ปี 5 ราย (ร้อยละ 17.85) และสูบบุหรี่ 10-20 ปี 2 ราย (ร้อยละ 7.15) สูบน้อยกว่า 5 มวนต่อวัน จำนวน 14 ราย (ร้อยละ 50) รองลงมาคือ สูบ 5-10 มวน/วันจำนวน 12 ราย (ร้อยละ 42.86)

ด้านการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ พบว่าดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 29 เป็นเพศชายร้อยละ 27 เป็นเพศหญิงร้อยละ 2 ระยะเวลาของการดื่มแอลกอฮอล์ 10-20 ปี ร้อยละ 51.72 ปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ในแต่ละครั้งดื่มครั้งละ 1 แก้ว ร้อยละ 89.66 ความถี่ความบ่อยในการดื่มน้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 93.10

ด้านการเสพลิงเสพติดอื่นที่นอกเหนือจากการดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ พบว่ามีการเสพลิงเสพติด ร้อยละ 51 เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ชนิดของสิ่งเสพติดที่เสพคือ เคี้ยวหมาก ร้อยละ 76.47 รองลงมาคือ ยาแก้ปวด ร้อยละ 21.57 ยาชุด ร้อยละ 1.96

ระยะเวลาของการเสพลิงเสพติด พบว่าเสพมามากกว่า 30 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 45.49 รองลงมาคือ 10-20 ปี ร้อยละ 23.53 และความถี่ ความบ่อยของการเสพลิงเสพติดพบว่าเสพมากกว่า 10 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 68.63 รองลงมาคือ 5-10 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 25.49

การออกกำลังกายพบว่า ผู้สูงอายุไม่ได้ออกกำลังกายร้อยละ 95 ออกกำลังกายเพียงร้อยละ 5 โดยพบว่าเป็นเพศชายออกกำลังกาย จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 80 ของผู้ที่ออกกำลังกาย วิธีการออกกำลังกายจะทำกายบริหาร ร้อยละ 80 และโดยทั้งหมดใช้ระยะเวลาในการออกกำลังกายน้อยกว่า 10 นาทีต่อครั้ง ออกกำลังกายน้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือนร้อยละ 80

การควบคุมการรับประทานอาหารประเภทไขมัน ประเภทแป้ง พบว่าไม่ชอบรับประทานอาหารประเภทดังกล่าว ร้อยละ 61 รองลงมาคือชอบรับประทานอาหารประเภทดังกล่าวแต่ไม่เคยควบคุมการรับประทานอาหารประเภทดังกล่าวเลย ร้อยละ 38

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

ด้านการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้รับความรักษาจากสถานบริการของรัฐ ร้อยละ 43 รองลงมาคือซื้อยากินเอง ร้อยละ 40 ได้รับความรักษาโดยหมอพื้นบ้าน ยาต้ม ยาสมุนไพร ร้อยละ 10 ส่วนไม่รักษาปล่อยให้หายเอง ร้อยละ 7

ด้านการเจ็บป่วยหรือการได้รับการบาดเจ็บหรือได้รับอุบัติเหตุรุนแรงจนไม่สามารถดำเนินกิจวัตรประจำวันหรือไม่สามารถทำงานได้ตามปกติในรอบปีที่ผ่านมา พบร้อยละ 5 โดยเจ็บป่วย 1 ครั้ง จำนวนวันที่เจ็บป่วย 1-5 วัน ร้อยละ 40, 11-15 วัน ร้อยละ 40, 6-10 วัน ร้อยละ 20

โรคที่เจ็บป่วยที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจวัตรประจำวัน คือ โรคระบบทางเดินอาหาร 2 ราย โดยระบบกล้ามเนื้อกระดูก 1 ราย วิงเวียนเป็นลม 1 ราย โรคระบบทางเดินปัสสาวะ 1 ราย เมื่อเกิดการเจ็บป่วยพบว่า ได้รับความรักษา 3 ราย ร้อยละ 60 ไม่ได้รับความรักษา 2 ราย ร้อยละ 40 โดยสถานที่หรือแหล่งที่ไปรับการรักษาเมื่อเจ็บป่วยคือ โรงพยาบาลอำเภอ ร้อยละ 66.67 รักษาที่สถานื่อนามัย ร้อยละ 33.33

ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุทั้งหมดไม่ได้เสียค่ารักษาพยาบาล

ด้านสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล พบว่า มีบัตรผู้สูงอายุ ร้อยละ 99 และบุตรรับราชการเพียงร้อยละ 1 สวัสดิการที่ได้รับเป็นสวัสดิการเกี่ยวกับ ค่ารักษาพยาบาลฟรี หน่วยบริการสุขภาพเคลื่อนที่ บริการตรวจโรคประจำปี

การดูแลตนเองในด้านสุขภาพเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ และความรุนแรงทางสุขภาพ คือ ด้านการสูบบุหรี่ พบว่า สูบบุหรี่ ร้อยละ 20 เป็นเพศชายทั้งหมด เคยสูบและเลิกแล้ว ร้อยละ 6 ระยะเวลาของการสูบบุหรี่ในกลุ่มที่ปัจจุบันยังสูบบุหรี่อยู่ พบว่าสูบ 31 ปีขึ้นไป

ไป ร้อยละ 50 รองลงมาคือสูบน้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 21.42 จำนวนที่สูบน้อยกว่า 5 มวนต่อวัน ร้อยละ 78.57

ด้านการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์พบว่าดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 15 เป็นเพศชาย 11 ราย เป็นเพศหญิง 4 ราย ระยะเวลาการดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 60 ปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ในแต่ละครั้ง ดื่มครั้งละ 1 แก้ว ร้อยละ 93.33 ความถี่ ความบ่อยของการดื่มส่วนใหญ่ไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 93.33

ด้านการเสพติดอื่นนอกเหนือจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ พบว่าเสพติด ร้อยละ 38 เป็นเพศหญิง 29 ราย เป็นเพศชาย 9 ราย สิ่งเสพติดที่เสพติดเป็นส่วนใหญ่คือ การเคี้ยวหมาก ร้อยละ 84.21 รองลงมาคือยาแก้ปวด ร้อยละ 15.79 ระยะเวลาที่เสพติดมานาน 10-20 ปี ร้อยละ 47.37 รองลงมาคือ 21-30 ปี และมากกว่า 30 ปีขึ้นไป ร้อยละ 18.42 ความถี่ ความบ่อยของการเสพติดมากกว่า 10 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 50 รองลงมาคือ 5-10 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 39.47

การออกกำลังกาย ไม่ได้ออกกำลังกาย ร้อยละ 86 ออกกำลังกาย ร้อยละ 14 โดยเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนเท่ากัน วิธีการออกกำลังกายคือการทำกายบริหาร ร้อยละ 85.71 การเดินเล่นเพื่อรับอากาศบริสุทธิ์ ร้อยละ 14.29 ระยะเวลาที่ใช้ในการออกกำลังกาย น้อยกว่า 10 นาทีต่อครั้ง ร้อยละ 85.72 ความถี่ ความบ่อยของการออกกำลังกาย น้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 64.29

การควบคุมการรับประทานอาหารประเภทไขมันประเภทแป้งนั้น พบว่า ปกติไม่ชอบรับประทานอาหารประเภทดังกล่าว ร้อยละ 50 และโดยปกติชอบรับประทานอาหารประเภทดังกล่าวแต่ไม่เคยควบคุมการรับประทานอาหารประเภทดังกล่าวเลย ร้อยละ 42

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

ด้านการปฏิบัติตัวเมื่อเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ นั้นพบว่า รับการรักษาจากสถานบริการของรัฐหรือของเอกชน ร้อยละ 55 รองลงมาคือ ซื้อมากินเอง ร้อยละ 29 ส่วนการรับรักษาแบบพื้นบ้าน ร้อยละ 10

ด้านการเจ็บป่วยหรือได้รับการบาดเจ็บหรือได้รับอุบัติเหตุรุนแรงจนไม่สามารถดำเนินกิจกรรมประจำวัน หรือไม่สามารถทำงานได้ตามปกติในรอบปีที่ผ่านมา พบร้อยละ 6 โดยเจ็บป่วย 1 ครั้ง จำนวนวันที่เจ็บป่วย 1-5 วัน ร้อยละ 50, 6-10 วัน ร้อยละ 33.33, 26-30 วัน ร้อยละ 16.67

โรคที่เจ็บป่วยในรอบปีที่ผ่านมาที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมประจำวัน หรือสามารถทำงานได้ตามปกติ คือ โรคระบบทางเดินอาหาร 3 ราย โรคระบบกล้ามเนื้อ กระดูก 1 ราย ชาติตามปลายมือปลายเท้า 1 ราย โรคเบาหวาน 1 ราย เมื่อเจ็บป่วยรับการรักษาทั้ง 6 ราย โดยรักษาที่โรงพยาบาลจังหวัด 4 ราย (ร้อยละ 60) ซื้อมากินเอง 2 ราย (ร้อยละ 40) เสียค่ารักษา

พยาบาลเป็นเงิน 200-1,000 บาท ทั้ง 2 ราย โดยผู้สูงอายุจ่ายเอง 1 ราย และบุตรสาวหรือบุตร
เขยจ่าย 1 ราย

ด้านสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล พบว่ามีบัตรผู้สูงอายุร้อยละ 96 บุตรรับราชการร้อยละ 4 สวัสดิการที่ได้รับเป็นสวัสดิการเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาลฟรี หน่วยบริการสุขภาพเคลื่อนที่
บริการตรวจโรคประจำปี

การดูแลตนเองในด้านสุขภาพเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุและความรุนแรงทางสุขภาพ คือ การสูบบุหรี่ พบว่าสูบบุหรี่ร้อยละ 25 เป็นเพศชายทั้งหมด เคยสูบและเลิก
แล้ว ร้อยละ 7 ระยะเวลาของการสูบบุหรี่ ในกลุ่มที่ปัจจุบันยังสูบบุหรี่อยู่พบว่าสูบ 31 ปีขึ้นไป
ร้อยละ 77.78 รองลงมาคือสูบ 10-20 ปี ร้อยละ 22.22 จำนวนที่สูบ 5-10 มวนต่อวัน ร้อยละ
66.67

การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ พบว่า ดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 11 เป็นเพศ
ชาย 9 ราย เพศหญิง 2 ราย ระยะเวลาของการดื่มแอลกอฮอล์ดื่ม 10-20 ปี ร้อยละ 54.55
ปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ในแต่ละครั้ง ดื่มครั้งละ 1 แก้ว ร้อยละ 81.82 ความถี่ ความบ่อยของ
การดื่มน้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 81.82

การเสพติดสิ่งเสพติดอื่นนอกเหนือจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ และ
การสูบบุหรี่ พบว่า เสพสิ่งเสพติด ร้อยละ 61 เป็นเพศหญิง 50 ราย เพศชาย 11 ราย สิ่งเสพติด
ที่เสพติดคือ การเคี้ยวหมาก 53 ราย ร้อยละ 86.89 ยาแก้ปวด ร้อยละ 13.11 ระยะเวลาที่เสพติด
ใหญ่ เสพมานาน 10-20 ปี ร้อยละ 37.71 รองลงมาคือ เสพมานานกว่า 30 ปีขึ้นไป ร้อยละ
27.87 ความถี่ ความบ่อยของการเสพติด เสพมากกว่า 10 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ
57.38 รองลงมาคือเสพติด 5-10 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 37.70

การออกกำลังกาย ไม่ได้ออกกำลังกาย ร้อยละ 80 ออกกำลังกาย ร้อยละ 20 เป็นเพศ
ชายเป็นส่วนใหญ่ วิธีการออกกำลังกาย ทั้งหมดออกกำลังกายโดยการทำกายบริหาร ระยะเวลาที่
ใช้ในการออกกำลังกาย น้อยกว่า 10 นาทีต่อครั้ง 18 ราย ร้อยละ 90 ความถี่ ความบ่อยของการ
ออกกำลังกาย 5-10 ครั้งต่อเดือน 11 ราย ร้อยละ 55

การควบคุมการรับประทานอาหารประเภทไขมัน ประเภทแป้งนั้นปกติไม่ชอบรับประทานอาหาร
อาหารประเภทดังกล่าว ร้อยละ 74 รองลงมาคือ โดยปกติชอบรับประทานอาหารประเภทดัง
กล่าวแต่ไม่เคยควบคุมการรับประทานอาหารประเภทดังกล่าวเลย ร้อยละ 25

รายละเอียดต่าง ๆ แสดงในตารางที่ 8-10

ตารางที่ 8 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามการเจ็บป่วยและการปฏิบัติเมื่อเจ็บป่วย

การเจ็บป่วยและการปฏิบัติ เมื่อเจ็บป่วย (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การปฏิบัติเมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ				
ไม่มีการรักษาปล่อยให้หายเอง	4.00	6.00	7.00	6.00
ซื้อยามากินเอง	25.00	31.00	40.00	29.00
รับการรักษา (จากสถานบริการ ของรัฐหรือของเอกชน)	51.00	20.00	43.00	55.00
อื่น ๆ (รับการรักษาโดยหมอพื้น บ้าน ยาสมุนไพร)	20.00	43.00	10.00	10.00
การเจ็บป่วยหรือได้รับการบาดเจ็บ หรือได้รับอุบัติเหตุรุนแรงจนไม่สามารถ ดำเนินกิจกรรมประจำวันหรือไม่สามารถ ทำงานได้ตามปกติในรอบปีที่ผ่านมา				
ไม่เคย	96.00	93.00	95.00	94.00
เคย	4.00	7.00	5.00	6.00
จำนวนครั้งที่เคยเจ็บป่วยในรอบปี ที่ผ่านมา				
ไม่เคยเจ็บป่วย	96.00	93.00	95.00	94.00
เคยเจ็บป่วย 1 ครั้ง	4.00	6.00	5.00	6.00
เคยเจ็บป่วยมากกว่า 1 ครั้ง	0.00	1.00	0.00	0.00
โรคที่เจ็บป่วยในรอบปีที่ผ่านมา ที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรม ประจำวัน หรือสามารถทำงาน ได้ตามปกติ				
ไม่ได้เจ็บป่วย	96.00	93.00	95.00	94.00
โรกระบบทางเดินอาหาร	1.00	4.00	2.00	3.00
โรกระบบกล้ามเนื้อกระดูก	1.00	2.00	1.00	1.00

ตารางที่ 8 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามการเจ็บป่วยและการปฏิบัติเมื่อเจ็บป่วย (ต่อ)

การเจ็บป่วยและการปฏิบัติ เมื่อเจ็บป่วย (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
อาการวิงเวียนเป็นลม	1.00	0.00	1.00	0.00
อาการชาตามปลายมือ ปลายเท้า	0.00	0.00	0.00	1.00
อาการในระบบทางเดิน ปัสสาวะ	0.00	0.00	1.00	0.00
โรคเบาหวาน	0.00	1.00	0.00	1.00
โรคความดันโลหิตสูง	1.00	0.00	0.00	0.00
การปฏิบัติตัวเมื่อเกิดการเจ็บป่วย ในรอบปีที่ผ่านมาที่ทำให้ไม่สามารถ ดำเนินกิจวัตรได้ตามปกติ	(n=4)	(n=7)	(n=5)	(n=6)
ไม่รักษา	0.00	0.00	40.00	0.00
รักษา	100.00	100.00	60.00	100.00
สถานที่หรือแหล่งที่ไปรับการรักษาเมื่อ เจ็บป่วยจนไม่สามารถทำงานได้ตาม ปกติในรอบปีที่ผ่านมา	(n=4)	(n=7)	(n=5)	(n=6)
หมอแผนโบราณ/หมอพื้นบ้าน/ หมอรักษาด้วยสมุนไพร	0.00	71.44	0.00	0.00
ร้านขายยา	0.00	0.00	0.00	40.00
สถานีนอนมัย	0.00	0.00	33.33	0.00
โรงพยาบาลอำเภอ	0.00	14.28	66.67	0.00
โรงพยาบาลจังหวัด	50.00	14.28	0.00	60.00
โรงพยาบาลเอกชน	50.00	0.00	0.00	0.00
คลินิกเอกชน	0.00	0.00	0.00	0.00

ตารางที่ 8 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามการเจ็บป่วยและการปฏิบัติเมื่อเจ็บป่วย (ต่อ)

การเจ็บป่วยและการปฏิบัติ เมื่อเจ็บป่วย (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยจนไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ	(n=4)	(n=7)	(n=5)	(n=6)
ไม่ได้เสียค่ารักษาพยาบาล	50.00	85.72	100.00	60.00
เสียค่ารักษาพยาบาล	50.00	14.28	0.00	40.00
ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยจนไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ				
น้อยกว่า 200 บาท	50.00	100.00	0.00	0.00
200-1,000 บาท	50.00	0.00	0.00	100.00
ผู้รับผิดชอบในการจ่ายค่ารักษาพยาบาล				
ผู้สูงอายุจ่ายเอง	100.00	100.00	0.00	50.00
บุตรสาวหรือบุตรชายเป็นผู้จ่าย	0.00	0.00	0.00	50.00
ปัญหาด้านการเสียค่ารักษาพยาบาล				
ไม่มีปัญหา	100.00	100.00	0.00	50.00
มีปัญหา	0.00	0.00	0.00	50.00

ตารางที่ 9 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามสวัสดิการด้านการรักษา

สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การได้รับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลจาก				
บุตรรับราชการ	30.00	1.00	1.00	4.00
บัตรผู้สูงอายุ	70.00	99.00	99.00	96.00

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการดูแลตนเองในด้านสุขภาพเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุและความรุนแรงทางสุขภาพ

การดูแลตนเองในด้านสุขภาพ	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การสูบบุหรี่ (n=100)				
ไม่เคยสูบเลย	78(78.00)	64(64.00)	80(80.00)	75(75.00)
เคยสูบและเลิกแล้ว	3(3.00)	8(8.00)	6(6.00)	7(7.00)
ปัจจุบันยังสูบ (ชายทั้งหมด)	19(19.00)	28(28.00)	14(14.00)	18(18.00)
ระยะเวลาของการสูบบุหรี่ (ในกลุ่มที่ปัจจุบันยังสูบบุหรี่)				
สูบนานาน	(n=19)	(n=28)	(n=14)	(n=18)
น้อยกว่า 10 ปี	0(0.00)	0(0.00)	3(21.42)	0(0.00)
10-20 ปี	4(21.05)	2(7.15)	2(14.29)	4(22.22)
21-30 ปี	1(5.27)	5(17.85)	2(14.29)	0(0.00)
มากกว่า 30 ปีขึ้นไป	14(73.68)	21(75)	7(50)	14(77.78)
จำนวนที่สูบ (มวน/วัน)				
น้อยกว่า 5 มวน/วัน	11(57.89)	14(50)	11(78.57)	4(22.22)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการดูแลตนเอง
ในด้านสุขภาพเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุและความรุนแรงทาง
สุขภาพ (ต่อ)

การดูแลตนเองในด้านสุขภาพ	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
5-10 มวน/วัน	6(31.58)	12(42.86)	3(21.43)	12(66.67)
มากกว่า 10 มวน/วัน	2(10.53)	2(7.14)	0(0.00)	2(11.11)
การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของ				
แอลกอฮอล์ (n=100)				
ไม่เคยดื่มเลย	86(86.00)	71(71.00)	85(85.00)	89(89.00)
ดื่ม	14(14.00)	29(29.00)	15(15.00)	11(11.00)
การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของ				
แอลกอฮอล์แยกตามเพศ				
ชาย	13(92.86)	27(93.10)	11(73.33)	9(81.82)
หญิง	1(7.14)	2(6.90)	4(26.67)	2(19.18)
ระยะเวลาของการดื่มเครื่องดื่ม				
ที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์				
น้อยกว่า 10 ปี	1(7.14)	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)
10-20 ปี	12(85.72)	15(51.72)	6(40.00)	6(54.55)
มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	1(7.14)	14(48.28)	9(60.00)	5(45.45)
ความถี่ ความบ่อยของการดื่ม				
แอลกอฮอล์ (ครั้ง/เดือน)				
น้อยกว่า 5 ครั้ง/เดือน	14(100.00)	27(93.10)	14(93.33)	9(81.82)
5-10 ครั้ง/เดือน	0(0.00)	2(6.90)	1(6.67)	1(9.09)
มากกว่า 10 ครั้ง/เดือน	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)	1(9.09)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการดูแลตนเอง
ในด้านสุขภาพเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุและความรุนแรงทาง
สุขภาพ (ต่อ)

การดูแลตนเองในด้านสุขภาพ	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
ปริมาณการดื่มในแต่ละครั้ง (แก้ว)				
1 แก้ว	3(21.43)	26(89.66)	14(93.33)	9(81.82)
2 แก้ว	10(71.43)	2(6.90)	1(6.67)	2(18.18)
3 แก้ว	1(7.14)	1(3.44)	0(0.00)	0(0.00)
การเสพติดสิ่งเสพติดอื่นนอกเหนือ จากการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสม ของแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่				
(n=100)				
ไม่เสพติด	28(28.00)	49(49.00)	62(62.00)	39(39.00)
เสพติด	72(72.00)	51(51.00)	38(38.00)	61(61.00)
การเสพติดสิ่งเสพติดอื่นแยกตามเพศ				
(n=72) (n=51) (n=38) (n=61)				
ชาย	25(34.72)	14(27.45)	9(23.68)	11(18.03)
หญิง	47(65.28)	37(72.55)	29(76.32)	50(81.97)
ชนิดของสิ่งเสพติดที่เสพ				
เคี้ยวหมาก	60(83.33)	39(76.47)	32(84.21)	53(86.89)
ยาแก้ปวด	9(12.50)	11(21.57)	6(15.79)	8(13.11)
ยาชุด	3(4.17)	1(1.96)	0(0.00)	0(0.00)
ระยะเวลาของการเสพติด				
น้อยกว่า 10 ปี	16(22.22)	8(15.69)	6(15.79)	9(14.75)
10-20 ปี	23(31.94)	12(23.53)	18(47.37)	23(37.71)
21-30 ปี	11(15.27)	8(15.69)	7(18.42)	12(19.67)
มากกว่า 30 ปีขึ้นไป	22(30.57)	23(45.09)	7(18.42)	17(27.87)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการดูแลตนเอง
ในด้านสุขภาพเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุและความรุนแรงทาง
สุขภาพ (ต่อ)

การดูแลตนเองในด้านสุขภาพ	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
ความถี่ ความบ่อยของการเสพติด				
เสพติด (ครั้ง/เดือน)				
น้อยกว่า 5 ครั้ง/เดือน	35(48.61)	3(5.88)	4(10.53)	3(4.92)
5-10 ครั้ง/เดือน	0(0.00)	13(25.49)	15(39.47)	23(37.70)
มากกว่า 10 ครั้งขึ้นไป	37(51.39)	35(68.63)	19(50.00)	35(57.38)
การออกกำลังกาย (n=100)				
ไม่ได้ออกกำลังกาย	91(91.00)	95(95.00)	86(86.00)	80(80.00)
ออกกำลังกาย	9(9.00)	5(5.00)	14(14.00)	20(20.00)
วิธีการออกกำลังกาย				
การทํากายบริหาร	9(100.00)	4(80.00)	12(85.71)	20(100.00)
การเดินเล่น	0(0.00)	1(20.00)	2(14.29)	0(0.00)
ระยะเวลาที่ใช้ในการออกกำลังกาย				
(นาที/ครั้ง)				
น้อยกว่า 10 นาที	7(77.78)	5(100.00)	12(85.72)	18(90.00)
11-20 นาที	2(22.22)	0(0.00)	1(7.14)	1(5.00)
มากกว่า 20 นาทีขึ้นไป	0(0.00)	0(0.00)	1(7.14)	1(5.00)
ความถี่ ความบ่อยของการออกกำลังกาย (ครั้ง/เดือน)				
	(n=9)	(n=5)	(n=14)	(n=20)
น้อยกว่า 5 ครั้ง/เดือน	4(44.44)	4(80.00)	9(64.29)	9(45.00)
5-10 ครั้ง/เดือน	5(55.56)	1(20.00)	5(35.71)	11(55.00)
มากกว่า 10 ครั้ง/เดือน	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการดูแลตนเอง
ในด้านสุขภาพเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุและความรุนแรงทาง
สุขภาพ (ต่อ)

การดูแลตนเองในด้านสุขภาพ	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การควบคุมการรับประทานอาหาร				
ประเภทไขมัน ประเภทแป้ง (n=100)				
โดยปกติไม่ชอบรับประทานอาหารประเภทดังกล่าว	36(36.00)	61(61.00)	50(50.00)	74(74.00)
โดยปกติชอบรับประทานอาหารประเภทดังกล่าว แต่ไม่เคยควบคุมการรับประทานอาหารประเภทดังกล่าวเลย				
พยายามควบคุมการรับประทานอาหารประเภทดังกล่าว	1(1.00)	1(1.00)	8(8.00)	1(1.00)

ด้านสุขภาพจิต พิจารณาจากสภาพจิตเสื่อมและภาวะซึมเศร้า จากการศึกษาด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นำเสนอดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

ด้านสภาพจิตเสื่อมพบว่า ผู้สูงอายุที่มีคะแนนการวัดสภาพจิตเสื่อมที่ถือว่ามีความผิดปกติ ร้อยละ 79 ส่วนผู้สูงอายุที่ถือว่ามีความผิดปกติเล็กน้อย พบร้อยละ 21 ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานของสมองชั้นสูงในการรับรู้กาลเวลา สถานที่ ความจำ และการคำนวณ

ด้านภาวะซึมเศร้านั้นพบว่า ผู้สูงอายุที่ได้คะแนนการวัดภาวะซึมเศร้าที่ถือว่าไม่มีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 84 ผู้สูงอายุที่ถือว่ามีความซึมเศร้า พบร้อยละ 16

กลุ่มชาติพันธุ์โล้

ด้านสภาพจิตเสื่อมพบว่า ผู้สูงอายุที่มีคะแนนการวัดสภาพจิตเสื่อมที่ถือว่ามีความผิดปกติ คิดเป็นร้อยละ 79 ผู้สูงอายุที่ถือว่ามีความผิดปกติเล็กน้อย พบร้อยละ 21 ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานของสมองชั้นสูงในการรับรู้กาลเวลา สถานที่ ความจำ และการรำลึก

ด้านภาวะซึมเศร้านั้นพบว่า ผู้สูงอายุไม่มีภาวะซึมเศร้าคิดเป็นร้อยละ 81 สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้านั้นพบร้อยละ 19 ของผู้สูงอายุทั้งหมด

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

ด้านสภาพจิตเสื่อมพบว่า ผู้สูงอายุที่มีคะแนนการวัดสภาพจิตเสื่อมที่ถือว่า มีสภาพจิตปกติ คิดเป็นร้อยละ 81 ผู้สูงอายุที่ถือว่า มีสภาพจิตเสื่อมนั้นพบร้อยละ 19 แสดงว่ามีผู้สูงอายุที่เกิดสภาพจิตเสื่อมร้อยละ 19 ของผู้สูงอายุทั้งหมด ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานของสมองชั้นสูงในด้านการรับรู้กาลเวลา สถานที่ ความจำ การรำลึก และการคำนวณ

ด้านภาวะซึมเศร้านั้นพบว่าผู้สูงอายุไม่มีภาวะซึมเศร้าคิดเป็นร้อยละ 86 สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้านั้นพบร้อยละ 14 ของผู้สูงอายุทั้งหมด

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

ด้านสภาพจิตเสื่อมพบว่า ผู้สูงอายุที่มีคะแนนการวัดสภาพจิตเสื่อมที่ถือว่า มีสภาพจิตปกติ คิดเป็นร้อยละ 85 ผู้สูงอายุที่ถือว่า มีสภาพจิตเสื่อมนั้นพบร้อยละ 15 ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานของสมองชั้นสูงในด้านการรับรู้กาลเวลา สถานที่ ความจำ การรำลึก และการคำนวณ

ด้านภาวะซึมเศร้านั้นพบว่าผู้สูงอายุไม่มีภาวะซึมเศร้าคิดเป็นร้อยละ 78 ส่วนผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้านั้นพบร้อยละ 22

รายละเอียดต่าง ๆ แสดงในตารางที่ 11-13

ตารางที่ 11 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตาม สภาพจิตเสื่อมและภาวะซึมเศร้า

การเกิดสภาพจิตเสื่อมและภาวะซึมเศร้า	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
สภาพจิตเสื่อม				
ไม่เกิดสภาพจิตเสื่อม	79.00	79.00	81.00	85.00
เกิดสภาพจิตเสื่อม	21.00	21.00	19.00	15.00
ภาวะซึมเศร้า				
ไม่มีภาวะซึมเศร้า	84.00	89.00	86.00	78.00
มีภาวะซึมเศร้า	16.00	19.00	14.00	22.00

ตารางที่ 12 จำนวนของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามสภาพจิตใจเป็นรายด้าน

สภาพจิตใจเสื่อม (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
	การประเมินสภาพจิตใจเสื่อม			
	ตอบไม่ถูกเลย /	ตอบถูกต้องบ้าง /	ตอบถูกต้อง	
		1-3 คำถาม	ทั้งหมด	
การรับรู้กาลเวลาสถานที่				
วัน/เดือน/ปี	7/25/68	13/48/39	6/32/62	2/42/56
สถานที่	1/1/98	5/9/86	0/13/87	1/13/86
ความจำ	12/18/70	22/24/54	5/25/70	9/29/62
การคำนวณ	12/18/70	17/19/64	5/29/66	8/23/69
การรำลึก	13/17/70	17/58/9	9/28/63	14/25/61
ด้านภาษาและการสื่อความหมาย	0/5/95	5/89/2	4/94/2	2/10/88

ตารางที่ 13 จำนวนของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามภาวะซึมเศร้าเป็นรายด้าน

ภาวะซึมเศร้า (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
		การวัดภาวะซึมเศร้า		
		เกิดความรู้สึกนี้ / เกิดความรู้สึกนี้บ้างแต่ / ไม่เกิดความรู้สึกนี้เลย	บ่อยๆคือ 5-7วัน	ไม่บ่อยคือไม่เกิน 4วัน
1. การเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายกับสิ่งรอบข้าง	2/42/56	12/33/55	2/39/59	5/44/51
2. เกิดความรู้สึกเศร้าหมองเหงาหงอย	3/39/58	13/36/51	5/44/51	5/42/53
3. การเกิดความรู้สึกอยากร้องไห้	4/30/66	8/39/53	1/31/68	1/30/69
4. การเกิดความรู้สึกวิตกกังวลไปทุกเรื่อง	5/38/57	14/39/47	6/40/54	7/47/46
5. การเกิดความรู้สึกหงุดหงิดบ่อย ๆ	6/42/52	10/50/40	6/40/54	4/55/41
6. การเกิดความรู้สึกตนเองไม่มีคุณค่า	6/30/64	8/43/49	11/33/56	6/45/49
7. การเกิดความรู้สึกไม่อยากทำอะไร	6/28/66	12/28/60	10/15/75	8/24/68
8. การเกิดความรู้สึกหมดกำลังใจและสิ้นหวัง	3/26/71	8/44/48	5/35/60	8/40/52
9. การเกิดความรู้สึกผิดคิดว่าตนเองเป็นบาป	4/20/76	8/34/58	7/37/56	9/47/44

4.1.2.3 คุณภาพชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน

จากการศึกษาด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุของผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นำเสนอ ดังนี้
กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

ปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุของผู้สูงอายุในเรื่องการรับประทานอาหาร ผู้สูงอายุรับประทานอาหารวันละ 3 มื้อ ร้อยละ 86 มีบางส่วนที่รับประทานอาหารวันละ 2 มื้อ ร้อยละ 14 ลักษณะอาหารที่รับประทานเป็นอาหารพื้นบ้าน เช่น แกงอ่อม นึ่งปลา ต้มผัก น้ำพริก และมีการรับประทานครบถ้วนตามหลักอาหาร 5 หมู่ ร้อยละ 100

ด้านที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในบ้านไม้ 2 ชั้น ใต้ถุนสูง ร้อยละ 65 รองลงมาคือ อาศัยอยู่ในบ้านไม้ชั้นเดียว ร้อยละ 35 กรณีที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่บ้านไม้ 2 ชั้น ใต้ถุนสูงผู้สูงอายุ อาศัยอยู่ชั้นบนของบ้าน ร้อยละ 98.46 มีเพียงส่วนน้อยอาศัยอยู่ชั้นล่างของบ้าน ร้อยละ 1.54 สภาพบ้านโดยทั่วไปอยู่ในสภาพดีไม่เป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ ร้อยละ 90 สภาพห้องนอนของผู้สูง อายุนอนรวมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในบ้านโดยมีบริเวณที่จัดไว้เป็นสัดส่วน ร้อยละ 42 รองลงมาคือ มีห้องส่วนตัว ร้อยละ 41 ส่วนที่นอนรวมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในบ้านไม่ได้จัดแยกไว้เป็นสัดส่วน พบน้อยที่สุด ร้อยละ 17 สภาพที่นอนของผู้สูงอายุ นอนบนที่นอนปูพื้น พบร้อยละ 94 พบส่วน น้อยนอนบนเตียงคือร้อยละ 6

สภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัย พบว่า แสงสว่างภายในบ้านมีแสงสว่างเพียงพอถึงร้อยละ 97 มีเพียงส่วนน้อยที่แสงสว่างน้อยค่อนข้างมืด ร้อยละ 3 การระบายอากาศมีช่องลมหรือ หน้าต่างระบายอากาศเพียงพอ ร้อยละ 93 รองลงมาคือ มีช่องลมหรือหน้าต่างระบายอากาศไม่ เพียงพอ ร้อยละ 6 ส่วนไม่มีช่องลมหรือหน้าต่างระบายอากาศ ร้อยละ 1 ในด้านความเป็น ระเบียบเรียบร้อย ความสะอาดของบ้าน พบว่าบ้านสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดเก็บสิ่ง ของไว้เป็นหมวดหมู่ ร้อยละ 83 ภายในบ้านภายนอกบ้าน ค่อนข้างสะอาดคือพื้น ฝาผนัง เพดาน สิ่งของ เครื่องใช้ ไม่มีฝุ่น หรือหยากไย่เกาะอยู่บริเวณรอบบ้านหรือใต้ถุนบ้าน ไม่มีขยะนั้นพบเป็น ร้อยละ 86 การกำจัดขยะพบว่ามีการรับขยะ ไม่มีฝาปิด ร้อยละ 46 รองลงมาคือไม่มีที่รองรับ ขยะ ร้อยละ 39 การมีส่วนร่วมพบว่า มีส่วนถูกสุขลักษณะเป็นของตนเอง ร้อยละ 93 รองลงมาคือ ใช้ ร่วมร่วมกับบ้านอื่น ๆ ร้อยละ 4 ไม่มีส่วน ร้อยละ 3

ความปลอดภัย ภายในบ้าน หมู่บ้าน การมีประตูหน้าต่าง พบว่า มีประตูใส่กลอนแน่น หนา ประตูหน้าต่างมีกลอน ปิดได้มิดชิด ร้อยละ 72 มีช่องหน้าต่างหรือประตูเปิดโล่งไม่สามารถ ปิดได้ ร้อยละ 19 ไม่มีประตูเป็นห้องโล่ง ๆ ร้อยละ 9 การมีรั้วกันรอบบ้าน พบว่ามีรั้วรอบขอบชิด อยู่ในสภาพแข็งแรงเป็นสัดส่วน ร้อยละ 53 ความปลอดภัยภายในหมู่บ้านพบว่าไม่มีการรักษา ความปลอดภัยใด ๆ เลยทั้งหมด

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน พบว่าจะมีไฟฟ้า ร้อยละ 90 น้ำบาดาล, เครื่องปั้มน้ำ ร้อยละ 84 พัดลมร้อยละ 80 หม้อหุงข้าวไฟฟ้าร้อยละ 48 ตู้เย็นร้อยละ 29 ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกที่พบว่ามีเป็นส่วนน้อยคือ น้ำประปาไม่มีผู้ใดมีน้ำประปาใช้ เครื่องปรับอากาศหรือเครื่อง ทำน้ำอุ่น ร้อยละ 6 เตาแก๊สร้อยละ 11 กระจกน้ำร้อน, กระจกน้ำร้อนไฟฟ้าร้อยละ 8

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย

ปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุ ในเรื่องการรับประทานอาหาร รับประทานอาหารวันละ 3 มื้อ ร้อยละ 74 รองลงมาคือ รับประทานอาหารวันละ 2 มื้อร้อยละ 20 รับประทานอาหารวันละ 1 มื้อร้อยละ 6 ลักษณะของอาหารที่รับประทานผู้สูงอายุทั้งหมดรับประทานอาหารพื้นบ้านเป็นส่วนใหญ่ และส่วน ใหญ่รับประทานอาหารครบหลัก 5 หมู่ ร้อยละ 76

ด้านที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในบ้านไม้ชั้นเดียวเป็น ร้อยละ 71 รองลงมาคืออาศัยในบ้านไม้ 2 ชั้นใต้ถุนสูง ร้อยละ 29 ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านไม้ 2 ชั้นใต้ถุนสูง ทั้งหมดจะอาศัยอยู่ชั้นบนของบ้าน สภาพบ้านโดยทั่วไป ทรวดทรงต้องซ่อมแซมร้อยละ 67 สภาพห้องนอนของผู้สูงอายุนอนร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในบ้านไม่ได้จัดแยกไว้เป็นสัดส่วนร้อยละ 42 รองลงมาคือนอนร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในบ้านโดยมี บริเวณที่จัดไว้เป็นสัดส่วน ร้อยละ 34 สภาพที่นอนของผู้สูงอายุนอนที่นอนปูพื้น ร้อยละ 90 พบว่าส่วนน้อยนอนบนเตียง ร้อยละ 10

สภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัย พบว่า แสงสว่างภายในบ้านมีแสงสว่างเพียงพอ ร้อยละ 77 มีแสงสว่างน้อย ค่อนข้างมืดทึบ ร้อยละ 23 การระบายอากาศ พบว่ามีช่องลมหรือหน้าต่างระบายอากาศเพียงพอ ร้อยละ 48 มีช่องลมหรือหน้าต่างระบายอากาศไม่เพียงพอ ร้อยละ 39 ไม่มีช่องลมหรือหน้าต่างระบายอากาศ ร้อยละ 13 ในด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งของเครื่องใช้วางอยู่ทั่วไป ร้อยละ 79 ความสะอาดภายในภายนอกบ้าน ภายในบ้านพบว่า ค่อนข้างสกปรกพื้น ฝาผนังเพดาน สิ่งของเครื่องใช้ มีฝุ่นหรือหยากไย่เกาะอยู่ บริเวณรอบบ้านหรือใต้ถุนบ้านมีขยะอยู่ทั่วไป ร้อยละ 82 การกำจัดขยะ พบว่าไม่มีที่รองรับขยะ ร้อยละ 86 การมีส้วม พบว่ามีส้วมถูกสุขลักษณะเป็นของตนเอง ร้อยละ 74 รองลงมาคือ ไม่มีส้วม ร้อยละ 20 และมีการใช้ส้วมร่วมกับบ้านอื่น ๆ ร้อยละ 6

ความปลอดภัยภายในบ้าน หมู่บ้าน การมีประตูหน้าต่างพบว่า มีช่องหน้าต่าง หรือประตูเปิดโล่งไม่สามารถปิดได้ร้อยละ 39 รองลงมาคือมีประตูใส่กลอนแน่นหนา ประตูหน้าต่างมีกลอนปิดได้มิดชิดร้อยละ 34 ส่วนไม่มีประตูเป็นห้องโล่ง ๆ พบน้อยที่สุด ร้อยละ 27 การมีรั้วกันรอบบ้านพบว่าไม่มีรั้วกันรอบบ้านร้อยละ 85 และไม่มีการรักษาความปลอดภัยใดๆ ภายในหมู่บ้านเลย

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านจะมี ไฟฟ้า ร้อยละ 84 พัดลม ร้อยละ 41 น้ำบาดาล, เครื่องปั้มน้ำ ร้อยละ 51 หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ร้อยละ 16 ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกที่พบว่ามีเป็น ส่วนน้อยคือ เตาแก๊ส ร้อยละ 1 กระติกน้ำร้อน กระติกน้ำร้อนไฟฟ้า ร้อยละ 5 เครื่องปรับอากาศ เครื่องทำน้ำอุ่น ตู้เย็น ไม่มีเลย ไม่มีน้ำประปาในหมู่บ้าน

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

ปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุในเรื่องการรับประทานอาหาร ส่วนใหญ่รับประทานอาหารวันละ 3 มื้อ ร้อยละ 93 รองลงมาคือรับประทานอาหารวันละ 2 มื้อ ร้อยละ 7 ลักษณะของอาหารที่รับประทานผู้สูงอายุทั้งหมดรับประทานอาหารพื้นบ้านเป็นส่วนใหญ่ และรับประทานอาหารครบหลัก 5 หมู่ ร้อยละ 94

ด้านที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุอยู่ในบ้านไม้ 2 ชั้น ใต้ถุนสูง ร้อยละ 54 รองลงมาคือบ้านไม้ชั้นเดียวร้อยละ 46 กรณีอาศัยบ้านไม้ 2 ชั้นใต้ถุนสูงผู้สูงอายุอยู่ชั้นบนของบ้าน สภาพบ้านโดยทั่วไปอยู่ในสภาพดีไม่เป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ ร้อยละ 74 สภาพห้องนอนของผู้สูงอายุมีห้องส่วนตัว

ร้อยละ 39 รองลงมาคือนอนรวมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในบ้าน ไม่ได้จัดแยกไว้เป็นสัดส่วน ร้อยละ 38 สภาพที่นอนของผู้สูงอายุนอนบนที่นอนปูพื้น ร้อยละ 93 พบว่าส่วนน้อยนอนบนเตียง ร้อยละ 7

สภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัย พบว่าแสงสว่างภายในบ้านมีแสงสว่างเพียงพอ ร้อยละ 87 มีแสงสว่างน้อยค่อนข้างมืดทึบ ร้อยละ 13 การระบายอากาศพบว่ามีช่องลมหรือหน้าต่างระบายอากาศเพียงพอ ร้อยละ 72 มีช่องลมหรือหน้าต่างระบายอากาศไม่เพียงพอ ร้อยละ 25 ไม่มีช่องลมหรือหน้าต่างระบายอากาศ ร้อยละ 3 ด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาดของบ้าน พบว่าไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งของเครื่องใช้วางอยู่ทั่วไป ร้อยละ 53 ความสะอาดภายในบ้าน ภายนอกบ้าน พบว่าค่อนข้างสกปรก พื้นผาผนัง เพดาน สิ่งของเครื่องใช้ มีฝุ่นหรือหยากไย่เกาะอยู่บริเวณรอบบ้าน หรือใต้ถุนบ้านมีขยะอยู่ทั่วไป ร้อยละ 37 การมีส้วม พบว่ามีส้วมถูกสุขลักษณะเป็นของตนเองร้อยละ 86 รองลงมาคือใช้ส้วมร่วมกับบ้านอื่น ๆ ร้อยละ 8 ไม่มีส้วม ร้อยละ 6

ความปลอดภัยภายในบ้าน หมู่บ้าน การมีประตูหน้าต่าง พบว่าการมีประตูไม้กลอนแน่นหนา ประตูหน้าต่างมีกลอนปิดได้มิดชิดพบ ร้อยละ 66 รองลงมาคือ ไม่มีประตูเป็นห้องโถง ๆ ร้อยละ 21 ส่วนมีช่องหน้าต่างหรือประตูเปิดโล่งไม่สามารถเปิดได้พบน้อยที่สุด ร้อยละ 13 การมีรั้วกันรอบบ้าน พบว่าไม่มีรั้วกันรอบบ้าน ร้อยละ 66 ไม่มีการรักษาความปลอดภัยใด ๆ ในหมู่บ้าน ร้อยละ 62 ส่วนมีกรรมการหมู่บ้านอยู่เวรยามพบส่วนน้อย ร้อยละ 38

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน พบว่ามีไฟฟ้าร้อยละ 96 พัดลมร้อยละ 79 น้ำบาดาล เครื่องปั้มน้ำ ร้อยละ 74 หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ร้อยละ 28 ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกที่พบว่ามีเป็นส่วนน้อยคือ เตาแก๊ส ร้อยละ 8 กระจกน้ำร้อน กระจกน้ำร้อนไฟฟ้า ร้อยละ 15 น้ำประปา เครื่องปรับอากาศ เครื่องทำน้ำอุ่น ตู้เย็น ไม่มีเลย

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

ปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุในเรื่องการรับประทานอาหาร รับประทานอาหารวันละ 3 มื้อ ร้อยละ 78 มีเพียงส่วนน้อยที่รับประทานอาหารวันละ 2 มื้อ ร้อยละ 22 ลักษณะอาหารที่รับประทาน ผู้สูงอายุทั้งหมดรับประทานอาหารที่บ้านเป็นส่วนใหญ่ และรับประทานอาหารครบหลัก 5 หมู่ ร้อยละ 95

ด้านที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในบ้านไม้ 2 ชั้น ใต้ถุนสูงเป็นร้อยละ 67 รองลงมาคือบ้านไม้ชั้นเดียว ร้อยละ 33 กรณีอาศัยอยู่บ้านไม้ 2 ชั้นใต้ถุนสูง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่ชั้นบนของบ้าน สภาพบ้านโดยทั่วไปอยู่ในสภาพดีไม่เป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ ร้อยละ 71 สภาพที่นอนของผู้สูงอายุนอนรวมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในบ้านโดยมีบริเวณที่จัดไว้เป็นสัดส่วน ร้อยละ 60 รองลงมาคือ มีห้องส่วนตัว ร้อยละ 29

สภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัย พบว่า แสงสว่างภายในบ้าน มีแสงสว่างเพียงพอ ร้อยละ 92 มีแสงสว่างน้อยค่อนข้างมืดทึบ ร้อยละ 8 การระบายอากาศ พบว่า มีช่องลมหรือหน้าต่าง

ระบายอากาศเพียงพอ ร้อยละ 67 มีช่องลมหรือหน้าต่างระบาย อากาศไม่เพียงพอ ร้อยละ 27 ไม่มีช่องลมหรือหน้าต่างระบายอากาศ ร้อยละ 6 ด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด ของบ้าน พบว่า ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งของเครื่องใช้วางอยู่ทั่วไป ร้อยละ 62 ความสะอาด ภายในบ้าน ภายนอกบ้าน พบว่าค่อนข้างสกปรก พื้นผาผนัง เพดาน สิ่งของเครื่องใช้มีฝุ่นหรือ หนากไยเกาะอยู่บริเวณรอบบ้าน หรือใต้ถุนบ้านมีขยะอยู่ทั่วไป ร้อยละ 69 การกำจัดขยะพบว่า ไม่ มีที่รองรับขยะ ร้อยละ 78 รองลงมาคือ มีที่รองรับขยะไม่มีฝาปิด ร้อยละ 14 การมีส่วนร่วมที่มี สัมถูกสัญลักษณ์เป็นของตนเอง ร้อยละ 84 รองลงมาคือไม่มีส้วม ร้อยละ 9 ใช้ส้วมร่วมกับบ้าน อื่น ๆ ร้อยละ 7

ความปลอดภัยภายในบ้าน หมู่บ้าน การมีประตูหน้าต่าง พบว่าการ มีประตูใส่กลอนแน่น หนา ประตูหน้าต่างมีกลอนปิดได้มิดชิด ร้อยละ 38 ใกล้เคียงกับการไม่มีประตูเป็นห้องโถง ๆ ร้อยละ 32 และการมีช่องหน้าต่างหรือประตูเปิดโถงไม่สามารถปิดได้ร้อยละ 30 การมีรั้วกันรอบ บ้าน พบว่าไม่มีรั้วกันรอบบ้านร้อยละ 51 ความปลอดภัยภายในหมู่บ้าน พบว่ามียามประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 53 ไม่มีการรักษาความปลอดภัยใด ๆ เลย ร้อยละ 47

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านจะมี ไฟฟ้า ร้อยละ 95 พัดลม ร้อยละ 84 น้ำบาดาล เครื่องปั้มน้ำ ร้อยละ 51 น้ำประปา ร้อยละ 51 หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ร้อยละ 47 กระจกน้ำร้อน กระจกน้ำร้อนไฟฟ้าร้อยละ 30 ตู้เย็น ร้อยละ 24 สิ่งอำนวยความสะดวกที่พบว่ามีเป็นส่วนน้อย คือ เตาแก๊ส ร้อยละ 6 เครื่องปรับอากาศหรือเครื่องทำน้ำอุ่น ร้อยละ 2

รายละเอียดต่าง ๆ แสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
1. ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต				
การรับประทานอาหาร (มื้อ/วัน)				
1 มื้อ	1.00	6.00	0.00	0.00
2 มื้อ	13.00	20.00	7.00	22.00
3 มื้อ	86.00	74.00	93.00	78.00
ความครบถ้วนของสารอาหารที่ได้รับ				
ครบถ้วนตามหลัก 5 หมู่	100.00	76.00	94.00	95.00
ไม่ครบถ้วนตามหลัก 5 หมู่	0.00	24.00	6.00	5.00

ตารางที่ 14 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต
(ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
2. ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน				
บ้านไม้ชั้นเดียว	35.00	71.00	46.00	33.00
บ้านไม้ 2 ชั้น ใต้ถุนสูง	65.00	29.00	54.00	67.00
กรณี อาศัยอยู่บ้านไม้ 2 ชั้น	(n=65)	(n=29)	(n=54)	(n=67)
ใต้ถุนสูงผู้สูงอายุอาศัยอยู่				
ชั้นบนของบ้าน	98.48	100.00	98.15	95.52
ชั้นล่างของบ้าน	1.54	0.00	1.85	4.48
สภาพบ้านที่อยู่อาศัย				
ทรุดโทรมต้องแก้ไข	10.00	67.00	26.00	29.00
สภาพดีไม่เป็นอันตรายต่อ	90.00	33.00	74.00	71.00
ผู้สูงอายุ				
สภาพห้องนอนของผู้สูงอายุ				
มีห้องส่วนตัว	41.00	24.00	39.00	29.00
นอนรวมกับสมาชิกในบ้าน	42.00	34.00	23.00	60.00
โดยมีบริเวณจัดไว้เป็น				
สัดส่วน				
นอนรวมกับสมาชิกในบ้าน	17.00	42.00	38.00	11.00
โดยไม่ได้จัดแยกไว้เป็นสัดส่วน				
สภาพที่นอนของผู้สูงอายุ				
นอนบนที่นอนปูพื้น	94.00	90.00	93.00	84.00
นอนบนเตียง	6.00	10.00	7.00	16.00
3. สภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัย				
แสงสว่างภายในบ้าน				
ค่อนข้างมืดทึบแสงสว่างน้อย	3.00	23.00	13.00	8.00
มีแสงสว่างเพียงพอ	97.00	77.00	87.00	92.00

ตารางที่ 14 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต
(ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การระบายอากาศ				
ไม่มีช่องลมหรือหน้าต่าง	1.00	13.00	3.00	6.00
ระบายอากาศ				
มีช่องลมหรือหน้าต่างระบาย	6.00	39.00	25.00	27.00
อากาศไม่เพียงพอ				
มีช่องลมหรือหน้าต่างระบาย	93.00	48.00	72.00	67.00
อากาศเพียงพอ				
ความเป็นระเบียบเรียบร้อย				
ความสะอาดของบ้าน				
ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย	17.00	79.00	53.00	62.00
สิ่งของเครื่องใช้วางอยู่ทั่วไป				
สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย	83.00	21.00	47.00	38.00
ร้อย การจัดเก็บสิ่งของไว้				
เป็นหมวดหมู่				
ความสะอาดภายในบ้าน ภายนอกบ้าน				
ค่อนข้างสะอาด	86.00	18.00	43.00	31.00
ค่อนข้างสกปรก	14.00	82.00	57.00	69.00
การกำจัดขยะ				
ไม่มีที่รองรับขยะ	39.00	86.00	54.00	78.00
มีที่รองรับขยะ ไม่มีฝาปิด	46.00	9.00	37.00	14.00
มีที่รองรับขยะ มีฝาปิดมิดชิด	15.00	5.00	9.00	8.00
การมีส้วม				
ไม่มีส้วม	3.00	20.00	6.00	9.00
ใช้ส้วมร่วมกับบ้านอื่น ๆ	4.00	6.00	8.00	7.00
มีส้วมถูกสุขลักษณะเป็นของตนเอง	93.00	74.00	86.00	84.00

ตารางที่ 14 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต
(ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
4. ความปลอดภัยภายในบ้าน หมู่บ้าน				
การมีประตูหน้าต่าง				
ไม่มีประตูเป็นห้องโถง ๆ	9.00	27.00	21.00	32.00
มีช่องหน้าต่างหรือประตู เปิดโถง ๆ ไม่สามารถ ปิดได้	19.00	39.00	13.00	30.00
มีประตูใส่กลอนแน่นหนา ประตูหน้าต่างมีกลอนปิด ได้มิดชิด	72.00	34.00	66.00	38.00
การมีรั้วกันรอบบ้าน				
ไม่มีรั้วกันรอบบ้าน	47.00	85.00	66.00	51.00
มีรั้วรอบขอบชิดอยู่ในสภาพ แข็งแรงเป็นสัดส่วน	53.00	15.00	34.00	49.00
ความปลอดภัยภายในหมู่บ้าน				
ไม่มีการรักษาความปลอดภัย ใดๆ เลย	100.00	100.00	62.00	47.00
มียามประจำหมู่บ้าน หรือมี ตำรวจในหมู่บ้านหรือมี กรรมการหมู่บ้านอยู่เวรยาม	0.00	0.00	38.00	53.00
5. การมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน				
น้ำบาดาล เครื่องปั้มน้ำ	84.00	51.00	74.00	51.00
น้ำประปา	0.00	0.00	0.00	51.00
ไฟฟ้า	90.00	84.00	96.00	95.00
พัดลม	80.00	41.00	79.00	84.00
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	48.00	16.00	28.00	47.00
กระติกน้ำร้อนไฟฟ้า กระติกน้ำร้อน	8.00	5.00	15.00	30.00

ตารางที่ 14 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
เตาแก๊ส	11.00	1.00	8.00	6.00
ตู้เย็น	29.00	0.00	11.00	24.00
เครื่องปรับอากาศหรือ เครื่องทำน้ำอุ่น	6.00	0.00	0.00	2.00

ด้านความมั่นคงทางการเงิน

จากการศึกษาด้านความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นำเสนอ ดังนี้
กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

ด้านความมั่นคงทางการเงินจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 61 รองลงมาคือ มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 33 โดยสถานที่ประกอบอาชีพใกล้ที่อยู่อาศัยคือใกล้ เขตหมู่บ้าน ได้แก่ การทำนา ทำสวน ทำไร่ ซึ่งมีรายได้ไม่สูงนัก ดังนั้นรายได้จึงอยู่ในช่วง น้อยกว่า หรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 73 ลักษณะของรายได้ มีรายได้เป็นรายเดือน ร้อยละ 52 ที่มาของรายได้ ได้มาจากบุตรหลาน และในแต่ละเดือนมีรายจ่ายอยู่ในช่วงน้อยกว่า หรือเท่ากับ 1,000 บาทเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 70 ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่สอดคล้องกับรายได้ จึงทำให้ในแต่ละเดือนไม่มีเงินเหลือเก็บ ร้อยละ 83 ในส่วนที่มีเงินเหลือเก็บในแต่ละเดือนมีน้อยกว่า หรือเท่ากับ 1,000 บาท โดยเก็บไว้เองที่บ้านมากกว่าการฝากธนาคาร สภาพการเงินในรอบปีที่ผ่านมา มีเงินพอใช้ไม่มีเหลือเก็บ ร้อยละ 81 การสามารถเป็นที่พึ่งทางการเงินแก่บุตรหลาน พบว่าส่วนใหญ่ไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางการเงินแก่บุตรหลาน ร้อยละ 87

การทำการลงทุนหรือฝากเงินธนาคารเพื่อให้เกิดดอกเบี้ย พบว่าไม่มีเงินฝากและไม่ได้ลงทุนอะไรเลย ร้อยละ 92 การมีหลักประกันด้านการเงินเมื่อเกิดการเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต พบว่าไม่มีเงินเก็บออม แต่มีกลุ่มหรือชมรมให้การสงเคราะห์เมื่อเจ็บป่วยหรือมีบุตรผู้สูงอายุกระทรวงสาธารณสุข ร้อยละ 70 รองลงมาคือ มีเงินเก็บออมไว้สำหรับการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ร้อยละ 33 สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้เมื่อเจ็บป่วย ร้อยละ 30 ทำประกันชีวิตและประกันสุขภาพ ร้อยละ 3

การกั๊ยมเงินในปัจจุบันและการเป็นหนี้สินพบว่า ร้อยละ 24 ของผู้สูงอายุมีการกั๊ยมเงิน โดยเหตุผลของการกั๊ยมคือ เพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งแหล่งที่กั๊ยมที่พบมากที่สุดคือ กั๊ยมจาก

ธนาคารและมีการเสียดอกเบี้ยต่อปี การมีหนี้สินในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีหนี้สินมากกว่า 5,000 บาทขึ้นไป

การเป็นเจ้าของในทรัพย์สินเมื่อพิจารณาถึงการเป็นเจ้าของบ้านที่พักอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ผู้สูงอายุจะมีบ้านเป็นของตนเอง ร้อยละ 95 มีเพียงส่วนน้อยที่อาศัยอยู่กับบ้านของบุตรหลาน ร้อยละ 5 ส่วนการเป็นเจ้าของที่ดินนอกเหนือจากที่ดินที่สร้างบ้านอยู่มีพบร้อยละ 74 และจำนวนที่ดินที่ถือครอง ส่วนใหญ่จะเป็นที่ทำสวน ทำไร่ พบว่าจะมีที่ดิน 11-30 ไร่ ร้อยละ 40.54

กลุ่มชาติพันธุ์โล้

ด้านความมั่นคงทางการเงินจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 51 รองลงมาคือ มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 45 โดยสถานที่ประกอบอาชีพใกล้ที่อยู่อาศัยคือในเขตหมู่บ้าน มีรายได้เป็นรายปี ร้อยละ 40 รายได้อยู่ในช่วงน้อยกว่า หรือเท่ากับ 1,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 59 ในแต่ละเดือนมีรายจ่ายอยู่ในช่วงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 59

ภาวะเงินออมผู้สูงอายุไม่มีเงินเหลือเก็บ ร้อยละ 88 ในส่วนที่มีเงินเหลือเก็บในแต่ละเดือนจะมีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท โดยเก็บไว้เองที่บ้านมากกว่าการฝากธนาคาร สภาพการเงินในปีที่ผ่านมามีเงินพอใช้ ไม่มีเหลือเก็บ ร้อยละ 69 การสามารถเป็นที่พึ่งทางการเงินแก่บุตรหลานไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางการเงินแก่บุตรหลาน ร้อยละ 88

การทำการลงทุนหรือฝากเงินธนาคาร เพื่อให้เกิดดอกเบี้ย พบว่า ไม่มีเงินฝากและไม่ได้ลงทุนอะไรเลย ร้อยละ 94 การมีหลักประกันด้านการเงินเมื่อเกิดการเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต พบว่า ไม่มีเงินเก็บออม แต่มีกลุ่มหรือชมรมในการสงเคราะห์เมื่อเจ็บป่วยหรือมีบัตรผู้สูงอายุกระทรวงสาธารณสุข ร้อยละ 99

การกู้ยืมเงินในปัจจุบันและการเป็นหนี้สินพบว่า ร้อยละ 27 ของผู้สูงอายุมีการกู้ยืมเงิน โดยเหตุผลของการกู้ยืมคือ กู้มาลงทุนเกี่ยวกับการค้าการเกษตร ซึ่งแหล่งที่กู้ยืมที่พบมากที่สุดคือ กู้จากธนาคาร การมีหนี้สินในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีหนี้สินมากกว่า 5,000 บาทขึ้นไป

การเป็นเจ้าของในทรัพย์สินเมื่อพิจารณาถึงการเป็นเจ้าของบ้านที่พักอาศัยที่อยู่ ในปัจจุบัน ผู้สูงอายุจะมีบ้านเป็นของตนเอง ร้อยละ 90 มีเพียงส่วนน้อยที่อาศัยอยู่บ้านของบุตรหลานร้อยละ 10 ส่วนการเป็นเจ้าของที่ดินนอกเหนือจากที่ดินที่สร้างบ้านอยู่ มีร้อยละ 86 และที่ดินที่ถือครองเป็นที่นา โดยมีจำนวนที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ร้อยละ 37.84

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

ด้านความมั่นคงทางการเงินจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 52 รองลงมาคือ มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 47 สถานที่ประกอบอาชีพในเขตหมู่บ้าน มีรายได้เป็นรายปีเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 42 รายได้อยู่ในช่วงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 71 ในแต่ละเดือนมีรายจ่ายอยู่ในช่วงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท ต่อเดือนเป็น ร้อยละ 71

ภาวะเงินออมผู้สูงอายุไม่มีเงินเหลือเก็บพบร้อยละ 88 ในส่วนที่มีเงินเหลือเก็บในแต่ละเดือนจะมีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทเป็นส่วนใหญ่ เก็บไว้ที่บ้านมากกว่าการฝากธนาคาร สภาพการเงินในรอบปีที่ผ่านมา มีเงินพอใช้ ไม่มีเหลือเก็บ ร้อยละ 72 การเป็นที่พึ่งทางการเงินแก่บุตรหลาน พบว่าไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางการเงินแก่บุตรหลาน ร้อยละ 80

การทำการลงทุนหรือฝากเงินธนาคารเพื่อให้เกิดดอกเบี้ยพบว่าโดยไม่มีเงินฝาก และไม่ได้ลงทุนอะไรเลย ร้อยละ 87 การมีหลักประกันด้านการเงินเมื่อเกิดการเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต พบว่าโดยไม่มีเงินเก็บออมแต่มีกลุ่มหรือชมรมให้การ สงเคราะห์เมื่อเจ็บป่วย หรือมีบัตรผู้สูงอายุ กระทรวงสาธารณสุข ร้อยละ 99

การกั๊ยมเงินในปัจจุบันและการเป็นหนี้สิน พบว่า ร้อยละ 12 ของผู้สูงอายุมีการกั๊ยมเงิน เหตุผลของการกั๊ยมคือ กั๊มาใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งแหล่งที่กั๊ยมที่พบมากที่สุดคือ กั๊จากธนาคาร การมีหนี้สินในปัจจุบัน มีหนี้สินมากกว่า 5,000 บาทขึ้นไป

การเป็นเจ้าของในทรัพย์สิน เมื่อพิจารณาถึงการเป็นเจ้าของบ้านที่พักอาศัยที่อยู่ในปัจจุบัน ผู้สูงอายุจะมีบ้านเป็นของตนเอง ร้อยละ 94 มีเพียงส่วนน้อยที่อาศัยอยู่บ้านของบุตรหลานร้อยละ 6 ส่วนการเป็นเจ้าของที่ดินนอกเหนือจากที่ดินที่สร้างบ้านอยู่มีร้อยละ 86 และที่ดินที่ถือครองเป็นส่วนใหญ่เป็นที่นา โดยมีที่ดินจำนวน 11-30 ไร่ ร้อยละ 38.37

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

ด้านความมั่นคงทางการเงิน จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 70 รองลงมาคือ มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 22 โดยสถานที่ ประกอบอาชีพใกล้เคียงคือในเขตหมู่บ้าน มีรายได้เป็นรายเดือน ร้อยละ 55 รายได้อยู่ในช่วงน้อยกว่า หรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 60 ในแต่ละเดือนมีรายจ่ายอยู่ใน ช่วงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 62

ภาวะเงินออมผู้สูงอายุไม่มีเงินเหลือเก็บ ร้อยละ 88 ใน ส่วนที่มีเงินเหลือเก็บในแต่ละเดือนส่วนใหญ่จะมีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท โดยเก็บไว้ที่บ้านมากกว่าการฝากธนาคาร สภาพการเงินในรอบปีที่ผ่านมา มีเงินพอใช้ ไม่มีเหลือเก็บ ร้อยละ 75 การเป็นที่พึ่งทางการเงินแก่บุตรหลาน พบว่าไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางการเงินแก่บุตรหลาน ร้อยละ 93

การทำการลงทุนหรือฝากเงินธนาคารเพื่อให้เกิดดอกเบี้ย พบว่าไม่มีเงินฝากและไม่ได้ลงทุนอะไรเลยร้อยละ 80 การมีหลักประกันด้านการเงินเมื่อเกิดการเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต พบว่า ไม่มีเงินเก็บออมแต่มีกลุ่มหรือชมรมในการสงเคราะห์เมื่อเจ็บป่วยหรือมีบัตรผู้สูงอายุกระทรวงสาธารณสุข ร้อยละ 96

การกั๊ยมเงินในปัจจุบันและการเป็นหนี้สิน พบว่า ร้อยละ 27 ของผู้สูงอายุมีการกั๊ยมเงิน โดยเหตุผลของการกั๊ยมคือ กั๊มาใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งแหล่งที่กั๊ยมที่พบมากที่สุดคือกั๊จากธนาคาร การมีหนี้สินในปัจจุบันส่วนใหญ่มีหนี้สินมากกว่า 5,000 บาทขึ้นไป

การเป็นเจ้าของในทรัพย์สินเมื่อพิจารณาถึงการเป็นเจ้าของบ้านที่พักอาศัยที่อยู่ในปัจจุบัน ผู้สูงอายุจะมีบ้านเป็นของตนเอง ร้อยละ 92 มีเพียงส่วนน้อยที่อาศัยอยู่บ้านของบุตรหลานร้อยละ 8 ส่วนการเป็นเจ้าของที่ดินนอกเหนือจากที่ดินที่สร้างบ้านอยู่มีร้อยละ 80 และที่ดินที่ถือครองเป็นส่วนใหญ่เป็นที่นา โดยมีที่ดินจำนวน 11-30 ไร่ ร้อยละ 56.25

รายละเอียดต่าง ๆ แสดงในตารางที่ 15-17

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตาม อาชีพ รายได้ รายจ่าย และการมีเงินเหลือเก็บ

อาชีพ รายได้ รายจ่าย และการมีเงินเหลือเก็บ (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การประกอบอาชีพหรือ				
ลักษณะงานที่ทำ (n=100)				
เกษตรกรรม	33(33.00)	45(45.00)	47(47.00)	22(22.00)
ค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3(3.00)	1(1.00)	0(0.00)	4(4.00)
รับจ้าง	3(3.00)	3(3.00)	1(1.00)	4(4.00)
ข้าราชการบำนาญ	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	61(61.00)	51(51.00)	52(52.00)	70(70.00)
สถานที่ในการประกอบอาชีพ				
	(n=39)	(n=48)	(n=48)	(n=30)
ใกล้ที่อยู่อาศัย คือในเขตหมู่บ้าน	32(82.05)	47(95.92)	45(93.75)	28(93.33)
ไกลที่อยู่อาศัย คือนอกเขตหมู่บ้าน	7(17.05)	2(4.08)	3(6.25)	2(6.67)
ลักษณะของรายได้ (n=100)				
ไม่มีรายได้	20(20.00)	37(37.00)	26(26.00)	32(32.00)
มีรายได้เป็นรายวัน	7(7.00)	4(4.00)	0(0.00)	1(1.00)
มีรายได้เป็นรายเดือน	52(52.00)	19(19.00)	32(32.00)	55(55.00)
มีรายได้เป็นรายปี	21(21.00)	40(40.00)	42(42.00)	12(12.00)

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตาม อาชีพ รายได้ รายจ่าย และการมีเงินเหลือเก็บ (ต่อ)

อาชีพ รายได้ รายจ่าย และการมีเงินเหลือเก็บ (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
รายได้ต่อเดือน (n=100)				
ไม่มีรายได้	20(20.00)	37(37.00)	26(26.00)	32(32.00)
< 1,000 บาท	73(73.00)	59(59.00)	71(71.00)	60(60.00)
1,001-2,000 บาท	4(4.00)	3(3.00)	3(3.00)	8(8.00)
2,001-3,000 บาท	2(2.00)	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)
> 3,000 บาท	1(1.00)	1(1.00)	0(0.00)	0(0.00)
รายจ่ายต่อเดือน (n=100)				
ไม่ได้ใช้จ่าย	23(23.00)	37(37.00)	26(26.00)	32(32.00)
< 1,000 บาท	70(70.00)	59(59.00)	71(71.00)	62(62.00)
1,001-2,000 บาท	6(6.00)	3(3.00)	3(3.00)	6(6.00)
2,001-3,000 บาท	1(1.00)	1(1.00)	0(0.00)	0(0.00)
> 3,000 บาท	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)
ภาวะเงินออม (n=100)				
การมีเงินเหลือเก็บต่อเดือน				
ไม่มีเงินเหลือเก็บ	83(83.00)	88(88.00)	88(88.00)	88(88.00)
มีเงินเหลือเก็บ	17(17.00)	12(12.00)	12(12.00)	12(12.00)
จำนวนเงินที่เหลือเก็บต่อเดือน (n=100)(n=17) (n=12) (n=12) (n=12)				
< 1,000 บาท	15(88.24)	12(100.0)	12(100.0)	11(91.67)
1,001-2,000 บาท	2(11.76)	0(0.00)	0(0.00)	1(8.33)
วิธีการเก็บเงิน (n=17) (n=12) (n=12) (n=12)				
เก็บไว้เองที่บ้าน	13(76.47)	11(91.67)	10(83.33)	9(75)
ฝากธนาคาร	4(23.53)	1(8.33)	2(16.67)	3(25)

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตาม อาชีพ รายได้ รายจ่าย และการมีเงินเหลือเก็บ (ต่อ)

อาชีพ รายได้ รายจ่าย และการมีเงินเหลือเก็บ (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
สภาพการเงินในรอบปีที่ผ่านมา (n=100)				
มีเงินไม่พอใช้ต้องหยิบยืม คนอื่นเป็นประจำ	0(0.00)	8(8.00)	5(5.00)	6(6.00)
มีเงินไม่พอใช้ต้องหยิบยืม คนอื่นเป็นบางครั้ง	11(11.00)	22(22.00)	11(11.00)	10(10.00)
มีเงินพอใช้ไม่มีเงินเหลือเก็บ	81(81.00)	69(69.00)	72(72.00)	75(75.00)
มีเงินเหลือเก็บ	8(8.00)	1(1.00)	10(10.00)	9(9.00)
ความสามารถเป็นที่พึ่ง (n=100)				
ทางการเงินแก้ปัญหา				
ไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางการเงิน แก้ปัญหาได้	87(87.00)	88(88.00)	80(80.00)	83(83.00)
สามารถเป็นที่พึ่งทางการเงิน แก้ปัญหาได้	13(13.00)	12(12.00)	20(20.00)	17(17.00)
การทำการลงทุนหรือฝากเงินธนาคาร (n=100)				
เพื่อเกิดดอกเบี้ย				
ไม่มีเงินฝากและไม่ได้ลงทุน	92(92.00)	94(94.00)	87(87.00)	80(80.00)
ลงทุนในกิจการขนาดเล็กใน หมู่บ้าน	3(3.00)	5(5.00)	7(7.00)	5(5.00)
ลงทุนในกิจการขนาดกลาง ในหมู่บ้าน	1(1.00)	0(0.00)	0(0.00)	2(2.00)
นำเงินไปฝากประเภทออมทรัพย์	2(2.00)	1(1.00)	5(5.00)	6(6.00)
นำเงินไปฝากประเภทประจำ	2(2.00)	0(0.00)	1(1.00)	7(7.00)

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตาม อาชีพ รายได้
รายจ่าย และการมีเงินเหลือเก็บ (ต่อ)

อาชีพ รายได้ รายจ่าย และการมีเงินเหลือเก็บ (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การมีหลักประกันด้านการเงินเมื่อเกิด				
การเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต (n=100)				
(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)				
ไม่มีเงินเก็บออมแต่มีกลุ่มหรือ ชมรมให้การสงเคราะห์เมื่อเจ็บ ป่วยหรือมีบัตรผู้สูงอายุ	70(70.00)	99(99.00)	99(99.00)	96(96.00)
มีเงินเก็บออมไว้สำหรับการรักษา พยาบาลเมื่อเจ็บป่วย	33(33.00)	0(0.00)	1(1.00)	7(7.00)
สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาล ได้เมื่อเจ็บป่วย	30(30.00)	1(1.00)	1(1.00)	4(4.00)
ทำประกันชีวิตและประกันสุขภาพ	3(3.00)	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตาม การกู้ยืมเงิน และการมีหนี้สิน

การกู้ยืมเงินและการมีหนี้สิน	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
ภาวะการกู้ยืมเงิน (n=100)				
ไม่ได้กู้ยืม	76(76.00)	73(73.00)	88(88.00)	73(73.00)
กู้ยืม	24(24.00)	27(27.00)	12(12.00)	27(27.00)
เหตุผลในการกู้ยืมเงิน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)				
กู้มาลงทุนด้านการเกษตร หรือด้านการค้า	(n=24)	(n=27)	(n=12)	(n=27)
กู้มาใช้จ่ายในครอบครัว	20(83.33)	12(44.44)	10(83.33)	18(66.67)
	7(29.17)	17(62.96)	4(33.33)	14(51.85)
แหล่งที่กู้ยืม (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)				
กู้จากธนาคาร	21(87.52)	19(70.38)	11(91.67)	24(88.89)
กู้จากนายทุนในหมู่บ้าน	0(0.00)	6(22.22)	1(8.33)	0(0.00)
กู้จากสหกรณ์ออมทรัพย์	1(4.16)	4(24.81)	0(0.00)	3(11.11)
กู้จากนายทุนต่างถิ่น	1(4.16)	7(25.93)	0(0.00)	0(0.00)
ยืมจากญาติพี่น้อง	6(25.00)	1(3.70)	3(25.00)	0(0.00)
จำนองทรัพย์สิน	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)
การเสียดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงิน				
ไม่เสียดอกเบี้ย	(n=24)	(n=27)	(n=12)	(n=27)
เสียดอกเบี้ย	1(4.17)	0(0.00)	1(8.33)	0(0.00)
	23(95.83)	27(100.00)	11(91.67)	27(100.00)
อัตราการเสียดอกเบี้ยต่อเดือน				
ร้อยละ 1-5	(n=23)	(n=27)	(n=11)	(n=27)
ร้อยละ 6-10	22(95.65)	14(51.85)	10(90.91)	27(100.00)
ร้อยละ 11-15	0(0.00)	6(22.22)	1(9.09)	0(0.00)
	1(4.35)	7(25.93)	0(0.00)	0(0.00)

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตาม การกู้ยืมเงิน และการมีหนี้สิน (ต่อ)

การกู้ยืมเงินและการมีหนี้สิน	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
ภาวะการมีหนี้สิน (n=100)				
ไม่มีหนี้สิน	76(76.00)	73(73.00)	88(88.00)	73(73.00)
มีหนี้สิน	24(24.00)	27(27.00)	12(12.00)	27(27.00)
จำนวนเงินที่เป็นหนี้สิน				
< 5,000 บาท	4(16.67)	4(14.81)	3(25.00)	2(7.40)
5,000-9,999 บาท	17(70.83)	22(81.49)	9(75.00)	19(70.37)
10,000 บาท	3(12.50)	1(3.70)	0(0.00)	6(22.23)

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามลักษณะการเป็นเจ้าของในทรัพย์สิน

การกู้ยืมเงินและการมีหนี้สิน	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
ภาวะการมีบ้านหรือที่พักอาศัยในปัจจุบัน (n=100)				
เป็นบ้านของตนเอง	95(95.00)	90(90.00)	94(94.00)	92(92.00)
เป็นบ้านของบุตรหลาน	5(5.00)	10(10.00)	6(5.00)	8(8.00)
อาศัยอยู่กับบุตรหลาน				
การมีที่ดินนอกเหนือจากที่ดินที่สร้างบ้านอยู่ (n=100)				
ไม่มีที่ดิน	26(26.00)	14(14.00)	14(14.00)	20(20.00)
มีที่ดินที่อื่น	74(74.00)	86(86.00)	86(86.00)	80(80.00)

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามลักษณะการเป็นเจ้าของในทรัพย์สิน (ต่อ)

การกู้ยืมเงินและการมีหนี้สิน	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
ลักษณะของที่ดินที่มี	(n=74)	(n=86)	(n=86)	(n=80)
ที่นา	12(16.22)	72(83.72)	75(87.21)	77(96.25)
ที่ทำสวน ทำไร่	40(54.05)	10(11.63)	5(5.81)	2(2.50)
ที่ดินว่างเปล่า	22(29.73)	4(4.65)	6(6.98)	1(1.25)
จำนวนที่ดินที่มีอยู่				
< 10 ไร่	28(37.84)	44(51.16)	21(24.42)	4(5.00)
11-30 ไร่	30(40.54)	40(46.51)	33(38.37)	45(56.25)
31-60 ไร่	7(9.46)	2(2.33)	18(20.93)	24(30.00)
61-90 ไร่	7(9.46)	0(0.00)	11(12.79)	7(8.75)
> 90 ไร่	2(2.70)	0(0.00)	3(3.49)	0(0.00)

4.1.2.4 คุณภาพชีวิตด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ

จากการศึกษาด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ ของผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ นำเสนอดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

สัมพันธภาพกับคู่สมรส จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่มีคู่สมรส พบร้อยละ 57 โดยส่วนใหญ่มีความเข้าใจกันดีให้การยกย่องหรือให้เกียรติกันดี คู่สมรสส่วนใหญ่มีส่วนสนับสนุนให้การช่วยเหลือให้กำลังใจเป็นอย่างดี ไม่เคยขัดแย้งกันเลย มีเพียงบางส่วนที่ขัดแย้งกันเป็นบางครั้งบางคราว

สัมพันธภาพกับบุตรหลาน จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีการให้คำแนะนำปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ มีการให้การดูแลอบรมแก่บุตรหลานเป็นอย่างดี ร้อยละ 92 โดยในการให้คำแนะนำปรึกษาเป็นเรื่องเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป ร้อยละ 83.69 เรื่องส่วนตัว ร้อยละ 73.91 เรื่องครอบครัว ร้อยละ 70.65 เรื่องเศรษฐกิจ ร้อยละ 70.65 บุตรหลานให้ความเคารพยกย่องดีมาก เช่น การเห็นความสำคัญในวันสำคัญต่าง ๆ ร้อยละ 72 เมื่อผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพจะปรึกษากับสมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 97 ในการไปรับบริการด้านสุขภาพที่สถาน

บริการ จะมีบุตรหลานเป็นคนพาไป ร้อยละ 97.98 โดยทั่วไปแล้วภายในครอบครัวไม่มีปัญหา ทะเลาะเบาะแว้งร้อยละ 91 เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาทั่วๆ ไป จะปรึกษากับสมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 92 ภายในครอบครัวมีการสนิทสนมกัน ดี ร้อยละ 97 ภายในครอบครัวเมื่อมีการโต้แย้ง หรือเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันมักเกิดแต่ไม่ บ่อย ร้อยละ 36 เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้น ผู้สูงอายุจะเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ร้อยละ 56.41 บุตร หลานที่อาศัยอยู่ต่างหมู่บ้านมาเยี่ยมเยียนสม่ำเสมอ ร้อยละ 95 โดยในการมาเยี่ยมเยียนมีการถาม สารทุกข์สุกดิบ หรือแสดงความห่วงใยเป็นอย่างดี ร้อยละ 96.84

สัมพันธภาพกับญาติพี่น้องจากการศึกษา พบว่าผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพที่ดีกับญาติพี่น้อง มีการช่วยเหลือกันดี ร้อยละ 92 ให้การช่วยเหลือกันในด้านแรงงานเกษตร การดูแลเมื่อเจ็บป่วย โดยจำนวนญาติพี่น้องที่ให้การช่วยเหลือมีประมาณ 1-5 คน ร้อยละ 66.30 ความถี่ของการได้รับการช่วยเหลือจากญาติพี่น้องจะได้รับการช่วยเหลือทุกครั้งที่มีปัญหาและขอความช่วยเหลือ ร้อยละ 71.71

สัมพันธภาพกับเพื่อน จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุจะมีเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุยเรื่อง ราวต่าง ๆ ร้อยละ 84 จำนวนเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ จะมี 1-2 คน ร้อยละ 61.91 ผู้สูงอายุมีการไปเยี่ยมเยียนเพื่อนหรือมีเพื่อนมาเยี่ยมเยียนเพื่อนหรือมีเพื่อนมาเยี่ยม สม่ำเสมอ ร้อยละ 79 ความถี่ของการไปเยี่ยมเยียนหรือการมาเยี่ยมเยียน น้อยกว่า 5 ครั้งต่อ เดือน ร้อยละ 82.28 เพื่อนมีการช่วยเหลือและให้การยอมรับในความคิดเห็น ยอมรับในความ สามารถของผู้สูงอายุเป็นบางครั้งบางคราว ร้อยละ 46 รองลงมาคือ ให้การช่วยเหลือให้การยอมรับต่อกันเป็นอย่างดี ร้อยละ 43

สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลือหรือให้การ ช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้านเป็นบางครั้งบางคราว ร้อยละ 48 รองลงมาคือ มีการช่วยเหลือกัน สม่ำเสมอ ร้อยละ 43

กลุ่มชาติพันธุ์โล้

สัมพันธภาพกับคู่สมรส จากการศึกษาพบผู้สูงอายุที่มีคู่สมรส ร้อยละ 37 โดยส่วนใหญ่มี ความเข้าใจกันดีให้การยกย่องหรือให้เกียรติกันดี คู่สมรสมีส่วนสนับสนุนให้การช่วยเหลือให้กำลังใจ เป็นอย่างดี ไม่เคยขัดแย้งกันเลย มีเพียงบางส่วนที่ขัดแย้งกันเป็นบางครั้งบางคราว

สัมพันธภาพกับบุตรหลาน จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุมีการให้คำแนะนำปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ มีการให้การดูแลอบรมแก่บุตรหลานเป็นอย่างดี ร้อยละ 88 โดยในการให้คำแนะนำปรึกษาเป็นเรื่องเกี่ยวกับเรื่องทั่วๆ ไป ร้อยละ 72.73 เรื่องเศรษฐกิจ ร้อยละ 31.19 เรื่องครอบครัว ร้อยละ 25 เรื่องส่วนตัว ร้อยละ 18.18 บุตรหลานให้ความเคารพยกย่องดีมาก เช่น การเห็นความสำคัญในวันสำคัญต่างๆ ร้อยละ 51 เมื่อผู้สูงอายุมีปัญหา ด้านสุขภาพจะปรึกษากับสมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 96 ในการไปรับบริการด้านสุขภาพที่สถาน บริการจะมีบุตรหลานเป็นคนพาไป ร้อยละ 94.25 โดยทั่วไปแล้วภายในครอบครัวไม่มีปัญหา

ทะเลาะเบาะแว้ง ร้อยละ 89 เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาทั่วๆ ไป จะปรึกษากับสมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 85 ภายในครอบครัวมีการสนิทสนมกันดี ร้อยละ 89 ภายในครอบครัวเมื่อมีการโต้แย้งหรือเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันมักเกิดแต่ไม่บ่อย ร้อยละ 25 เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้น ผู้สูงอายุจะเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ร้อยละ 92 บุตรหลานที่อาศัยอยู่ต่างหมู่บ้านมาเยี่ยมเยียนสม่ำเสมอ ร้อยละ 92 โดยในการมาเยี่ยมเยียนมีการถามสารทุกข์สุกดิบ หรือแสดงความห่วงใยเป็นอย่างดี ร้อยละ 92.39

สัมพันธภาพกับญาติพี่น้อง จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพที่ดีกับญาติพี่น้อง มีการช่วยเหลือกันดี ร้อยละ 81 ให้การช่วยเหลือกันในด้านแรงงานการเกษตร การดูแลเมื่อเจ็บป่วยโดยจำนวนญาติพี่น้องที่ให้การช่วยเหลือมีประมาณ 1-5 คน ร้อยละ 82.71 ความถี่ของการได้รับการช่วยเหลือจากญาติพี่น้องจะได้รับการช่วยเหลือทุกครั้งที่มีปัญหาและขอความช่วยเหลือ ร้อยละ 59.26

สัมพันธภาพกับเพื่อน จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุจะมีเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ ร้อยละ 72 จำนวนเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ จะมี 1-2 คน ร้อยละ 66.67 ผู้สูงอายุมีการไปเยี่ยมเยียนเพื่อนหรือมีเพื่อนมาเยี่ยมเยียนสม่ำเสมอ ร้อยละ 61 ความถี่ของการไปเยี่ยมเยียนหรือการมาเยี่ยมเยียน น้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 86.89 เพื่อนมีการช่วยเหลือและให้การยอมรับในความคิดเห็น ยอมรับในความสามารถของผู้สูงอายุเป็นบางครั้งบางคราว ร้อยละ 45 รองลงมาคือ ให้การช่วยเหลือ ให้การยอมรับต่อกันเป็นอย่างดี ร้อยละ 37

สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลือ หรือให้การช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้านเป็นบางครั้งบางคราว ร้อยละ 53 รองลงมาคือ มีการช่วยเหลือกันสม่ำเสมอ ร้อยละ 28

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

สัมพันธภาพกับคู่สมรส จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่มีคู่สมรส ร้อยละ 46 ส่วนใหญ่มีความเข้าใจกันดีให้การยกย่องหรือให้เกียรติกันดี คู่สมรสส่วนใหญ่มีส่วนสนับสนุนให้การช่วยเหลือให้กำลังใจเป็นอย่างดี ไม่เคยขัดแย้งกันเลย มีเพียงบางส่วนที่ขัดแย้งกันเป็นบางครั้งบางคราว

สัมพันธภาพกับบุตรหลาน จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีการให้คำแนะนำปรึกษา และเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ มีการให้การดูแลอบรมแก่บุตรหลานเป็นอย่างดี ร้อยละ 88 โดยในการให้คำแนะนำปรึกษาเป็นเรื่องเกี่ยวกับเรื่องทั่วๆ ไป ร้อยละ 70.45 เรื่องครอบครัว ร้อยละ 45.45 เรื่องเศรษฐกิจ ร้อยละ 30.68 เรื่องส่วนตัว ร้อยละ 28.41 บุตรหลานให้ความเคารพยกย่องดีมาก เช่น การเห็นความสำคัญในวันสำคัญต่างๆ ร้อยละ 55 เมื่อผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพ จะปรึกษากับสมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 93 ในการไปรับบริการด้านสุขภาพที่สถานบริการจะมีบุตรหลานเป็นผู้พาไป ร้อยละ 98.89 โดยทั่วไปแล้วภายในครอบครัวเมื่อมีการโต้แย้งหรือเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันมักเกิดแต่ไม่บ่อย ร้อยละ 24 เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้น ผู้สูง

อายุจะเป็นผู้ใกล้ชิด ร้อยละ 76 บุตรหลานที่อาศัยอยู่ต่างหมู่บ้านมาเยี่ยมเยียนสม่ำเสมอ ร้อยละ 89 โดยในการมาเยี่ยมเยียนมีการถามสารทุกข์สุกดิบ หรือแสดงความห่วงใยเป็นอย่างดี ร้อยละ 88.76

สัมพันธภาพกับญาติพี่น้องจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพที่ดีกับญาติพี่น้อง มีการช่วยเหลือกันดี ร้อยละ 90 ให้การช่วยเหลือกันในด้านแรงงานการเกษตร การดูแลเมื่อเจ็บป่วย โดยจำนวนญาติพี่น้องที่ให้การช่วยเหลือมีประมาณ 1-5 คน ร้อยละ 73.33 ความถี่ของการได้รับการช่วยเหลือจากญาติพี่น้องจะได้รับการช่วยเหลือทุกครั้งที่มีปัญหาและขอความช่วยเหลือ ร้อยละ 52.22

สัมพันธภาพกับเพื่อน จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุจะมีเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ ร้อยละ 85 จำนวนเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ จะมี 1-2 คน ร้อยละ 63.53 ผู้สูงอายุมีการไปเยี่ยมเยียนเพื่อนหรือมีเพื่อนมาเยี่ยมเยียนสม่ำเสมอ ร้อยละ 74 ความถี่ของการไปเยี่ยมเยียนหรือการมาเยี่ยมเยียน น้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 90.54 เพื่อนมีการช่วยเหลือและให้การยอมรับในความคิดเห็น ยอมรับในความสามารถของผู้สูงอายุเป็นบางครั้งบางคราว และให้การยอมรับต่อกันเป็นอย่างดี

สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลือ หรือให้การช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้านเป็นบางครั้งบางคราว ร้อยละ 50 รองลงมาคือ มีการช่วยเหลือกันสม่ำเสมอ ร้อยละ 39

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

สัมพันธภาพกับคู่สมรส จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่มีคู่สมรส ร้อยละ 58 มีความเข้าใจกันดีให้การยกย่องหรือให้เกียรติกันดี คู่สมรสมีส่วนสนับสนุนให้การช่วยเหลือให้กำลังใจเป็นอย่างดี ไม่เคยขัดแย้งกันเลย มีเพียงบางส่วนที่ขัดแย้งกันเป็นบางครั้งบางคราว

สัมพันธภาพกับบุตรหลาน จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีการให้คำแนะนำปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ มีการให้การดูแลอบรมแก่บุตรหลานเป็นอย่างดี ร้อยละ 90 โดยในการให้คำแนะนำปรึกษาเป็นเรื่องเกี่ยวกับเรื่องทั่วๆ ไป ร้อยละ 82.22 เรื่องครอบครัว ร้อยละ 42.22 เรื่องส่วนตัว ร้อยละ 35.55 เรื่องเศรษฐกิจ ร้อยละ 33.33 บุตรหลานให้ความเคารพยกย่องดีมาก เช่น การเห็นความสำคัญในวันสำคัญต่างๆ ร้อยละ 66 เมื่อผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพจะปรึกษากับสมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 89 ในการไปรับบริการด้านสุขภาพที่สถานบริการจะมีบุตรหลานเป็นคนพาไป ร้อยละ 90.53 โดยทั่วไปแล้วภายในครอบครัวไม่มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้ง ร้อยละ 92 เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาทั่วๆ ไป จะปรึกษากับสมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 81 ภายในครอบครัวมีความสนิทสนมกันดี ร้อยละ 86 ภายในครอบครัวเมื่อมีการโต้แย้งหรือเกิด การทะเลาะเบาะแว้งกันมักเกิดแต่ไม่บ่อย ร้อยละ 20 เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนั้นขึ้น ผู้สูงอายุจะเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ร้อยละ 85 บุตร

หลานที่อาศัยอยู่ต่างหมู่บ้านมาเยี่ยมเยียนสม่ำเสมอ ร้อยละ 86 โดยในการมาเยี่ยมเยียนมีการถามสารทุกข์สุกดิบหรือแสดงความห่วงใยเป็นอย่างดี ร้อยละ 94.19

สัมพันธภาพกับญาติพี่น้องจากการศึกษา พบว่าผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพที่ดีกับญาติพี่น้อง มีการช่วยเหลือกันดี ร้อยละ 89 ให้การช่วยเหลือกันในด้านแรงงานการเกษตร การดูแลเมื่อเจ็บป่วยโดยจำนวนญาติพี่น้องที่ให้การช่วยเหลือมีประมาณ 1-5 คน ร้อยละ 70-79 ความถี่ของการได้รับการช่วยเหลือจากญาติพี่น้องจะได้รับการช่วยเหลือทุกครั้งที่มีปัญหาและขอความช่วยเหลือ ร้อยละ 49.44

สัมพันธภาพกับเพื่อน จากการศึกษพบว่าผู้สูงอายุจะมีเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ ร้อยละ 87 จำนวนเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ จะมี 1-2 คน ร้อยละ 67.82 ผู้สูงอายุมีการไปเยี่ยมเยียนเพื่อนหรือมีเพื่อนมาเยี่ยมเยียนสม่ำเสมอ ร้อยละ 81 ความถี่ของการไปเยี่ยมเยียนหรือการมาเยี่ยมเยียน น้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 83.95 เพื่อนมีการช่วยเหลือและให้การยอมรับในความคิดเห็น ยอมรับในความสามารถของผู้สูงอายุเป็นอย่างดี ร้อยละ 46 รองลงมาคือให้การยอมรับต่อกันเป็นบางครั้งบางคราว ร้อยละ 38

สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน จากการศึกษพบว่า ผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลือ หรือให้การช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้านอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 43 รองลงมาคือ มีการช่วยเหลือกันเป็นบางครั้งบางคราว ร้อยละ 38

รายละเอียดต่าง ๆ แสดงในตารางที่ 18-22

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามสัมพันธภาพที่มีต่อคู่สมรสและบุตรหลาน

สัมพันธภาพที่ดีต่อคู่สมรส และบุตรหลาน	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การมีสัมพันธภาพกับคู่สมรส (n=100)				
ไม่มีคู่สมรส	43(43.00)	63(63.00)	54(54.00)	42(42.00)
มีคู่สมรส	57(57.00)	37(37.00)	46(46.00)	58(58.00)
ความเข้าใจกัน การให้การยก ย่องการให้เกียรติกัน				
ไม่ค่อยเข้าใจกัน	0(0.00)	2(5.41)	0(0.00)	0(0.00)
เข้าใจกันเป็นบางครั้ง	14(24.56)	11(29.73)	16(34.78)	13(22.41)
เข้าใจกันดี	43(75.44)	24(64.86)	30(65.22)	45(77.59)

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามสัมพันธภาพที่มี
ต่อคู่สมรสและบุตรหลาน (ต่อ)

สัมพันธภาพที่ดีต่อคู่สมรส และบุตรหลาน	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การมีส่วนร่วมสนับสนุนให้การช่วยเหลือให้กำลังใจจากคู่สมรส				
ไม่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจเลย	0(0.00)	3(8.11)	0(0.00)	1(1.72)
ให้การช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจเป็นบางครั้งบางคราว	14(24.56)	11(29.73)	16(34.78)	14(24.14)
ให้การช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจเป็นอย่างดี	43(75.44)	23(62.16)	30(65.22)	34(74.14)
การมีความขัดแย้งกับคู่สมรส				
	(n=57)	(n=37)	(n=46)	(n=58)
ไม่มีการขัดแย้ง	33(57.89)	21(56.76)	34(73.91)	42(72.41)
มีการขัดแย้งเป็นบางครั้งบางคราว	24(42.11)	15(40.54)	12(26.09)	15(25.86)
มีการขัดแย้งเป็นประจำ	0(0.00)	1(2.70)	0(0.00)	1(1.73)
การมีสัมพันธภาพกับบุตรหลาน (n=100)				
การให้คำแนะนำปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ การให้การดูแลอบรมแก่บุตรหลาน				
ไม่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาแก่บุตรหลาน	8(8.00)	12(12.00)	12(12.00)	10(10.00)
ให้คำแนะนำปรึกษาแก่บุตรหลาน	92(92.00)	88(88.00)	88(88.00)	90(90.00)

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามสัมพันธภาพที่มี
ต่อคู่สมรสและบุตรหลาน (ต่อ)

สัมพันธภาพที่ดีต่อคู่สมรส และบุตรหลาน	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
ถ้าให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)	(n=92)	(n=88)	(n=88)	(n=96)
เรื่องส่วนตัว	68(73.91)	16(18.18)	25(28.41)	32(35.55)
เรื่องครอบครัว	65(70.65)	22(25.00)	40(45.45)	38(42.22)
เรื่องเศรษฐกิจ	65(70.65)	28(31.19)	27(30.68)	30(33.33)
เรื่องทั่ว ๆ ไป	77(83.69)	64(72.73)	62(70.45)	74(82.22)
การให้ความเคารพยกย่องจากบุตรหลาน (n=100)				
ไม่ค่อยให้ความเคารพยกย่อง	2(2.00)	8(8.00)	3(3.00)	2(2.00)
ให้ความเคารพยกย่องเป็น บางครั้งบางคราว	26(26.00)	41(41.00)	42(41.00)	32(32.00)
ให้ความเคารพยกย่องดีมาก	72(72.00)	51(51.00)	55(55.00)	66(66.00)
การสนิทสนมกับบุคคลในครอบครัว (n=100)				
ไม่สนิทสนม	3(3.00)	11(11.00)	17(17.00)	14(14.00)
สนิทสนมกันดี	97(97.00)	89(89.00)	83(83.00)	86(86.00)
จำนวนคนในครอบครัวที่สนิทสนม				
(n=97)	(n=89)	(n=83)	(n=86)	
1-2 คน	42(43.30)	36(40.45)	41(49.40)	39(45.35)
3 คนขึ้นไป	55(56.70)	53(59.55)	42(50.60)	47(54.65)
การมาเยี่ยมเยียนของบุตรหลานที่ อาศัยต่างหมู่บ้าน (n=100)				
มาเยี่ยมเยียน	95(95.00)	92(92.00)	89(89.00)	86(86.00)
ไม่มาเยี่ยมเยียนเลย	5(5.00)	8(8.00)	11(11.00)	14(14.00)

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามสัมพันธภาพที่มี
ต่อคู่สมรสและบุตรหลาน (ต่อ)

สัมพันธภาพที่ดีต่อคู่สมรส และบุตรหลาน	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การมาเยี่ยมเยียนของบุตรหลาน	(n=95)	(n=92)	(n=89)	(n=86)
ญาติพี่น้องที่อาศัยต่างหมู่บ้าน				
มาเยี่ยมเยียนโดย				
ไม่เคยถามสารทุกข์สุกดิบหรือ	3(3.16)	7(7.61)	10(11.24)	5(5.81)
แสดงความห่วงใยต่อผู้สูงอายุเลย				
มีอัยยาศัยถามสารทุกข์สุกดิบ	92(96.84)	85(92.39)	79(88.76)	81(94.19)
หรือแสดงความห่วงใยต่อผู้สูง				
อายุเป็นอย่างดี				

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามปัญหาสุขภาพ
ของผู้สูงอายุ

ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การปรึกษาหารือเมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพ (n=100)				
เก็บไว้เองไม่ปรึกษาใคร	1(1.00)	3(3.00)	2(2.00)	9(9.00)
ปรึกษากับสมาชิกในครอบครัว	97(97.00)	96(96.00)	93(93.00)	89(89.00)
ปรึกษากับเพื่อนบ้าน	0(0.00)	1(1.00)	3(3.00)	1(1.00)
ปรึกษากับญาติพี่น้อง	2(2.00)	0(0.00)	2(2.00)	1(1.00)
การไปรับบริการด้านการรักษา				
พยาบาลที่สถานบริการด้านสุขภาพ				
เมื่อเกิดการเจ็บป่วย (n=100)				
ไปเองไม่มีคนพาไป	1(1.00)	13(13.00)	10(10.00)	5(5.00)
มีคนพาไป	99(99.00)	87(87.00)	90(90.00)	95(95.00)

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามปัญหาสุขภาพ
ของผู้สูงอายุ (ต่อ)

ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
กรณีมีคนพาไป (คนที่พาไป) (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)	(n=99)	(n=87)	(n=90)	(n=95)
บุตรหลาน	97(97.98)	82(94.25)	89(98.89)	86(90.53)
สามี/ภรรยา	19(19.19)	3(3.45)	10(11.11)	14(14.74)
ญาติพี่น้อง	17(17.17)	2(2.30)	9(10.00)	7(7.37)
การได้รับการดูแลเมื่อต้องปรับการ รักษาที่สถานบริการด้านสุขภาพ (n=100)				
ไม่มีใครดูแลเลย	2(2.00)	13(13.00)	3(3.00)	5(5.00)
มีคนดูแล	98(98.00)	87(87.00)	97(97.00)	95(95.00)
การได้รับการดูแลเมื่อต้องไปรับ การรักษาที่สถานบริการด้านสุขภาพ จาก (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)				
บุตรหลาน	90(91.84)	80(91.95)	94(96.91)	84(88.42)
สามีหรือภรรยา	20(20.41)	6(6.90)	8(8.25)	10(10.53)
ญาติพี่น้อง	14(14.29)	3(3.45)	4(4.12)	10(10.53)

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามปัญหาทางด้านครอบครัว

ปัญหาทางด้านครอบครัว	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว (n=100)				
ไม่มีปัญหา	91(91.00)	89(89.00)	90(90.00)	92(92.00)
มีปัญหา	9(9.00)	11(11.00)	10(10.00)	8(8.00)
ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาเกี่ยวกับ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)				
เลี้ยงดูบุตรหลาน	2(22.22)	2(18.18)	1(10.00)	2(25.00)
โดยไม่มีใครช่วย				
บุตรหลานไม่เชื่อฟังคำสั่งสอน	7(77.78)	9(81.82)	9(90.00)	7(87.50)
คนในครอบครัวชอบเอาชนะกันหรือชอบแข่งขันกัน	2(22.22)	3(27.27)	2(20.00)	0(0.00)
วิธีการแก้ปัญหาเมื่อมีปัญหาในครอบครัว (n=100)				
เก็บไว้เองไม่ปรึกษาใคร	7(7.00)	11(11.00)	9(9.00)	16(16.00)
ปรึกษากับสมาชิกในครอบครัว	92(92.00)	85(85.00)	88(88.00)	81(81.00)
ปรึกษาน้าติพี่น้อง	1(1.00)	4(4.00)	3(3.00)	1(1.00)
ปรึกษากับบุคคลอื่น	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)	2(2.00)

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามสัมพันธภาพที่มีต่อญาติพี่น้อง

สัมพันธภาพที่มีต่อญาติพี่น้อง	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การช่วยเหลือกันกับญาติพี่น้อง(n=100)				
ไม่เคยมีการช่วยเหลือกันเลย	8(8.00)	19(19.00)	10(10.00)	11(11.00)
มีการช่วยเหลือกันดี	92(92.00)	81(81.00)	90(90.00)	89(89.00)
กรณี มีการช่วยเหลือกัน ให้การช่วยเหลือกันในด้าน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)				
แรงงานการเกษตร	(n=92)	(n=81)	(n=90)	(n=89)
การดูแลเมื่อเจ็บป่วย	76(82.61)	79(97.53)	89(98.89)	84(94.38)
	17(18.48)	3(3.70)	4(4.44)	10(11.23)
จำนวนญาติพี่น้องที่ให้การช่วยเหลือ				
< 5 คน	61(66.30)	67(82.71)	66(73.33)	63(70.79)
5-10 คน	27(29.35)	8(9.88)	11(12.22)	15(16.85)
> 10 คนขึ้นไป	4(4.35)	6(7.41)	13(14.45)	11(12.36)
ความถี่ของการได้รับการช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง				
นาน ๆ ครั้ง	1(1.09)	13(16.05)	9(9.00)	20(22.47)
บ่อยครั้งคือเกือบทุกครั้งที่ย่อ	20(21.74)	20(24.69)	34(37.78)	25(28.09)
ความช่วยเหลือ				
ทุกครั้งที่มีความปัญหาและขอความช่วยเหลือ	71(71.17)	48(59.26)	47(52.22)	44(49.44)

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามสัมพันธภาพที่มีต่อเพื่อน เพื่อนบ้าน

สัมพันธภาพที่มีต่อเพื่อน เพื่อนบ้าน	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การมีเพื่อนสนิทหรือคนสนิท (n=100) ที่สามารถพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ				
ไม่มีเพื่อนสนิทเลย	16(16.00)	28(28.00)	15(15.00)	13(13.00)
มีเพื่อนสนิท	84(84.00)	72(72.00)	85(85.00)	87(87.00)
จำนวนเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุย เรื่องราวต่าง ๆ	(n=84)	(n=72)	(n=85)	(n=87)
1-2 คน	52(61.91)	48(66.67)	54(63.53)	59(67.82)
3-4 คน	18(21.43)	13(18.05)	10(11.76)	11(12.64)
5 คนขึ้นไป	14(16.66)	11(15.28)	21(24.71)	17(19.54)
การไปเยี่ยมเยียนเพื่อนหรือมีเพื่อน มาเยี่ยมเยียน (n=100)				
ไม่เคยเลย	21(21.00)	39(39.00)	26(26.00)	19(19.00)
เคยไปเยี่ยมเยียน หรือเคย มีเพื่อนมาเยี่ยมเยียน	79(79.00)	61(61.00)	74(74.00)	81(81.00)
ความถี่ของการไปเยี่ยมเยียน หรือมาเยี่ยมเยียน (ครั้ง/เดือน)				
< 5 ครั้งต่อเดือน	65(82.28)	53(86.89)	67(90.54)	68(83.95)
5-10 ครั้งต่อเดือน	8(10.13)	6(9.84)	7(9.46)	8(9.88)
> 10 ครั้งต่อเดือน	6(7.59)	2(3.27)	0(0.00)	5(6.17)

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามสัมพันธภาพที่มีต่อเพื่อน เพื่อนบ้าน (ต่อ)

สัมพันธภาพที่มีต่อเพื่อน เพื่อนบ้าน	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การช่วยเหลือการให้การยอมรับ ในความคิดเห็น ความสามารถ จากเพื่อนที่มีต่อผู้สูงอายุ (n=100)				
ไม่ค่อยให้การช่วยเหลือ หรือ ให้การยอมรับเลย	11(11.00)	18(18.00)	12(12.00)	16(16.00)
ให้การช่วยเหลือให้การยอมรับ รับเป็นบางครั้งบางคราว	46(46.00)	45(45.00)	44(44.00)	38(38.00)
ให้การช่วยเหลือให้การยอมรับ รับต่อกันเป็นอย่างดี	43(43.00)	37(37.00)	44(44.00)	46(46.00)
การได้รับการช่วยเหลือหรือให้การ ช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้าน (n=100)				
ต่างคนต่างอยู่ ไม่ค่อยได้ช่วย เหลือกันและกัน	9(9.00)	19(19.00)	11(11.00)	19(19.00)
ช่วยเหลือกันเป็นบางครั้งบาง คราว	48(48.00)	53(53.00)	50(50.00)	38(38.00)
ช่วยเหลือกันสม่ำเสมอดี	43(43.00)	28(28.00)	39(39.00)	43(43.00)

4.1.2.5 คุณภาพชีวิตด้านการมีกิจกรรมในสังคมชุมชนและบ้านเมือง

จากการศึกษาด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมืองของผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ นำเสนอดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

การมีกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม จากการศึกษพบว่า ผู้สูงอายุ ร้อยละ 97 ของผู้สูงอายุทั้งหมดมีการเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน มีการเข้าร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 72 ในรอบปีที่ผ่านมา โดยกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วม เรียงตามลำดับ 1,2 และ 3 คือ การเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ งานบุญประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้าน

บ้าน วันสงกรานต์ ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมนี้พบว่ามีเพียง 3 คน (ร้อยละ 3) โดยให้เหตุผลว่าไม่มีเวลา สุขภาพไม่เอื้ออำนวย การไปร่วมทำบุญตักบาตรหรือไปร่วมทำบุญที่วัดพบว่า ผู้สูงอายุทำบุญตักบาตรหรือไปร่วมทำบุญที่วัดเป็นประจำทุกวัน ร้อยละ 50

สำหรับการมีกิจกรรมด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุไม่ได้เป็นสมาชิกชมรม กลุ่ม หรือองค์กรต่าง ๆ มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 94 เป็นสมาชิกเพียงร้อยละ 6 โดยเป็นสมาชิกองค์กร 1 แห่งทั้งหมด เข้าร่วมในกลุ่ม สหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและบทบาทของการเข้าร่วมในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่มทั้งหมดและในจำนวนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกลุ่มนี้ จะเคยแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม ร้อยละ 66.67 และเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มทุกครั้งที่มีกิจกรรม ในการเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม มีการยอมรับฟังความคิดเห็น ร้อยละ 50 ผู้สูงอายุไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 72 แต่ผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมฟังการอภิปรายชี้แจงการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้แทนราษฎร, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 75

การมีกิจกรรมด้านการพัฒนาตนเอง จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุจะได้รับข่าวสารเพื่อการพัฒนาตนเองโดยแหล่งที่ได้รับข่าวสาร เรียงตามลำดับ 1,2 และ 3 คือจากหอกระจายข่าว ในหมู่บ้าน โทรทัศน์ คำบอกเล่าจากลูกหลานเพื่อนบ้าน ประเภทข่าวสารที่ได้รับเป็นส่วนใหญ่เรียงตามลำดับ 1,2,3 คือ ข่าวด้านการเมือง การอภิปรายต่าง ๆ ข่าวด้านการเกษตร ข่าวด้านบันเทิง ความถี่ของการได้รับข่าวสารมากกว่า 10 ครั้งต่อเดือนในข่าวสารทุกประเภท ผู้สูงอายุทั้งหมดไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือการประชุมหรือเข้าค่ายผู้สูงอายุในหมู่บ้านเลย

การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ จากการศึกษาถึงกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจที่ผู้สูงอายุได้รับสิ่งบันเทิงหรือสิ่งหย่อนใจ การเข้าร่วมบุญประเพณีต่าง ๆ การพบปะสังสรรค์กับคนอื่น ๆ ทั้งในและนอกบ้าน การพูดคุยกับพระสงฆ์ที่วัด การพูดคุยกับผู้สูงอายุด้วยกัน การหาสิ่งหย่อนใจโดยเป็นผู้ปฏิบัติเองไม่ว่าจะเป็นการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา การทำงานอดิเรก การท่องเที่ยว การปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิ ของผู้สูงอายุทั้งหมดพบว่า กิจกรรมที่ผู้สูงอายุกระทำเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ การพูดคุยกับเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน พูดคุยพบปะสังสรรค์กับคนในครอบครัว พบปะสังสรรค์กับเพื่อนบ้าน การร่วมงานวัดหรืองานบุญประเพณีต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 91, 87, 82 และ 77 ตามลำดับ

การมีกิจกรรมด้านการรับสวัสดิการทางสังคม จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุ ร้อยละ 96 ไม่ได้รับสวัสดิการทางสังคมในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากสวัสดิการด้านสุขภาพเลย สำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับเป็นสวัสดิการการช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่ฐานะยากจนได้รับเงินค่าช่วยเหลือ เดือนละ 200 บาท ร้อยละ 4 ผู้สูงอายุไม่ทราบว่า ผู้สูงอายุควรจะได้รับสวัสดิการทางสังคมด้านใดแล้วแต่รัฐและจัดหาให้ คิดเป็นร้อยละ 63 รองลงมาคือ ผู้สูงอายุว่ารัฐควรจัดหาสวัสดิการให้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 36 โดยเพิ่มในด้านการให้ค่าเลี้ยงดูผู้สูงอายุทุกราย การช่วยเหลือด้านเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

กลุ่มชาติพันธุ์โล่

การมีกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 91 ของผู้สูงอายุทั้งหมดมีการเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนโดยส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 69 ในรอบปีที่ผ่านมาพบว่ากิจกรรมตามประเพณี หรือโอกาสวันสำคัญที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมเป็นส่วนใหญ่ เรียงตามลำดับ 1,2 และ 3 คือ การเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ งานบุญประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้าน กิจกรรมตามฮีต 12 ของชุมชน ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ พบว่ามีเพียง 9 คน (ร้อยละ 9) โดยให้เหตุผลว่าไม่มีเวลา สุขภาพไม่เอื้ออำนวย การไปร่วมทำบุญตักบาตร หรือไปร่วมทำบุญที่วัด พบว่าผู้สูงอายุทำบุญตักบาตรหรือไปร่วมทำบุญที่วัดเป็นประจำทุกวัน ร้อยละ 46

สำหรับการมีกิจกรรมด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุไม่ได้เป็นสมาชิกชมรม กลุ่ม หรือองค์กรต่าง ๆ มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 86 เป็นสมาชิกเพียงร้อยละ 14 โดยเป็นสมาชิกองค์กร 1 แห่งทั้งหมด เข้าร่วมในกลุ่ม ธนาการการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและบทบาทของการเข้าร่วมในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่มทั้งหมด และในจำนวนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกลุ่มนี้ จะเคยแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม ร้อยละ 78.57 และเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มทุกครั้งที่มีการมีกิจกรรม ในการเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่มส่วนใหญ่มีการยอมรับฟังความคิดเห็น ร้อยละ 81.82 ผู้สูงอายุไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 74 แต่ผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมฟังการอภิปรายชี้แจงการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้แทนราษฎร, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 80

การมีกิจกรรมด้านการพัฒนาตนเอง จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุจะได้รับข่าวสารเพื่อการพัฒนาตนเอง โดยแหล่งที่ได้รับข่าวสารเรียงตามลำดับ 1,2 และ 3 คือ จากหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน โทรทัศน์ คำบอกเล่าจากลูกหลานเพื่อนบ้าน ประเภทข่าวสารที่ได้รับเป็นส่วนใหญ่เรียงตามลำดับ 1,2,3 คือ ข่าวด้านการเมือง การอภิปรายต่าง ๆ ข่าวด้านการเกษตร ข่าวด้านการบันเทิง ความถี่ของการได้รับข่าวสาร จะได้รับนาน ๆ ครั้ง คือ น้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือน ในข่าวสารทุกประเภท ผู้สูงอายุทั้งหมดไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือการประชุมหรือเข้าค่ายผู้สูงอายุในหมู่บ้านเลย

การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ จากการศึกษาถึงกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจที่ผู้สูงอายุได้รับสิ่งบันเทิงหรือสิ่งหย่อนใจ การเข้าร่วมบุญประเพณีต่าง ๆ การพบปะสังสรรค์กับคนอื่น ๆ ทั้งในและนอกบ้าน การพูดคุยกับพระสงฆ์ที่วัด การพูดคุยกับผู้สูงอายุด้วยกัน การหาสิ่งหย่อนใจโดยเป็นผู้ปฏิบัติเอง ไม่ว่าจะเป็นการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา การทำงานอดิเรก การท่องเที่ยว การปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิของผู้สูงอายุทั้งหมดพบว่า กิจกรรมที่ผู้สูงอายุกระทำเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ การพูดคุยกับเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน การร่วมงานวัดหรืองานประเพณีต่าง ๆ การพูดคุยพบปะสังสรรค์กับบุคคลในครอบครัว เพื่อนบ้าน ร้อยละ 78, 62, 53, 47 ตามลำดับ การมีกิจกรรมด้านการรับบริการสวัสดิการทางสังคม จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 93 ไม่ได้รับสวัสดิการทางสังคมในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากสวัสดิการด้านสุขภาพเลย สำหรับ

ผู้สูงอายุที่ได้รับเป็นสวัสดิการการช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่ฐานะยากจน ได้รับเงินค่าช่วยเหลือเดือนละ 200 บาท ร้อยละ 7 ผู้สูงอายุไม่ทราบว่าผู้สูงอายุควรจะได้รับสวัสดิการทางสังคม ด้านใดแล้วแต่รัฐจะจัดทำให้ ร้อยละ 81 รองลงมาคือ ผู้สูงอายุเห็นว่ารัฐควรจะจัดหาสวัสดิการให้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 17 โดยเพิ่มในด้านการให้ค่าเลี้ยงดูผู้สูงอายุทุกราย การช่วยเหลือด้านเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

การมีกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 93 ของผู้สูงอายุทั้งหมดมีการเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน มีการเข้าร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 84 ในรอบปีที่ผ่านมาพบว่ากิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมเป็นส่วนใหญ่ เรียงตามลำดับ 1,2 และ 3 คือ งานบุญประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้าน การร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ วันสงกรานต์ ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมนี้พบว่ามีเพียง 7 คน (ร้อยละ 7) โดยให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลา สุขภาพไม่เอื้ออำนวย การไป ร่วมทำบุญตักบาตรหรือไปร่วมทำบุญที่วัดพบว่าผู้สูงอายุทำบุญตักบาตรหรือไปร่วมทำบุญที่วัดเป็นประจำทุกวัน ร้อยละ 47

สำหรับการมีกิจกรรมด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุไม่ได้เป็นสมาชิกชมรม กลุ่ม หรือองค์กรต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 87 เป็นสมาชิก ร้อยละ 13 โดยเป็นสมาชิกองค์กร 1 แห่ง เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเข้าร่วมในกลุ่ม สหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และบทบาทของการเข้าร่วมในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม มีบางส่วนเป็นกรรมการกลุ่มและในจำนวนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกลุ่มนี้ จะเคยแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่มร้อยละ 61.54 และเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มในบางครั้งที่มีกิจกรรม ในการเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่มมีการยอมรับฟังความคิดเห็น ร้อยละ 62.50 ผู้สูงอายุไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 79 แต่ผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมฟังการอภิปรายชี้แจงการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้แทนราษฎร, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 77

การมีกิจกรรมด้านการพัฒนาตนเอง จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุจะได้รับข่าวสารเพื่อการพัฒนาตนเอง โดยแหล่งที่ได้รับข่าวสาร เรียงตามลำดับ 1,2 และ 3 คือ จากโทรทัศน์ คำบอกเล่าจากลูกหลานเพื่อนบ้าน หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน ประเภทข่าวสารที่ได้รับเรียงตามลำดับ 1,2,3 คือ ข่าวด้านการเมืองการอภิปรายต่าง ๆ ข่าวด้านการเกษตร ความถี่ของการได้รับข่าวสารมากกว่า 10 ครั้งต่อเดือนในข่าวสารด้านการเกษตร ข่าวสารด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุทั้งหมดไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือการประชุมหรือเข้าค่ายผู้สูงอายุในหมู่บ้านเลย

การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ จากการศึกษาถึงกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจที่ผู้สูงอายุได้รับสิ่งบันเทิงหรือสิ่งหย่อนใจ การเข้าร่วมบุญประเพณีต่าง ๆ การพบปะสังสรรค์กับคนอื่น ๆ ทั้งในและนอกบ้าน การพูดคุยกับพระสงฆ์ที่วัด การพูดคุยกับผู้สูงอายุด้วยกัน การหาสิ่งหย่อนใจโดยเป็นผู้ปฏิบัติเอง ไม่ว่าจะเป็นการออกกำลังกาย การเล่นเกม การทำงานอดิเรก การท่องเที่ยว การปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิ ของผู้สูงอายุทั้งหมด พบว่า กิจกรรมที่ ผู้สูงอายุกระทำเพื่อ

การพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ ร่วมงานวัดหรืองานประเพณีต่าง ๆ พุดคุยกับผู้สูงอายุด้วยกัน พุดคุยพบปะสังสรรค์กับคนในครอบครัว - พบปะสังสรรค์กับเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 76, 73, 59 และ 52 ตามลำดับ

การมีกิจกรรมด้านการรับบริการสวัสดิการทางสังคม จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 98 ไม่ได้รับสวัสดิการทางสังคมในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากสวัสดิการด้านสุขภาพเลย สำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับเป็นสวัสดิการการช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่ฐานะยากจนได้รับเงินค่าช่วยเหลือเดือนละ 200 บาท ร้อยละ 2 ผู้สูงอายุไม่ทราบว่าผู้สูงอายุควรจะได้รับสวัสดิการทางสังคมด้านใดแล้วแต่รัฐจะจัดทำให้ ร้อยละ 84 รองลงมาคือ ผู้สูงอายุเห็นว่ารัฐควรจะจัดหาสวัสดิการให้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 15 โดยเพิ่มในด้านการให้ค่าเลี้ยงดูผู้สูงอายุทุกราย การช่วยเหลือด้านเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

การมีกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 96 ของผู้สูงอายุทั้งหมดมีการเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน โดยส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 80 ในรอบปีที่ผ่านมา พบว่ากิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วม เรียงตามลำดับ 1,2 และ 3 คือ วันสงกรานต์ การร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ วันปีใหม่ ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมนี้ พบว่ามีเพียง 4 คน (ร้อยละ 4) โดยให้เหตุผลว่าไม่มีเวลา สุขภาพไม่เอื้ออำนวย การไปร่วมทำบุญตักบาตรหรือไปร่วมทำบุญที่วัดพบว่าผู้สูงอายุทำบุญตักบาตรหรือไปร่วมทำบุญที่วัดเป็นประจำทุกวัน ร้อยละ 70

สำหรับการมีกิจกรรมด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุไม่ได้เป็นสมาชิกชมรม กลุ่ม หรือองค์กรต่าง ๆ มีจำนวนสูง ร้อยละ 89 เป็นสมาชิกเพียงร้อยละ 11 โดยเป็นสมาชิกองค์กร 1 แห่ง ซึ่งเข้าร่วมในกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและบทบาทของการเข้าร่วมในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่มทั้งหมด และในจำนวนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกลุ่มนี้ จะไม่เคยแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม ร้อยละ 54.55 และเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มทุกครั้งที่มีกิจกรรม ในการเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม มีการยอมรับฟังความคิดเห็นร้อยละ 80 แต่ผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมฟังการอภิปรายชี้แจงการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้แทนราษฎร, กำนัน, ผู้ใหญ่ บ้าน ร้อยละ 84

การมีกิจกรรมด้านการพัฒนาตนเอง จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุจะได้รับข่าวสารเพื่อการพัฒนาตนเองโดยแหล่งที่ได้รับข่าวส่วนใหญ่เรียงตามลำดับ 1, 2 และ 3 คือ จากโทรทัศน์ หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน คำบอกเล่าจากลูกหลานเพื่อนบ้าน ประเภทข่าวสารที่ได้รับเรียงตามลำดับ 1, 2 และ 3 คือข่าวด้านการเมือง การอภิปรายต่าง ๆ ข่าวด้านการเกษตร ข่าวด้านสุขภาพ และความรู้ทั่วไปของผู้สูงอายุ ความถี่ของการได้รับข่าวสาร 5-10 ครั้งต่อเดือนในข่าวสารด้านการเกษตร ข่าวด้านสุขภาพ ความรู้ทั่วไป ของผู้สูงอายุ ส่วนข่าวด้านการเมืองได้รับนาน ๆ ครั้ง คือ

น้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือน ผู้สูงอายุทั้งหมดไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือการประชุมหรือเข้าค่ายผู้สูงอายุในหมู่บ้านเลย

การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ จากการศึกษาถึงกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจที่ผู้สูงอายุได้รับสิ่งบันเทิงหรือสิ่งหย่อนใจ การเข้าร่วมบุญประเพณีต่าง ๆ การพบปะสังสรรค์กับคนอื่น ๆ ทั้งในและนอกบ้าน การพูดคุยกับพระสงฆ์ที่วัด การพูดคุยกับผู้สูงอายุด้วยกัน การหาสิ่งหย่อนใจโดยเป็นผู้ปฏิบัติเองไม่ว่าจะเป็นการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา การทำงานอดิเรก การท่องเที่ยว การปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิของผู้สูงอายุทั้งหมดพบว่า กิจกรรมที่ผู้สูงอายุกระทำเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ การพูดคุยกับเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน พูดคุยพบปะสังสรรค์กับคนในครอบครัว การร่วมงานวัดหรืองานบุญประเพณีต่าง ๆ การปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิ คิดเป็นร้อยละ 86, 79, 78 และ 67 ตามลำดับ

การมีกิจกรรมด้านการรับบริการสวัสดิการทางสังคม จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุ คือ ร้อยละ 99 ไม่ได้รับสวัสดิการทางสังคมในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือ จากสวัสดิการทางด้านสุขภาพเลย สำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการทางด้านสังคมเป็นสวัสดิการการช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่ฐานะยากจนได้รับเงินค่าช่วยเหลือเดือนละ 200 บาท ร้อยละ 1 ผู้สูงอายุไม่ทราบว่าผู้สูงอายุควรจะได้รับสวัสดิการทางสังคมใด แล้วแต่รัฐจะจัดทำให้ ร้อยละ 91 รองลงมาคือ ผู้สูงอายุเห็นว่ารัฐควรจัดหาสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ร้อยละ 7 โดยเพิ่มในด้านการให้ค่าเลี้ยงดูแก่ผู้สูงอายุที่อายุ 60 ปีขึ้นไปทุกราย การช่วยเหลือด้านเครื่องนุ่งห่ม ด้านอาหาร ด้านปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

รายละเอียดต่าง ๆ แสดงในตารางที่ 23-27

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการมีกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม

การมีกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว

การเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณี
หรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ร่วมกับ
ชุมชนในรอบปีที่ผ่านมา (n=100)

ไม่ได้เข้าร่วมเลย	3(3.00)	9(9.00)	7(7.00)	4(4.00)
เข้าร่วมบ้างเป็นบางครั้ง	25(25.00)	22(22.00)	9(9.00)	16(16.00)
เข้าร่วมทุกครั้ง	72(72.00)	69(69.00)	84(84.00)	80(80.00)

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการมีกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม (ต่อ)

การมีกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	ลื้อ	ญ้อ	ไทยลาว
เหตุผลของการไม่มาเข้าร่วม กิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาส				
วันสำคัญต่าง ๆ	(n=3)	(n=9)	(n=7)	(n=4)
ไม่มีเวลา	1(33.33)	1(11.11)	0(0.00)	0(0.00)
ไม่ชอบไป	0(0.00)	1(11.11)	1(14.29)	1(25.00)
ต้องดูแลบุตรหลาน	0(0.00)	2(22.22)	0(0.00)	0(0.00)
ไม่มีคนอยู่บ้าน	0(0.00)	1(11.11)	1(14.29)	0(0.00)
สุขภาพไม่เอื้ออำนวย	2(66.67)	4(44.45)	5(71.42)	3(75.00)
กิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาส				
วันสำคัญต่าง ๆ ที่เข้าร่วม (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)	(n=97)	(n=91)	(n=93)	(n=96)
กิจกรรมตามฮีต 12 ของชุมชน	86(88.66)	90(98.90)	67(72.04)	84(87.50)
วันขึ้นปีใหม่	84(86.59)	86(94.51)	65(69.89)	88(91.67)
วันสงกรานต์	89(91.75)	84(92.31)	68(73.12)	93(96.88)
การประกอบพิธีเกี่ยวกับการ ผลิตเช่น พิธีการลงนา	46(47.42)	87(95.60)	24(25.81)	14(14.58)
งานบุญประเพณีสำคัญของหมู่ บ้าน	93(95.88)	91(100.00)	85(91.40)	93(96.88)
การไปร่วมทำบุญตักบาตรหรือไป ร่วมทำบุญที่วัด (n=100)				
ไม่เคยทำบุญหรือตักบาตรเลย	3(3.00)	9(9.00)	7(7.00)	4(4.00)
สัปดาห์ละ 1-2 วันหรือทุกวันพระ	47(47.00)	45(45.00)	46(46.00)	26(26.00)
ทำเป็นประจำทุกวัน	50(50.00)	46(46.00)	47(47.00)	70(70.00)

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการมีกิจกรรม
ด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

การมีกิจกรรมด้านการช่วยเหลือ บุคคลอื่น ๆ ในสังคม	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การเป็นสมาชิกชมรม กลุ่มหรือ องค์กรต่าง ๆ (n=100)				
ไม่ได้เป็นเลย	94(94.00)	6(86.00)	7(87.00)	9(89.00)
เป็นสมาชิกชมรม กลุ่ม หรือองค์กรต่าง ๆ	6(6.00)	14(14.00)	13(13.00)	11(11.00)
จำนวนกลุ่ม ชมรม หรือองค์กร ต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิก				
1 แห่ง	6(100.00)	14(100.00)	12(92.31)	10(90.91)
2 แห่ง	0(0.00)	0(0.00)	1(7.69)	1(9.09)
ประเภทของชมรม กลุ่ม องค์กร ที่เป็นสมาชิก (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)				
สหกรณ์ออมทรัพย์	2(33.33)	0(0.00)	1(7.69)	1(9.09)
ธนาคารการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร	4(66.67)	14(100.00)	13(100.00)	11(100.00)
การเข้าร่วมกิจกรรมของชมรม กลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ				
ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของ ชมรม กลุ่ม หรือองค์กรเลย	2(33.33)	3(21.43)	3(23.08)	3(27.27)
เคยเข้าร่วมกิจกรรมของชมรม กลุ่ม หรือองค์กร	4(66.67)	11(78.57)	10(76.92)	8(72.73)

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการมีกิจกรรม
ด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม (ต่อ)

การมีกิจกรรมด้านการช่วยเหลือ บุคคลอื่น ๆ ในสังคม	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของ				
ชมรม กลุ่ม หรือองค์กร				
บางครั้ง	0(0.00)	0(0.00)	6(60.00)	2(25.00)
ทุกครั้งที่มีการมีกิจกรรม	4(100.00)	11(100.00)	6(40.00)	6(75.00)
การเข้าร่วมกิจกรรมของชมรม	(n=6)	(n=14)	(n=13)	(n=11)
กลุ่มหรือองค์กรเข้าร่วมใน				
ฐานะ				
สมาชิกกลุ่ม	6(100.00)	14(100.00)	11(84.62)	11(100.00)
กรรมการ	0(0.00)	0(0.00)	2(15.38)	0(0.00)
การแสดงความคิดเห็นต่อการเข้า				
ร่วมกลุ่มที่เป็นองค์กรของชุมชน				
หรืออาสาสมัครต่าง ๆ				
ไม่เคยแสดงความคิดเห็น	2(33.33)	3(21.43)	5(38.46)	6(54.55)
ร่วมแสดงความคิดเห็น	4(66.67)	11(78.57)	8(61.54)	5(45.45)
การได้รับการยอมรับต่อการแสดง	(n=4)	(n=11)	(n=8)	(n=5)
ความคิดเห็นต่อกลุ่มกิจกรรมที่				
เข้าร่วม				
ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย	1(25.00)	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)
ส่วนใหญ่รับฟังความคิดเห็น	1(25.00)	2(18.18)	3(37.50)	1(20.00)
ไว้พิจารณาหรือไว้เป็นข้อ				
เสนอแนะ				
ส่วนใหญ่ยอมรับความคิดเห็น	2(50.00)	9(81.82)	5(62.50)	4(80.00)

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการมีกิจกรรม
ด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม (ต่อ)

การมีกิจกรรมด้านการช่วยเหลือ บุคคลอื่น ๆ ในสังคม	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา				
หมู่บ้าน (n=100)				
ไม่มีส่วนร่วม	72(72.00)	74(74.00)	79(79.00)	71(71.00)
มีส่วนร่วม	28(28.00)	26(26.00)	21(21.00)	29(29.00)
การเข้าร่วมฟังการอภิปราย ชี้แจง				
การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้แทน				
ราษฎร, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน				
(n=100)				
ไม่เคยเข้าร่วมฟังการอภิปราย	9(9.00)	10(10.00)	12(12.00)	10(10.00)
ชี้แจงหรือการไปใช้สิทธิ์เลือก				
ตั้งเลย				
ไม่เคยเข้าร่วมฟังการอภิปราย	16(16.00)	10(10.00)	11(11.00)	6(6.00)
ชี้แจงแต่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุก				
ครั้งหรือบางครั้ง				
เคยเข้าร่วมฟังการอภิปราย	5(5.00)	6(6.00)	6(6.00)	7(7.00)
ชี้แจงหรือการไปใช้สิทธิ์เลือก				
ตั้งบางครั้ง				
เคยเข้าร่วมฟังการอภิปราย	70(70.00)	74(74.00)	71(71.00)	77(77.00)
หรือการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุก				
ครั้ง				

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการมีกิจกรรม
ในด้านการพัฒนาตนเอง

การมีกิจกรรมในด้านการพัฒนาตนเอง	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การได้รับข่าวสารของผู้สูงอายุ				
แหล่งที่ได้รับข่าวสาร (n=100)				
(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)				
หออกระจายข่าวในหมู่บ้าน	83(83.00)	75(75.00)	64(64.00)	77(77.00)
วิทยุ	45(45.00)	33(33.00)	47(47.00)	49(49.00)
โทรทัศน์	83(83.00)	40(40.00)	75(75.00)	79(79.00)
คำบอกเล่าจากลูกหลานหรือเพื่อนบ้าน	59(59.00)	38(38.00)	65(65.00)	58(58.00)
หนังสือพิมพ์	9(9.00)	0(0.00)	7(7.00)	5(5.00)
ประเภทข่าวสารที่ได้รับ				
(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)				
ข่าวด้านการเกษตร	38(38.00)	35(35.00)	30(30.00)	39(39.00)
ข่าวด้านการเมือง	85(85.00)	83(83.00)	74(74.00)	88(88.00)
การอภิปรายต่าง ๆ				
ข่าวด้านสุขภาพความรู้ทั่วไปของผู้สูงอายุ	30(30.00)	16(16.00)	26(26.00)	19(19.00)
ข่าวด้านบันเทิง	38(38.00)	18(18.00)	23(23.00)	16(16.00)
ความถี่ของการได้รับข่าวสารด้าน				
ด้านการเกษตร	(n=38)	(n=35)	(n=30)	(n=39)
น้อยกว่า 5 ครั้ง/เดือน	6(15.79)	29(82.86)	10(33.33)	12(30.77)
5-10 ครั้ง/เดือน	12(31.58)	4(11.43)	8(26.67)	15(38.46)
มากกว่า 10 ครั้ง/เดือน	20(52.63)	2(5.71)	12(40.00)	12(30.77)

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการมีกิจกรรม
ในด้านการพัฒนาตนเอง (ต่อ)

การมีกิจกรรมในด้าน การพัฒนาตนเอง	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
ด้านการเมืองการอภิปราย ต่าง ๆ	(n=85)	(n=83)	(n=74)	(n=88)
น้อยกว่า 5 ครั้ง/เดือน	22(25.88)	64(77.11)	35(47.30)	39(44.32)
5-10 ครั้ง/เดือน	8(9.41)	10(12.05)	14(18.92)	22(25.00)
มากกว่า 10 ครั้ง/เดือน	55(64.71)	9(10.84)	25(33.78)	27(30.68)
ด้านสุขภาพความรู้ทั่วไปของ ผู้สูงอายุ	(n=30)	(n=16)	(n=26)	(n=19)
น้อยกว่า 5 ครั้ง/เดือน	5(16.67)	14(87.50)	9(34.62)	7(36.84)
5-10 ครั้ง/เดือน	8(26.67)	1(6.25)	3(11.54)	8(42.11)
มากกว่า 10 ครั้ง/เดือน	17(56.66)	1(6.25)	14(53.84)	4(21.05)
ด้านบันเทิง	(n=38)	(n=18)	(n=23)	(n=16)
น้อยกว่า 5 ครั้ง/เดือน	12(31.58)	7(38.89)	3(13.04)	1(6.25)
5-10 ครั้ง/เดือน	12(31.58)	9(50.00)	1(4.35)	2(12.50)
มากกว่า 10 ครั้ง/เดือน	14(36.84)	2(11.11)	19(82.61)	13(81.25)

ตารางที่ 26 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามการมีกิจกรรมด้านการ
พักผ่อนหย่อนใจ

การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อน หย่อนใจ	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การมีกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน หย่อนใจ				
(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)				
ดูโทรทัศน์รายการบันเทิงต่างๆ	76.00	46.00	52.00	51.00
ฟังวิทยุรายการหมอลำ เพลง	62.00	20.00	18.00	48.00
ละคร				
พูดคุยพบปะสังสรรค์ในครอบครัว	87.00	53.00	59.00	79.00
พูดคุยพบปะสังสรรค์กับเพื่อน	91.00	78.00	73.00	86.00
ผู้สูงอายุด้วยกัน				
พูดคุยพบปะสังสรรค์กับเพื่อนบ้าน	82.00	47.00	52.00	67.00
พูดคุยกับพระสงฆ์ที่วัด	70.00	33.00	57.00	56.00
ชมการแสดงต่าง ๆ เช่น หมอลำ	20.00	15.00	17.00	6.00
ภาพยนตร์ ดนตรี				
อ่านหนังสือธรรมะ	35.00	21.00	34.00	38.00
ร่วมงานวัดหรืองานประเพณีต่างๆ	77.00	62.00	76.00	78.00
การปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิ	54.00	16.00	29.00	67.00
การเล่นกีฬาออกกำลังกาย	0.00	3.00	2.00	4.00
การทำงานอดิเรก	8.00	1.00	2.00	1.00
การไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ	0.00	1.00	1.00	1.00

ตารางที่ 27 ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามกิจกรรมการได้รับบริการ
สวัสดิการทางสังคม

กิจกรรมการได้รับบริการ สวัสดิการทางสังคม (n=100)	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
การได้รับสวัสดิการทางสังคม				
ในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก				
สวัสดิการทางด้านสุขภาพ				
ไม่ได้รับ	96.00	93.00	98.00	99.00
ได้รับ	4.00	7.00	2.00	1.00
ความคิดเห็นของผู้สูงอายุ				
เกี่ยวกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุ				
ควรได้รับเพิ่ม				
ผู้สูงอายุไม่ทราบว่าควรจะได้	63.00	81.00	84.00	91.00
รับสวัสดิการทางสังคมในด้าน				
ใดเพิ่มแล้วแต่ทางรัฐจะจัดให้				
ผู้สูงอายุคิดว่าสวัสดิการที่มีอยู่	1.00	2.00	1.00	2.00
เพียงพอสำหรับผู้สูงอายุ ไม่จำ				
เป็นต้องได้รับสวัสดิการเพิ่ม				
ผู้สูงอายุคิดว่าควรได้รับ	36.00	17.00	15.00	7.00
สวัสดิการเพิ่ม				

4.1.2.6 ความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ

ความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิตทั้ง 5 ด้าน เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกของผู้สูงอายุที่มีต่อคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ โดยแสดงออกมาในลักษณะของความพึงพอใจคือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจปานกลาง ไม่น่าพอใจ ไม่พึงพอใจปานกลาง ไม่พึงพอใจมากที่สุด ซึ่งรายละเอียดของผลการศึกษายกตามกลุ่มชาติพันธุ์ดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ไท

ความพึงพอใจในด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทั้งความสามารถทางกายภาพและความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน การเป็นภาระแก่ลูกหลาน การพึ่งพาคนอื่น ในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ผู้สูงอายุร้อยละ 76 ตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทางความสามารถทางกายภาพได้ และผู้สูงอายุร้อยละ 37 รู้สึกไม่พึงพอใจมากที่สุดที่ต้องเป็นภาระแก่ลูกหลานในเรื่องการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

ความพึงพอใจในด้านสุขภาพ ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับภาวะสุขภาพในปัจจุบันเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ หรือโรคเรื้อรังต่าง ๆ สวัสดิการทางด้านสุขภาพ ความจำสภาพอารมณ์ของตนเองในปัจจุบัน ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจปานกลางกับภาวะสุขภาพในปัจจุบัน ร้อยละ 35 กับความกระฉับกระเฉงในปัจจุบัน ร้อยละ 39 ความจำในปัจจุบัน ร้อยละ 37 สภาพอารมณ์ของตนเองในปัจจุบัน ร้อยละ 39 ผู้สูงอายุรู้สึกพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องสวัสดิการทางด้านสุขภาพในปัจจุบัน ร้อยละ 51 และรู้สึกไม่พึงพอใจมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ในเรื่องอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ หรือโรคเรื้อรังต่าง ๆ ร้อยละ 48

ความพึงพอใจในด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงินประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน สภาพเศรษฐกิจฐานะทางการเงิน การประกอบอาชีพ ลักษณะอาชีพของครอบครัว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ตอบว่ารู้สึกพึงพอใจปานกลาง กับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ร้อยละ 37 สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ร้อยละ 41 สภาพเศรษฐกิจฐานะทางการเงิน ร้อยละ 42 การประกอบอาชีพลักษณะอาชีพของครอบครัว ร้อยละ 33 และผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดกับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน ร้อยละ 49

ความพึงพอใจในการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับคู่สมรส บุตรหลาน บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท และเพื่อนบ้าน ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดกับสัมพันธภาพกับคู่สมรส ร้อยละ 75.44 สัมพันธภาพกับบุตรหลานร้อยละ 79 สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัวร้อยละ 82 สัมพันธภาพกับญาติพี่น้อง ร้อยละ 76 สัมพันธภาพกับเพื่อนสนิท เพื่อน ร้อยละ 78 สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน ร้อยละ 79

ความพึงพอใจในด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และการเมือง ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมชุมชน การมีกิจกรรมในด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน การได้รับข่าวสาร การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมชุมชน ร้อยละ 91 การมีกิจกรรมในด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ร้อยละ 89 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 83 การได้รับข่าวสาร ร้อยละ 75 การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 81

กลุ่มชาติพันธุ์ใต้

ความพึงพอใจในด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทั้งความสามารถทางกายภาพและความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน และเป็นภาระแก่ลูกหลาน การพึ่งพาคนอื่นในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ผู้สูงอายุร้อยละ 70 ตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทางความสามารถทางกายภาพได้และผู้สูงอายุร้อยละ 61 รู้สึกไม่พึงพอใจมากที่สุดที่ต้องเป็นภาระแก่ลูกหลานในเรื่องการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

ความพึงพอใจในด้านสุขภาพ ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับภาวะสุขภาพในปัจจุบันเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยต่างๆ หรือโรคเรื้อรังต่างๆ สวัสดิการทางด้านสุขภาพ ความจำเป็นสภาพอารมณ์ของตนเองในปัจจุบัน ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุด กับภาวะสุขภาพในปัจจุบัน ร้อยละ 43 กับความกระฉับกระเฉงในปัจจุบัน ร้อยละ 41 สวัสดิการทางด้านสุขภาพ ร้อยละ 63 ผู้สูงอายุพึงพอใจปานกลางกับความจำเป็นในปัจจุบัน ร้อยละ 42 สภาพอารมณ์ของตนเองในปัจจุบัน ร้อยละ 42 และรู้สึกไม่พึงพอใจมากที่สุดในเรื่องอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ หรือโรคเรื้อรังต่าง ๆ ร้อยละ 73

ความพึงพอใจในด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน สภาพเศรษฐกิจฐานะทางการเงิน การประกอบอาชีพ ลักษณะอาชีพของครอบครัว ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจปานกลางกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ร้อยละ 41 พึงพอใจกับสภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ร้อยละ 43 และผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดกับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน ร้อยละ 39 ผู้สูงอายุรู้สึกไม่พึงพอใจปานกลางกับสภาพเศรษฐกิจ ฐานะทางการเงิน ร้อยละ 39 การประกอบอาชีพ ลักษณะอาชีพของครอบครัว ร้อยละ 34

ความพึงพอใจในด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับคู่สมรส บุตรหลาน บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท เพื่อนและเพื่อนบ้าน ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดกับสัมพันธภาพกับคู่สมรส ร้อยละ 70.27 สัมพันธภาพกับบุตรหลาน ร้อยละ 57 สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว ร้อยละ 58

สัมพันธ์ภาพกับญาติพี่น้องร้อยละ 61 สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนสนิท เพื่อน ร้อยละ 62 สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนบ้าน ร้อยละ 64

ความพึงพอใจในด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมชุมชน การมีกิจกรรมในด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน การได้รับข่าวสาร การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมชุมชน ร้อยละ 78 การมีกิจกรรมในด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ร้อยละ 79 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 75 การได้รับข่าวสาร ร้อยละ 72 การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 76

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

ความพึงพอใจในด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทั้งความสามารถทางกายภาพและความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน การเป็นภาระแก่ลูกหลาน การพึ่งพาคนอื่นในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ผู้สูงอายุร้อยละ 81 ตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทางความสามารถทางกายภาพได้ และผู้สูงอายุ ร้อยละ 54 รู้สึกไม่พึงพอใจมากที่สุดที่ต้องเป็นภาระแก่ลูกหลานในเรื่องการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

ความพึงพอใจในด้านสุขภาพ ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับภาวะสุขภาพในปัจจุบันเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ หรือโรคเรื้อรังต่าง ๆ สวัสดิการทางด้านสุขภาพ ความจำเป็นของสุขภาพของตนเองในปัจจุบัน ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจปานกลางกับภาวะสุขภาพในปัจจุบัน ร้อยละ 45 กับความกระฉับกระเฉงในปัจจุบัน ร้อยละ 49 ความจำเป็นในปัจจุบัน ร้อยละ 36 สภาพอารมณ์ของตนเองในปัจจุบัน ร้อยละ 44 ผู้สูงอายุรู้สึกพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องสวัสดิการทางด้านสุขภาพในปัจจุบัน ร้อยละ 56 และรู้สึกไม่พึงพอใจมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ในเรื่องอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ หรือโรคเรื้อรังต่าง ๆ ร้อยละ 53

ความพึงพอใจในด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน สภาพเศรษฐกิจฐานะทางการเงิน การประกอบอาชีพ ลักษณะอาชีพของครอบครัว ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจปานกลางกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ร้อยละ 55 สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ร้อยละ 55 สภาพเศรษฐกิจฐานะทางการเงิน ร้อยละ 48 การประกอบอาชีพลักษณะอาชีพของครอบครัว ร้อยละ 51 และผู้สูงอายุรู้สึกพึงพอใจมากที่สุดกับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน ร้อยละ 40

ความพึงพอใจในด้านการมีสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ๆ ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพกับคู่สมรส บุตรหลาน บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท เพื่อน และเพื่อนบ้าน ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดกับสัมพันธ์ภาพกับคู่สมรส ร้อยละ

65.22 สัมพันธภาพกับบุตรหลาน ร้อยละ 71 สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว ร้อยละ 71
 สัมพันธภาพกับญาติพี่น้อง ร้อยละ 69 สัมพันธภาพกับเพื่อนสนิท เพื่อน ร้อยละ 71
 สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน ร้อยละ 72

ความพึงพอใจในด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมชุมชน การมีกิจกรรมในด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน การได้รับข่าวสาร การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมชุมชน ร้อยละ 79 การมีกิจกรรมในด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ร้อยละ 76 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 68 การได้รับข่าวสาร ร้อยละ 75 การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 77

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

ความพึงพอใจในด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทั้งความสามารถทางกายภาพ และความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน การเป็นภาระแก่ลูกหลาน การพึ่งพาคนอื่นในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ผู้สูงอายุร้อยละ 73 ตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันด้านความสามารถทางกายภาพได้ และผู้สูงอายุร้อยละ 48 รู้สึกไม่พึงพอใจมากที่สุดที่ต้องเป็นภาระแก่ลูกหลานในเรื่องการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

ความพึงพอใจในด้านสุขภาพ ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับภาวะสุขภาพในปัจจุบันเกี่ยวกับการเจ็บป่วยต่าง ๆ หรือโรคเรื้อรังต่าง ๆ สวัสดิการทางด้านสุขภาพ ความจำสภาพอารมณ์ของตนเองในปัจจุบัน ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจปานกลางกับภาวะสุขภาพในปัจจุบัน ร้อยละ 43 กับความกระฉับกระเฉงในปัจจุบัน ร้อยละ 37 ความจำในปัจจุบัน ร้อยละ 26 สภาพอารมณ์ของตนเองในปัจจุบัน ร้อยละ 33 ผู้สูงอายุรู้สึกพึงพอใจมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ในเรื่องสวัสดิการทางด้านสุขภาพในปัจจุบัน ร้อยละ 56 และรู้สึกไม่พึงพอใจมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ในเรื่องอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ หรือโรคเรื้อรังต่าง ๆ ร้อยละ 60

ความพึงพอใจในด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงินประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน สภาพเศรษฐกิจฐานะทางการเงิน การประกอบอาชีพ ลักษณะอาชีพของครอบครัว ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจปานกลางกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ร้อยละ 50 สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ร้อยละ 56 สภาพเศรษฐกิจฐานะทางการเงิน ร้อยละ 38 การประกอบอาชีพลักษณะอาชีพของครอบครัว ร้อยละ 44 และผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดกับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน ร้อยละ 45

ความพึงพอใจในด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับคู่สมรส บุตรหลาน บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท เพื่อน และ

เพื่อนบ้าน ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดกับสัมพันธภาพกับคู่สมรส ร้อยละ 53.45 สัมพันธภาพกับบุตรหลานร้อยละ 69 สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัวร้อยละ 65 สัมพันธภาพกับญาติพี่น้อง ร้อยละ 62 สัมพันธภาพกับเพื่อนสนิท เพื่อน ร้อยละ 62 สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน ร้อยละ 63

ความพึงพอใจในด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง ประเมินจากความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมชุมชน การมีกิจกรรมในด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน การได้รับข่าวสาร การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ผู้สูงอายุตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากที่สุดในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมชุมชน ร้อยละ 75 การมีกิจกรรมในด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ร้อยละ 76 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 69 การได้รับข่าวสาร ร้อยละ 56 การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 73

รายละเอียดต่าง ๆ แสดงในตารางที่ 28-31

ตารางที่ 28 ร้อยละของผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท จำแนกตามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ

คุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
	พึงพอใจมากที่สุด	พึงพอใจปานกลาง	ไม่แน่ใจ	ไม่พึงพอใจปานกลาง	ไม่พึงพอใจมากที่สุด
ด้านความสามารถในการปฏิบัติ					
กิจกรรมประจำวัน (n=100)					
ด้านความสามารถทางกายภาพ	76.00	24.00	0.00	0.00	0.00
ด้านความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน	72.00	28.00	0.00	0.00	0.00
ด้านการเป็นภาระแก่ลูกหลาน	15.00	11.00	2.00	35.00	37.00
ในเรื่องการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน					
ด้านการพึ่งพาคนอื่นในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	13.00	10.00	2.00	33.00	42.00
ด้านสุขภาพ (n=100)					
ภาวะสุขภาพในปัจจุบัน	29.00	35.00	3.00	20.00	13.00
ความกระฉับกระเฉงในปัจจุบัน	25.00	35.00	2.00	22.00	12.00

ตารางที่ 28 ร้อยละของผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท จำแนกตามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ
(ต่อ)

คุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
	พึงพอใจ มากที่สุด	พึงพอใจ ปานกลาง	ไม่แน่ใจ	ไม่พึงพอใจ ปานกลาง	ไม่พึงพอใจ มากที่สุด
การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ต่าง ๆ	12.00	8.00	1.00	31.00	48.00
สวัสดิการทางด้านสุขภาพใน ปัจจุบัน	51.00	28.00	2.00	8.00	1.00
ด้านความจำเป็นปัจจุบัน	32.00	37.00	2.00	26.00	3.00
ด้านสภาพอารมณ์ในปัจจุบัน	33.00	39.00	1.00	24.00	3.00
ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและ ความมั่นคงทางการเงิน (n=100)					
ด้านสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน	36.00	37.00	0.00	23.00	4.00
ด้านสภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	36.00	41.00	0.00	20.00	3.00
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ภายในบ้าน	49.00	38.00	0.00	10.00	3.00
ด้านสภาพเศรษฐกิจ ฐานะ ทางการเงินในปัจจุบัน	17.00	42.00	0.00	35.00	6.00
ด้านการประกอบอาชีพ ลักษณะอาชีพของครอบครัว	24.00	33.00	1.00	35.00	7.00
ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ					
สัมพันธภาพกับคู่สมรส (n=53)	75.44	19.30	0.00	3.51	1.75
สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ (n=100)					
สัมพันธภาพกับบุตรหลาน	79.00	19.00	0.00	2.00	0.00
สัมพันธภาพกับบุคคลใน ครอบครัว	82.00	16.00	0.00	2.00	0.00
สัมพันธภาพกับญาติพี่น้อง	76.00	20.00	0.00	4.00	0.00
สัมพันธภาพกับเพื่อน	78.00	22.00	0.00	0.00	0.00

ตารางที่ 28 ร้อยละของผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท จำแนกตามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ
(ต่อ)

คุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
	พึงพอใจ มากที่สุด	พึงพอใจ ปานกลาง	ไม่แน่ใจ	ไม่พึงพอใจ ปานกลาง	ไม่พึงพอใจ มากที่สุด
สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน	79.00	21.00	0.00	0.00	0.00
ด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง (n=100)					
ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่าง ๆ ของสังคมชุมชน	91.00	9.00	0.00	0.00	0.00
ด้านการมีกิจกรรมในด้านการ ช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม	89.00	11.00	0.00	0.00	0.00
ด้านการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาหมู่บ้าน	83.00	17.00	0.00	0.00	0.00
ด้านการได้รับข่าวสารการ พัฒนาตนเอง	75.00	23.00	0.00	2.00	0.00
ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ	81.00	18.00	0.00	0.00	1.00

ตารางที่ 29 ร้อยละของผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ โส้ จำแนกตามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ

คุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
	พึงพอใจมากที่สุด	พึงพอใจปานกลาง	ไม่แน่ใจ	ไม่พึงพอใจปานกลาง	ไม่พึงพอใจมากที่สุด
ด้านความสามารถในการปฏิบัติ					
กิจกรรมประจำวัน (n=100)					
ด้านความสามารถทางกายภาพ	70.00	28.00	0.00	1.00	1.00
ด้านความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน	68.00	29.00	0.00	2.00	1.00
ด้านการเป็นภาระแก่ลูกหลานในเรื่องการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	2.00	7.00	2.00	28.00	61.00
ด้านการพึ่งพาคนอื่นในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	1.00	8.00	1.00	32.00	58.00
ด้านสุขภาพ (n=100)					
ภาวะสุขภาพในปัจจุบัน	43.00	37.00	0.00	9.00	11.00
ความกระฉับกระเฉงในปัจจุบัน	41.00	36.00	0.00	10.00	13.00
การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ	3.00	3.00	0.00	21.00	73.00
สวัสดิการทางด้านสุขภาพในปัจจุบัน	63.00	28.00	1.00	5.00	3.00
ด้านความจำในปัจจุบัน	37.00	42.00	1.00	13.00	7.00
ด้านสภาพอารมณ์ในปัจจุบัน	35.00	42.00	0.00	16.00	7.00
ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุ และ					
ความมั่นคงทางการเงิน (n=100)					
ด้านสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน	28.00	41.00	2.00	18.00	11.00
ด้านสภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	26.00	43.00	2.00	18.00	11.00
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน	39.00	22.00	1.00	22.00	16.00

ตารางที่ 29 ร้อยละของผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ ไล่ จำแนกตามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ
(ต่อ)

คุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
	พึงพอใจมากที่สุด	พึงพอใจปานกลาง	ไม่แน่ใจ	ไม่พึงพอใจปานกลาง	ไม่พึงพอใจมากที่สุด
ด้านเศรษฐกิจฐานะทางการเงินในปัจจุบัน	24.00	24.00	1.00	39.00	12.00
ด้านการประกอบอาชีพ ลักษณะอาชีพของครอบครัว	21.00	32.00	2.00	34.00	11.00
ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ					
สัมพันธภาพกับคู่สมรส (n=37)	70.27	16.22	2.70	8.11	2.70
สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ (n=100)					
สัมพันธภาพกับบุตรหลาน	57.00	32.00	2.00	5.00	4.00
สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว	58.00	31.00	2.00	5.00	4.00
สัมพันธภาพกับญาติพี่น้อง	61.00	30.00	0.00	4.00	5.00
สัมพันธภาพกับเพื่อน	62.00	33.00	0.00	2.00	3.00
สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน	64.00	32.00	0.00	2.00	2.00
ด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง (n=100)					
ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ชุมชน	78.00	17.00	1.00	3.00	1.00
ด้านการมีกิจกรรมในด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม	79.00	16.00	1.00	3.00	1.00
ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	75.00	19.00	1.00	3.00	2.00
ด้านการได้รับข่าวสารการพัฒนาตนเอง	72.00	22.00	1.00	4.00	1.00
ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ	76.00	20.00	1.00	1.00	2.00

ตารางที่ 30 ร้อยละของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ญ้อ จำแนกตามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ

คุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
	พึงพอใจมากที่สุด	พึงพอใจปานกลาง	ไม่แน่ใจ	ไม่พึงพอใจปานกลาง	ไม่พึงพอใจมากที่สุด
ด้านความสามารถในการปฏิบัติ					
กิจกรรมประจำวัน (n=100)					
ด้านความสามารถทางกายภาพ	81.00	18.00	0.00	1.00	0.00
ด้านความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน	81.00	17.00	0.00	1.00	1.00
ด้านการเป็นภาระแก่ลูกหลาน	4.00	7.00	0.00	35.00	54.00
ในด้านการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน					
ด้านการพึ่งพาคนอื่นในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	1.00	7.00	2.00	50.00	40.00
ด้านสุขภาพ (n=100)					
ภาวะสุขภาพในปัจจุบัน	38.00	45.00	1.00	10.00	6.00
ความกระฉับกระเฉงในปัจจุบัน	32.00	49.00	3.00	12.00	4.00
การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ	3.00	10.00	2.00	32.00	53.00
สวัสดิการด้านสุขภาพในปัจจุบัน	56.00	31.00	3.00	8.00	2.00
ด้านความจำในปัจจุบัน	26.00	36.00	3.00	29.00	6.00
ด้านสภาพอารมณ์ในปัจจุบัน	19.00	44.00	8.00	25.00	4.00
ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน (n=100)					
ด้านสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน	31.00	55.00	2.00	12.00	0.00
ด้านสภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	32.00	55.00	1.00	11.00	1.00
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน	47.00	40.00	2.00	8.00	3.00

ตารางที่ 30 ร้อยละของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ญ้อ จำแนกตามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ
(ต่อ)

คุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
	พึงพอใจมากที่สุด	พึงพอใจปานกลาง	ไม่แน่ใจ	ไม่พึงพอใจปานกลาง	ไม่พึงพอใจมากที่สุด
ด้านสภาพเศรษฐกิจฐานะการเงินในปัจจุบัน	30.00	48.00	1.00	16.00	5.00
ด้านการประกอบอาชีพลักษณะอาชีพของครอบครัว	31.00	51.00	0.00	13.00	5.00
ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ					
สัมพันธภาพกับคู่สมรส (n=46)	65.22	30.43	0.00	4.35	0.00
สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ (n=100)					
สัมพันธภาพกับบุตรหลาน	71.00	27.00	0.00	2.00	0.00
สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว	71.00	26.00	0.00	2.00	1.00
สัมพันธภาพกับญาติพี่น้อง	69.00	30.00	0.00	1.00	0.00
สัมพันธภาพกับเพื่อน	71.00	29.00	0.00	0.00	0.00
สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน	72.00	28.00	0.00	0.00	0.00
ด้านการมีกิจกรรมในสังคมชุมชนและบ้านเมือง (n=100)					
ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ชุมชน	79.00	20.00	1.00	0.00	0.00
ด้านการมีกิจกรรมในด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม	76.00	23.00	1.00	0.00	0.00
ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	68.00	32.00	0.00	0.00	0.00
ด้านการได้รับข่าวสารการพัฒนาดตนเอง	75.00	25.00	0.00	0.00	0.00
ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ	77.00	23.00	0.00	0.00	0.00

ตารางที่ 31 ร้อยละของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวจำแนกตามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ

คุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
	พึงพอใจมากที่สุด	พึงพอใจปานกลาง	ไม่แน่ใจ	ไม่พึงพอใจปานกลาง	ไม่พึงพอใจมากที่สุด
ด้านความสามารถในการปฏิบัติ					
กิจกรรมประจำวัน (n=100)					
ด้านความสามารถทางกายภาพ	73.00	21.00	1.00	2.00	3.00
ด้านความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน	72.00	22.00	1.00	4.00	1.00
ด้านการเป็นภาระแก่ลูกหลานในเรื่องการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	4.00	6.00	3.00	39.00	48.00
ด้านการพึ่งพาคนอื่นในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	2.00	8.00	1.00	42.00	47.00
ด้านสุขภาพ (n=100)					
ภาวะสุขภาพในปัจจุบัน	27.00	43.00	1.00	25.00	4.00
ความกระฉับกระเฉงในปัจจุบัน	24.00	37.00	4.00	30.00	5.00
การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ	5.00	4.00	2.00	29.00	60.00
สวัสดิการทางด้านสุขภาพในปัจจุบัน (n=100)	56.00	33.00	0.00	10.00	1.00
ด้านความจำในปัจจุบัน	26.00	26.00	2.00	36.00	10.00
ด้านสภาพอารมณ์ในปัจจุบัน	22.00	33.00	7.00	33.00	5.00
ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน (n=100)					
ด้านสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน	30.00	50.00	4.00	11.00	5.00
ด้านสภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	31.00	56.00	2.00	9.00	2.00
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน	45.00	43.00	2.00	9.00	1.00

ตารางที่ 31 ร้อยละของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวจำแนกตามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ
(ต่อ)

คุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
	พึงพอใจมากที่สุด	พึงพอใจปานกลาง	ไม่แน่ใจ	ไม่พึงพอใจปานกลาง	ไม่พึงพอใจมากที่สุด
ด้านสภาพเศรษฐกิจฐานะการเงินในปัจจุบัน	25.00	38.00	2.00	31.00	4.00
ด้านการประกอบอาชีพลักษณะอาชีพของครอบครัว	23.00	44.00	5.00	26.00	2.00
ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ					
สัมพันธภาพกับคู่สมรส (n=58)	53.45	39.66	0.00	6.89	0.00
สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ (n=100)					
สัมพันธภาพกับบุตรหลาน	69.00	26.00	2.00	3.00	0.00
สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว	65.00	30.00	2.00	3.00	0.00
สัมพันธภาพกับญาติพี่น้อง	62.00	30.00	8.00	0.00	0.00
สัมพันธภาพกับเพื่อน	62.00	33.00	5.00	0.00	0.00
สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน	63.00	34.00	3.00	0.00	0.00
ด้านการมีกิจกรรมในสังคมชุมชนและบ้านเมือง (n=100)					
ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ชุมชน	75.00	24.00	1.00	0.00	0.00
ด้านการมีกิจกรรมในด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม	76.00	23.00	1.00	0.00	0.00
ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	69.00	27.00	2.00	2.00	0.00
ด้านการได้รับข่าวสารการพัฒนาตนเอง	56.00	42.00	0.00	2.00	0.00
ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ	73.00	24.00	2.00	1.00	0.00

4.1.2.7 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวม

กลุ่มชาติพันธุ์ไท

ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ผู้สูงอายุสามารถทำได้ตามปกติเป็นส่วนใหญ่ ส่วนกิจกรรมประจำวันที่ทำได้ตามปกติเป็นส่วนน้อยคือ การเปลี่ยนอิริยาบถ การก้มย่อตัวลงเก็บของ ด้านสุขภาพกายพบว่า อาการของโรคที่พบได้บ่อย คือ อาการในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ อาการเหนื่อยอ่อนเพลีย ความบ่อยของการเจ็บป่วยส่วนใหญ่ 1-5 ครั้งต่อเดือน และโรคเรื้อรังที่พบคือโรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น เมื่อเกิดการเจ็บป่วยจะได้รับการรักษาสถานบริการของรัฐหรือเอกชน ร้อยละ 61 ส่วนใหญ่ไม่ได้เสียค่ารักษาพยาบาล ได้รับสวัสดิการด้านสุขภาพจากการมีบัตรผู้สูงอายุ บุตรรับราชการ ด้านการดูแลตนเองในด้านสุขภาพพบว่าการสูบบุหรี่ร้อยละ 22 ดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 14 ไม่ได้ออกกำลังกายร้อยละ 91 ด้านสุขภาพจิตพบว่า ผู้สูงอายุมีสภาพจิตปกติดี ร้อยละ 43 ไม่มีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 24 ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน ผู้สูงอายุรับประทานอาหารเช้าวันละ 3 มื้อ ร้อยละ 86 ด้านที่อยู่อาศัย อาศัยอยู่ในบ้านไม้ 2 ชั้น ร้อยละ 65 สภาพบ้านโดยทั่วไปอยู่ในสภาพดีไม่เป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ สภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัยพบว่า ส่วนใหญ่บ้านสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดเก็บสิ่งของไว้เป็นหมวดหมู่ มีที่รองรับขยะ มีส่วนถูกสุขลักษณะ มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านส่วนใหญ่คือ ไฟฟ้า น้ำบาดาล พัดลม หม้อหุงข้าว ด้านความมั่นคงทางการเงินผู้สูงอายุร้อยละ 61 ไม่ได้ประกอบอาชีพ รายได้จากบุตรหลาน ส่วนใหญ่ไม่มีเงินเก็บออม ไม่ได้ลงทุน ไม่มีหนี้สิน ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ ผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพที่ดีกับคู่สมรส บุตรหลานญาติพี่น้อง เพื่อน เป็นอย่างดี สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้านพบว่าผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลือหรือให้การช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้านเป็นบางครั้งบางคราวเป็นส่วนใหญ่ ด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชนและบ้านเมือง พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 97 มีการเข้าร่วมกิจกรรมตาม ประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ผู้สูงอายุร้อยละ 94 ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรม กลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ผู้สูงอายุพูดคุยกับเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน พูดคุยกับคนในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 91.87 ตามลำดับ ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุร้อยละ 76 พึงพอใจมากที่สุดที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้ ผู้สูงอายุร้อยละ 35 พึงพอใจปานกลางกับภาวะสุขภาพในปัจจุบัน และร้อยละ 48 รู้สึกไม่พึงพอใจมากที่สุดในเรื่องการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ ผู้สูงอายุพึงพอใจปานกลางกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันร้อยละ 37 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจมากที่สุดกับการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ การมีกิจกรรมในสังคม ชุมชนและบ้านเมือง

กลุ่มชาติพันธุ์โล้

ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้ตามปกติเป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล้ ทำได้ตามปกติเป็นส่วนน้อยคือ การเปลี่ยนอิริยาบถ การขึ้นลงบันไดบ้าน พบร้อยละ 58.59 ด้านสุขภาพกายพบว่ากลุ่ม

อาการที่พบบ่อยคือ กลุ่มอาการในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ กลุ่มโรคเรื้อรังที่พบเป็นส่วนใหญ่ คือ โรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น โรคเกี่ยวกับหู เป็นมานาน 1-5 ปี เมื่อเกิดการเจ็บป่วย เล็ก ๆ น้อย ๆ จะได้รับการรักษาแบบพื้นบ้าน ยาต้ม ยาสมุนไพร รองลงมาคือซื้อยากินเอง ผู้สูงอายุ ได้รับสวัสดิการทางด้านการรักษาพยาบาลจากการมีบัตรผู้สูงอายุ การดูแลตนเองในด้านสุขภาพ พบว่า สุขบุหรืร้อยละ 36 ต้มแอลกอฮอล์ร้อยละ 29 ไม่ได้ออกกำลังกายร้อยละ 95 ด้านสุขภาพ จิตพบว่า มีสภาพจิตปกติดี ร้อยละ 33 ไม่มีภาวะซึมเศร้าร้อยละ 27 ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุ พบว่า รับประทานอาหารวันละ 3 มื้อ ร้อยละ 74 ด้านที่อยู่อาศัย สภาพบ้านโดยทั่วไปทรุดโทรม ต้องซ่อมแซม สภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัยโดยทั่วไปค่อนข้างสกปรก พื้น ฝาผนัง เพดาน สิ่งของ เครื่องใช้ มีฝุ่นหรือหยากไย่เกาะอยู่ บริเวณรอบบ้านหรือใต้ถุนบ้านมีขยะอยู่ทั่วไป ร้อยละ 88 ด้าน ความมั่นคงทางการเงิน ผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพร้อยละ 51 ส่วนใหญ่ไม่มีเงินเหลือเก็บ ไม่มี เงินฝาก และไม่ได้ลงทุนอะไรเลย ไม่ได้กู้ยืม ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ พบว่า ผู้สูง อายุส่วนใหญ่มีสัมพันธภาพที่ดีกับคู่สมรส บุตรหลานญาติพี่น้อง เพื่อน เพื่อนบ้าน การมี กิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมผู้สูงอายุ ร้อยละ 91 มีการเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวัน สำคัญต่าง ๆ ผู้สูงอายุร้อยละ 86 ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรม กลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ผู้สูงอายุกระทำ กิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ คือการพูดคุยกับเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน การร่วมงานวัดหรืองาน ประเพณีต่าง ๆ ร้อยละ 78, 68 ตามลำดับ ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิต ผู้สูง อายุพึงพอใจมากที่สุดที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้ร้อยละ 70 พึงพอใจมากที่สุดกับภาวะ สุขภาพในปัจจุบัน ร้อยละ 43 พึงพอใจปานกลางกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ร้อยละ 41 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่พึงพอใจมากที่สุดในสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ กับการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันผู้สูงอายุส่วนใหญ่สามารถทำได้เป็น ปกติ คือกิจกรรมการทำความสะอาดกวาดบริเวณบ้าน การใส่บาตรเดินไปวัด การกางมุ้งเก็บที่ นอนพบร้อยละ 92.98 กิจกรรมประจำวันที่ผู้สูงอายุทำได้ยากลำบากเป็นส่วนใหญ่คือ กิจกรรม การขึ้นลงบันไดบ้าน การก้มย่อตัวลงเก็บของ ด้านสุขภาพกาย พบว่ากลุ่มอาการของโรคที่พบใน ผู้สูงอายุมากที่สุดคือ กลุ่มอาการในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ กลุ่มอาการที่พบบรองลงมาคือ อาการเหนื่อย อ่อนเพลีย การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังพบโรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อ กระดูก ร้อยละ 83 โรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น ร้อยละ 57 ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการรักษาดูแลจาก เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข เมื่อเกิดการเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ จะได้รับการรักษาจากสถานบริการของรัฐ ร้อยละ 43 รองลงมาคือซื้อยากินเอง ร้อยละ 40 สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลพบว่าส่วนใหญ่ มีบัตรผู้สูงอายุ การดูแลตนเองในด้านสุขภาพพบว่า สุขบุหรืร้อยละ 20 ต้มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 15 ไม่ได้ออกกำลังกาย ร้อยละ 86 ด้านสุขภาพจิตพบว่า มีสภาพจิตปกติดี ร้อยละ 33 ไม่มี ภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 33 ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รับประทานอาหารวันละ 3

มือ ร้อยละ 93 ด้านที่อยู่อาศัย อาศัยอยู่บ้านไม้ 2 ชั้น ใต้ถุนสูง ร้อยละ 54 สภาพบ้านโดยทั่วไป อยู่ในสภาพดีไม่เป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ ด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาดของบ้าน ส่วนใหญ่เป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งของเครื่องใช้วางอยู่ทั่วไป ร้อยละ 53 ด้านความมั่นคงทางการเงิน ผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 52 มีรายได้จากบุตรหลาน การทำการเกษตรเป็นรายปี เป็นส่วนใหญ่ ไม่มีเงินเหลือเก็บ ร้อยละ 88 ไม่มีเงินฝากและไม่ได้ลงทุนอะไรเลย ร้อยละ 87 ผู้สูงอายุร้อยละ 12 มีการกู้ยืมเงินเพื่อมาใช้จ่ายในครอบครัว ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ พบว่าผู้สูงอายุมีความเข้าใจกันดีกับคู่สมรส มีการให้คำแนะนำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ แก่บุตรหลานเป็นอย่างดี ร้อยละ 88 มีสัมพันธภาพที่ดีกับญาติพี่น้อง ร้อยละ 90 มีเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ ร้อยละ 85 มีการให้การช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้าน เป็นบางครั้งบางคราว ร้อยละ 50 การมีกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม ผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ร้อยละ 84 ผู้สูงอายุไม่ได้เป็นสมาชิกชมรม กลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ร้อยละ 87 กิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ พบว่าผู้สูงอายุมีกิจกรรมการร่วมงานวัดหรืองานประเพณีต่าง ๆ การพูดคุยกับผู้สูงอายุด้วยกัน ร้อยละ 76, 73 ตามลำดับ ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุร้อยละ 81 รู้สึกพึงพอใจมากที่สุดที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้ ผู้สูงอายุร้อยละ 54 รู้สึกไม่พึงพอใจมากที่สุดที่ต้องเป็นภาระแก่ลูกหลานในเรื่องการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ผู้สูงอายุพึงพอใจปานกลางกับภาวะสุขภาพในปัจจุบัน ร้อยละ 45 ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน ผู้สูงอายุรู้สึกพึงพอใจปานกลางกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน สภาพเศรษฐกิจ ร้อยละ 55, 48 ตามลำดับ รู้สึกพึงพอใจมากที่สุดกับสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ การมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมืองเป็นส่วนใหญ่

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ผู้สูงอายุสามารถทำได้ตามปกติเป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุทำได้ยากลำบากเป็นส่วนใหญ่คือกิจกรรมการขึ้นลงบันได บ้าน การเปลี่ยนอิริยาบถ การก้มย่อตัวลงเก็บของ พบร้อยละ 38-45 ด้านสุขภาพกาย นอกจากกลุ่มอาการทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อแล้ว อาการรองลงมาพบคือ อาการวิงเวียนเป็นลม การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังคือ โรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น โรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อและกระดูก ร้อยละ 75, 73 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เมื่อเกิดการเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ น้อย ๆ จะรับการรักษาจากสถานบริการของรัฐ ร้อยละ 55 สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลพบว่ามีบัตรผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 96 การดูแลตนเองในด้านสุขภาพ พบว่าผู้สูงอายุสูบบุหรี่ร้อยละ 25 ดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 11 ไม่ได้ออกกำลังกาย ร้อยละ 80 ด้านสุขภาพจิตพบว่าผู้สูงอายุที่มีสภาพจิตปกติดี ร้อยละ 35 ไม่มีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 24 ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุ ในเรื่องการรับประทานอาหาร รับประทานอาหารวันละ 3 มื้อ ร้อยละ 78 ด้านที่อยู่อาศัยในบ้านไม้ 2 ชั้น ใต้ถุนสูง ร้อยละ 67 สภาพบ้านโดยทั่วไปอยู่ในสภาพดี ไม่เป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ ร้อยละ 71 สภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัยพบว่าบ้านเรือนไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย

ร้อยละ 62 ไม่มีที่รองรับขยะ ร้อยละ 78 ด้านความมั่นคงทางการเงินพบว่าผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 70 ไม่มีเงินเหลือเก็บ ร้อยละ 88 ไม่ได้ลงทุนและไม่มีเงินฝาก ร้อยละ 80 มีหนี้สิน ร้อยละ 27 ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ พบว่า ผู้สูงอายุกับคู่สมรสมีความเข้าใจกันดี มีการให้คำแนะนำปรึกษาอบรมบุตรหลานเป็นอย่างดี ร้อยละ 90 มีสัมพันธภาพที่ดีกับญาติพี่น้อง ร้อยละ 89 มีเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ ร้อยละ 87 ให้การช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้าน สม่่าเสมอ ร้อยละ 43 ด้านการมีกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม ผู้สูงอายุร้อยละ 96 มีการเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน ผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมฟังการอภิปรายชี้แจง การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้แทนราษฎร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 84 กิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจพบว่าผู้สูงอายุมีการพูดคุยกับเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน พูดคุยปะสังสรรค์กับคนในครอบครัว การร่วมงานวัด งานบุญประเพณีต่าง ๆ การปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิคิดเป็น ร้อยละ 86, 79, 78 และ 67 ตามลำดับ ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิตพบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจมากที่สุดที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้ ร้อยละ 73 มีความพึงพอใจปานกลางกับภาวะสุขภาพในปัจจุบัน ร้อยละ 43 พึงพอใจปานกลางกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ร้อยละ 50 พึงพอใจมากที่สุดกับสัมพันธภาพกับคู่สมรส บุตรหลาน บุคคลในครอบครัว เพื่อน ร้อยละ 53.45, 65.00, 62.00 พึงพอใจมากที่สุดในด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน ร้อยละ 75 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 69

จากการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ สามารถนำค่าคะแนนคุณภาพชีวิตในองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อจัดระดับคุณภาพชีวิตเป็น 3 ระดับคือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง ระดับดี ในรายองค์ประกอบ ผลการศึกษานำเสนอรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบดังนี้

ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันพบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกันคือ 41.04-42.54 ผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวเป็นกลุ่มที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด เมื่อนำมาจัดระดับคุณภาพชีวิตพบว่า ส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตดี กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวเป็นกลุ่มที่พบว่ามีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีคิดเป็นร้อยละสูงสุดคือร้อยละ 62 กลุ่มชาติพันธุ์ภูไทคิดเป็นร้อยละต่ำสุดคือร้อยละ 40

ด้านสุขภาพ สุขภาพกาย ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์มีค่าคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกันคือ 40.42-41.00 ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวเป็นกลุ่มที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด เมื่อนำมาจัดระดับคุณภาพชีวิตพบว่า ส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตปานกลางทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ เป็นกลุ่มที่พบว่ามีระดับคุณภาพชีวิตดีคิดเป็นร้อยละสูงสุดคือร้อยละ 23 ด้านสภาพจิตใจผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไส้มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 37.55 กลุ่มชาติพันธุ์ภูไทมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 40.65 เมื่อนำมาจัดระดับคุณภาพชีวิตพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ไทยลาว ส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ไส้ ส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตต่ำส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท มีระดับคุณภาพชีวิตดี ร้อยละ 43 ด้านภาวะซึมเศร้า ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไส้มีค่า

คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 36.81 กลุ่มชาติพันธุ์ไทมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 39.73 เมื่อนำมาจัดระดับคุณภาพชีวิตพบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์มีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ เป็นกลุ่มที่มีระดับคุณภาพชีวิตดี คิดเป็นร้อยละสูงสุดคือ ร้อยละ 33

ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล่ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 30.05 กลุ่มชาติพันธุ์ไท มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 35.81 เมื่อนำมาจัดระดับคุณภาพชีวิตพบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์มีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไท คิดเป็นร้อยละสูงสุดคือ ร้อยละ 84

ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล่ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 38.11 กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 39.36 เมื่อนำมาจัดระดับคุณภาพชีวิตพบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง ส่วนระดับคุณภาพชีวิตดีพบในกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ญ้อ คิดเป็นร้อยละสูงสุดคือ ร้อยละ 15 เท่ากัน

ด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล่ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 29.41 กลุ่มชาติพันธุ์ไทมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 31.72 เมื่อนำมาจัดระดับคุณภาพชีวิตพบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง พบในกลุ่มชาติพันธุ์ไท คิดเป็นร้อยละสูงสุดคือร้อยละ 85 ส่วนระดับคุณภาพชีวิตดีพบในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว คิดเป็นร้อยละสูงสุดคือ ร้อยละ 19

ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิต 5 ด้าน ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล่ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 35.99 กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 37.86 เมื่อนำมาจัดระดับคุณภาพชีวิตพบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง ส่วนระดับคุณภาพชีวิตดีพบในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว คิดเป็นร้อยละสูงสุดคือ ร้อยละ 20

รายละเอียดแสดงในตารางที่ 32-39

ตารางที่ 32 ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท แสดงคะแนนคุณภาพชีวิตทั้งฉบับและรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	คะแนนเฉลี่ย	SD.	ระดับคุณภาพชีวิต		
					ต่ำ	ปานกลาง	ดี
ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	30.00	45.00	41.44	3.02	≤38.41	38.42-44.46	≥44.47
ด้านสุขภาพ							
สุขภาพกาย	33.33	47.33	40.42	3.13	≤37.28	37.29-43.55	≥43.56
สภาพจิตเสื่อม	25.00	45.00	40.65	4.05	≤36.59	36.60-44.70	≥44.71
ภาวะซึมเศร้า	23.80	45.90	39.73	5.96	≤33.76	33.77-45.69	≥45.70
ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน	28.00	56.00	35.81	3.82	≤31.98	31.99-39.63	≥39.64
ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น	12.00	43.00	38.95	4.01	≤34.93	34.94-42.96	≥42.97
ด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง	20.40	40.80	31.72	4.14	≤27.57	27.58-35.86	≥35.87
ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิต 5 ด้าน	27.14	46.43	37.72	4.38	≤33.33	33.34-42.10	≥42.11
รวมคะแนนคุณภาพชีวิตทั้งฉบับ	242.76	304.20	265.70	12.92	≤252.77	272.78-278.62	≥278.63

ตารางที่ 33 ร้อยละของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท แสดงระดับคุณภาพชีวิตรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ระดับคุณภาพชีวิต		
	ต่ำ	ปานกลาง	ดี
ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม			
ประจำวัน	21.00	39.00	40.00
ด้านสุขภาพ			
สุขภาพกาย	16.00	66.00	18.00
สภาพจิตเสื่อม	21.00	36.00	43.00
ภาวะซึมเศร้า	16.00	60.00	24.00
ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคง			
ทางการเงิน	9.00	84.00	7.00
ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ	3.00	87.00	10.00
ด้านการมีกิจกรรมในสังคมชุมชนและบ้าน			
เมือง	5.00	85.00	10.00
ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบ			
คุณภาพชีวิต 5 ด้าน	16.00	65.00	19.00

ตารางที่ 33 ร้อยละของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท แสดงระดับคุณภาพชีวิตรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ระดับคุณภาพชีวิต		
	ต่ำ	ปานกลาง	ดี
ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม			
ประจำวัน	21.00	39.00	40.00
ด้านสุขภาพ			
สุขภาพกาย	16.00	66.00	18.00
สภาพจิตเสื่อม	21.00	36.00	43.00
ภาวะซึมเศร้า	16.00	60.00	24.00
ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคง			
ทางการเงิน	9.00	84.00	7.00
ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ	3.00	87.00	10.00
ด้านการมีกิจกรรมในสังคมชุมชนและบ้าน			
เมือง	5.00	85.00	10.00
ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบ			
คุณภาพชีวิต 5 ด้าน	16.00	65.00	19.00

ตารางที่ 34 ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ โส้ แสดงคะแนนคุณภาพชีวิตทั้งฉบับ
และรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่า ต่ำสุด	ค่า สูงสุด	คะแนน เฉลี่ย	SD.	ระดับคุณภาพชีวิต		
					ต่ำ	ปานกลาง	ดี
ด้านความสามารถ ในการปฏิบัติกิจ- กรรมประจำวัน	30.00	45.00	41.04	3.42	≤37.61	37.62-44.46	≥44.47
ด้านสุขภาพ							
สุขภาพกาย	31.33	47.33	40.49	3.33	≤37.15	37.16-43.82	≥43.83
สภาพจิตใจ	15.00	45.00	37.55	7.08	≤30.46	30.47-44.63	≥44.64
ภาวะซึมเศร้า	18.70	45.09	36.81	7.94	≤28.96	28.97-44.65	≥44.66
ด้านปัจจัยพื้นฐาน							
ทางวัตถุและความ มั่นคงทางการเงิน	25.00	39.00	30.05	2.65	≤27.39	27.40-32.70	≥32.71
ด้านการมีสัมพันธ- ภาพกับบุคคลอื่น	28.00	43.00	38.11	3.08	≤35.02	35.03-41.19	≥41.20
ด้านการมีกิจกรรม ในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง	17.00	39.10	29.41	4.15	≤25.25	25.26-33.56	≥33.57
ด้านความพึงพอใจ ในองค์ประกอบ คุณภาพชีวิต 5 ด้าน	10.71	46.43	35.99	5.55	≤30.43	30.44-41.54	≥41.55
รวมคะแนนคุณภาพ ชีวิตทั้งฉบับ	180.74	285.44	252.76	19.15	≤233.60	233.61 - 271.91	≥271.92

ตารางที่ 35 ร้อยละของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ โส้ แสดงระดับคุณภาพชีวิตรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ระดับคุณภาพชีวิต		
	ต่ำ	ปานกลาง	ดี
ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	13.00	35.00	52.00
ด้านสุขภาพ			
สุขภาพกาย	16.00	65.00	19.00
สภาพจิตใจ	38.00	29.00	33.00
ภาวะซึมเศร้า	19.00	54.00	27.00
ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน	17.00	65.00	18.00
ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ	17.00	68.00	15.00
ด้านการมีกิจกรรมในสังคมชุมชน และบ้านเมือง	12.00	76.00	12.00
ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิต 5 ด้าน	17.00	66.00	17.00

ตารางที่ 36 ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ แสดงคะแนนคุณภาพชีวิตทั้งฉบับ และรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	คะแนนเฉลี่ย	SD.	ระดับคุณภาพชีวิต		
					ต่ำ	ปานกลาง	ดี
ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	30.00	45.00	41.58	2.89	≤38.68	38.69-44.47	≥44.48
ด้านสุขภาพ							
สุขภาพกาย	32.00	46.67	40.93	2.90	≤38.02	38.03-43.83	≥43.84
สภาพจิตใจ	25.00	45.00	40.43	4.48	≤35.94	35.95-44.91	≥44.92
ภาวะซึมเศร้า	23.80	45.90	38.79	6.49	≤32.29	32.30-45.28	≥45.29
ด้านปัจจัยพื้นฐาน							
ทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน	26.00	39.00	32.96	3.03	≤29.92	29.93-35.99	≥36.00
ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น	30.00	59.00	39.36	3.48	≤35.87	35.88-42.84	≥42.85
ด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง	17.00	37.40	29.85	4.19	≤25.65	25.66-34.04	≥34.05
ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิต 5 ด้าน	32.50	44.64	37.86	2.68	≤35.17	35.18-40.54	≥40.55
รวมคะแนนคุณภาพชีวิตทั้งฉบับ	236.16	311.51	262.53	13.98	≤248.54	248.55 - 276.51	≥276.52

ตารางที่ 37 ร้อยละของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ญ้อ แสดงระดับคุณภาพชีวิตรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ระดับคุณภาพชีวิต		
	ต่ำ	ปานกลาง	ดี
ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	8.00	46.00	46.00
ด้านสุขภาพ			
สุขภาพกาย	21.00	56.00	23.00
สภาพจิตเสื่อม	19.00	48.00	33.00
ภาวะซึมเศร้า	14.00	53.00	33.00
ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทาง			
การเงิน	13.00	65.00	22.00
ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ	11.00	74.00	15.00
ด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง	21.00	71.00	8.00
ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิต			
5 ด้าน	18.00	63.00	19.00

ตารางที่ 38 ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว แสดงคะแนนคุณภาพชีวิตทั้งฉบับและรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	คะแนนเฉลี่ย	SD.	ระดับคุณภาพชีวิต		
					ต่ำ	ปานกลาง	ดี
ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	30.00	45.00	42.54	2.28	≤ 40.25	40.26-44.82	≥ 44.83
ด้านสุขภาพ							
สุขภาพกาย	34.00	44.67	41.00	2.83	≤ 38.16	38.17-43.83	≥ 43.84
สภาพจิตเสื่อม	25.00	45.00	39.67	4.48	≤ 35.18	35.19-44.15	≥ 44.16
ภาวะซึมเศร้า	20.40	45.90	37.69	6.60	≤ 31.08	31.09-44.29	≥ 44.30
ด้านปัจจัยพื้นฐาน							
ทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน	27.00	43.00	33.02	3.07	≤ 29.94	29.95-36.09	≥ 36.10
ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น	30.00	43.00	39.28	2.76	≤ 36.51	36.52-42.04	≥ 42.05
ด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง	20.40	39.10	31.45	3.82	≤ 27.62	27.63-35.27	≥ 35.28
ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิต 5 ด้าน	28.21	43.93	36.40	3.58	≤ 33.01	33.02-40.18	≥ 40.19
รวมคะแนนคุณภาพชีวิตทั้งฉบับ	228.64	292.52	262.93	12.04	≤ 250.88	280.89 - 274.97	≥ 274.98

ตารางที่ 39 ร้อยละของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว แสดงระดับคุณภาพชีวิตรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ระดับคุณภาพชีวิต		
	ต่ำ	ปานกลาง	ดี
ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	5.00	33.00	62.00
ด้านสุขภาพ			
สุขภาพกาย	18.00	67.00	15.00
สภาพจิตใจ	15.00	50.00	35.00
ภาวะซึมเศร้า	22.00	54.00	24.00
ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน	12.00	76.00	12.00
ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ	16.00	74.00	10.00
ด้านการมีกิจกรรมในสังคม			
ชุมชน และบ้านเมือง	19.00	62.00	19.00
ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิต 5 ด้าน	16.00	64.00	20.00

เมื่อนำคะแนนคุณภาพชีวิตในองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านของผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อจัดระดับคุณภาพชีวิตเป็น 3 ระดับคือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง ระดับดี ในภาพรวม พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวคิดเป็นร้อยละสูงสุดคือ ร้อยละ 71 กลุ่มชาติพันธุ์โล้ว คิดเป็นร้อยละต่ำสุดคือ ร้อยละ 66

รายละเอียดแสดงในตารางที่ 40

ตารางที่ ๕๐ ร้อยละของผู้สูงอายุแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ จำแนกตามระดับคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต	กลุ่มชาติพันธุ์			
	ภูไท	โล้	ญ้อ	ไทยลาว
คุณภาพชีวิตต่ำ	16.00	15.00	19.00	16.00
คุณภาพชีวิตปานกลาง	68.00	66.00	67.00	71.00
คุณภาพชีวิตดี	16.00	19.00	14.00	13.00

จากการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุพบว่า องค์ประกอบคุณภาพชีวิตทั้ง 5 ด้านสามารถบอกถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ และสามารถนำมาจัดระดับคุณภาพชีวิตว่ามีระดับคุณภาพชีวิต ต่ำ ปานกลาง หรือดี ทั้งรายด้านและภาพรวม ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง ถึงแม้จากการศึกษาทำให้มองเห็นถึงภาพรวมของคุณภาพของผู้สูงอายุก็ตาม เพื่อเป็นการบอกถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุแต่ละบุคคลได้อย่างละเอียด เป็นการอธิบายเพิ่มเติมในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพชีวิตนั้น จึงมีการศึกษาเฉพาะกรณี คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีระดับคุณภาพชีวิตดี และต่ำ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผลการศึกษานำเสนอรายละเอียดแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าว

4.1.2.8 การศึกษาเฉพาะกรณี : คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุรายบุคคล

กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

กรณีศึกษาที่ 1 : ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตดี

นายสุวรรณ อายุ 68 ปี นั้บถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรสคู่ ภรรยาอายุ 64 ปี การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอ่านออกเขียนได้ ในครอบครัวมีสมาชิกทั้งหมด 2 คนคือ นายสุวรรณและภรรยา นายสุวรรณมีบุตร 4 คน บุตรแยกครอบครัวไปเนื่องจากการสมรส โดยมีบุตรชาย 2 คน บุตรสาว 2 คน บุตรรับราชการครู 3 คน บุตรสาวคนสุดท้ายต้องมัวชีพค้าขาย ใน

จำนวนบุตรทั้งหมดมีเพียงบุตรสาวคนที่ 2 ที่ไปอาศัยอยู่ต่างจังหวัดเนื่องจากหน้าที่ราชการ ปัจจุบันผู้สูงอายุประกอบอาชีพทำการเกษตรคือ ปลูกหวายเพื่อการขาย โดยมีรายได้จากการขาย หวายเฉลี่ยแล้วประมาณเดือนละ 1,000 บาท และมีรายได้จากการที่บุตรเป็นผู้ให้เดือนละ 1,500 บาท จากบุตร 3 คน คนละ 500 บาท รวมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 2,500-3,000 บาท

ในการดำเนินกิจวัตรประจำวันนั้นผู้สูงอายุตื่นนอนเวลาประมาณ 05.00 น. หลังจากตื่นนอน ผู้สูงอายุเข้าห้องน้ำห้องส้วม แล้วไปทำสวนปลูกผักสวนครัว รดน้ำผักสวนครัวที่ปลูกไว้รับประทานในครอบครัว ภรรยาเตรียมอาหารไว้สำหรับใส่บาตรในตอนเช้า หลังจากผู้สูงอายุใส่บาตรในตอนเช้าแล้ว ก็จะรับประทานอาหารเช้าพร้อมกับภรรยา โดยทั่วไปแล้วผู้สูงอายุจะตื่นนอนหรือโอดินในตอนเช้าวันละ 1 แก้ว และรับประทานอาหารเช้าในเวลาสาย ๆ คือประมาณ 09.00 น. ลักษณะอาหารที่รับประทานส่วนใหญ่เป็นอาหารพื้นบ้าน เช่น แกงอ่อม นึ่งปลา ต้มผัก น้ำพริก ปิ้งเนื้อ ปกติผู้สูงอายุรับประทานจำพวกเนื้อสัตว์ คือ เนื้อหมู เนื้อวัว เนื้อไก่ สลับกันไปส่วนเนื้อปลารับประทานเกือบทุกมื้อ เพราะเนื้อปลานี้รับประทานง่าย ย่อยง่าย ส่วนผักสด ผักต้ม รับประทานทุกมื้อ ผลไม้ที่รับประทานเป็นผลไม้จำพวกกล้วย มะละกอ น้อยหน่า มะม่วงสุก แล้วแต่ฤดูกาล สำหรับไข่ผู้สูงอายุรับประทานประมาณ 4-5 ฟองต่อสัปดาห์ ผู้สูงอายุไม่ชอบรับประทานอาหารที่มีไขมันมาก ๆ หลังจากผู้สูงอายุรับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้วก็จะไปดูแลสวนหวายที่ปลูก เวลาเที่ยงจะกลับมารับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน หรือบางครั้งภรรยาจะเอาข้าวไปส่งที่สวน ซึ่งห่างจากบ้านประมาณ 1 กิโลเมตร ส่วนเวลาบ่ายถ้าไม่มีธุระหรือมีกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชน ผู้สูงอายุจะทำงานต่อหรือถ้าไม่ไปทำงานต่อก็จะพักผ่อนอยู่ที่บ้าน ดูแลซ่อมแซมเครื่องใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในบ้าน นอนพักผ่อน พูดคุยกับภรรยา เพื่อน ผู้สูงอายุ ประกอบภาระกิจต่าง ๆ ทั้งการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันด้านกายภาพ และความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้ด้วยตนเองทำได้ตามปกติ ผู้สูงอายุประกอบภาระกิจต่าง ๆ เสร็จเวลาประมาณ 17.00 น. หลังจากนั้นผู้สูงอายุก็จะไปบ้านบุตรชายหรือบ้านบุตรสาว โดยบุตรสาวคนสุดท้ายต้องเป็นบุตรที่ผู้สูงอายุใกล้ชิด และสนิทสนมเป็นพิเศษ ซึ่งบางวันผู้สูงอายุกับภรรยาจะไปรับประทานอาหารเช้าที่บ้านบุตรสาว ส่วนใหญ่บุตรสาว บุตรชายและหลาน ๆ จะมารับประทานอาหารร่วมกับผู้สูงอายุที่บ้าน และพูดคุยกับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจะเล่นกับหลาน ๆ หรือบางวันหลังรับประทานอาหารเช้าเสร็จผู้สูงอายุจะไปพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ดูโทรทัศน์รายการข่าวประจำวัน ผู้สูงอายุเข้านอนเวลาประมาณ 21.00 น.

ด้านสุขภาพและการเจ็บป่วย ผู้สูงอายุไม่เคยเจ็บป่วยด้วยโรคร้ายแรงใด ๆ หรือได้รับอุบัติเหตุ การผ่าตัดใด ๆ มาก่อน ในรอบเดือนที่ผ่านมาผู้สูงอายุไม่มีอาการเจ็บป่วย ไม่มีโรคประจำตัว สายตายังมองเห็นได้ชัดเจนดี ต้องใช้แว่นสายตาในการอ่านหนังสือ ไม่เคยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล มีการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ บ้าง เช่น เป็นไข้ ปวดศีรษะ ซึ่งจะไปรับยาที่โรงพยาบาล หรือบางครั้งบุตรสาวจะเป็นผู้ไปรับยาจากโรงพยาบาลและเอายาแก้ไข้แก้ปวดศีรษะมาไว้ให้ผู้สูงอายุใช้ในครอบครัว โดยปกติผู้สูงอายุไม่ซื้อยากินเอง เพราะคิดว่าเจ้าหน้าที่

สาธารณสุข เรียนมาทางด้านการดูแลสุขภาพอนามัย ย่อมจะมีความรู้ด้านสุขภาพดีจึงควรปรึกษากับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้สูงอายุสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลจากการที่บุตรรับราชการ 3 คน ผู้สูงอายุไม่เคยไปตรวจสุขภาพประจำปี เพราะผู้สูงอายุไม่มีอาการผิดปกติอะไร ผู้สูงอายุสูบบุหรี่ตั้งแต่อายุ 18 ปี สูบวันละ 1-3 มวน ผู้สูงอายุรู้สึกว่าการสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ แต่สูบมานานแล้วทำให้เลิกสูบไม่ได้ อีกทั้งไม่มีความผิดปกติอะไรจากการสูบบุหรี่ และไม่ได้สูบในปริมาณที่มาก ส่วนการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ผู้สูงอายุดื่มมานาน ๆ ครั้ง โดยดื่มประมาณ 1-2 เดือนต่อครั้ง ดื่มครั้งละ 1-2 แก้ว ดื่มมานาน 30 ปี ด้านการใช้ยาชุดยาแก้ปวด ผู้สูงอายุเคยใช้ยาแท็บเล็ต 1 ครั้งเมื่อ 20 ปีก่อน แล้วไม่เคยใช้อีกเลย โดยปกติแล้วผู้สูงอายุไม่ได้ออกกำลังกายที่เป็นรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการทำกายบริหาร การเดินเล่น แต่ผู้สูงอายุทำงานด้านใช้แรงงานซึ่งทำให้ได้เหงื่อผู้สูงอายุคิดว่าน่าจะเพียงพอสำหรับคนแก่แล้ว

โดยทั่วไปแล้ว ผู้สูงอายุเป็นคนอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เพื่อนฝูงยังบอกเลยว่า “นายสุวรรณไม่แก่” เพราะว่ายิ้มแย้มใจดี ผู้สูงอายุยังจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้ดี ไม่ค่อยหลงลืม ไม่มีภาวะซึมเศร้า ไม่เคยเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย เศร้าหมอง วิตกกังวล หงุดหงิด เพราะไม่มีอะไรเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความคิดเช่นนั้น เพราะชีวิตที่เป็นอยู่ก็มีความสุขดี บุตรหลานมีอาชีพที่มั่นคง ครอบครัวยุติกันดี สุขภาพตนเองแข็งแรงดี ไม่มีหนี้สินก็จะเพียงพอสำหรับชีวิตแล้ว

ด้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน เป็นบ้านไม้ชั้นเดียวซึ่งทำด้วยไม้เนื้อแข็ง หลังคามุงสังกะสี บ้านก่อสร้างมานานประมาณ 30 ปี ด้านหลังของบ้านต่อเติมด้วยปูนซีเมนต์ไว้สำหรับเป็นห้องครัว และใช้เก็บอุปกรณ์เครื่องใช้ในการทำสวน สภาพบ้านอยู่ในสภาพดี สภาพบ้านมีความมั่นคงแข็งแรง พื้นบ้านเป็นพื้นไม้ ไม้ลิ้น ภายในบ้านแบ่งเป็น 2 ห้องคือ ห้องนอน 1 ห้องและเป็นห้องโถง ๆ อีก 1 ห้อง สภาพที่นอนของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุนอนบนเตียงสูงประมาณ 40 เซนติเมตร สภาพบ้านมีการระบายอากาศ อากาศถ่ายเทได้สะดวกมีหน้าต่าง 8 บาน แสงสว่างเพียงพอ ภายในบ้านสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย การเก็บสิ่งของไว้เป็นหมวดหมู่ สภาพบ้านเรือนทั่ว ๆ ไปสะอาด ไม่มีเศษขยะเรี่ยราด พื้นผาผนังสิ่งของเครื่องใช้ไม่มีฝุ่นหรือหยากไย่เกาะอยู่ บริเวณรอบบ้านหรือใต้ถุนบ้านไม่มีขยะ ห้องครัวสะอาดข้างบ้านมีแคร่ไม้ไผ่สำหรับนอนเล่นในเวลากลางวัน ด้านทิศตะวันออกของบ้านจะปลูกพืชผักสวนครัวคือ พริก มะเขือ ผักสะระแหน่ ผักชีหอม ด้านหลังบ้านปลูกมะละกอ สะเดา กัลยาร มะนาว บริเวณด้านหน้าของบ้านมีต้นมะม่วง มะพร้าว น้ำหอม บริเวณบ้านสะอาด ไม่มีหญ้ารก การกำจัดขยะจะมีที่รองรับขยะอยู่หลังบ้านและหน้าบ้าน เป็นถังขยะ ไม่มีฝาปิด มีส้วมซึม 1 แห่งอยู่ในบ้าน ผนังส้วม พื้นห้องส้วม ทำด้วยปูน สะอาด ด้านความปลอดภัยภายในบ้าน ประตูบ้าน มีกลอนแน่นหนา ประตูหน้าต่าง มีกลอนปิดได้มิดชิด มีรั้วบ้านเป็นรั้วไม้ รั้วรอบขอบชิด ภายในหมู่บ้านไม่มีการรักษาความปลอดภัยใด ๆ เลย ภายในบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกคือ ใช้น้ำบาดาลโดยมีเครื่องปั้มน้ำ มีไฟฟ้า ใช้พัดลม หม้อหุงข้าวไฟฟ้า กระทิกร้อนไฟฟ้า เตาแก๊ส ตู้เย็น

ด้านรายจ่ายของผู้สูงอายุ ในแต่ละเดือนมีรายจ่ายประมาณ 1,500-2,000 บาท โดยจ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าดูแลบ้าน ค่าไฟฟ้า และการทำบุญต่าง ๆ ทำให้มีเงินเหลือเก็บบ้างเดือนละ 300-500 บาท เก็บเงินโดยฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์ ในรอบปีที่ผ่านมามีเงินเหลือเก็บประมาณ 7,000 บาท ผู้สูงอายุเก็บไว้ใช้จ่ายเมื่อคราวจำเป็น บุตรหลานไม่ได้พึ่งพาผู้สูงอายุในด้านการเงิน ผู้สูงอายุนำเงินบางส่วนมาลงทุนในการปลูกหว่าย จากการมีเงินเหลือเก็บ และมีบุตรรับราชการ ทำให้ผู้สูงอายุมีเงินเก็บออมไว้สำหรับรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย และเบิกค่ารักษาพยาบาลได้เมื่อเจ็บป่วยผู้สูงอายุไม่ได้กู้ยืมเงิน ไม่มีหนี้สิน การมีที่ดินนอกจากที่อยู่อาศัยแล้วยังมีที่ดินอีก 20 ไร่ ใช้ปลูกหว่ายเป็นบางส่วน คิดว่าจะยกให้บุตรคนละ 5 ไร่

ผู้สูงอายุกับภรรยาเข้าใจกันดี ใช้ชีวิตร่วมกันมานานประมาณ 42 ปี ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา ภรรยาเป็นคนดี เข้าใจ และให้การสนับสนุนให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา แต่ก็เคยขัดแย้งกันบ้างเป็นบางครั้งบางคราวเป็นเรื่องเกี่ยวกับ การมีความคิดเห็นไม่ตรงกันเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ไม่ได้ถือเป็นอารมณ์ ลูกหลานให้ความรัก ความเคารพยกย่องเป็นอย่างดี ส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป คิดว่าที่บุตรหลานให้ความเคารพยกย่องคงเป็นเพราะผู้สูงอายุช่วยเหลือมาโดยตลอด ไม่เคยสร้างปัญหาให้บุตรหลานต้องรำคาญใจ เห็นบุตรเป็นเจ้าเป็นนายคนก็ดีใจและภูมิใจมากที่เราสามารถเลี้ยงตัวเองได้ เมื่อผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพก็จะบอกกับภรรยา บุตรสาว แต่ที่ผ่านมาไม่เคยมีปัญหาด้านสุขภาพอะไรรุนแรง ในครอบครัวไม่มีปัญหาอะไร เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ ก็จะปรึกษากับภรรยา บุตรหลานรักใคร่กันดี ไม่ค่อยทะเลาะกัน เห็นบุตรหลานรักใคร่กันดี ก็พลอยทำให้มีความสุขไปด้วย ญาติพี่น้องที่อยู่หมู่บ้านอื่นก็มาเยี่ยมเยียน บุตรสาวคนที่ 2 ที่อยู่ที่ต่างจังหวัดก็มาเยี่ยมเยียนปีละ 4-5 ครั้ง ในการมาเยี่ยมบุตรให้ความเอาใจใส่ ถวายสารทุกข์สุกดิบ หรือแสดงความห่วงใยเป็นอย่างดี ญาติพี่น้องที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันมีการให้การช่วยเหลือกันดีกับผู้สูงอายุ คงเป็นเพราะผู้สูงอายุก็ช่วยเหลือญาติพี่น้องด้วยดีเช่นกัน ผู้สูงอายุมีเพื่อนสนิทประมาณ 10 คน เป็นเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ส่วนใหญ่ก็พูดคุยกันเกือบทุกวัน เมื่อมีเวลาว่างก็มีการไปพูดคุยกับเพื่อนที่บ้านเพื่อนประมาณ 1 ครั้งต่อเดือน เพื่อนทุกคนนิสัยดีคบกันมานาน เวลามีกงานอะไรไม่ว่าจะเป็นงานบุญประเพณีต่าง ๆ หรือการดูแลกันเมื่อเจ็บป่วย การช่วยกันปลูกหว่าย ช่วยกันสร้างบ้าน มีการช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี

ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นงานบุญประเพณีต่าง ๆ กิจกรรมตามฮีต 12 ประเพณีเป็นประจำทุกปี คือ พิธีเลี้ยงผีเจ้าพ่อมหศักดิ์ของชาติพันธุ์ภูไท ในทุกวันขึ้น 3 ค่ำเดือน 3 การทำบุญข้าวเปลือก บุญพระเวสสันดร บุญสงกรานต์ วันวิสาขบูชา บุญเข้าพรรษา ออกพรรษา บุญกฐิน และร่วมในพิธีกรรมต่าง ๆ พิธีการลงนามบุญประเพณีของหมู่บ้าน ผู้สูงอายุรู้สึกดีใจที่ได้มีส่วนร่วมในงานบุญประเพณีสำคัญของหมู่บ้าน ผู้สูงอายุไม่ได้เป็นสมาชิกชมรม กลุ่มหรือองค์กรใด ๆ เลย เพราะในหมู่บ้านไม่มีกลุ่มหรือองค์กรอะไรให้ร่วม เมื่อมีการพัฒนาหมู่บ้านก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้สูงอายุไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกครั้ง

ในด้านการพัฒนาตนเอง ผู้สูงอายุได้รับฟังข่าวสารจากหอกระจายข่าวทุกวัน และได้รับจากโทรทัศน์ คำบอกเล่าจากเพื่อนบ้าน หนังสือพิมพ์ โดยหนังสือพิมพ์จะอ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน เามาจากบ้านบุตรชาย สนใจข่าวทุกประเภทโดยเฉพาะข่าวด้านการเมือง การเกษตร ผู้สูงอายุพักผ่อนหย่อนใจโดยการพูดคุยกับพระสงฆ์ที่วัด พูดคุยกับผู้สูงอายุ เพื่อนบ้าน บุตรหลาน อ่านหนังสือธรรมะ ดูโทรทัศน์รายการธรรมะ โดยที่ชอบมากที่สุดคือ การอ่านหนังสือธรรมะ รองลงมาคือ การพูดคุยกับบุคคลใกล้ชิด

ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิตของตนเองตลอดมา ที่ตนเองยังมีเรี่ยวแรงทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น สุขภาพร่างกายแข็งแรง บุตรหลานมีครอบครัวที่ดี ครอบครัวอบอุ่นให้ความเคารพยกย่อง ผู้สูงอายุเป็นอย่างดีไม่ทอดทิ้ง มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

กรณีศึกษาที่ 2 : ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ

นางคำพา อายุ 76 ปี เป็นหม้ายมา 10 ปี ไม่มีบุตร ปัจจุบันอาศัยอยู่คนเดียว จบการศึกษาชั้น ป.2 อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ปัจจุบันไม่ได้ทำอาชีพอะไรเป็นหลัก ส่วนใหญ่จะมาช่วยวัดในการจัดเตรียมอาหารสำหรับพระภิกษุ และรับประทานอาหารเช้าที่วัด บางครั้งเก็บผักตำลึงพริก ขายได้เงินเล็กน้อย ในอดีตจะมีอาชีพหลักคือทำนา หลังจากสามีเสียชีวิต และนางคำพาอายุมากขึ้นจึงไม่ได้ทำนา แต่ให้คนเช่าที่นาและแบ่งข้าวเปลือกให้ปีละประมาณ 30-50 ถัง นางคำพามีความถนัดในการวาดแผนโบราณ จึงรับวาดแผนโบราณหาเลี้ยงชีพเรื่อยมาหลังจากสามีเสียชีวิต โดยราคาในการวาดแผนโบราณแล้วแต่ผู้ที่มานวดจะให้ โดยเฉลี่ยได้วันละประมาณ 10-20 บาท ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา รู้สึกว่าไม่ค่อยมีเรี่ยวแรงจึงเลิกทำอาชีพหมอนวดแผนโบราณ

ในการดำเนินกิจวัตรประจำวันนั้นผู้สูงอายุตื่นนอนเวลาประมาณ 04.30 น. ลุกมานั่งข้าวเตรียมตักบาตรและไปวัดซึ่งอยู่ใกล้ ๆ บ้าน ผู้สูงอายุปฏิบัติกิจกรรมประจำวันด้วยตนเองทั้งหมด โดยทำได้ด้วยความยากลำบากในกิจกรรมการเข้าห้องน้ำ-ห้องส้วม การเปลี่ยนอริยาบถการขึ้นลงบันได การก้มย่อตัวลงเก็บของ ไม่มีความคล่องตัวเหมือนเมื่อก่อน เริ่มรู้สึกว่าทำอะไรลำบากนี้มาประมาณ 3 ปี เพราะแก่ตัวลง สำหรับการปลูกผักสวนครัว ทำไม้ไผ่แล้ว แต่บางกิจกรรมก็ต้องทำเองเพราะไม่มีใครช่วยทำ เช่น การซักเสื้อผ้า การประกอบอาหาร การทำความสะอาดบ้าน ส่วนการเดินทางไปซื้อของตามร้านค้าไปได้ระยะใกล้ ๆ หลังจากนางคำพาตื่นนอน ตักบาตรแล้วจะเดินไปวัดเพื่อช่วยเตรียมอุปกรณ์จัดเตรียมอาหารสำหรับพระภิกษุ ฟังพระธรรมเทศนาทำให้จิตใจสงบขึ้น รับประทานอาหารเช้าร่วมกับผู้สูงอายุที่ไปทำบุญที่วัด ลักษณะอาหารที่รับประทานส่วนใหญ่จะเป็นอาหารพื้นบ้านตามที่ชาวบ้านนำมาทำบุญที่วัด ผู้สูงอายุรับประทานอาหารเช้า 1-2 มื้อ ไม่ค่อยฟิสิกส์เรื่องอาหารเท่าใดนักเพราะอายุมากแล้ว มีอาหารอะไรให้รับประทานก็รับประทาน ไม่ค่อยได้เลือกมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นอาหารจำพวกปลา ผักต้มหรือผักลวก ผลไม้ส่วนใหญ่จะเป็นกล้วย ซึ่งไม่ได้รับประทานบ่อยนักประมาณสัปดาห์ละ 1 ครั้ง อาหารประเภท

ไข่ ผู้สูงอายุไม่ชอบรับประทาน หลังจากเสร็จกิจกรรมที่วัดแล้วผู้สูงอายุจะกลับมาที่บ้านดูแลความสะอาดเรียบร้อย กวาดบริเวณบ้าน หลังจากนั้นจะพักผ่อนโดยการนั่งเล่นหรือนอนเล่นบนแคร่ไต้ต้นไม้ข้างบ้าน มีเพื่อนบ้านผู้สูงอายุด้วยกันมาพูดคุยด้วยเป็นบางครั้ง ในช่วงปิดเทอมบุตรหลานของน้องสาวจะมาอยู่เป็นเพื่อน หรือมาเยี่ยมเยียนเฉลี่ยแล้วสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

ด้านสุขภาพและการเจ็บป่วย ผู้สูงอายุจะมีอาการทางระบบทางเดินอาหารเป็นประจำคืออาการท้องผูกจะเป็นประมาณ 2-3 ครั้งต่อเดือน อาการท้องอืดแน่นท้องเกิดขึ้นประมาณ 1-2 ครั้งต่อเดือน และมีอาการเบื่ออาหารเป็นประจำเกือบทุกวัน และอาการในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ผู้สูงอายุมีอาการปวดหลัง ปวดเอว ปวดกล้ามเนื้อ ปวดตามข้อเป็นประจำทุกวัน แต่อาการไม่รุนแรงมากนัก มีอาการชาตามปลายมือปลายเท้า อาการวิงเวียนเป็นลม เหนื่อยอ่อนเพลีย ซึ่งมีอาการเกิดขึ้นนาน ๆ ครั้ง ผู้สูงอายุมีโรคเรื้อรังหรือโรคประจำตัวคือโรคเกี่ยวกับระบบกระดูกและกล้ามเนื้อคืออาการปวดขา ปวดเอว เป็นมานาน 10 ปี โดยไปรักษาที่โรงพยาบาลวชิรภูมิ อำเภอวชิรภูมิ หลายครั้งแต่ไม่ได้ไปรักษาสมาเสมอ เนื่องจากอาการไม่รุนแรง และไปโรงพยาบาลลำบากทั้งการเดินทางและความคล่องตัว ทำให้ไม่สะดวกที่จะไปรับบริการที่โรงพยาบาล ส่วนใหญ่จะซื้อยากินเองจากร้านขายยาในหมู่บ้าน คือ ยาแก้ปวด ยาแก้เวียนศีรษะ และซื้อยาแผนโบราณ ยาประดงแก้ปวดหลังปวดเอว มารับประทานรู้สึกว่าการดีขึ้นแต่ไม่ได้ซื้อเป็นประจำเพราะไม่มีเงิน ผู้สูงอายุมีปัญหาเกี่ยวกับสายตาคือมองเห็นไม่ค่อยชัดมาประมาณ 3 ปี ผู้สูงอายุเข้าใจว่าเป็นการเสื่อมไปตามวัย ไปรับบริการที่โรงพยาบาลประมาณ 3 ครั้งต่อปี แพทย์ให้ยาหยอดตาตามใช้ ผู้สูงอายุมีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล คือมีบัตรผู้สูงอายุ แต่ผู้สูงอายุคิดว่าการไปรับบริการที่โรงพยาบาลเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก ทั้งระบบบริการและการเดินทาง ความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวของร่างกาย ผู้สูงอายุไม่เคยสูบบุหรี่หรือดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์เลย ใช้ยาชุดยาแก้ปวดหลังปวดเอวบ้างนาน ๆ ครั้ง ในราคาชุดละ 10 บาท ซื้อยาสมุนไพรมาดื่มกินรักษาโรคปวดข้อ ปวดเข่า รักษาอาการเหน็บอ่อนเพลียเป็นบางครั้ง ผู้สูงอายุไม่ได้ออกกำลังกายโดยให้เหตุผลว่าไม่มีแรงพอที่จะออกกำลังกาย การรับประทานอาหารไม่เคยควบคุมการรับประทานอาหารประเภทแป้ง ไขมัน เพราะไม่ค่อยได้รับประทานอาหารจำพวกไขมัน ไม่มีโอกาสได้รับประทาน ส่วนใหญ่เป็นอาหารประเภทปลา ผู้สูงอายุบอกว่าถึงเบื่ออาหารแค่ไหนก็ต้องรับประทานเพราะเราไม่สามารถหาอาหารที่ดีกว่านี้ได้ ก็ต้องยอมรับในเมื่อเราไม่มีสามีและบุตรหลานคอยเลี้ยงดู

โดยทั่วไปผู้สูงอายุเป็นคนที่เฉย ๆ ไม่ค่อยพูด รู้สึกเบื่อหน่ายกับสิ่งรอบข้าง เศร้าหมอง หงอยเหงาบ้าง เกิดความรู้สึกนี้ประมาณ 2-3 วันต่อสัปดาห์ รู้สึกคิดมากที่ต้องมีชีวิตอยู่คนเดียว ไม่มีใครดูแล รู้สึกว่าตนเองแก่มากแล้วไม่รู้ว่าจะมีชีวิตอยู่ไปเพื่ออะไร รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า คิดถึงสามีที่ล่วงลับไปแล้ว ถึงแม้สามีจะเสียชีวิตไปหลายปีแล้วก็ตาม ก็ยังระลึกถึงเสมอ อาจเป็นเพราะอยู่ตัวคนเดียวขาดคนดูแล ถึงแม้บุตรหลานของน้องสาวจะให้ความเอาใจใส่ดูแล แต่ก็รู้สึกเกรงใจ และรู้สึกว่าตนเองเป็นภาระแก่คนอื่น สำหรับชีวิตที่เหลืออยู่ก็ทุ่มเทให้การช่วยเหลือวัด

เนื่องจากเชื่อว่าการทำบุญกุศลในชาตินี้คงจะส่งผลถึงตนเมื่อตนเสียชีวิตไป และเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่สามีที่ล่วงลับไป

สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบันเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว สภาพบ้านเก่าทรุดโทรมตามกาลเวลาหลังคามุงสังกะสี เป็นบ้านที่สามีสร้างและอยู่มาตั้งแต่แต่งงานกันมา มีบางส่วนที่จำเป็นต้องซ่อมแซม เช่น ฝาผนังบ้าน หลังคาแต่ก็ไม่ได้ทำเพราะไม่มีใครทำ ไม่มีเงิน และคิดว่าไม่จำเป็นเพราะเท่าที่เป็นอยู่ก็น่าจะเพียงพอแล้ว พื้นบ้านเป็นพื้นไม้ไม่ลื่น ผู้สูงอายุมีห้องนอนเป็นสัดส่วน โดยนอนบนที่นอนปูพื้น สภาพบ้านมีแสงสว่างเพียงพอ มีช่องลมหรือหน้าต่างระบายอากาศเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก ภายในบ้านสะอาดเรียบร้อย การเก็บสิ่งของเป็นหมวดหมู่ สภาพบ้านเรือนทั่วไปสะอาด ไม่มีเศษขยะเรี่ยราด บริเวณบ้านสะอาดผู้สูงอายุกวาดเป็นประจำทุกวัน การกำจัดขยะมีถังขยะไม่มีฝาปิด มีส้วมซึม 1 แห่งอยู่นอกบ้าน ห่างตัวบ้านประมาณ 4 เมตร ผนังส้วมทำด้วยสังกะสี พื้นห้องส้วมไม่ได้เทพูน ส้วมสะอาด ด้านความปลอดภัยในบ้าน ประตูหน้าต่างปิดได้มิดชิด มีกลอนแน่นหนา ไม่มีรั้วกันรอบบ้าน ภายในบ้านไม่มีการรักษาความปลอดภัยใด ๆ ภายในบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกคือ น้ำบาดาล ไฟฟ้า พัดลม

ด้านรายได้ ผู้สูงอายุไม่มีรายได้แน่นอน ได้จากการเก็บผักตำลึงข้างรั้วขาย การนัดแผนโบราณ และขายข้าวเปลือกบ้าง มีรายได้แค่พอใช้จ่ายเท่านั้น บางเดือนไม่มีรายได้เลย มีน้องสาวที่ส่งอาหารแห้งหรือเอาอาหารที่ปรุงสุกแล้วแบ่งมาให้รับประทานบ้าง ก็รู้สึกว่ามันเองไม่มีประโยชน์เลย เป็นการแกล้งคนอื่นคงเป็นเพราะกรรมแต่ชาติก่อน ด้านรายจ่ายผู้สูงอายุใช้จ่ายในการซื้ออาหาร ค่าไฟฟ้าเดือนละประมาณ 50-100 บาท ผู้สูงอายุไม่มีเงินเหลือเก็บ ไม่ได้หยิบยืมใคร ไม่มีหนี้สิน มีบัตรผู้สูงอายุสำหรับการรักษาเมื่อเจ็บป่วย ทรัพย์สินที่มีอยู่มีเพียงบ้านที่พักอาศัยในปัจจุบันและที่นาเท่านั้น

ผู้สูงอายุอยู่ตัวคนเดียว ไม่มีบุตรหลานอาศัยอยู่ด้วย แต่บุตรหลานของน้องสาวให้ความเคารพอย่างดี ให้การดูแลเอาใจใส่ต่อผู้สูงอายุดีเป็นบางครั้งบางคราวอาจเป็นเพราะเด็กคงรำคาญคนแก่ในบางครั้งจึงแสดงกริยาก้าวร้าว เมื่อผู้สูงอายุขอให้ช่วยพาไปโรงพยาบาลโดยหลานกล่าวว่า “ยุ่งยาก รำคาญ มีแต่ป่วยกับป่วย น่าเบื่อที่สุด” ผู้สูงอายุคิดมาก รู้สึกเกรงใจที่ต้องพึ่งพาคนอื่น คงเป็นกรรมเวรของตนเองที่เกิดมาไม่มีบุตรคอยดูแล ไม่อยากมีชีวิตอยู่ ผู้สูงอายุไม่มีเพื่อนสนิท มีเพียงเพื่อนผู้สูงอายุที่ไปร่วมทำบุญที่วัดด้วยกันทุกวัน 4-5 คน รู้สึกดีใจที่เพื่อนผู้สูงอายุคอยช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ เป็นเพื่อนพูดคุยทำให้สบายใจขึ้น ผู้สูงอายุร่วมกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ของหมู่บ้านสม่ำเสมอ ไม่เคยขาด รู้สึกภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในงานบุญประเพณีต่าง ๆ ทำให้รู้สึกว่าตนเองยังมีประโยชน์ต่อสังคมอยู่บ้าง ผู้สูงอายุไม่เคยเข้าร่วมฟังการอภิปรายชี้แจง หรือไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเลยในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาเพราะเดินทางลำบาก

ด้านการพัฒนาตนเองผู้สูงอายุได้รับข่าวสารจากการบอกเล่าของเพื่อนบ้าน ไม่ได้รับจากทางหอกระจายข่าว เพราะการได้ยินลดน้อยลง ผู้สูงอายุพักผ่อนหย่อนใจโดยการฟังธรรมที่วัดพูดคุยกับผู้สูงอายุ เพื่อนบ้าน บุตรหลาน

ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิตต่าง ๆ ต่ำ โดยเฉพาะด้านภาวะสุขภาพในปัจจุบัน การที่ต้องเป็นภาระแก่บุคคลอื่น รู้สึกวิตกกังวลที่ต้องเป็นภาระแก่บุคคลอื่น การขาดคนดูแลเพราะไม่มีสามีและบุตรหลาน การขาดแคลนด้านอาหาร การเงิน สิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุมีกำลังใจคือการมีเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกันคอยดูแล และพูดคุยด้วยเป็นอย่างดีและการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการได้ไปทำบุญที่วัด

กลุ่มชาติพันธุ์โล้

กรณีศึกษาที่ 1 : ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตดี

นางลอย อายุ 73 ปี สถานภาพสมรสหม้าย จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอ่านออกเขียนได้ในครอบครัวมีสมาชิก 4 คน คือ ผู้สูงอายุ บุตรสาว บุตรชาย และหลาน 1 คน มีอาชีพเป็นหมอเหยา คือเป็นผู้ที่คอยบำบัดความทุกข์ สิ่งชั่วร้ายทั้งปวงให้แก่ชาวบ้าน โดยทั่วไปแล้วจะทำหน้าที่รักษาพยาบาลผู้ที่เจ็บป่วย บางครั้งทำหน้าที่หมอเหยาให้การสู่ขวัญ รับขวัญ เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารหรือติดต่อกับผีหรือวิญญาณได้ ผู้สูงอายุยึดอาชีพเป็นหมอเหยาด้วยความบังเอิญ คือเมื่อ 20 ปีก่อน ชาวบ้านได้เสี่ยงเมื่อดำสวดหาหมอเหยา ซึ่งเป็นความเชื่อของชาวโล้ ในการเสี่ยงทายหาผู้ที่จะสามารถติดต่อกับผีหรือวิญญาณได้ จากการเสี่ยงทายทำให้ยึดอาชีพเป็นหมอเหยาตั้งแต่นั้นมา เป็นผู้ที่เคร่งและเคารพต่อผีบรรพบุรุษของชาวโล้มาก ในการทำพิธีเหยา เช่น การเหยาเพื่อการรักษาพยาบาล นางลอยจะพยายามขอร้องให้ผีออกจากร่างผู้ป่วย ชาวโล้มีความเชื่อว่า ผีหรือที่มักเรียกว่า “เจ้า” จะมาสิงสถิตในตัวหมอเหยา ทำให้หมอเหยาทราบความต้องการของผี จะสามารถรักษาพยาบาลหรือจัดของเซ่นสังเวย ชาวบ้านจะให้ความศรัทธายิ่งขึ้นกรณีที่หมอเหยาสามารถรักษาให้หายได้ ผู้สูงอายุยึดอาชีพเป็นหมอเหยามาโดยตลอด จนเมื่อ 1 ปีที่ผ่านมาเริ่มรู้สึกว่าการตนเองแก่มาแล้วจึงไม่ค่อยได้ไปทำพิธีเหยาให้ใครมากนัก ซึ่งชาวบ้านก็จะไปหาหมอเหยาคนอื่น มีความภูมิใจในตนเองมากที่เป็นผู้ที่สามารถติดต่อกับวิญญาณของบรรพบุรุษได้ และปฏิบัติตัวเคร่งครัดในเรื่องการงดเว้นการรับประทานเนื้อสัตว์ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ละโมภในคำรักษาพยาบาล ถึงแม้ปัจจุบันจะเลิกทำหน้าที่เป็นหมอเหยาแล้ว แต่ก็จะไปร่วมพิธีเหยาทุกครั้ง นอกจากนั้นเมื่อหมู่บ้านมีพิธีกรรมต่าง ๆ ก็จะมาปรึกษาหารือด้วยเสมอ

ด้านการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ไม่เคยเจ็บป่วยรุนแรงหรือมีโรคประจำตัว มีความเชื่อในด้านไสยศาสตร์มาก เชื่อในเรื่องผี เมื่อเจ็บป่วยจะไม่เคยไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล จะใช้ยาสมุนไพร คือยาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษมาฝนรับประทาน อาการก็ดีขึ้น มีสวัสดิการด้านสุขภาพคือ มีบัตรผู้สูงอายุ ไม่เคยไปใช้บริการที่โรงพยาบาล เพราะไม่เคยเจ็บป่วยรุนแรง ไม่เคยสูบบุหรี่ แต่ดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์หรือเหล้าสาโทบ้างเมื่อมีการทำพิธีเหยา ในปริมาณที่ไม่มากนัก ครั้งละ $1\frac{1}{2}$ แก้ว เฉลี่ยแล้วประมาณเดือนละ 1 ครั้ง ไม่เคยออกกำลังกาย การควบคุมการรับ

ประทานอาหารประเภทไขมัน จะไม่รับประทานอาหารประเภทเนื้อสัตว์เลย จะรับประทานโปรตีนจากถั่ว ผักผลไม้ต่าง ๆ และไข่บ้างสัปดาห์ละ 1-2 ฟอง

ผู้สูงอายุเป็นคนที่ขี้มั่วแหม่แจ่มใส สุขภาพจิตดี ไม่เคยรู้สึกเศร้าหมองหรือเบื่อหน่ายเลย มีความรู้สึกว่าตนเองทำผิดหรือมีบาปบ้าง แต่เกิดความรู้สึกนี้ไม่บ่อยนัก ผู้สูงอายุจะให้ความช่วยเหลือชาวบ้าน บุคคลใกล้ชิดอยู่เสมอ รู้สึกภูมิใจที่ตนเองยังมีประโยชน์ต่อสังคม

ด้านสภาพที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับบ้านของบุตรสาว ซึ่งมีอาชีพทำนา บุตรสาวไม่ได้รับการถ่ายทอดให้เป็นหมอเหยาเพราะไม่มีความสนใจในเรื่องดังกล่าว เพราะถ้าเป็นหมอเหยาที่ดีได้ต้องเคร่งในการปฏิบัติตน แต่มีความเชื่อในพิธีกรรมเหยาผี เช่นเดียวกับชาวโล่ทุกคน สภาพบ้านเรือนที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ สภาพมั่นคงแข็งแรง เป็นบ้านไม้ชั้นเดียว ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง หลังคามุงสังกะสี พื้นบ้านเป็นพื้นไม้ไม่ลื่น ภายในบ้านมีการแบ่งเป็นห้อง 1 ห้อง และที่เหลื่อเป็นห้องโล่ง ผู้สูงอายุนอนกับหลานมีที่นอนจัดแยกไว้เป็นสัดส่วน นอนบนเสื่อ สภาพบ้านค่อนข้างสะอาด แต่สิ่งของยังจัดเก็บไว้ไม่เป็นหมวดหมู่เท่าที่ควร บริเวณบ้านมีขยะเรี่ยราด ไม่มีถังขยะกำจัดขยะโดยการเผาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง บ้านเรือนมีประตูหน้าต่างปิดได้มิดชิด มีรั้วกันรอบบ้านเป็นรั้วไม้ ภายในหมู่บ้านไม่มีการรักษาความปลอดภัยใด ๆ ภายในบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกคือ มีไฟฟ้า น้ำบาดาล พัดลม หม้อหุงข้าวไฟฟ้า

ด้านรายได้ปัจจุบันผู้สูงอายุไม่มีรายได้ แต่มีเงินเหลือเก็บจากที่ทำอาชีพหมอเหยาในอดีตที่ผ่านมาเป็นเงินประมาณ 500 บาท เก็บไว้กับตนเอง บุตรสาวให้ใช้จ่ายบ้างครั้งละ 10-20 บาท ไม่ได้ใช้จ่ายอะไรบุตรสาวและบุตรเขยเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ถึงแม้ไม่มีรายได้แต่ผู้สูงอายุไม่รู้สึกเดือดร้อนแต่อย่างใด เพราะแก่แล้วไม่ได้ใช้จ่ายอะไร ผู้สูงอายุไม่มีหนี้สิน และไม่มีที่ดินที่อื่นอีกที่นอกเหนือจากที่อยู่ปัจจุบัน

บุตรหลานให้ความเคารพนับถือแก่ผู้สูงอายุเป็นอย่างดี ทุกคนในครอบครัวรักใคร่กันดีถึงแม้ฐานะทางเศรษฐกิจจะไม่ดีแต่ก็ไม่ลำบากนักทำให้ทุกคนในครอบครัวมีความสุข ผู้สูงอายุแสดงความคิดเห็นว่าสิ่งสำคัญที่สุดของครอบครัวก็คือความอบอุ่น บุตรหลานเอาใจใส่ มีความปรองดอง แค้นนี้ก็จะเพียงพอสำหรับชีวิตครอบครัว สำหรับครอบครัวของผู้สูงอายุนั้นไม่มีปัญหาในครอบครัว ทุกคนสนิทสนมกันดี เมื่อมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น บุตรสาว-บุตรเขยจะปรึกษาหารือกับผู้สูงอายุเสมอ ญาติพี่น้องก็ติดต่อผู้สูงอายุ ช่วยเหลือกันดี ผู้สูงอายุมีเพื่อนสนิท 2 คน อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันไปมาหาสู่กันสม่ำเสมอ เพื่อให้ความเชื่อถือและศรัทธาต่อผู้สูงอายุ เพื่อนบ้านมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวของผู้สูงอายุ อาจเป็นเพราะว่าทุกคนในครอบครัวไม่เคยมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับใคร จะให้ความช่วยเหลือหรือร่วมกิจกรรมกับเพื่อนบ้านเสมอ

ด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน ผู้สูงอายุร่วมกิจกรรมตามประเพณีทุกกิจกรรมในชุมชน โดยเป็นแกนนำในการจัดเตรียมด้านพิธีการ ผู้ใหญ่บ้านให้ความเกรงใจและขอคำแนะนำจากผู้สูงอายุเสมอในเรื่องพิธีกรรมต่าง ๆ ผู้สูงอายุได้รับข่าวสารทางหอกระจายข่าว คำบอกเล่าของเพื่อนบ้านประเภทข่าวสารเป็นข่าวทั่ว ๆ ไป ข่าวด้านสุขภาพ ข่าวที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจเป็น

พิเศษคือข้าวด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุไม่เคยเข้าค่ายหรืออบรมประชุมผู้สูงอายุเพราะไม่มีใครจัด อบรม ผู้สูงอายุเลือกผู้แทนราษฎร, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ทุกครั้ง ผู้สูงอายุคิดว่ารัฐควรส่งเสริมให้ บุตรหลานให้ความรักและให้การดูแลแก่ผู้สูงอายุทุกคน ผู้สูงอายุพักผ่อนหย่อนใจโดยการไปร่วมงานบุญประเพณีต่าง ๆ การพูดคุยกับผู้สูงอายุด้วยกัน

ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจกับชีวิตของตนเองมาก เพราะยังสามารถ ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องเป็นภาระของคนอื่น มีสุขภาพแข็งแรง บุตรหลานให้ความเคารพนับถือ และ ทำให้มีความพึงพอใจมากที่สุดคือการที่ได้ช่วยเหลือคนให้พ้นจากโรคร้าย และได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทำให้รู้สึกว่าการมีประโยชน์ต่อสังคม

กรณีศึกษาที่ 2 : ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ

นางตุ่น อายุ 75 ปี สถานภาพหม้าย ไม่ได้เรียนหนังสือ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อาศัยอยู่กับบุตรสาว บุตรชาย พร้อมด้วยหลาน 2 คน ผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพอะไร เพราะแก่มาแล้ว จึงอยู่บ้านเลี้ยงหลานอายุ 9, 11 ปี

การดำเนินชีวิตประจำวัน ผู้สูงอายุปฏิบัติกิจกรรมประจำวันด้วยตนเอง ทำได้ด้วยความสามารถลำบาก เพราะอายุมากแล้ว ผู้สูงอายุไม่สามารถขึ้นลงบันไดบ้านได้เลย โดยปกติหลังตื่นนอนในตอนเช้า ปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน เสร็จก็ไม่ได้ทำอะไรเพราะไม่มีแรงพอ ผู้สูงอายุเป็นคนที่ร่างกายอ่อนแอเจ็บป่วยบ่อย โดยมีโรคประจำตัวคือ โรคทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ จะมีอาการปวดหลัง ปวดเอว ปวดตามข้อเป็นประจำทุกวันเป็นมา 5 ปี รับการรักษาโดยใช้ยาขุมที่ได้ รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษมาฝนใสน้ำต้มอาการไม่ดีขึ้น เคยมีอาการปวดเมื่อยตามตัว ปวดตามข้อ ไม่สามารถลุกไปไหนมาไหนได้ เป็นเวลาถึง 7 วัน ในช่วงปี 2535 บุตรสาวต้องคอยดูแลกิจวัตรประจำวัน คอยช่วยเหลือในการเข้าห้องน้ำ ห้องส้วม การอาบน้ำ บุตรสาวให้การเอาใจใส่เป็นอย่างดี ปัจจุบันยังมีอาการปวดตามขา ปวดเอว ปวดข้อเป็นประจำทุกวัน ไม่เคยไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลเพราะคิดว่าโรคที่เป็นเกิดจากการที่ตนทำผิดผี คือทำให้ผีบรรพบุรุษไม่พอใจ จึงทำพิธีเหยาผีเพื่อให้หายจากอาการดังกล่าว เมื่อปี พ.ศ. 2536 ผู้สูงอายุเล่าว่าหลังจากทำพิธีเหยาผีแล้วอาการทุเลาลงอยู่ประมาณ 2-3 สัปดาห์ แล้วก็กลับมามีอาการอีกครั้ง ผู้สูงอายุคิดว่าคงเป็นเพราะตนเองได้ทำอะไรผิดต่อผีอีก ผีจึงลงโทษให้มีโรคเจ็บป่วยติดตัวอยู่ตลอดเวลา ผู้สูงอายุมีความวิตกกังวลกับโรคที่เป็นอยู่มาก เพราะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจวัตรประจำวันต้องพึ่งพาบุตรสาว รู้สึกเกรงใจและสงสารบุตรที่ต้องรับภาระเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุเคยไอเป็นเลือดเมื่อ 10 ปีก่อน คิดว่าทำผิดผี จึงทำพิธีเหยาผี อาการไม่ดีขึ้นหมอเหยาบอกว่าโรคนี้นรักษาด้วยวิธีเหยาไม่หายเพราะไม่ได้ผิดผี จึงไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลกุสุมาลย์ แพทย์บอกว่าเป็นวัณโรคปอด ต้องมารับยาทุกเดือนเป็นเวลา 6 เดือน ผู้สูงอายุรับประทานยาแล้วอาการดีขึ้น จึงรับประทานยาเป็นประจำจนหายจากโรคงกล่าวถึงแม้จะมีประสบการณ์ที่ดีกับโรงพยาบาลแต่ยังเชื่อว่า โรคปวดขา ปวดข้อ น่าจะเกี่ยวกับการผิดผีมากกว่า เพราะในช่วงที่เป็นวัณโรคปอด หมอเหยาแนะนำ

ให้ไปโรงพยาบาลจึงคิดว่าถ้าโรคปวดขา ปวดหลัง ปวดเอว เป็นโรคที่ไม่ใช่การติดเชื้อ หมอเหยา คงจะแนะนำให้ไปโรงพยาบาลแล้ว ผู้สูงอายุมีความเชื่อที่ยึดถือดีเป็นอย่างมาก ไม่สนใจที่จะรับการ รักษาทางการแพทย์สมัยปัจจุบัน ผู้สูงอายุมีสวัสดิการด้านสุขภาพคือมีบัตรผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุไม่ สุขบุหรี่ ไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ เคี้ยวหมากมาประมาณ 20 ปี วันละ 1-2 คำ โดยปกติไม่ได้ออกกำลังกายเพราะไม่รู้จะเอาแรงที่ไหนมาออกกำลังกาย แค่นั่งลงขาของตนเอง ก็แทบจะเอาตัวไม่รอด การควบคุมอาหารประเภทแป้ง ไขมัน ผู้สูงอายุไม่เคยได้ควบคุมอาหาร ประเภทดังกล่าวเนื่องจากไม่ค่อยได้รับประทาน อาหารที่รับประทานส่วนใหญ่คือ เนื้อปลา มีบ้าง ที่นาน ๆ ครั้ง 2-3 เดือนต่อครั้งจึงจะมีโอกาสรับประทานเนื้อหมู เนื้อวัว เนื้อไก่ เป็นอาหารที่ ต้องซื้อหาและมีราคาแพง

ผู้สูงอายุมักจะหลงลืมเป็นประจำ ไม่สามารถบอกวัน เวลา สถานที่ได้ ยอมรับว่าตนเองแก่ มากแล้ว อีกทั้งไม่ได้เล่าเรียนมาเลยทำให้วกลบเลขไม่ค่อยถูกต้องนัก มีความรู้สึกเบื่อหน่ายกับ สิ่งรอบข้างมากไม่อยากมีชีวิตอยู่ เกิดความรู้สึกเศร้าหมอง หงุดหงิด วิตกกังวล ไม่อยากทำอะไร คิดว่าตนเองไม่มีคุณค่า เกิดความรู้สึกเหล่านี้น้อย ๆ คือ 4-5 วันต่อสัปดาห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะวิตกกังวลที่ตนเองต้องเป็นภาระให้บุตรหลานคอยดูแล

ด้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้ 2 ชั้นใต้ถุนสูง ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ชั้นล่างของบ้าน สภาพบ้าน ทรุดโทรม สภาพบันไดไม่มั่นคงแข็งแรง ผู้สูงอายุนอนรวมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ภายในบ้าน คือ นอนกับหลานโดยกันเป็นห้องอยู่ใต้ถุนบ้าน ผู้สูงอายุนอนบนเสื่อ สภาพบ้านเรือนมีช่องระบาย อากาศเพียงพอ เนื่องจากบานประตูบานเก่าทรุดโทรมทำให้เปิดโล่งไว้ไม่สามารถปิดได้ ช่อง หน้าต่างใช้ไม้ไผ่สานมาปิดไว้เนื่องจากไม่มีเงินในการซื้อบานหน้าต่าง สภาพบ้านเรือนสกปรกมาก สิ่งของเครื่องใช้วางเรียงรายไม่เป็นหมวดหมู่ เสื้อผ้าที่ใช้แล้วไม่นำไปซักหรือทำความสะอาด แขนว รวมกันไว้บนราวไม้ไผ่ที่ซึ่งพาดระหว่างชื่อบ้าน และมีการพาดตามช่องหน้าต่าง สภาพที่นอนไม่มี การเก็บทำความสะอาด มุ้งกางไว้ตลอดเวลาไม่มีการเก็บ สิ่งของเครื่องใช้มีฝุ่นเกาะอยู่ สภาพห้อง ครว้ถ้ายางนอนที่รับประทานแล้ว ไม่มีการล้างคว่ำให้เรียบร้อย มีแมลงวันตอม พื้นผาผนังบ้าน เพดานมีฝุ่น หยากใยเกาะบริเวณรอบบ้านมีเศษขยะอยู่ทั่วไป ห่างจากบ้านประมาณ 4 เมตร มี คอกสัตว์ มูลสัตว์ส่งกลิ่นเหม็น มีการนำมูลสัตว์ไปทำปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง มีรั้วกันรอบบ้านเป็นไม้สภาพ ไม่มั่นคงแข็งแรง ไม่มีถังขยะ ไม่มีส้วม สมาชิกในครอบครัวจะเข้าป่าเมื่อมีการขุดถ่ายอุจจาระ ส่วนผู้สูงอายุจะขุดถ่ายบริเวณใกล้บ้าน และขุดหลุมฝัง สภาพสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปจะมีกลิ่นที่ไม่ ค่อยสะอาดนัก สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน มีไฟฟ้าใช้เพียงอย่างเดียว

ผู้สูงอายุไม่มีรายได้ อาศัยอยู่กับบุตรเป็นผู้เลี้ยงดู ไม่มีรายได้ บุตรสาวฐานะเศรษฐกิจไม่ ดี ยากจน ตนเองได้พึ่งพาแค่นี้ก็ดีแล้ว ไม่เคยมีเงินเหลือเก็บ ไม่เคยหยิบยืมคนอื่น แต่บุตรสาว หยิบยืมคนอื่นเป็นบางครั้ง ปัจจุบันบุตรสาวเป็นหนี้สิน กู้มาจากนายทุนในหมู่บ้าน เป็นเงิน 400 บาท เสียดอกเบี้ยร้อยละ 10 ต่อเดือน กู้มาใช้จ่ายในครอบครัว บ้านอยู่อาศัยในปัจจุบันเป็นของ ตนเอง นอกจากที่ดินนี้แล้วไม่มีที่ดินอื่นอีก

ภายในครอบครัวนอกจากบุตรสาวแล้วไม่สนิทสนมกับใคร ผู้สูงอายุไม่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุตรหลาน เพราะไม่เคยมีใครมาปรึกษาหารือ บางครั้งบุตรหลานก็ไม่เห็นความสำคัญ ไม่ค่อยคุยด้วย เมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพบุตรสาวเป็นผู้ดูแล ส่วนหลาน ๆ ไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร รู้สึกน้อยใจและเสียใจที่ตนเองต้องเป็นภาระแก่บุตรสาว แอบร้องไห้บ่อย ๆ ไม่อยากมีชีวิตอยู่เพราะว่าลำบาก ไม่มีเงิน บุตรสาวเป็นห่วงและคอยดูแลตลอดเวลา บุตรคนอื่น ๆ ก็ฐานะยากจนดูแลผู้สูงอายุบ้างเป็นบางครั้ง ผู้สูงอายุไม่เคยขอความช่วยเหลือจากญาติพี่น้องเลย ไม่มีเพื่อนสนิทเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันเสียชีวิตแล้ว ไม่ค่อยยุ่งสังกับใครเพราะตนเองไม่สบายใจไม่อยากเอาความทุกข์ไปให้คนอื่นรับรู้ด้วย สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้านเป็นไปในลักษณะช่วยเหลือกันบ้างเป็นบางครั้ง

ผู้สูงอายุไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ เลยของชุมชน เพราะสุขภาพไม่เอื้ออำนวย ไม่เคยทำบุญตักบาตรเลย ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร ไม่มีส่วนร่วมในการไปเลือกตั้งทุกระดับ เพราะเดินทางลำบาก ได้รับข่าวสารจากคำบอกเล่าของบุตรหลานทางเดียว ฟังห่อกระเจายาวไม่ค่อยได้ยิน ไม่ได้มีกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจใดที่ปฏิบัติเป็นประจำ เพราะจะนั่งอยู่บ้านเฉย ๆ ทั้งวัน ผู้สูงอายุคิดว่าตนเองควรจะตายให้พ้นโลกนี้ไปเพราะมีชีวิตอยู่ก็ไม่สามารถช่วยเหลือตนเอง ในกิจกรรมประจำวัน ทำได้ด้วยความยากลำบาก สุขภาพไม่แข็งแรง สภาพบ้านเรือนก็ไม่ค่อยอยู่ ฐานะก็ยากจน ต้องเป็นภาระให้บุตรสาวต้องดูแลเสียเวลาทำมาหากิน เพราะเขาก็ลำบากในการทำมาหากินอยู่แล้ว ตนเองยังเพิ่มภาระแก่ลูกหลานอีก ไม่มีความพึงพอใจอะไรเลย โดยเฉพาะไม่พึงพอใจกับสุขภาพตนเองมากที่สุด เพราะสุขภาพไม่ดี เจ็บป่วยบ่อยก็ส่งผลถึงทุกกิจกรรมในชีวิต เช่น การไปตักบาตร การไปทำบุญ การช่วยเหลือตนเอง เป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ทำให้ไม่อยากมีชีวิตอยู่

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

กรณีศึกษาที่ 1 : ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตดี

นางบัวทอง อายุ 76 ปี นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรสหม้าย สามเณย์เสียชีวิตเมื่อ 20 ปีที่ผ่านมาด้วยโรคเบาหวาน ผู้สูงอายุจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอ่านออกเขียนได้ มีบุตรสาวจำนวน 5 คน แต่งงานมีครอบครัว 1 คน เป็นโสดและอาศัยอยู่บ้านเดียวกับผู้สูงอายุ จำนวน 4 คน บุตรสาวอายุ 47, 45, 44, 40 และ 37 ปีตามลำดับ บุตรสาวคนโตอายุ 47 ปี เป็นคนที่ผู้สูงอายุใกล้ชิดสนิทสนมเป็นพิเศษ ทุกคนให้ความรักความเอาใจใส่แก่ผู้สูงอายุเป็นอย่างดี บุตรสาวคนโตมีอาชีพเป็นช่างเย็บผ้าในหมู่บ้าน, บุตรสาวที่เหลืออีก 4 คน มีอาชีพ รับราชการครู โดยมีเพียงบุตรสาวคนที่ 2 ที่แต่งงานแยกครอบครัวไปอยู่ต่างอำเภอ มีหลาน 3 คน ผู้สูงอายุมีบุตรบุญธรรม 1 คน เพศชาย อายุ 32 ปี มีอาชีพเป็นช่างซ่อมรถยนต์อยู่ในจังหวัดมีครอบครัวแล้วไม่มีปัญหาอะไร

ในการดำเนินกิจวัตรประจำวัน ผู้สูงอายุตื่นนอนเวลาประมาณ 05.30 น. หลังจากตื่นนอนจะเข้าห้องน้ำ ห้องส้วม หนึ่งชั่วโมง เตรียมตัวอาบน้ำหรือทำกับข้าวไปวัดซึ่งจะปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน ผู้สูงอายุกลับจากวัดเวลาประมาณ 10.00 น. ไม่ได้ทำงานอะไร จะอยู่เฝ้าบ้านกับบุตรสาวคนโต ถ้ามีงานบุญประเพณีต่าง ๆ หรือถ้าใครมีกิจกรรมงานต่าง ๆ ผู้สูงอายุจะไปช่วยสม่าเสมอเป็นประจำไม่เคยขาด โดยปกติเวลาบ่าย ๆ มักจะนั่งอ่านหนังสือธรรมะ มีเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกันมาเยี่ยมที่บ้านเป็นประจำเกือบทุกวัน และรับประทานอาหารกลางวันด้วยกันกับบุตรสาวคนโต ครอบครัวผู้สูงอายุรักใคร่กันดี สนิทสนมกัน ให้ความอบอุ่นเอื้ออาทรตลอดมา ไม่ค่อยทะเลาะเบาะแว้งหรือเมื่อมีปัญหาทุกคนจะหันหน้ามาปรึกษากัน ผู้สูงอายุมีความสุขที่สุดคือในช่วงปิดเทอม เพราะบุตรอยู่พร้อมหน้ากัน และผู้สูงอายุได้กลับมาอยู่บ้าน เพราะในช่วงเปิดเทอมบางครั้งผู้สูงอายุต้องไปอยู่เฝ้าบ้านให้บุตรสาวที่ 2 ซึ่งอยู่ต่างอำเภอ ต้องจากบ้านและเพื่อน ๆ ไป การไปใช้ชีวิตที่บ้านบุตรสาวคนที่ 2 ถึงแม้จะทำให้ผู้สูงอายุไม่มีเพื่อน ๆ ที่คุ้นเคยแต่ก็ทำให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับหลาน ๆ ซึ่งหลาน ๆ ให้ความสนิทสนมและให้ความเคารพแก่ผู้สูงอายุเป็นอย่างดี โดยมีหลานชาย 2 คน หลานสาว 1 คน อายุ 14, 13, 9 ปี ตามลำดับ หลาน ๆ ตั้งใจเรียนดี โดยเฉพาะหลานสาวคนเล็กเป็นคนที่เรียนหนังสือเก่ง สอบได้ที่ 1 มาโดยตลอด ผู้สูงอายุภูมิใจในหลานสาวคนนี้นัก ครอบครัวบุตรสาวคนที่ 2 นั้นรักใคร่กันดี ทุกคนให้ความเคารพนับถือผู้สูงอายุ บุตรชายเอาใจใส่ต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างดี แต่ผู้สูงอายุชอบที่จะอยู่บ้านตนเองมากกว่า เพราะทำให้ได้ไปวัด ได้ไปพบกับเพื่อน ๆ ผู้สูงอายุด้วยกัน ผู้สูงอายุจะกลับบ้านเดือนละ 1-2 ครั้ง บุตรสาวคนที่ 2 เป็นคนพามาส่งโดยเมื่อกลับมาจะอยู่บ้านประมาณ 4-5 วัน ลูกสาวก็จะมารับ ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่แข็งแรงดี ไม่เคยเจ็บป่วยด้วยโรคภัยแรงใด ๆ ไม่เคยมีโรคประจำตัว เว้นแต่จะมีอาการทางสายตาคือมองเห็นไม่ชัดต้องใช้แว่นสายตา ผู้สูงอายุไม่เคยใช้ยาชุดหรือยาแก้ปวดใด ๆ มาก่อน ส่วนใหญ่แล้วไม่ค่อยเจ็บป่วย เคยเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ไข้หวัด ปวดศีรษะ มักจะเป็นเมื่ออากาศเปลี่ยนแปลง จะใช้ยาของโรงพยาบาล ซึ่งบุตรสาวเป็นผู้เบิกมาให้ ผู้สูงอายุไม่เคยสูบบุหรี่หรือดื่มสุราเลย สิ่งเสพติดที่เสพติดคือการเคี้ยวหมาก เคี้ยวมาตั้งแต่อายุ 30 ปี เคี้ยววันละ 1-2 คำ บางวันก็ไม่ได้เคี้ยว ผู้สูงอายุไม่เคยออกกำลังกาย มีการควบคุมการรับประทานอาหารจำพวกแป้ง ไขมัน ชอบรับประทานเนื้อปลา ผักลวก น้ำพริก แต่ต้องไม่รสเผ็ดจัด

โดยทั่วไปเป็นคนอารมณ์ดี เป็นมิตรกับทุกคน ไม่เคยรู้สึกเศร้าหมองหงอยเหงา วิตกกังวลกับอะไรมากมาย เพราะจะปลงได้ มีความเหงาเกิดขึ้นบ้างเมื่อต้องไปอยู่บ้านบุตรสาวคนที่ 2 ในช่วง 1-2 วันแรก เป็นคนที่มีเพื่อนฝูงเยอะ แต่ตอนนี้ก็เหลือน้อยลงเพราะเสียชีวิตไปหลายคนแล้ว ไม่กลัวความตายเพราะเป็นเรื่องธรรมชาติ

ด้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบันเป็นบ้านไม้ 2 ชั้น ชั้นบนทำด้วยไม้ ชั้นล่างทำด้วยปูน มีห้องนอนเป็นสัดส่วน ผู้สูงอายุนอนกับบุตรสาวคนโต ที่ชั้นล่างของบ้าน นอนบนเตียงสูงประมาณ 50 เซนติเมตร สภาพบ้านเรือนมั่นคงแข็งแรง มีการระบายอากาศถ่ายเทได้สะดวก แสงสว่างเพียงพอ ภายในบ้านสะอาดเรียบร้อย การเก็บสิ่งของเป็นหมวดหมู่ มีถังขยะไม่มีฝาปิด มีส้วมซึม 1 แห่ง

ส้วมสะอาดอยู่ภายในตัวบ้าน บ้านมีประตูแน่นหนา มีกลอนปิดได้มิดชิด มีรั้วบ้านเป็นลวดหนาม สภาพมั่นคงแข็งแรง

ผู้สูงอายุมีรายได้ไม่แน่นอนแล้วแต่บุตรสาวจะให้เพราะผู้สูงอายุไม่ได้มีส่วนร่วมในส่วนค่าใช้จ่ายในครอบครัว โดยเฉลี่ยมีรายได้ประมาณ 800-1,000 บาทต่อเดือน เพียงพอสำหรับการเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องการซื้อหมากพลู ขนม และใช้ในการทำบุญ ผู้สูงอายุคิดว่าตนเองยังโชคดีกว่าผู้สูงอายุบางคนที่ไม่มีรายได้เลย ผู้สูงอายุชอบช่วยเหลือเพื่อนทั้งในเรื่องอาหาร เรื่องหมากพลู ตามกำลังที่มีอยู่ ทำให้เป็นคนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ๆ เพื่อนให้การยอมรับ เมื่อเพื่อนมีปัญหาอะไรมักจะปรึกษาหารือกับผู้สูงอายุเสมอ

ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนโดยเฉพาะด้านศาสนาประเพณีต่าง ๆ รู้สึกดีใจ และมีความสุขที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพราะถือว่าเป็นการทำบุญชาติหน้าจะได้เกิดมามีความสุขเช่นทุกวันนี้ ผู้สูงอายุไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรใด ๆ แต่ถ้ามีการพัฒนาหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมทุกครั้ง ด้านการพัฒนาตนเองผู้สูงอายุชอบดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ เป็นประจำทุกวัน ส่วนการพักผ่อนหย่อนใจที่ชอบมากที่สุดคือการได้ไปวัดฟังธรรมะ และการได้พูดคุยกับเพื่อนฝูง รองลงมาคือการดูโทรทัศน์ชอบดูรายการละครหลังข่าวโดยเฉพาะละครย้อนยุคจะชอบมากเป็นพิเศษเพราะได้เห็นประเพณีโบราณ

ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจมากในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน สุขภาพที่ยังมีสุขภาพแข็งแรง บุตรสาวมีอาชีพมีรายได้สามารถเลี้ยงตนเองได้ และให้การดูแลแก่ผู้สูงอายุเป็นอย่างดี แค่นี้ก็น่าจะเพียงพอสำหรับชีวิตแล้ว ปัจจุบันนี้อยากใช้ชีวิต อย่างสงบ เข้าวัดฟังธรรมเป็นประจำ เพื่อทำให้เกิดศรัทธาแก่ชีวิตตนเองและบุตรหลาน

กรณีศึกษาที่ 2 : ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ

นายฝ่าย อายุ 66 ปี สถานภาพสมรสหม้าย จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อ่านออกเขียนได้ มีบุตร 5 คน ชาย 2 คน หญิง 3 คน ทุกคนแต่งงานมีครอบครัว ผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับบุตรสาวคนโต ปัจจุบันผู้สูงอายุช่วยบุตรสาวทำกล้วยทอดขายส่งให้ร้านค้าในตัวอำเภอ ในอดีตผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ได้ชื่อว่ามีฐานะดีที่สุดในหมู่บ้าน เพราะมีทรัพย์สินสมบัติที่ดินเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งเมื่อสามีของผู้สูงอายุได้เสียชีวิตเมื่อ 15 ปีที่ผ่านมา และบุตรต่างเริ่มมีครอบครัวแยกย้ายกันไป ผู้สูงอายุจึงได้แบ่งทรัพย์สินสมบัติที่ดินให้แก่บุตรทุกคน บุตรสาวคนโตจึงนำครอบครัวมาอาศัยอยู่กับผู้สูงอายุ บุตรคนที่ 2,3 ทำงานอยู่ต่างจังหวัด โดยบุตรชายคนที่ 2 มีอาชีพเป็นช่างไฟฟ้า มีครอบครัวอบอุ่น บุตรสาวคนที่ 3 แต่งงานกับสามีซึ่งมีอาชีพเป็นตำรวจ บุตรสาวคนที่ 4 ไม่มีอาชีพ เป็นแม่บ้าน สามีมีอาชีพเป็นช่างปูน บุตรชายคนเล็กไปทำงานที่ประเทศซาอุดีอาระเบียได้ 2-3 ปี ผู้สูงอายุเป็นคนที่สุขภาพแข็งแรง ไม่ค่อยเจ็บป่วยเป็นอะไรร้ายแรง ไม่มีโรคประจำตัว เมื่อมีการเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ จะซื้อยามากินเอง ผู้สูงอายุมีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลคือมีบัตรผู้สูงอายุ ไม่เคยสูบบุหรี่หรือดื่มสุรา เคี้ยวหมากวันละ 2-3 คำเป็นประจำทุกวัน ไม่เคย

ออกกำลังกาย ไม่ชอบรับประทานอาหารที่มีไขมันมาก ส่วนใหญ่ชอบรับประทานอาหารพื้นบ้าน ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง มีบางกิจกรรมที่ทำได้ด้วยความสามารถ เช่น การก้มย่อตัวลงเก็บของ การขึ้นลงบันไดบ้าน การเปลี่ยนอิริยาบถต่าง ๆ ผู้สูงอายุเคยคิดว่าเมื่อแก่ตัวลงมากจะมีชีวิตที่สุขสบายไม่มีเรื่องร้อนใจ แต่บุตรหลานก็มักจะก่อเหตุเรื่องไม่สบายใจให้เกิดขึ้นเสมอ บุตรชายและบุตรสาวคนโต ทำการค้าเป็นผู้ส่งคนไปขายแรงงานที่ต่างประเทศ ถูกโกงทำให้ต้องเป็นหนี้สินมากมายหลายแสนบาทจึงขายที่ดินที่เป็นมรดกที่ผู้สูงอายุยกให้ บุตรชายทะเลาะกับบุตรสาวเป็นประจำเกือบทุกวัน ปัจจุบันบุตรชายไม่ทำงานอะไรเป็นหลักแหล่ง ใช้ชีวิตที่เสเพล ตีเมียทุกวัน ทะเลาะเบาะแว้งถึงขั้นใช้กำลังกับบุตรสาวของตน เลยแยกกันอยู่ 1 ครั้งเมื่อ 3 ปีก่อน และกลับมาคืนดีกันอีกครั้งเมื่อต้นปีนี้เอง ผู้สูงอายุสงสารบุตรสาวคนโตมาก ครอบครัวยุติบุตรสาวไม่มีความสุข ก็พลอยทำให้คนที่ตนเป็นแม่ทุกข์ใจไปด้วย เห็นบุตรสาวร้องไห้และต้องลำบาก มีหนี้สินมาก ตนเองก็ไม่รู้จะช่วยเหลืออย่างไร ก็ได้แค่คอยปลอบใจ ผู้สูงอายุรู้สึกผิดหวังกับชีวิตตนเอง ชอบพูดถึงวันเก่า ๆ ที่เคยมีความสุข บุตรสาวคนอื่นเคยมารับผู้สูงอายุไปอยู่ด้วย แต่ผู้สูงอายุมีความผูกพันกับครอบครัวบุตรสาวคนโตและเมื่อเขามีความสุข ก็ไม่ควรทิ้งไป ปัจจุบันจึงช่วยกันทำกล้วยทอดขายส่งตามร้านค้าในตัวอำเภอ ผู้สูงอายุต้องนั่งปลอกกล้วยตั้งแต่เช้าถึงบ่าย หลาน ๆ ไปเรียนหนังสือที่อำเภอ ผู้สูงอายุคิดน้อยใจในบุญวาสนาของตนเอง ทั้ง ๆ ที่ตักบาตรทุกวัน ไม่เคยคิดร้ายกับใคร แต่ผลตอบแทนกลับทำให้ชีวิตของบุตรหลานตนไม่มีความสุข บางครั้งก็ปลงได้ว่าคงเกิดมาใช้กรรม แต่บางครั้งก็รู้สึกเบื่อหน่าย เศร้าหมอง หงอยเหวา ไม่อยากทำอะไร รู้สึกว่าตนเองมีบาป หลังจากบุตรชายคนเล็กไปเช่าอู่ติดอากรเบียร์แล้วก็ส่งเงินกลับมาให้แฟนของตนเอง ไม่เคยส่งมาให้ผู้สูงอายุเลย สิ่งที่น่าห่วงมากที่สุดคือ ต้องการให้ครอบครัวบุตรสาวคนโตมีความสุข ไม่มีหนี้สิน รักใคร่ปรองดองกัน ปัจจุบันผู้สูงอายุไม่มีรายได้แน่นอน บุตรสาวให้บ้างเป็นบางครั้ง เป็นค่าหมากพลู เจลลี่เดือนละ 50-100 บาท ผู้สูงอายุใช้จ่ายอย่างประหยัดเพื่อที่จะไม่เป็นภาระแก่บุตรหลาน

สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบันเป็นบ้านไม้ 2 ชั้นใต้ถุนสูง สภาพบ้านอยู่ในสภาพดี ผู้สูงอายุมีที่นอนที่แยกไว้เป็นสัดส่วนนอนกับหลานคนเล็กอายุ 10 ปี สภาพบ้านอากาศถ่ายเทสะดวก แสงสว่างเพียงพอ สภาพบ้านเรือนไม่ค่อยสะอาดเท่าที่ควร พื้น ฝาผนัง สิ่งของเครื่องใช้ มีฝุ่น หยากไข่เกาะอยู่ สิ่งของไม่มีการจัดเก็บให้เป็นหมวดหมู่ บริเวณรอบบ้านใต้ถุนบ้าน มีขยะเรี่ยราด มีหญ้ารก เนื่องจากบุตรสาวไม่มีเวลาดูแล ผู้สูงอายุจัดเก็บบ้างสัปดาห์ละประมาณ 1 ครั้ง มีถังขยะไม่มีฝาปิด มีส้วมซึม 1 แห่งอยู่ในสภาพดี ไม่ค่อยสะอาด ด้านความปลอดภัยภายในบ้าน ประตูบ้านมีกลอนแน่นหนา ประตูหน้าต่างปิดได้มิดชิด มีรั้วบ้านทำด้วยไม้ภายในหมู่บ้านไม่มีการรักษาความปลอดภัยใด ๆ ภายในบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกคือ น้ำบาดาล ไฟฟ้า พัดลม

ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว บุตรสาวให้ความรักความเอาใจใส่ต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างดี แต่บุตรชายไม่ค่อยได้พูดคุยกับผู้สูงอายุ คงเป็นเพราะบุตรชายไม่ค่อยอยู่บ้าน กลับบ้านดึกหลังจากทุกคนเข้านอนกันแล้ว ผู้สูงอายุเคยตักเตือนบุตรชายเรื่องการดื่มเหล้า บุตรชายแสดงความไม่

พอใจและไม่กลับบ้าน 2 วัน ส่วนหลาน ๆ นอกจากหลานคนเล็กแล้วหลานคนอื่น ๆ ไม่ค่อยสนิทกับผู้สูงอายุเพราะไม่ได้อยู่บ้าน บุตรคนอื่น ๆ ให้ความรักเอาใจใส่เป็นอย่างดี ยกเว้นบุตรชายคนเล็กไม่เคยเขียนจดหมายหรือถามสารทุกข์สุกดิบผู้สูงอายุเลย ผู้สูงอายุไม่มีญาติพี่น้องที่สนิทสนมเป็นพิเศษหรือขอความช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง ไม่มีเพื่อนสนิท เพราะไม่ค่อยมีเวลาไปพบปะกับใคร เพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงไม่ค่อยได้ช่วยเหลือกัน ต่างคนต่างอยู่

ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนบ้างเป็นบางครั้ง กิจกรรมที่ร่วมคืองานบุญประเพณีต่าง ๆ ถ้าไม่มีธุระก็จะไม่ไปร่วมกิจกรรม ผู้สูงอายุไม่ได้เป็นสมาชิกใด ๆ เลย ไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ด้านการพัฒนาตนเองนั้น ผู้สูงอายุได้รับข่าวสารจากการฟังวิทยุและคำบอกเล่าของลูกหลาน ไม่ได้ดูโทรทัศน์เพราะไม่มีโทรทัศน์ การพักผ่อนหย่อนใจที่ผู้สูงอายุชอบมากที่สุดคือ การได้ไปฟังธรรมะที่วัด ผู้สูงอายุจะไปเป็นประจำทุกวันพระ ใส่บาตรเป็นประจำทุกวัน

ผู้สูงอายุรู้สึกพึงพอใจที่ยังสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้ตามปกติ และพึงพอใจกับภาวะสุขภาพของตนเองในปัจจุบัน รู้สึกไม่พึงพอใจกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ต้องการเงินมาใช้หนี้สินให้แก่บุตรสาว ไม่พึงพอใจกับความสัมพันธ์ที่เป็นอยู่ของบุคคลในครอบครัว สิ่งที่ต้องการมากที่สุดคือให้ทุกคนในครอบครัวรักกัน เมื่อมีปัญหาที่หันหน้ามาปรึกษากัน และเป็นกำลังใจให้กันและกัน แต่จากสภาพที่เป็นอยู่ที่ครอบครัวมีแต่เรื่องทะเลาะเบาะแว้งทุกวัน ทำให้เกิดความทุกข์ใจ และต้องการให้บุตรชายให้ความเอาใจใส่ต่อผู้สูงอายุมากกว่าที่เป็นอยู่ ชีวิตในปัจจุบันวิตกกังวลและรู้สึกไม่สบายใจกับบุตรหลานมาก

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

กรณีศึกษาที่ 1 : ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตดี

นายสุบิน อายุ 61 ปี นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพคู่ ภรรยาอายุ 47 ปี แต่งงาน 2 ครั้ง ภรรยาคนแรกเสียชีวิตเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อ่านออกเขียนได้ เคยประกอบอาชีพประจำคือเป็นการโรงโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแห่งหนึ่งเกษียณ ได้ 1 ปี ปัจจุบันประกอบอาชีพค้าขายช่วยภรรยา ซึ่งเปิดร้านขายของชำ มีบุตรที่เกิดกับภรรยาเก่าจำนวน 5 คน แยกครอบครัวไปหมดแล้ว ไม่มีบุตรกับภรรยาใหม่ ปัจจุบันมีหลานของภรรยาอยู่ด้วย 1 คน อายุ 12 ปี ซึ่งมาอยู่ด้วยตั้งแต่อายุ 6 ขวบ ผู้สูงอายุและภรรยาส่งเสียเล่าเรียนเรื่อยมา ให้ความรักเหมือนเป็นลูกของตนเอง ส่วนบุตรของตนเองมีจำนวน 2 คน ที่มีอาชีพรับราชการค้าขาย 1 คน ทำงานบริษัทเอกชน 1 คน และลูกชายคนสุดท้องทำนา ทุกคนแยกย้ายกันไปทำงาน และมีครอบครัว ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันกับผู้สูงอายุ บุตรหลานมาเยี่ยมเป็นประจำเกือบทุกวัน ผู้สูงอายุสนิทสนมกับครอบครัวของบุตรชายคนโตเป็นพิเศษ เนื่องจากมีบ้านอยู่ใกล้กับบ้านผู้สูงอายุ ส่วนบุตรคนอื่น ๆ ก็มาเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุสม่ำเสมอเป็นประจำโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

ในการดำเนินกิจวัตรประจำวันนั้นผู้สูงอายุตื่นนอนเวลาประมาณ 05.30 น. หลังจากตื่นนอนทำกิจวัตรประจำวันเสร็จแล้วผู้สูงอายุจะขับรถมอเตอร์ไซด์ไปวัด เพราะผู้สูงอายุจะไปทำบุญที่วัดทุกวัน ปฏิบัติเช่นนี้มานานประมาณ 20 ปี ในช่วงที่ยังประกอบอาชีพเป็นภารโรง ไม่ค่อยมีเวลาให้กับการช่วยเหลือวัดเท่าที่ควร แต่หลังจากที่เกษียณแล้วจึงมีเวลาในการช่วยเหลือกิจกรรมของวัดได้อย่างเต็มที่ ผู้สูงอายุรับประทานอาหารเช้าที่วัดร่วมกับผู้ที่ไปทำบุญที่วัด มีความสุขที่ได้ไปพบปะกับคนแก่ด้วยกัน ได้สนทนาธรรม จิตใจสงบดี อาหารที่รับประทานส่วนใหญ่เป็นอาหารพื้นบ้าน ปกติผู้สูงอายุรับประทานเนื้อหมู วัว ไก่ สัปดาห์ละประมาณ 4 วัน เนื้อปลาทุกวัน ผักทุกมื้อ ไข่ สัปดาห์ละ 2-3 ฟอง ผลไม้รับประทานเป็นบางครั้งตามฤดูกาล หลังจากกลับจากวัดผู้สูงอายุจะช่วยภรรยาขายของชำที่ร้านที่บ้าน หรือถ้ามีกิจกรรมที่วัด งานบุญประเพณีต่าง ๆ หรืองานของชุมชนผู้สูงอายุเป็นแกนนำในการทำกิจกรรมทุกครั้ง เพราะทำงานเกี่ยวกับด้านนี้มานานจึงมีความถนัดและรู้สึกภูมิใจที่ได้ทำกิจกรรมดังกล่าว ในช่วงเย็นของวันผู้สูงอายุจะพูดคุยกับเพื่อนบ้านผู้สูงอายุด้วยกัน

ด้านสุขภาพและการเจ็บป่วยผู้สูงอายุไม่เคยเจ็บป่วยด้วยโรคร้ายแรงใด ๆ หรือโรคเรื้อรังใดเลย ในรอบเดือนที่ผ่านมาผู้สูงอายุไม่มีอาการผิดปกติอะไรนอกจากมีอาการเบื่ออาหารเป็นอยู่ประมาณ 2 วัน และปวดเอวอยู่ประมาณ 3 วัน เนื่องจากก้มตัวลงยกของหนัก ส่วนโรคเรื้อรังมีเพียงโรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น คือ ตาฝ้าเป็นมาประมาณ 2 ปี ต้องใช้แว่นสายตา ผู้สูงอายุไม่เคยเจ็บป่วยร้ายแรงจนต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล โดยปกติเมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ จะไปรับยาที่โรงพยาบาลอำเภอ ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลจากการที่มีบุตรรับราชการ ผู้สูงอายุมีการสูบบุหรี่ โดยเคยสูบเลิกแล้ว สูบมานาน 25 ปี เลิกมา 10 ปี โดยเหตุผลที่เลิกสูบบุหรี่เพราะภรรยาคนแรกที่เสียชีวิตไปแล้วเคยขอร้องให้เลิกสูบบุหรี่ ก็เคยพยายามเลิกแต่เลิกไม่ได้ จนกระทั่งภรรยาเสียชีวิตก็เลยตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่โดยเด็ดขาด ซึ่งรู้สึกภูมิใจที่เลิกสูบบุหรี่ได้ ผู้สูงอายุดื่มแอลกอฮอล์บ้างแต่ไม่บ่อย คือประมาณ 3-4 เดือนต่อครั้ง ครั้งละ $1\frac{1}{2}$ - 1 แก้ว โดยดื่มเหล้าสาโท นอกจากนี้แล้วผู้สูงอายุไม่เสพสิ่งเสพติดอื่น ๆ เลย ไม่เคยใช้ยาชุด ยาแก้ปวดเลย ด้านการควบคุมอาหารประเภทแป้ง ไขมัน โดยปกติไม่ชอบรับประทานอาหารประเภทดังกล่าว ผู้สูงอายุออกกำลังกายสม่ำเสมอ โดยการทำกายบริหารเป็นประจำสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง โดยมีเหตุผลในการออกกำลังกายคือ ทำให้ร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคภัย ออกกำลังกายครั้งละประมาณ 10 นาที ทำมานานประมาณ 20 ปี

ด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุไม่มีอาการหลงลืม มีการรับรู้กาลเวลาสถานที่ได้ถูกต้อง มีความจำ การรำลึกได้ดี คำนวณเลขได้ถูกต้อง ด้านภาษาและการสื่อความหมาย ทำได้ถูกต้องครบถ้วน โดยปกติเป็นคนเฉย ๆ ไม่ค่อยพูด ไม่ดู หลาน ๆ ชอบมาเล่นด้วย ไม่เคยดุหรือแสดงอารมณ์ที่รุนแรงกับใคร สำหรับการวัดสภาพจิตด้านภาวะซึมเศร้า นั้นพบว่า โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่มีภาวะซึมเศร้า ไม่เคยเกิดความรู้สึกซึมเศร้าเลย รู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่ยังสามารถทำประโยชน์ให้แก่หมู่บ้านและคนรุ่นหลังได้อีกมาก สำหรับชีวิตที่เหลืออยู่หลังการเกษียณอยากใช้

ชีวิตส่วนใหญ่ในการช่วยเหลือกิจกรรมที่วัด ผู้สูงอายุเป็นคนที่ฝีมือในการเตรียมพิธีการต่าง ๆ ทางศาสนา เช่น การทำพานบายศรีสู่ขวัญ การเตรียมงานทางศาสนา เนื่องจากคลุกคลีกับทางด้านนี้มาเป็นเวลาพอสมควร ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตดี ไม่ค่อยวิตกกังวลกับอะไรมากมาย เพราะผู้สูงอายุคิดว่า "ทุกสิ่งในโลกล้วนเป็นภาพลวงตา และทุกสิ่งจะดับสูญไปไม่มีใครสามารถหยุดหรือเหนี่ยวรั้งอะไรไว้ได้ เพราะฉะนั้นทุกอย่างจะดำเนินไปตามห้วงแห่งกรรม ไม่มีใครพ้นห้วงกรรม เพราะฉะนั้นช่วงที่มีชีวิตอยู่ควรมีชีวิตที่สงบ เพื่อให้จิตใจสงบด้วย

ด้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบันเป็นบ้านไม้ 2 ชั้น ชั้นบนทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ชั้นล่างก่อด้วยอิฐปูน สภาพมั่นคงแข็งแรง ชั้นล่างของบ้านทำเป็นร้านค้าขายของชำ เป็นห้องโถงด้านหลังเป็นห้องครัว ชั้นบนของบ้านเป็นที่อยู่อาศัยมี 2 ห้องนอน และเป็นห้องโถง ๆ บริเวณกลางบ้าน ชั้นบนเป็นพื้นไม้ ไม้ลิ้น ชั้นล่างเป็นพื้นปูน สภาพที่นอนของผู้สูงอายุมีห้องนอนส่วนตัวนอนบนเตียงสูงประมาณ 0.25 เมตร มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก สภาพบ้านเรือนโดยทั่วไปสะอาดพื้นผาผนังเพดาน สิ่งของเครื่องใช้ไม่มีฝุ่นหรือหยากไย่เกาะอยู่บริเวณรอบบ้าน หรือบริเวณรอบบ้านสะอาด ไม่มีขยะทิ้งเรี่ยราด มีประตูหนาแน่น ไม่มีรั้วกันรอบบ้าน ภายในหมู่บ้านมียามประจำหมู่บ้านรักษาความปลอดภัย การกำจัดขยะมีที่รองรับขยะไม่มีฝาปิดอยู่หน้าบ้าน การมีส่วนร่วมถูกลักษณะเป็นของตนเอง 1 แห่ง อยู่หลังบ้าน ผนังส้วมพื้นห้องส้วมทำด้วยปูน สะอาด สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านที่มีคือ น้ำประปา ไฟฟ้า พัดลมหม้อหุงข้าวไฟฟ้า กระจกน้ำร้อนไฟฟ้า ตู้เย็น

ด้านรายได้มีรายได้จากการขายของชำ วันละ 700-800 บาท ซึ่งเมื่อหักต้นทุนแล้วได้กำไรประมาณวันละ 100-200 บาท ในอดีตเคยมีรายได้ประจำทุกเดือนจากการเป็นภารโรงเดือนละ 7,400 บาท เมื่อเกษียณ ได้รับเงินบำเหน็จ เป็นเงินประมาณ 1 แสนบาท ซึ่งนำมาฝากธนาคารประเภทฝากประจำ ได้รับดอกเบี้ยจากเงินฝากปีละประมาณ 10,000-15,000 บาท อีกทั้งยังมีเงินที่ให้ชาวบ้านยืมอีกประมาณ 10,000 บาท โดยคิดดอกเบี้ย ร้อยละ 7 บาทต่อเดือน ผู้สูงอายุไม่ได้เกี่ยวข้องในด้านการปล่อยเงินกู้ ภรรยาเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด ในแต่ละเดือนผู้สูงอายุมีรายจ่ายค่าอาหารประมาณเดือนละ 1,500 บาท ค่าเลี้ยงดูหลานประมาณ 1,000 บาท ค่าเครื่องนุ่งห่มประมาณ 100 บาท ค่าดูแลบ้านค่าน้ำค่าไฟฟ้าเดือนละ 200-250 บาท ในแต่ละเดือนมีเงินเหลือเก็บประมาณ 2,000 บาท สามารถเป็นที่พึ่งทางการเงินแก่บุตรหลานได้ โดยเฉพาะบุตรชายคนสุดท้อง ผู้สูงอายุได้ลงทุนในการเลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู ให้ที่นาเป็นแหล่งทำกิน ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น รู้สึกดีใจและภูมิใจในตัวเองมากที่สามารถเป็นที่พึ่งแก่บุตรหลานได้ และภูมิใจที่ถึงแม้จะเกิดมายากจนแต่สามารถให้ชีวิตที่ดีแก่บุตรทุกคนได้ ผู้สูงอายุไม่ได้กู้ยืม ไม่มีหนี้สิน บ้านที่อยู่ปัจจุบันเป็นของตนเอง นอกจากนั้นยังมีที่ดินอีก 12 ไร่

ด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ผู้สูงอายุกับภรรยาเข้าใจกันดี ภรรยาให้การยกย่องให้เกียรติกันไม่เคยขัดแย้งกันเลย เพราะผู้สูงอายุเป็นคนที่จิตใจดี ไม่เรื่องมาก ภรรยาไม่เคยแสดงความรังเกียจบุตรของตนเองเลย ให้การสนับสนุนช่วยเหลือบุตรของตนทุกคน บุตรทุกคนให้ความ

เคารพนับถือแก่ภรรยาเป็นอย่างดี และให้ความเคารพยกย่องแก่ผู้สูงอายุดีมาก ภายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นภรรยา บุตรหลาน จะมีการช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสุขภาพ การดูแลเมื่อเจ็บป่วย ปัญหาทั่ว ๆ ไป รู้สึกภูมิใจและดีใจมากที่ทุกคนรักกัน มีความห่วงใยกัน คงเป็นเพราะผู้สูงอายุให้ความรักความอบอุ่นกับทุกคน เอาใจใส่บุตรเพราะสงสารที่บุตรต้องขาดแม่ เลยต้องทำหน้าที่แทน ส่วนสัมพันธ์ภาพกับญาติพี่น้องนั้นเป็นไปด้วยดี มีการช่วยเหลือกันทุกครั้งที่ต้องการความช่วยเหลือ เพื่อนให้การยอมรับเป็นอย่างดี ส่วนใหญ่แล้วเพื่อน เพื่อนบ้านใกล้เคียง มักให้ความนับถือมีปัญหาอะไรก็มักจะมาปรึกษาหรือคงเป็นเพราะผู้สูงอายุทำงานด้านราชการ และเป็นคนที่ไม่เคยเอาเปรียบใคร จิตใจดี ทำให้ทุกคนยอมรับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ สม่าเสมอทุกครั้ง ไปทำบุญตักบาตรที่วัดทุกวัน รู้สึกสบายใจ และชอบกิจกรรมดังกล่าวมาก เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วมและยึดศาสนาเป็นที่พึ่งก็จะทำให้คนเป็นคนดี ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกิจกรรมต่าง ๆ จะรับผิดชอบในการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นสมาชิกชมรมกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ คือ เป็นลูกเสือชาวบ้าน, ทสพช. เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มทุกครั้งเป็นผู้นำกลุ่มคือเป็นกรรมการและเป็นหัวหน้าลูกเสือชาวบ้านของหมู่บ้าน เมื่อมีการพัฒนาหมู่บ้าน จะมีส่วนร่วมทุกครั้งเป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านจะมอบความไว้วางใจให้เป็นผู้ประสานงาน และประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการได้รับข่าวสาร ฟังข่าวจากหอกระจายข่าว วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ทุกวัน จะให้ความสนใจกับข่าวด้านการเมืองเป็นพิเศษ ในหมู่บ้านไม่เคยมีการเข้าค่าย ประชุมผู้สูงอายุเลย อยากให้มีการจัดขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุจะได้ร่วมพบปะสังสรรค์ พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ฟังรู้สึกว่าตนเองแก่ได้ประมาณ 1-2 ปีนี้เอง ผู้สูงอายุพักผ่อนหย่อนใจโดยการพูดคุยกับพระสงฆ์ที่วัด อ่านหนังสือธรรมะ การปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิ ร่วมงานวัดหรืองานประเพณีต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ชอบเป็นพิเศษ ส่วนการดูโทรทัศน์รายการละคร เพลง ฟังวิทยุ ทำเป็นบางครั้งได้สม่าเสมอ

ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจมากที่ตนเองยังมีเรี่ยวแรงสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง พึงพอใจกับสุขภาพของตนเองที่ไม่ได้เจ็บป่วยหรือมีโรคประจำตัวอะไร พึงพอใจมากกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน สิ่งที่ทำให้เกิดความภูมิใจมากที่สุดคือ สามารถเลี้ยงดูบุตรหลานให้มีชีวิตที่ดีกว่าตนเองได้ และในปัจจุบันสิ่งที่พึงพอใจมากที่สุดคือได้เข้าวัด ฟังธรรมเป็นประจำ และได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

กรณีศึกษาที่ 2 : ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ

นางบุญ อายุ 69 ปี สถานภาพหม้าย เป็นหม้ายมาประมาณ 19 ปี สามีเสียชีวิตเนื่องจากได้รับอุบัติเหตุรถชน มีบุตร 4 คน หญิง 3 คน ชาย 1 คน อายุ 44, 43, 40 และ 37 ปี ตามลำดับแต่งงานมีครอบครัวไปหมดแล้ว ปัจจุบันผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับบุตรชายและบุตรสะใภ้พร้อมหลานๆ อีก 3 คน การศึกษาผู้สูงอายุไม่ได้เรียนหนังสือ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพอะไร อยู่เฝ้าบ้านเนื่องจากสุขภาพไม่เอื้ออำนวย บุตรชายและสะใภ้มีอาชีพทำนาซึ่งเป็นหน้าที่ผู้สูงอายุยกให้ และบ้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบันเป็นบ้านผู้สูงอายุเอง

ในการดำเนินกิจกรรมประจำวัน ผู้สูงอายุตื่นนอนเวลาประมาณ 05.00 น. ในวันนี้มีสภาพร่างกายปกติ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคนที่มีร่างกายอ่อนแอ เจ็บป่วยบ่อยโรคประจำตัวที่เป็นคือ โรคเบาหวาน เป็นมาประมาณ 6 ปี คือไม่ทราบว่าเป็นมาที่ไปตรวจที่โรงพยาบาลครั้งแรกเมื่อ 5 ปีก่อน ก่อนไปตรวจมีอาการปัสสาวะบ่อย กระหายน้ำบ่อย เหนื่อยอ่อนเพลีย วิงเวียนศีรษะ ปากแห้งคอแห้ง เป็นประมาณ 2 เดือนอาการไม่ดีขึ้นจึงไป โรงพยาบาลอำเภอ แพทย์วินิจฉัยว่าเป็นโรคเบาหวาน รับยาจากโรงพยาบาลมากิน อาการไม่ดีขึ้นเพราะทำให้อ่อนเพลียปวดศีรษะมากขึ้น จึงเลิกรับประทานยาจากโรงพยาบาล ซื้อยาสมุนไพรมาต้มกิน โดยราคามัดละ 50 บาท ใช้ประมาณ 2 มัดต่อเดือน รู้สึกว่าอาการดีขึ้น จึงรับประทานยาสมุนไพรเรื่อยมา แต่บางวันก็ยังมีอาการปวดศีรษะ เหนื่อยอ่อนเพลีย อีกทั้งมีอาการปวดขา ปวดเอว ปวดหลัง ทำให้ผู้สูงอายุอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ทำงานอะไร ในการดำเนินกิจกรรมประจำวันนั้นผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในเรื่องการเข้าห้องน้ำ ห้องส้วม การอาบน้ำ การผลัดผ้า การรับประทานอาหาร การเปลี่ยนอิริยาบถ ได้ด้วยตนเองแต่ทำได้ลำบาก หลังจากตื่นนอนในตอนเช้าผู้สูงอายุจะมานั่งอยู่ที่แคร่ใต้ถุนบ้าน สะใภ้จะเป็นคนนำอาหารมาให้รับประทานบางครั้งก็ร่วมรับประทานอาหารกับคนอื่น ๆ ในครอบครัว หลังจากนั้นจะรับประทานยาต้ม 1 ถ้วย นั่งเล่นอยู่ใต้ถุนบ้าน บางครั้งก็นอนทั้งวัน ผู้สูงอายุไม่ได้ช่วยงานบ้านอะไรเลย สะใภ้เป็นคนทำ ในฤดูกาลทำนา บุตรชาย บุตรสะใภ้ไปทำนา ผู้สูงอายุจะอยู่บ้านคนเดียว โดยสะใภ้จะเตรียมอาหารไว้ให้รับประทานหรือบางครั้งบุตรสาวซึ่งมีบ้านอยู่ไม่ห่างไกลนัก ถ้าว่างก็จะมาดูแล ผู้สูงอายุเคยเจ็บป่วยต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล 2 ครั้ง คือเมื่อต้นปีที่ผ่านมา ผู้สูงอายุมีอาการเหนื่อยอ่อนเพลีย วิงเวียนศีรษะมาก ไม่สามารถลุกขึ้นมาปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้เลย บุตรสาวและบุตรชายจึงนำส่งโรงพยาบาล แพทย์วินิจฉัยว่าผู้สูงอายุมีระดับน้ำตาลสูงถึง 280 มิลลิกรัม % เนื่องจากผู้สูงอายุขาดยาอย่างต่อเนื่อง รับการรักษาที่โรงพยาบาล 3 วัน โดยมีบุตรสาวดูแลอย่างใกล้ชิด หลังจากนั้นจึงรับประทานยาจากโรงพยาบาล แต่รับประทานได้เพียง 1 สัปดาห์ผู้สูงอายุมีอาการปวดศีรษะ เหนื่อยอ่อนเพลียตามัว จึงเลิกรับประทานและกลับมารับประทานยาสมุนไพรอีกครั้งและรับประทานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อ 1 เดือนที่ผ่านมาผู้สูงอายุเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลอีกครั้งด้วยอาการเดิม รับการรักษาอยู่โรงพยาบาลเป็นเวลา 4 วัน ถึงแม้จะกลับมาอยู่บ้านแต่อาการปวดศีรษะ เหนื่อยอ่อนเพลีย ตามัว ก็ยังมีอยู่เป็นบางครั้ง ผู้สูงอายุรู้สึกรำคาญตนเองที่เป็นภาระแก่คนอื่น ผู้สูงอายุไม่

ค่อยสดชื่นแจ่มใส ใบหน้าซีดเซียว ทำทางเหนื่อยอ่อนเพลียอยู่ ตลอดเวลาบุตรสาวทั้ง 3 คน เคยขอให้ผู้สูงอายุไปอยู่ด้วย แต่ผู้สูงอายุมีความผูกพันกับบ้านที่ตนเองเคยอยู่มา ตั้งแต่แต่งงานกับสามีทำให้ไม่อยากจากบ้านของตนเองไปอยู่ที่อื่น บุตรชายเอาใจใส่ดี บุตรสะใภ้ให้การดูแลเอาใจใส่ดี มีบางครั้งที่แสดงอาการรำคาญเคยบ่นให้ได้ยินเหมือนกันว่า “น่ารำคาญ ป่วยบ่อยเมื่อไรจะหายซักที” ทำให้เกิดความรู้สึกน้อยใจในบางครั้ง มีสวัสดิการทางด้านสุขภาพคือมีบุตรผู้สูงอายุ การดูแลตนเองด้านสุขภาพ ไม่เคยสูบบุหรี่หรือดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์เลย มีการซื้อยาชุด ยาแก้ปวดมารับประทานบ้างเป็นบางครั้ง ประมาณปีละ 3-4 ครั้ง รับประทานยาสมุนไพรเป็นประจำ ผู้สูงอายุไม่เคยตกบาตรหรือไปทำบุญที่วัดเลยเนื่องจากสุขภาพไม่เอื้ออำนวย มีอาการวิงเวียนศีรษะเป็นประจำ

การรับประทานอาหารผู้สูงอายุรับประทานวันละ 3 มื้อ โดยอาหารที่รับประทานส่วนใหญ่เป็นอาหารพื้นบ้าน จะไม่รับประทานอาหารที่มีรสหวานเลย ไม่ว่าจะเป็นผลไม้หรือของหวานก็ตาม เพราะเกรงว่าจะทำให้อาการของโรคเบาหวานเป็นมากขึ้น ผู้สูงอายุมีความสงสัยตลอดเวลาว่า การที่ไม่รับประทานอาหารรสหวานแล้ว ทำไมยังมีอาการของโรคอยู่ตลอดเวลา ยังรู้สึกว่าตนเองยิ่งอาการทรุดลงตามกาลเวลารู้สึกวิตกกังวลกับโรคที่เป็นอยู่ตลอดเวลา ทั้งที่รู้ว่าโรคเบาหวานเป็นโรคที่รักษาไม่หาย แต่คนอื่นที่เป็นโรคนี้อาการไม่รุนแรงเหมือนตนเอง คงเป็นเพราะธาตุในร่างกายเราอ่อนแอกว่าคนอื่น ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายกับสิ่งรอบข้าง รู้สึกตนเองไม่มีคุณค่า โดยเกิดความรู้สึกนี้บ่อย ๆ สัปดาห์ละ 3-4 วัน รู้สึกว่าตนเองมีบาปอยู่ทุกวันจึงทำให้มีชีวิตเช่นนี้ ไม่อยากมีชีวิตอยู่เพราะอยู่ไปก็ไม่มีความหมายอะไร ต้องเป็นภาระแก่ลูกหลาน

สภาพบ้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้ 2 ชั้นใต้ถุนสูง อยู่ในสภาพดี ผู้สูงอายุอยู่ชั้นล่างของบ้าน ซึ่งบุตรชายกันห้องให้มีห้องส่วนตัวเป็นสัดส่วน ไม่ค่อยได้ขึ้นลงบันไดบ้านเพราะอาศัยอยู่ชั้นล่างของบ้าน สภาพบ้านเรือนโดยทั่วไปค่อนข้างสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่มีถึงขั้นก่อกำจัดขยะโดยการเผาเดือนละ 2-3 ครั้ง มีส้วมซึม 1 แห่ง อยู่ข้างบ้านผนังส้วมทำด้วยสังกะสี พื้นห้องส้วมไม่ได้เทพูน ส้วมค่อนข้างสกปรก ด้านความปลอดภัยภายในบ้าน ประตูหน้าต่างบ้านปิดได้มิดชิด มีกลอนแน่นหนา มีรั้วกันรอบบ้านในสภาพที่ไม่มั่นคงแข็งแรงนัก

ผู้สูงอายุไม่มีรายได้เป็นของตนเอง อาศัยอยู่กับบุตรหลาน บุตรชาย บุตรสาวให้ใช้จ่ายบ้างครั้งละ 20-30 บาท ผู้สูงอายุไม่ได้ใช้จ่ายอะไร ค่ายาสมุนไพรบุตรชาย บุตรสาวเป็นคนซื้อมาให้ ผู้สูงอายุไม่ได้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในบ้าน บุตรชายและครอบครัวเป็นผู้รับผิดชอบ ไม่มีเงินเหลือเก็บ ไม่มีหนี้สิน ไม่รู้ว่าบุตรมีหนี้สินหรือไม่ เพราะไม่เคยถามและบุตรชายไม่เคยเล่าให้ฟัง ผู้สูงอายุไม่ได้ใกล้ชิดกับบุตรหลาน เวลากลางคืนจะนอนคนเดียวที่ห้องข้างล่าง โดยหลาน ๆ จะนอนข้างบนบ้านกับบุตรชาย สะใภ้ของผู้สูงอายุ มีบางครั้งหลานลงมานอนด้วย แต่ในช่วงที่ป่วยและมีอาการเหนื่อยอ่อนเพลีย วิงเวียนศีรษะจนไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้เป็นเวลา 26 วัน เมื่อต้นปีที่ผ่านมา บุตรสาวจะมาคอยดูแล และคอยช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ เมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพ มักให้หลานไปบอกบุตรสาวที่อยู่ใกล้บ้านของตน บุตรสาวให้ความ

เอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้สูงอายุไม่เคยขอความช่วยเหลือจากญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้าน ไม่มีเพื่อนสนิทอยู่คนเดียวเงียบ ๆ เมื่อถึงฤดูกาลทำนา บุตรชาย-สะใภ้จะไปนอนที่นา ผู้สูงอายุจะอยู่บ้านกับหลาน ๆ และมีบุตรสาวมาคอยดูแล ผู้สูงอายุไม่ไปอยู่บ้านบุตรสาว เนื่องจากบ้านคับแคบ คนมากไม่มีความเป็นส่วนตัว

ผู้สูงอายุไม่มีส่วนร่วมใด ๆ ของหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นงานบุญประเพณีต่าง ๆ กิจกรรมตามฮีต 12 งานวันปีใหม่ วันสงกรานต์ เนื่องจากสุขภาพไม่เอื้ออำนวย อยากมีส่วนร่วมแต่ก็ต้องยอมรับสภาพร่างกายของตนเอง ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรใด ๆ เลย ไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

ด้านการพัฒนาตนเองนั้นไม่ค่อยได้รับข่าวสาร นอกจากจะมีบุตรหลานเพื่อนบ้านมาเล่าให้ฟัง ไม่ชอบดูโทรทัศน์ ไม่เคยดูโทรทัศน์เพราะต้องเดินไปบ้านบุตรสาว รู้สึกว่าเดินลำบากเหนื่อยง่าย เลยทำให้ไม่ชอบดูโทรทัศน์ การพักผ่อนที่ผู้สูงอายุชอบมากที่สุดคือการได้พูดคุยกับบุตรหลาน การเล่นกับหลาน ๆ

ผู้สูงอายุรู้สึกไม่พึงพอใจมากที่สุดกับสภาพร่างกายของตนเองในปัจจุบัน รู้สึกวิตกกังวลที่ต้องเป็นภาระแก่บุตรหลาน อยากมีสุขภาพที่แข็งแรง คงจะทำให้ชีวิตมีความสุขมากกว่าที่เป็นอยู่ แต่ก็ยอมรับกับความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นได้ว่าเป็นเพราะกรรมเก่า ผู้สูงอายุพึงพอใจกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะตนเองไม่ได้เป็นผู้สร้าง บุตรชายเป็นหัวหน้าครอบครัวได้แค่นี้ก็ดีแล้ว

จากการศึกษาเฉพาะกรณีผู้สูงอายุรายบุคคล พบว่า ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตดี ทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้ด้วยตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดีกับคู่สมรสหรือกับบุตรหลาน มีบุตรหลานให้การดูแลเอาใจใส่ มีรายได้เป็นของตนเองหรือกรณีไม่ได้ประกอบอาชีพจะมีบุตรหลานเลี้ยงดูเป็นอย่างดี บุตรหลานมีอาชีพที่มั่นคง มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนเป็นอย่างดี ได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลทั่ว ๆ ไป มีความพึงพอใจในชีวิต สำหรับผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ มีสถานภาพสมรสหม้ายทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่มีโรคเรื้อรังประจำตัว คือโรคระบบกล้ามเนื้อกระดูก โรคเบาหวาน ทำให้การปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทำได้ลำบาก ไม่ได้ประกอบอาชีพ อาศัยอยู่กับบุตรหลาน ฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจน หรือมีหนี้สิน ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เนื่องจากภาวะสุขภาพไม่เอื้ออำนวย ไม่พึงพอใจในชีวิต

4.1.3 ความแตกต่างของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ไส้ อู้อ ไทยลาว ที่อาศัยในชนบท จังหวัดสกลนคร

จากการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ไส้ อู้อ ไทยลาว ที่อาศัยในเขตชนบท จังหวัดสกลนคร โดยศึกษาในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ละ 100 คน นำเสนอรายละเอียด

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ตามรายละเอียดคุณภาพชีวิต 5 ด้าน

นำเสนอรายละเอียดดังนี้

1. คุณภาพชีวิตด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

ความสามารถของผู้สูงอายุทางกายภาพ พบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ สามารถทำได้ตามปกติ กิจกรรมประจำตัวที่ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์สามารถทำได้ตามปกติเป็นส่วนใหญ่ คือ กิจกรรมการอาบน้ำ การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การสวมใส่รองเท้า ซึ่งผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ทำได้ตามปกติในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนกิจกรรมประจำวันที่สามารถทำได้ตามปกติ คิดเป็นร้อยละที่ต่ำคือ การเข้าห้องน้ำห้องส้วม การเปลี่ยนอริยาบถ การก้มย่อตัวลงเก็บของ การขึ้นลงบันไดบ้าน ซึ่งผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวจะเป็นกลุ่มที่สามารถทำได้ตามปกติสูงกว่าชาติพันธุ์อื่น ๆ ในทุกกิจกรรม ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ไส้ จะเป็นกลุ่มที่สามารถทำได้ตามปกติ ต่ำกว่าชาติพันธุ์ ญ้อ ไทยลาว ในสัดส่วนเท่า ๆ กันคือกลุ่มละ 4 กิจกรรมที่มีร้อยละต่ำสุดในการทำกิจกรรมได้ตามปกติ

ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่สามารถทำได้ตามปกติ กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์สามารถทำได้ตามปกติเป็นส่วนใหญ่ คือ การกางมุ้งเก็บมุ้งเก็บที่นอน การใส่บาตรเดินไปวัด การไปตลาด ซื้อของตามร้านค้า การทำความสะอาด การกวาดบริเวณบ้าน ส่วนกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ มีความแตกต่างในการทำกิจกรรมคือ กิจกรรมการทำสวนปลูกผักสวนครัว พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท สามารถทำได้ตามปกติน้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ ไส้ ญ้อ ไทยลาว สำหรับกิจกรรมการประกอบอาหาร การเตรียมอาหาร การซักเสื้อผ้าพบว่าผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท สามารถทำได้ตามปกติ ต่ำกว่าผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ไส้ ญ้อ ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวสามารถทำได้ปกติ คิดเป็นร้อยละที่สูงกว่าชาติพันธุ์อื่น ๆ โดยภาพรวมในด้านความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ไทยลาว จะเป็นกลุ่มที่สามารถทำได้ตามปกติสูงกว่าชาติพันธุ์อื่น ๆ ในทุกกิจกรรม ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท จะเป็นกลุ่มที่สามารถทำได้ตามปกติ ต่ำกว่าชาติพันธุ์อื่น ๆ ในทุกกิจกรรม รองลงมาคือคือกลุ่มชาติพันธุ์ไส้

การปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทั้งความสามารถทางกายภาพ ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว เป็นกลุ่มที่สามารถทำได้เป็นส่วนใหญ่สูงกว่าชาติพันธุ์อื่น ๆ เกือบทุกกิจกรรม ยกเว้นกิจกรรม การกางมุ้งเก็บมุ้งเก็บที่นอนที่ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ สามารถทำได้ปกติสูงสุด ส่วนผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท เป็นกลุ่มที่สามารถทำได้ตามปกติ ต่ำสุดในเกือบทุกกิจกรรมยกเว้นกิจกรรมการสวมใส่รองเท้า การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การอาบน้ำ ที่ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไส้ สามารถทำได้ปกติต่ำสุด

2. คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ

ด้านสุขภาพกาย

การมีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคในระบบต่าง ๆ ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา โรคระบบทางเดินอาหารพบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ไม่มีอาการในระบบทางเดินอาหาร โดยผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท จะเป็นกลุ่มที่ไม่มีอาการในระบบทางเดินอาหาร คิดเป็นร้อยละที่สูงกว่าชาติพันธุ์อื่น ๆ ในเกือบทุกกลุ่มอาการยกเว้นอาการท้องอืดแน่นท้องกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท พบจำนวนมากที่สุด ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โล้ จะเป็นกลุ่มที่มีอาการท้องเสียสูงสุด อาการท้องผูกพบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อสูงสุด รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์โล้ อาการท้องอืดแน่นท้องพบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ญ้อ และไทยลาว สูงสุด ส่วนอาการเรอเปรี้ยว เบื่ออาหารพบในผู้สูงอายุกลุ่มโล้ ไทยลาว สูงสุด อาการในระบบกระดูกละกล้ามเนื้อผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่จะมีอาการในระบบกระดูกละกล้ามเนื้อ คืออาการปวดหลัง ปวดเอว ปวดกล้ามเนื้อ ปวดตามข้อต่าง ๆ ยกเว้นอาการข้อเข่าไม่ค่อยพบในผู้สูงอายุทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยอาการปวดหลัง ปวดเอว ปวดกล้ามเนื้อ ปวดตามข้อต่าง ๆ พบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท สูงสุด ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวเป็นกลุ่มที่มีอาการในระบบกระดูก และกล้ามเนื้อต่ำสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น อาการในระบบทางเดินหายใจผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่ไม่มีอาการในระบบทางเดินหายใจ อาการชาตามปลายมือปลายเท้า ส่วนอาการวิงเวียนเป็นลม พบว่าผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ มีอาการวิงเวียนเป็นลม สูงสุด รองลงมาคือผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โล้พบน้อยที่สุด อาการเหนื่อยอ่อนเพลียพบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท สูงสุด รองลงมาคือผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล้ อาการในระบบทางเดินปัสสาวะผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่ไม่มีอาการในระบบดังกล่าว

ความบ่อยของการมีอาการของโรค ในระบบทางเดินอาหาร พบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่จะมีอาการของโรคในระบบทางเดินอาหาร 1-5 ครั้งต่อเดือนในทุกอาการในระบบทางเดินอาหาร รองลงมาคือ มากกว่า 10 ครั้งต่อเดือนในอาการท้องอืดแน่นท้องในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ อาการในระบบกระดูกละกล้ามเนื้อ อาการในระบบทางเดินหายใจ อาการตามปลายมือปลายเท้า อาการวิงเวียนเป็นลม อาการเหนื่อยอ่อนเพลีย อาการในระบบทางเดินปัสสาวะ พบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์จะมีอาการของโรค 1-4 ครั้งต่อเดือน รองลงมาคือ มากกว่า 10 ครั้งต่อเดือนในทุกกลุ่มชาติพันธุ์

การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังในปัจจุบัน ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว หรือโรคเรื้อรังในกลุ่มโรคเกี่ยวกับหู โรคเกี่ยวกับต่อมลูกหมากโต โรคเกี่ยวกับต่อมไทรอยด์ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะยกเว้น โรคเกี่ยวกับกล้ามเนื้อ กระดูก พบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่จะมีอาการ คือปวดหลัง ปวดเอว ปวดขา ปวดเข่า ข้ออักเสบ ในผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์และโรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น เช่น ตาฝ้า พบในผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ จะมีอาการโดยพบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์

ไทยลาวสูงสุด รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ เป็นกลุ่มที่มีอาการของโรคสายตาและการมองเห็น ต่ำสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ระยะเวลาที่เป็นโรคในทุกกลุ่มโรคจะเป็นมานาน 1-5 ปี ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ รองลงมาคือ 6-10 ปี ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ การได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังคือ โรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น โรคเกี่ยวกับหู โรคความดันโลหิตสูง โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะ ไม่เคยรับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข รองลงมาคือรับการดูแล 1-5 ครั้งต่อเดือน ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนโรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อ กระดูกพบว่า รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1-5 ครั้งต่อเดือน ยกเว้นในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ที่ส่วนใหญ่ไม่เคยรับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สำหรับโรคความดันโลหิตสูง พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ญ้อ ไทยลาว ส่วนใหญ่รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1-5 ครั้งต่อเดือน ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ไส้ การรับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกับการไม่เคยรับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสำหรับผู้ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง พบว่ามีจำนวนเท่า ๆ กัน

การปฏิบัติตนเมื่อเกิดการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อย ๆ ส่วนใหญ่จะได้รับการรักษาจากสถานบริการของรัฐหรือของเอกชนในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ญ้อ ไทยลาว ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ไส้ ที่ส่วนใหญ่ได้รับการรักษาโดยหมอพื้นบ้าน ยาสมุนไพร ส่วนการรักษาโดยการซื้อยากินเอง พบรองลงมาในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ สำหรับการรับการรักษาจากสถานบริการของรัฐหรือของเอกชน พบในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท สูงสุด เมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

การเจ็บป่วยหรือได้รับการบาดเจ็บ หรือได้รับอุบัติเหตุรุนแรงจนไม่สามารถดำเนินกิจกรรมประจำวันหรือไม่สามารถทำงานได้ตามปกติในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยเกิดการเจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุจนไม่สามารถดำเนินกิจกรรมประจำวัน ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ สำหรับที่เคยเจ็บป่วย เจ็บป่วย 1 ครั้งเป็นส่วนใหญ่ เจ็บป่วย 1-5 วัน เป็นส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยโรคที่เจ็บป่วยคือ โรคระบบทางเดินอาหาร โรคระบบกล้ามเนื้อกระดูก พบในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนกลุ่มโรคเบาหวานพบในกลุ่มชาติพันธุ์ ไส้ ไทยลาว โรคความดันโลหิตสูงพบในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท อาการวิงเวียนเป็นลมพบในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ญ้อ อาการชาตามปลายมือปลายเท้าพบในกลุ่มชาติพันธุ์ ไทยลาว โดยเมื่อเกิดการเจ็บป่วยในรอบปีที่ผ่านมาก็ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมประจำวันได้ตามปกติ นั้น ส่วนใหญ่จะได้รับการรักษาในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยได้รับการรักษาจากสถานบริการของรัฐเป็นส่วนใหญ่ในกลุ่มชาติพันธุ์ ญ้อ ไทยลาว ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท จะได้รับการรักษาจากสถานบริการของรัฐกับโรงพยาบาลเอกชน คิดเป็นร้อยละเท่ากัน สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ไส้ ส่วนใหญ่จะได้รับการรักษาโดยหมอแผนโบราณ หมอพื้นบ้าน การเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยจนไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ ส่วนใหญ่ไม่ได้เสียค่ารักษาพยาบาลทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนที่เสียค่ารักษาพยาบาลเป็นกลุ่มที่รักษาที่โรงพยาบาลเอกชน ซื้อยากินเอง รักษาโดยหมอแผนโบราณ หมอพื้นบ้าน ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลพบว่า ในกลุ่มชาติพันธุ์

ภูไท เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 200 บาท เท่า ๆ กันกับการ เสียค่าใช้จ่าย 200-1,000 บาท กลุ่มชาติพันธุ์โล่ เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 200 บาททั้งหมด กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล 200-1,000 บาททั้งหมด ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ทั้งหมดไม่เสียค่ารักษาพยาบาล ผู้รับผิดชอบในการจ่ายค่ารักษาพยาบาล ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะเป็นผู้จ่ายเองในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท โล่ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวนั้น ผู้สูงอายุจ่ายเองกับบุตรสาวเป็นผู้จ่าย คิดเป็นร้อยละเท่า ๆ กัน ส่วนใหญ่จะไม่มีปัญหาด้านการเสียค่ารักษาพยาบาล ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว มีปัญหาด้านการเสียค่ารักษาพยาบาล กับไม่มีปัญหาด้านการเสียค่ารักษาพยาบาลสัดส่วนเท่า ๆ กัน

สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเป็นสวัสดิการจากบัตรผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ สำหรับสวัสดิการจากการที่ตนเองรับราชการ บุตรรับราชการ มีเพียงส่วนน้อย ยกเว้นในกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ที่มีบุตรรับราชการ สูงสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น สวัสดิการที่ผู้สูงอายุทุกกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับเป็นสวัสดิการเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาลฟรี หน่วยบริการสุขภาพเคลื่อนที่ บริการตรวจโรคประจำปี

การดูแลตนเองในด้านสุขภาพเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุและความรุนแรงทางสุขภาพ การสูบบุหรี่พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยสูบเลยในผู้สูงอายุทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ สูงสุด ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ต่ำสุด สำหรับกลุ่มที่ปัจจุบันยังสูบ พบในกลุ่มชาติพันธุ์โล่ สูงสุด กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ต่ำสุด โดยเป็นเพศชายทั้งหมดในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ระยะเวลาของการสูบบุหรี่ในกลุ่มที่เคยสูบและเลิกแล้วส่วนใหญ่สูบนานกว่า 31 ปีขึ้นไปในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ โล่ ส่วนใหญ่สูบนาน 10-20 ปี สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท มีสัดส่วนเท่า ๆ กันในการสูบ 10-20 ปี, 21-30 ปี, 31 ปีขึ้นไป และการเลิกสูบในกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ไทยลาว ส่วนใหญ่เลิกสูบนาน 11 ปีขึ้นไป ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ส่วนใหญ่เลิกสูบ 5-10 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ส่วนใหญ่เพิ่งเลิกสูบน้อยกว่า 5 ปี ระยะเวลาของการสูบบุหรี่ในกลุ่มที่ปัจจุบันยังสู้อยู่ส่วนใหญ่สูบนานกว่า 30 ปีขึ้นไป ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยพบในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว สูงสุด รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์โล่ จำนวนที่สูบส่วนใหญ่สูบน้อยกว่า 5 มวนต่อวันในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท โล่ ญ้อ ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ส่วนใหญ่สูบ 5-10 มวนต่อวัน การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยดื่มเลยในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ไม่เคยดื่มพบร้อยละสูงสุด ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ พบในกลุ่มชาติพันธุ์โล่ สูงสุด ส่วนใหญ่เป็นเพศชายในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ระยะเวลาของการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ส่วนใหญ่ดื่ม 10-20 ปี ในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท โล่ ไทยลาว ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ที่ส่วนใหญ่ดื่มมากกว่า 20 ปีขึ้นไป ความถี่ ความบ่อยของการดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนใหญ่ดื่มน้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือน ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ปริมาณการดื่มในแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่ดื่มครั้งละ 1 แก้วในกลุ่มชาติพันธุ์ โล่ ญ้อ ไทยลาว ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ที่ส่วนใหญ่ดื่มครั้งละ 2 แก้ว การเสพติดสิ่งเสพติดอื่นที่นอกเหนือจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ และการสูบบุหรี่พบว่าส่วนใหญ่เสพติดในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท โล่ ไทยลาว ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์

ญ้อ ที่ส่วนใหญ่ไม่เสเพลเลย ชนิดของสิ่งเสเพลติดที่เสเพล ส่วนใหญ่คือ การเคี้ยวหมากในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ รองลงมาคือยาแก้ปวด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ระยะเวลาของการเสเพลสิ่งเสเพลติด ส่วนใหญ่เสเพลมานาน 10-20 ปี ในกลุ่มชาติพันธุ์ ญไท ญ้อ ไทยลาว ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์โล้ ที่ส่วนใหญ่เสเพลมานานมากกว่า 30 ปีขึ้นไป ความถี่ ความบ่อยของการเสเพลสิ่งเสเพลติด ส่วนใหญ่เสเพลมากกว่า 10 ครั้งขึ้นไปในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ การออกกำลังกายส่วนใหญ่ไม่ได้ออกกำลังกายทุกกลุ่มชาติพันธุ์ สำหรับกลุ่มที่ออกกำลังกายส่วนใหญ่เป็นเพศชายในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ วิธีการออกกำลังกายส่วนใหญ่ทำกายบริหารในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ระยะเวลาที่ใช้ในการออกกำลังกายส่วนใหญ่น้อยกว่า 10 นาที ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ความถี่ ความบ่อยของการออกกำลังกายในกลุ่มชาติพันธุ์โล้ ญ้อ ส่วนใหญ่ออกกำลังกายน้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือน ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ ญไท ไทยลาว ส่วนใหญ่ออกกำลังกาย 5-10 ครั้งต่อเดือน การควบคุมการรับประทานอาหารประเภทไขมัน ประเภทแป้ง ส่วนใหญ่โดยปกติไม่ชอบรับประทานอาหารประเภทดังกล่าว ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ ญไท ที่ส่วนใหญ่โดยปกติชอบรับประทานอาหารประเภทดังกล่าวแต่ไม่เคยควบคุมการรับประทานอาหารประเภทดังกล่าวเลย

ด้านสุขภาพจิต

ด้านสภาพจิตเสื่อม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่เกิดสภาพจิตเสื่อมในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนที่เกิดสภาพจิตเสื่อมพบในกลุ่มชาติพันธุ์ โล้ สูงสุด รองลงมาคือ กลุ่มชาติพันธุ์ ญไท ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ ไทยลาว พบสภาพจิตเสื่อมต่ำสุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าส่วนใหญ่จะมีสภาพจิตเสื่อมในด้านการรำลึกคือตอบคำถามไม่ถูกเลย เกือบทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์โล้ ที่ส่วนใหญ่จะมีสภาพจิตเสื่อมในด้านความจำ ส่วนการรำลึกพบรองลงมา ส่วนด้านที่พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา สภาพจิตเสื่อมคือด้านการรับรู้สถานที่ ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว พบว่าไม่มีสภาพจิตเสื่อม ในด้านภาษาและการสื่อความหมาย สูงสุด รองลงมาคือการรับรู้สถานที่

ด้านภาวะซึมเศร้า พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่เกิดภาวะซึมเศร้าในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนที่เกิดภาวะซึมเศร้าพบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว สูงสุด รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์โล้ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ ญ้อ พบว่าเกิดภาวะซึมเศร้า ต่ำสุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ ญไท ส่วนใหญ่จะเกิดภาวะซึมเศร้าในด้านการเกิดความรู้สึกหงุดหงิดบ่อย ๆ การเกิดความรู้สึกตนเองไม่มีคุณค่า กลุ่มชาติพันธุ์โล้ ส่วนใหญ่จะเกิดความรู้สึกวิตกกังวลไปทุกเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ ญ้อ ส่วนใหญ่จะเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกผิดคิดว่าตนเองเป็นบาป

3. คุณภาพชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน

ปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุ ด้านการมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รับประทานอาหารวันละ 3 มื้อทุกกลุ่มชาติพันธุ์ รับประทานอาหารวันละ 2 มื้อพบรองลงมาในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยพบในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว สูงสุด ลักษณะอาหารที่รับประทานเป็นส่วนใหญ่

เป็นอาหารพื้นบ้านทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่รับประทานอาหารครบถ้วนตามหลัก 5 หมู่ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยพบในกลุ่มชาติพันธุ์ ญไท สูงสุด ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โล้ เป็นกลุ่มที่ได้รับสารอาหารครบถ้วนตามหลัก 5 หมู่ ต่ำสุด

ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ 2 ชั้นใต้ถุนสูง ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์โล้ ที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บ้านไม้ชั้นเดียว กรณีที่อาศัยอยู่บ้านไม้ 2 ชั้นใต้ถุนสูง ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ชั้นบนของบ้านเป็นส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ สภาพบ้านที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดีไม่เป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์โล้ ที่สภาพบ้านส่วนใหญ่ทรุดโทรมต้องแก้ไข กลุ่มชาติพันธุ์ญไท สภาพบ้านอยู่ในสภาพดีไม่เป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละสูงสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น สภาพห้องนอนของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่นอนบนที่นอนปูพื้นทุกกลุ่มชาติพันธุ์

สภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัย ในด้านแสงสว่างภายในบ้าน พบว่ามีแสงสว่างเพียงพอทุกกลุ่มชาติพันธุ์ การระบายอากาศมีช่องลมหรือหน้าต่างระบายอากาศเพียงพอในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ พบในกลุ่มชาติพันธุ์ญไทสูงสุด กลุ่มชาติพันธุ์โล้ต่ำสุด ส่วนการมีช่องลมหรือหน้าต่างระบายอากาศไม่เพียงพอ พบกลุ่มชาติพันธุ์โล้สูงสุด การไม่มีช่องลมหรือหน้าต่างระบายอากาศพบกลุ่มชาติพันธุ์โล้สูงสุด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยความสะอาดของบ้าน พบว่าส่วนใหญ่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ญไทที่พบว่า บ้านเรือนสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดเก็บสิ่งของไว้เป็นหมวดหมู่ สำหรับบ้านเรือนไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งของเครื่องใช้วางอยู่ทั่วไป พบในกลุ่มชาติพันธุ์โล้ สูงสุด การกำจัดขยะพบว่าส่วนใหญ่ไม่มีที่รองรับขยะ ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ญไท ที่ส่วนใหญ่มีที่รองรับขยะไม่มีฝาปิด กลุ่มชาติพันธุ์โล้ ไม่มีที่รองรับขยะสูงสุด การมีส่วนร่วมใหญ่มีส่วนร่วมดูแลสุขภาพลักษณะเป็นของตนเองทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนการไม่มีส่วนพบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล้ สูงสุด

ความปลอดภัยภายในบ้าน-หมู่บ้าน การมีประตูหน้าต่างพบว่ามีประตูไม้กลอนแน่นหนา ประตูหน้าต่างมีกลอนปิดได้มิดชิด ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์โล้มีช่องหน้าต่างหรือประตูเปิดโล่งๆ ไม่สามารถปิดได้ กลุ่มชาติพันธุ์ญไทมีประตูไม้กลอนแน่นหนา ประตู หน้าต่างมีกลอนปิดได้มิดชิดสูงสุด การมีรั้วกันรอบบ้าน ไม่มีรั้วกันรอบบ้าน ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ญไทที่ส่วนใหญ่จะมีรั้วรอบขอบชิดอยู่ในสภาพแข็งแรงเป็นสัดส่วน ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โล้ เป็นกลุ่มที่ไม่มีรั้วกันรอบบ้าน สูงสุด ความปลอดภัยภายในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ไม่มีการรักษาความปลอดภัยใดๆ เลย ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวที่ส่วนใหญ่มียามประจำหมู่บ้าน

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน ส่วนใหญ่จะมีไฟฟ้า น้ำบาดาลในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนพัฒมส่วนใหญ่จะมีเกือบทุกกลุ่มชาติพันธุ์ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์โล้ จะมีน้อยที่สุด ส่วนหม้อหุงข้าวไฟฟ้า ตู้เย็น นั้นพบว่ากลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ญไท มีอุปกรณ์ดังกล่าวคิดเป็นร้อยละสูงสุด รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โล้ มีอุปกรณ์ดังกล่าวต่ำสุด เตาแก๊สพบในกลุ่มชาติพันธุ์ญไทสูงสุด รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ญอ กลุ่มชาติพันธุ์โล้พบน้อยที่สุด

กระตักน้ำร้อนไฟฟ้า กระตักน้ำร้อน พบในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว สูงสุด รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ และกลุ่มชาติพันธุ์โล่ มีอุปกรณ์ดังกล่าวต่ำสุด สำหรับเครื่องปรับอากาศหรือเครื่องทำน้ำอุ่นพบในกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทคิดเป็นร้อยละสูงสุด และพบในกลุ่มชาติพันธุ์ ไทยลาว รองลงมาส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ โล่ ญ้อ ไม่พบเลย โดยภาพรวมการมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกหลายอย่างมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น กลุ่มชาติพันธุ์โล่จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกน้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น น้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวมีสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นอันดับ 2 รองจากกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

ด้านความมั่นคงทางการเงิน การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพใน ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ รองลงมาคือประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย ตามลำดับในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ สถานที่ประกอบอาชีพส่วนใหญ่ใกล้ที่อยู่อาศัยคือในเขตหมู่บ้านในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ลักษณะของรายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้เป็นรายเดือนในกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ไทยลาว ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ญ้อ ส่วนใหญ่มีรายได้เป็นรายปี และพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์โล่ เป็นกลุ่มที่ไม่มีรายได้ สูงสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท เป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น โดยเฉลี่ยแล้วจำนวนเงินรายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาทต่อเดือนในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ รองลงมาคือไม่มีรายได้พบในกลุ่มชาติพันธุ์ โล่ ญ้อ ไทยลาว ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท รองลงมาคือมีรายได้ 501-1,000 บาทต่อเดือน และในส่วนที่รายได้ 2,001-3,000 บาท จะพบในกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทเพียงกลุ่มชาติพันธุ์เดียว ด้านรายจ่ายต่อเดือนส่วนใหญ่เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาทต่อเดือนในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ รองลงมาคือไม่ได้ใช้จ่ายเป็นส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ไม่ได้ใช้จ่ายสูงสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

ภาวะเงินออม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีเงินเก็บในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท เป็นกลุ่มที่มีเงินเหลือเก็บ สูงสุด เมื่อเทียบกับชาติพันธุ์อื่น จำนวนเงินที่เหลือเก็บส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาทต่อเดือนในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยส่วนใหญ่เก็บเงินที่บ้าน สภาพการเงินในรอบปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มีเงินพอใช้ไม่มีเหลือเก็บในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ รองลงมาคือมีเงินไม่พอใช้ต้องหยิบยืมคนอื่นเป็นบางครั้งในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์โล่ เป็นกลุ่มที่มีเงินไม่พอใช้ต้องหยิบยืมคนอื่นเป็นบางครั้ง สูงสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

การเป็นที่พึ่งทางการเงินแก่บุตรหลาน ส่วนใหญ่ไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางการเงินแก่บุตรหลานได้ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์โล่ เป็นกลุ่มที่สามารถเป็นที่พึ่งทางการเงินแก่บุตรหลานต่ำสุด การทำการลงทุนหรือฝากเงินธนาคารเพื่อเกิดดอกเบี้ย ส่วนใหญ่ไม่มีเงินฝากและไม่ได้ลงทุนอะไรในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มที่มีการลงทุนหรือมีเงินฝากสูงสุดคือกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ส่วนกลุ่มที่ต่ำสุดคือกลุ่มชาติพันธุ์โล่ การมีหลักประกันด้านการเงินเมื่อเกิดการเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต ส่วนใหญ่ไม่มีเงินเก็บออมแต่มีกลุ่มหรือชมรมให้การสงเคราะห์เมื่อเจ็บป่วยหรือมีบุตรผู้สูงอายุในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนการมีเงินเก็บออมไว้สำหรับการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย

การเบิกค่ารักษาพยาบาลได้เมื่อเจ็บป่วย การทำประกันชีวิตและประกันสุขภาพ พบในกลุ่มกลุ่มชาติพันธุ์ไท สูงสุด

การมีหนี้สิน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้กู้ยืม กลุ่มที่ไม่ได้กู้ยืมสูงสุดคือกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ กลุ่มที่มีการกู้ยืมสูงสุดคือ กลุ่มชาติพันธุ์โล่ และไทยลาว โดยเหตุผลในการกู้ยืม ส่วนใหญ่กู้มาลงทุนด้านการเกษตรหรือด้านการค้า กู้มาใช้จ่ายในครอบครัว แหล่งที่กู้ยืมส่วนใหญ่กู้จากธนาคาร ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ การกู้ยืมจากญาติพี่น้องพบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไท สูงสุด ส่วนการกู้จากนายทุนในหมู่บ้าน กู้จากนายทุนต่างถิ่น พบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล่ สูงสุด ในการกู้ยืมส่วนใหญ่เสียดอกเบี้ยในการกู้ยืมในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ อัตราการเสียดอกเบี้ยส่วนใหญ่เสียด้อยละ 1-5 ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ และพบว่าการเสียดอกเบี้ยร้อยละ 6-10, 11-15 ในกลุ่มชาติพันธุ์ไท โล่ ญ้อ โดยพบในกลุ่มชาติพันธุ์โล่ สูงสุด โดยจำนวนเงินที่กู้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5,000-9,999 บาท ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์

การเป็นเจ้าของในทรัพย์สิน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเองในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์โล่ พบต่ำสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น การมีที่ดินที่นอกเหนือจากที่ดินที่สร้างบ้านอยู่ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีที่ดินนอกเหนือจากที่ดินที่สร้างบ้านอยู่ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ลักษณะที่ดินที่มีส่วนใหญ่จะเป็นที่นา ยกเว้นในกลุ่มชาติพันธุ์ไท ที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่ทำสวน ทำไร่ ที่ดินว่างเปล่า มากกว่าเป็นที่นา จำนวนที่ดินที่มีอยู่ ส่วนใหญ่มี 11-30 ไร่ ยกเว้นในกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ที่ส่วนใหญ่มีที่ดินจำนวนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ เป็นส่วนใหญ่

4. คุณภาพชีวิตด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ

สัมพันธภาพที่มีต่อคู่สมรส พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มภูไท ไทยลาว ส่วนใหญ่มีคู่สมรส ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ญ้อ ส่วนใหญ่ไม่มีคู่สมรส สำหรับผู้สูงอายุที่มีคู่สมรสพบว่าส่วนใหญ่เข้าใจกันดีในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์โล่ พบต่ำสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น การมีส่วนร่วมสนับสนุนให้การช่วยเหลือ ให้กำลังใจจากคู่สมรส ส่วนใหญ่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจเป็นอย่างดีในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์โล่ต่ำสุดเมื่อเทียบกับชาติพันธุ์อื่น การมีความขัดแย้งกับคู่สมรส ส่วนใหญ่ไม่มีการขัดแย้งในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ รองลงมาคือ มีการขัดแย้งเป็นบางครั้งบางคราวในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ มีเพียงส่วนน้อยที่ขัดแย้งกันเป็นประจำ พบในกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ไทยลาว

สัมพันธภาพที่มีต่อบุตรหลานผู้สูงอายุในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่มีการให้คำแนะนำปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการให้การดูแลอบรมแก่บุตรหลาน โดยพบในกลุ่มชาติพันธุ์ไท สูงสุด ให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องทั่ว ๆ ไปเป็นส่วนใหญ่ การให้ความเคารพยกย่องจากบุตรหลาน ส่วนใหญ่ให้ความเคารพยกย่องดีมาก รองลงมาคือให้ความเคารพยกย่องเป็นบางครั้ง บางคราวในผู้สูงอายุทุกกลุ่มชาติพันธุ์ การสนิทสนมกับบุคคลในครอบครัว ส่วนใหญ่สนิทสนมกันดี จำนวนคนที่สนิทสนมส่วนใหญ่ 3 คน ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ การมาเยี่ยมเยียนของบุตรหลาน

ที่อาศัยต่างหมู่บ้านพบว่า ส่วนใหญ่จะมาเยี่ยมเยียนโดยมีอัยยาศัยถามสารทุกข์สุกดิบหรือแสดงความห่วงใยต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างดีในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ พบในกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท สูงสุด ส่วนกลุ่มที่ไม่เคยถามสารทุกข์สุกดิบหรือแสดงความห่วงใยต่อผู้สูงอายุเลย กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ พบสูงสุด การปรึกษาหารือเมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพ ส่วนใหญ่จะปรึกษากับสมาชิกในครอบครัว การไปรับบริการด้านการรักษาพยาบาลที่สถานบริการด้านสุขภาพ เมื่อเกิดการเจ็บป่วยส่วนใหญ่มีคนพาไป คือบุตรหลานเป็นคนพาไปเป็นส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ การได้รับการดูแลเมื่อต้องไปรับการรักษาที่สถานบริการด้านสุขภาพส่วนใหญ่จะมีบุตรหลานเป็นคนดูแลในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ การมีปัญหากเกิดขึ้นในครอบครัว ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ในส่วนที่มีปัญหากเกิดขึ้นเป็นปัญหากเกี่ยวกับบุตรหลานไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนเป็นส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ พบในกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ สูงสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น วิธีการแก้ปัญหากเมื่อมีปัญหาในครอบครัว ส่วนใหญ่จะปรึกษากับสมาชิกในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ พบในกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทสูงสุด ส่วนกลุ่มที่เก็บไว้เองไม่ปรึกษาใครจะพบในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว สูงสุด รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ใส่ เมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

สัมพันธภาพกับญาติพี่น้อง ส่วนใหญ่มีการช่วยเหลือกันดีในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ใส่ไม่เคยมีการช่วยเหลือกันเลย สูงสุด ในการช่วยเหลือกันส่วนใหญ่เป็นการช่วยเหลือกันในด้านแรงงานการเกษตร ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวนญาติพี่น้องที่ให้การช่วยเหลือ ส่วนใหญ่น้อยกว่า 5 คนในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ความถี่ของการได้รับการช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง ส่วนใหญ่ได้รับการช่วยเหลือทุกครั้งที่มีปัญหาและขอความช่วยเหลือโดยกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท พบสูงสุด กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ต่ำสุด เมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

สัมพันธภาพที่มีต่อเพื่อน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีเพื่อนสนิท โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว สูงสุด กลุ่มชาติพันธุ์ใส่คิดเป็นต่ำสุดเมื่อเทียบกับชาติพันธุ์อื่น ๆ จำนวน เพื่อนสนิทส่วนใหญ่ 1-2 คน ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ การไปเยี่ยมเยียนเพื่อนหรือมีเพื่อนมาเยี่ยมเยียน ส่วนใหญ่เคยไปเยี่ยมเยียนหรือเคยมีเพื่อนมาเยี่ยมเยียนในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ พบในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว สูงสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ความถี่ของการไปเยี่ยมเยียนหรือมาเยี่ยมเยียน ส่วนใหญ่น้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือนในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ การให้การยอมรับในความคิดเห็น ความสามารถจากเพื่อนที่มีต่อผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ให้การช่วยเหลือให้การยอมรับเป็นบางครั้งบางคราว ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวที่ส่วนใหญ่ให้การช่วยเหลือให้การยอมรับต่อกันเป็นอย่างดีเป็นส่วนใหญ่

สัมพันธภาพที่มีต่อเพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่ให้การช่วยเหลือกันเป็นบางครั้งบางคราว รองลงมาคือช่วยเหลือกันสม่ำเสมอ ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มที่ให้การช่วยเหลือกันสม่ำเสมอ เป็นส่วนใหญ่พบในกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ไทยลาว สูงสุด ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ใส่ ต่ำสุด

5. คุณภาพชีวิตด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง

การมีกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน ส่วนใหญ่เข้าร่วมทุกครั้งเป็นส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ พบในกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ สูงสุด กลุ่มชาติพันธุ์โล้ว ต่ำสุด สำหรับกลุ่มที่ไม่มาเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า สุขภาพไม่เอื้ออำนวยในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ พบสูงสุด กลุ่มชาติพันธุ์โล้ว ต่ำสุด ประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วมคือ กิจกรรมตามฮีต 12 ของชุมชน วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ การร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ การประกอบพิธีเกี่ยวกับการผลิต งานบุญประเพณีสำคัญของหมู่บ้าน เป็นส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ การไปร่วมทำบุญตักบาตรหรือไปร่วมทำบุญที่วัด ส่วนใหญ่ทำเป็นประจำทุกวัน รองลงมาคือ สัปดาห์ละ 1-2 วันหรือทุกวันพระในทุกกลุ่มชาติพันธุ์

การมีกิจกรรมด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรม กลุ่ม หรือองค์กรต่าง ๆ สำหรับกลุ่มที่เป็นสมาชิกชมรม กลุ่มหรือองค์กรจะเป็นสมาชิกธนาคารการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ สำหรับกลุ่มที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของชมรม กลุ่ม หรือองค์กรทุกครั้งที่มีกิจกรรม ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ที่เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมเป็นบางครั้งเป็นส่วนใหญ่ ในการเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมส่วนใหญ่เข้าร่วมในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อที่มีผู้สูงอายุเป็นกรรมการของชมรมกลุ่มเข้าร่วม การแสดงความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกลุ่มส่วนใหญ่เคยแสดงความคิดเห็นในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยในการแสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ยอมรับความคิดเห็นในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ พบกลุ่มชาติพันธุ์โล้ว สูงสุด การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน พบกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว พบสูงสุด กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อคิดเป็นร้อยละต่ำสุด การเข้าร่วมฟังการอภิปรายชี้แจงการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้นำชุมชนทุกระดับ พบว่าส่วนใหญ่เข้าร่วมฟังการอภิปรายหรือไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกครั้งในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ รองลงมาคือไม่เคยเข้าร่วมฟังการอภิปรายชี้แจงหรือการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเลยเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ที่รองลงมาส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมฟังการอภิปรายชี้แจงแต่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกครั้งหรือบางครั้ง

การมีกิจกรรมในด้านการพัฒนาตนเอง การได้รับข่าวสารของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน โทรทัศน์ ค่ายอกเล่าจากลูกหลานหรือเพื่อนบ้าน โดยกลุ่มชาติพันธุ์โล้ว พบสูงสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ประเภทข่าวสารที่ได้รับเป็นข่าวด้านการเกษตร ข่าวด้านการเมือง การอภิปรายต่าง ๆ ข่าวด้านสุขภาพความรู้ทั่วไปของผู้สูงอายุ ข่าวด้านบันเทิง โดยส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารด้านการเมืองการอภิปรายต่าง ๆ รองลงมาคือข่าวด้านการเกษตรในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว สูงสุด กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ต่ำสุด ความถี่ของการได้รับข่าวสารด้านการเมือง การอภิปรายต่าง ๆ ส่วนใหญ่ได้รับน้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือน ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทที่ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารมากกว่า 10 ครั้งต่อเดือน ความถี่ของการได้รับ

ข่าวสารด้านการเกาตรกลุ่มชาติพันธุ์ไท ญ้อ ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารมากกว่า 10 ครั้งต่อเดือน กลุ่มชาติพันธุ์ไล่ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารน้อยกว่า 5 ครั้งต่อเดือน ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวส่วนใหญ่ได้รับข่าวสาร 5-10 ครั้งต่อเดือน ผู้สูงอายุทั้งหมดในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือการประชุมหรือการเข้าค่ายผู้สูงอายุเลย

การมีกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนใหญ่มีกิจกรรมพูดคุยพบปะสังสรรค์กับเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน พูดคุยพบปะสังสรรค์กับคนในครอบครัว การร่วมงานวัดหรืองานประเพณีต่าง ๆ ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจที่ผู้สูงอายุมีในการทำกิจกรรมน้อยคือการเล่นกีฬาออกกำลังกาย การทำงานอดิเรก การไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ

การได้รับสวัสดิการทางสังคมในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากสวัสดิการทางด้านสุขภาพ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าควรจะได้รับสวัสดิการทางสังคมในด้านใดเพิ่มแล้วแต่ทางรัฐจะจัดให้ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ รองลงมาคือผู้สูงอายุคิดว่าควรได้รับสวัสดิการเกี่ยวกับ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต การเงินในผู้สูงอายุทุกกลุ่มชาติพันธุ์

6. ความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ

ความพึงพอใจในด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะพึงพอใจมากที่สุด ในด้านความสามารถทางกายภาพ ด้านความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ และส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจมากที่สุดในด้านการเป็นภาระแก่ลูกหลาน ในด้านการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ด้านการพึ่งพาคนอื่นในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์

ความพึงพอใจในด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่พึงพอใจปานกลางในด้านความกระฉับกระเฉงในปัจจุบัน ด้านความจำในปัจจุบัน ด้านสภาพอารมณ์ในปัจจุบัน ยกเว้นผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์ไล่ ที่ส่วนใหญ่จะพึงพอใจมากที่สุด ในภาวะสุขภาพในปัจจุบัน ความกระฉับกระเฉงในปัจจุบัน และพึงพอใจปานกลางในด้านความจำในปัจจุบัน ด้านสภาพอารมณ์ในปัจจุบัน ส่วนด้านสวัสดิการทางด้านสุขภาพในปัจจุบัน ผู้สูงอายุทุกกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่จะพึงพอใจมากที่สุด และผู้สูงอายุทุกกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่จะไม่พึงพอใจมากที่สุดในเรื่องการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ

ความพึงพอใจในด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่พึงพอใจปานกลางในด้านสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ด้านสภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ด้านสภาพเศรษฐกิจฐานะการเงินในปัจจุบัน ด้านการประกอบอาชีพลักษณะอาชีพของครอบครัวในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ และผู้สูงอายุทุกกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่พึงพอใจมากที่สุดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน

ความพึงพอใจในการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ พึงพอใจมากที่สุดในการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นสัมพันธภาพกับคู่สมรส สัมพันธภาพกับบุตรหลาน สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว สัมพันธภาพกับญาติพี่น้อง สัมพันธภาพกับเพื่อน สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท พบสูงสุด กลุ่มชาติพันธุ์โล่ พบต่ำสุด

ความพึงพอใจในการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชนและบ้านเมือง ผู้สูงอายุในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่จะพึงพอใจมากที่สุดในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ชุมชน ด้านการมีกิจกรรมในการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ด้านการได้รับข่าวสารการพัฒนาตนเอง ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ

7. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวม

ผลการศึกษาความเหมือนและความแตกต่างของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท โล่ ญ้อ ไทยลาว ที่อาศัยในเขตชนบทจังหวัดสกลนคร ในภาพรวมองค์ประกอบคุณภาพชีวิตทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ด้านสุขภาพ ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ ด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทำได้ตามปกติในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน โดยผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวเป็นกลุ่มที่สามารถทำได้ตามปกติเป็นส่วนใหญ่ สูงกว่าชาติพันธุ์อื่น ๆ ในทุกกิจกรรม ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท เป็นกลุ่มที่สามารถทำได้ตามปกติเป็นส่วนใหญ่ ต่ำกว่าชาติพันธุ์อื่น ๆ ในด้านภาวะสุขภาพกายพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ มีภาวะสุขภาพกายดีกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวมีภาวะสุขภาพกายต่ำสุด ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ไม่เกิดสภาพจิตเสื่อม และภาวะซึมเศร้าส่วนที่เกิดสภาพจิตเสื่อมพบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ โล่ สูงสุด ส่วนภาวะซึมเศร้าพบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว สูงสุด ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงินพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท เป็นกลุ่มที่มีปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและมีความมั่นคงทางการเงิน สูงสุด และผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ต่ำสุด เมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ พบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ สูงสุด และผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ต่ำสุด ด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ชุมชน พบผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท สูงสุด ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ต่ำสุด ในด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิตทั้ง 5 ด้าน พบผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท สูงสุด ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ต่ำสุด

4.2 การอภิปรายผล

จากการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ไส้ อู้อ ไทยลาว ที่อาศัยในเขตชนบท จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยได้อภิปรายผล รายละเอียดแยกตามองค์ประกอบคุณภาพชีวิต 5 ด้าน การศึกษาเฉพาะกรณี รายละเอียดดังนี้

4.2.1 คุณภาพชีวิตด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

การปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุ ในด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทางกายภาพนั้น พบว่า ผู้สูงอายุ ทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติตามปกติคือกิจกรรม การอาบน้ำ การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การสวมใส่รองเท้า คิดเป็นร้อยละ 89 ขึ้นไป อาจเนื่องมาจากลักษณะทางประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น มีอายุระหว่าง 60-74 ปี ซึ่งผู้สูงอายุจะมีลักษณะแตกต่างกันตามช่วงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้นจะมีระดับการพึ่งพาผู้อื่นสูง จะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกต่อตนเองเป็นภาระต่อครอบครัวหรือสังคม (สุนันต์ วงศ์กุญชร, 2537) สอดคล้องกับการศึกษาของ Caffrey (1991) ที่สำรวจกิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า กิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำเป็นส่วนใหญ่ คือกิจกรรมการจัดการงานบ้าน และกิจกรรมในการดูแลตนเอง ส่วนกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติตามปกติ คิดเป็นร้อยละ 50-75 คือกิจกรรมการเข้าห้องน้ำห้องส้วม การเปลี่ยนอริยาบถ การก้มย่อตัวลงเก็บของ การขึ้นลงบันไดบ้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นกิจกรรมที่ต้องเกี่ยวข้องกับสมรรถนะของอวัยวะต่าง ๆ คือการเดินหรือการเคลื่อนไหวของร่างกายซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนภาพร ชโยวรรณ และมาลินี วงษ์สิทธิ์ (2530) ที่พบว่าเกือบครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการเดิน การเปลี่ยนอริยาบถ เมื่ออายุมากขึ้นสภาพร่างกายทรุดโทรม ความสามารถของร่างกายลดลงย่อมเป็นอุปสรรคต่อการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

ด้านการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันด้านการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่สามารถ ปฏิบัติได้ตามปกติ คือ กิจกรรมการกางมุ้งเก็บมุ้งเก็บที่นอน การใส่บาตรเดินไปวัด การไปซื้อของตามร้านค้า การทำความสะอาด การกวาดบริเวณบ้าน การประกอบอาหาร การเตรียมอาหาร การซักเสื้อผ้า คิดเป็นร้อยละแตกต่างกันของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ การปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทั้ง 2 ด้านพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติตามปกติคิดเป็นร้อยละสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น และในส่วนกิจกรรมการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนพบว่าผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท สามารถทำได้ตามปกติคิดเป็นร้อยละต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับชาติพันธุ์อื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุมีบุตรหลานดูแลในกิจกรรมการจัดเตรียมอาหาร การซักเสื้อผ้า การทำสวนปลูกผักสวนครัว การไปตลาด จะทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมอีกทั้งการเสื่อมถอยของร่างกายตามวัย การมีปัญหาด้านสุขภาพในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ การปฏิบัติกิจกรรมรวมเป็นไปด้วยความยากลำบาก ส่วนผู้สูงอายุที่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าว อาจเนื่องมาจากขาดคนดูแลหรือเพราะความเคยชินที่ปฏิบัติต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ทำให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ตามปกติ เป็นส่วน

ใหญ่ Bowling and Browne (1991) ศึกษาในผู้สูงอายุ 85 ปีขึ้นไป พบว่า ผู้สูงอายุเพศหญิง ร้อยละ 75 มีความลำบากในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าผู้สูงอายุเพศชาย และ 3 ใน 4 ของ กลุ่มตัวอย่างทำกิจกรรมประจำวันด้วยตนเองด้วยความยากลำบาก ต้องได้รับการดูแล

4.2.2 คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ

4.2.2.1 ด้านสุขภาพกาย

การมีอายุการเจ็บป่วยในระบบต่าง ๆ ในรอบเดือนที่ผ่านมาเป็นปัญหาด้านสุขภาพ อย่างหนึ่งที่พบในผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งอาการของโรคที่พบเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ อาการ ในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ คือปวดหลัง ปวดเอว ปวดกล้ามเนื้อ ปวดตามข้อต่าง ๆ คิดเป็น ร้อยละสูงสุดในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้สูงอายุมีการเสื่อมถอยมีการเสื่อมของข้อ หมอนรองกระดูกทำให้ผู้สูงอายุมีปัญหาในด้านการปวดหลัง ปวดเอว เป็นร้อยละสูงสุดในทุก กลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บรรลุ ศิริพานิช และคณะ (2531) ที่ปัญหาด้าน สุขภาพของผู้สูงอายุที่ผ่านมาพบว่า ผู้สูงอายุ 2 ใน 3 บอกว่าตนเองมีปัญหาด้านสุขภาพที่พบมาก ที่สุดคือ ปวดข้อ และจำเริญ ฤทธิ์สุวรรณ, นิตยา ภาสุนันต์ และวินัส ดันติบูล (2533) ศึกษา พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 20 มีโรคประจำตัว โดยส่วนใหญ่เป็นโรคระบบกล้ามเนื้อ ระบบกระดูก นิรนาท วิทย์โชคกิตติคุณ (2534) ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว 1 โรค โรคที่พบ มากคือ โรคกระดูกและข้อ พบร้อยละ 59.5 เกี่ยวกับระบบขับถ่าย พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา Bowling and Browne (1991) ศึกษาพบว่าปัญหาสุขภาพที่พบในผู้สูงอายุคือ ปัญหาการปวด ศีรษะ ปวดข้อ กล้ามเนื้อ ปัญหาเรื่องการมองเห็น การได้ยิน นอนไม่หลับ โดยผู้สูงอายุทั้ง 2 เพศ ไม่มีความแตกต่างกัน นภาพร ชโยวรรณ, มალიณี วงษ์สิทธิ์ และจันทร์เพ็ญ แสงเทียนฉาย (2532) ศึกษาพบว่าอาการเจ็บป่วยส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อ ข้อ และ กระดูก รองลงมาคือระบบย่อยอาหาร ระบบการหายใจ ระบบการไหลเวียนโลหิต และระบบ ประสาทอวัยวะสัมผัส จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ส่วนกลุ่มอาการของโรคในระบบทางเดินหายใจ อาการตามปลายมือปลายเท้า อาการวิงเวียนเป็นลม อาการเหนื่อยอ่อนเพลีย คิดเป็นร้อยละใกล้เคียงกันในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนอาการในระบบทางเดินอาหารนั้นพบว่าผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท มีการเจ็บป่วยคิดเป็นร้อยละต่ำสุดเมื่อเทียบกับชาติพันธุ์อื่น ๆ โดยเฉพาะการท้องเสีย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทมีสภาพความเป็นอยู่ที่สะอาด ลักษณะอาหารที่บริโภคถูกสุข ลักษณะ อีกทั้งบุตรหลานมีความรู้มีระดับการศึกษาว่าชาติพันธุ์อื่นทำให้พบอาการท้องเสียน้อย กว่าชาติพันธุ์อื่น ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ใส่ พบอาการท้องเสียคิดเป็นร้อยละสูงสุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก ลักษณะอาหารที่บริโภคส่วนใหญ่ประกอบอาหารเป็นไปอย่างง่าย ๆ อุปกรณ์ในการประกอบ อาหารสกปรก สภาพความเป็นอยู่ทั่วๆ ไปสกปรก ชะงักเรื้อรัง มีแมลงวันตอมทำให้พบอาการ ท้องเสียมากกว่าชาติพันธุ์อื่น ๆ ความถี่หรือความบ่อยของการเกิดอาการของโรค ส่วนใหญ่มี อาการเป็น ๆ หาย ๆ 1-5 ครั้งต่อเดือนในทุกกลุ่มอาการของโรค ซึ่งมักจะเป็นเรื้อรัง Miller (1991) ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 5 จะอยู่ที่โรงพยาบาลและมีอัตราป่วยด้วยโรคเรื้อรังเพิ่มขึ้น

Ebersole and Hess (1990) รายงานว่าผู้สูงอายุร้อยละ 86 เคยมีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ และผู้สูงอายุเหล่านี้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ดี คิดเป็นร้อยละ 95 จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้สูงอายุมีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง โดยเฉพาะอาการของโรคในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ พบว่าส่วนใหญ่เป็นมานาน 1-5 ปี ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์และส่วนใหญ่รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1-5 ครั้งต่อเดือน ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์กูไทที่ส่วนใหญ่ไม่เคยรับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุคิดว่าเป็นอาการปกติที่เกิดขึ้นและพบในผู้สูงอายุโดยทั่วไป สอดคล้องกับการศึกษาของ Pearlman and Uhlmann (1988) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังพบว่าผู้สูงอายุจะเกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีคุณภาพชีวิตที่ดีเมื่อไม่มีอาการเจ็บป่วยแสดง หรือถ้าได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นอย่างดี ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์อื่นได้รับการรักษาแตกต่างกัน คือผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ได้รับการรักษาแบบพื้นบ้าน อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล่ มีความเชื่อในด้านไสยศาสตร์ การนับถือผี เชื่อว่าเกิดจากการกระทำของผี เป็นการผิดผี หรือมีความเชื่อว่าเป็นการเจ็บป่วยที่แก้ไขได้โดยการใช้ยาสมุนไพรหรือยาพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์โล่ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ทำให้เกิดการแสวงหาการรักษาแบบพื้นบ้าน ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ ญ้อ ไทยลาว นั้นเลือกการรักษาทั้งแบบแผนโบราณคือการใช้ยาสมุนไพร ยาต้มยาหม้อ และยาแผนปัจจุบันจากสถานบริการของรัฐ การซื้อยาจากร้านขายยา ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้สูงอายุใน 2 กลุ่มชาติพันธุ์นี้มีอาการเจ็บป่วยในระบบกล้ามเนื้อ กระดูก มีความรุนแรงกว่ากลุ่มชาติพันธุ์กูไทและโล่ และจำเป็นที่จะต้องประกอบภารกิจในการดูแลตนเองมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์กูไท ต้องหาเลี้ยงชีพและขาดความรู้ในเรื่องโรค เนื่องจากบุตรหลานมีการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดการแสวงหาการรักษาหลายรูปแบบ นอกจากนี้ยังพบโรคเรื้อรังคือ โรคเกี่ยวกับสายตาและการมองเห็น พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์คือ มากกว่าร้อยละ 50 มีปัญหาเรื่องสายตามัวมองเห็นไม่ชัด พบว่าเป็นมา 1-5 ปี และส่วนใหญ่ไม่เคยรับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้สูงอายุยอมรับว่าสมรรถภาพของสายตามีการเสื่อมตามอายุ มีผู้สูงอายุบางรายได้รับการรักษาโดยการซื้อยาหยอดตาจากร้านขายยาหรือจากโรงพยาบาลมาใช้ เพื่อให้ทุเลาจากการที่มีสายตามัว สำหรับโรคเรื้อรังอื่นๆ คือ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะ คือปัสสาวะขัด พบในผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ โดยพบเป็นส่วนน้อยในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งโรคเหล่านี้มักจะมีอาการเป็น ๆ หาย ๆ ถ้าไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้องต่อเนื่องจะมีผลกระทบต่อตนเองและครอบครัว จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง จะไปรับการรักษาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้สูงอายุเห็นความสำคัญของโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เป็นโรคเรื้อรังที่เป็นอันตรายถึงชีวิตได้ โดยทางเลือกของการรักษานั้นผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ กูไท ญ้อ ไทยลาว จะรับบริการที่สถานบริการของรัฐ เอกชน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ยอมรับการรักษาแผนปัจจุบัน และพักอาศัยอยู่ใกล้โรงพยาบาล มีเพื่อนผู้สูงอายุที่เป็นโรคเดียวกัน จึงมีความสะดวกที่จะไปตรวจร่างกายสม่ำเสมอ และยังได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับโรคที่เป็นอยู่ และอาการแทรกซ้อน จึงทำ

ให้ผู้สูงอายุที่เป็นโรคให้ความสำคัญต่อการไปรับการรักษา ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์อื่นนั้นให้ความสำคัญในการรักษาโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูงร้อยละ 50 อีกครึ่งหนึ่งไม่รับการรักษา ส่วนที่ไม่รับการรักษาเนื่องจากคิดว่าโรคที่เป็นอยู่ไม่ได้ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ การยอมรับความเจ็บป่วย สอดคล้องกับที่ เกษม ตันติผลาชีวะ และกุลยา ตันติผลาชีวะ (2528) กล่าวว่า ผู้สูงอายุมักจะปฏิเสธความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับตนเอง กลัวการรักษา ในบางครั้งไม่เห็นความจำเป็นของการรักษา เห็นความเจ็บป่วยเป็นเรื่องคู่กับความมีอายุเป็นธรรมดาของชีวิต หรือไม่ต้องการให้ผู้อื่นรู้ว่าตนเองอ่อนแอ การเพิกเฉยของผู้ดูแลคือ ลูกหลานขาดความสนใจในความเจ็บป่วยของผู้สูงอายุ และเห็นว่าเมื่ออายุมากขึ้นความเจ็บป่วยย่อมเกิดได้ง่าย ไม่จำเป็นต้องรักษา ส่วนกลุ่มที่ไปรับการรักษาที่สถานบริการของรัฐนั้นเห็นความสำคัญว่าโรคที่เป็นอยู่นั้นเป็นอันตรายถึงชีวิต ซึ่งเคยผ่านการรักษาโดยวิธีพื้นบ้านคือการใช้ยาต้ม ยาสมุนไพรมาก่อน อาการไม่ดีขึ้นจึงรับการรักษาจากสถานบริการของรัฐ

อาการเจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บจนไม่สามารถดำเนินกิจวัตรประจำวันในรอบปีที่ผ่านมาพบว่ามีผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยจนไม่สามารถดำเนินกิจวัตรประจำวันได้ตามปกติ โรคที่พบในทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ โรคระบบทางเดินอาหาร โรคระบบกล้ามเนื้อกระดูก และอาการที่พบในกลุ่มชาติพันธุ์ไทย ญ้อ คือ อาการวิงเวียนเป็นลม โรคที่พบในกลุ่มชาติพันธุ์ ไส้ ไทยลาว คือโรคเบาหวาน การปฏิบัติตัวเมื่อเกิดการเจ็บป่วยจนไม่สามารถดำเนินกิจวัตรประจำวัน ส่วนใหญ่รับการรักษาทันที 4 กลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทย ญ้อ ทั้งหมดได้รับการรักษาที่สถานบริการของรัฐ ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวบางส่วนซื้อยากินเอง ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ไส้ รับการรักษาโดยวิธีพื้นบ้าน ทั้งนี้เหตุผลในการเลือกแหล่งรักษาของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นั้นแตกต่างกันเนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ไทย เป็นกลุ่มที่มีบุตรหลานได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่าเมื่อเกิดการเจ็บป่วยควรรับการรักษาจากสถานบริการ เพราะการศึกษาเป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่ชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโลกและชีวิตในทุกด้านให้กับบุคคลทำให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ ระดับการศึกษามีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ โดยแหล่งที่เลือกรับการรักษาคือโรงพยาบาลจังหวัด โรงพยาบาลเอกชน ทั้งนี้อาจเนื่องจากโรงพยาบาลจังหวัดมีความพร้อมทางด้านกายภาพ ส่วนโรงพยาบาลเอกชนเป็นสถานบริการที่ให้บริการสะดวกรวดเร็ว ไม่ต้องเสียเวลารอนาน ถึงแม้จะต้องเสียค่ารักษาพยาบาลค่อนข้างแพงกว่าสถานบริการอื่น ๆ อีกทั้งผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทย ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเงินที่ใช้ในการรักษาพยาบาล ทั้งนี้เนื่องจากมีฐานะทางการเงินที่ดี มีบุตรรับราชการสามารถนำมาใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลได้ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ เห็นความสำคัญของสถานบริการของรัฐเช่นกันแต่รับการรักษาที่สถานอนามัย โรงพยาบาลอำเภอ เนื่องจากไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาลและประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวนั้นมีบางส่วนซื้อยากินเองจากร้านค้าในหมู่บ้านในผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินอาหาร โรคระบบกล้ามเนื้อ

กระดุก ทั้งนี้เนื่องจากอาการที่เจ็บป่วยมีอาการเรื้อรัง บุตรหลานไม่สะดวกที่จะพาผู้สูงอายุไปรับบริการที่สถานบริการของรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากบุตรหลานไม่มีเวลาหรือผู้สูงอายุไม่ไปรับบริการเพราะเดินทางลำบาก อีกทั้งไม่ต้องเสียเวลารอนาน สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์โล่ รับการรักษาโดยสมุนไพร ยาพื้นบ้าน โดยยาพื้นบ้านที่ใช้เป็นยาชุม คือยาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ นำมาผสมกับน้ำรับประทาน ถ้าอาการไม่ดีขึ้นจึงจะรับการรักษาโดยการหาหมอเหยาผี ถ้าอาการไม่ดีขึ้นจึงจะรับบริการจากสถานบริการสาธารณสุขต่อไปตามลำดับ และเมื่อไปรับบริการจากสถานบริการของรัฐแล้วอาการไม่ดีขึ้น ก็จะหันกลับมารักษาแบบพื้นบ้านอีกครั้งทำให้การรักษาแบบพื้นบ้านยังได้รับความนิยม สุรัตน์ วรจันทร์ (2533) กล่าวถึงการแสวงหาการรักษาเมื่อเจ็บป่วยกรณีที่ความเจ็บป่วยเป็นอาการที่เกิดขึ้นกับร่างกายที่เห็นชัดเจน หรือสามารถวิเคราะห์สาเหตุการเกิดโรคได้ไม่ยาก เช่น การปวดเมื่อยตามร่างกาย การรักษาพยาบาลก็จะเน้นที่การแก้ความผิดปกติของร่างกายด้วยการนวด จับเส้น เข้าเฝือก ในส่วนความเชื่อที่ว่าอาการหรือโรคเกิดจากธาตุต่าง ๆ ในร่างกายไม่สมดุลปรากฏให้เห็นโดยการรักษาด้วยรากไม้ สมุนไพร หรือแร่ธาตุบางอย่าง สำหรับการแสวงหาการรักษาเมื่อเกิดการเจ็บป่วยในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท โล่ เชื่อว่าความเจ็บป่วยทางกายมิใช่เกิดจากอำนาจเหนือธรรมชาติไปทั้งหมด โรคที่นิยมรักษาตามวิธีการไสยศาสตร์ได้แก่ ความเจ็บป่วยในระบบกระดุก เช่น กระดุกหักหรือเคล็ดที่ข้อต่ออย่างรุนแรงที่แพทย์แผนปัจจุบันไม่อาจรักษาให้หายขาดเป็นปกติ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยจนไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ ส่วนใหญ่ไม่ได้เสียค่ารักษาพยาบาลในทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนที่เสียค่าใช้จ่าย ผู้สูงอายุจ่ายเอง และไม่มีปัญหาด้านการเสียค่ารักษาพยาบาล มีผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน

สำหรับการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ พบว่ามีรูปแบบการแสวงหาการรักษาคล้ายกับเมื่อเกิดการเจ็บป่วยจนไม่สามารถดำเนินกิจวัตรประจำวัน คือ ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท โล่ ญ้อ ไทยลาว รับการรักษาจากสถานบริการของรัฐ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ส่วนใหญ่รับประทานแบบพื้นบ้าน ซื้อมากินเอง ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์โล่ มีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ให้ความเคารพในบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว จึงยึดถือวิธีการรักษาที่ปฏิบัติกันมาแต่โบราณ และการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นเรื่องที่พบได้ทั่วไป และไม่มีอาการรุนแรงจึงรักษาตนเอง หรือซื้อมารักษาเองโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากหรือเสียเวลาในการรอนาน สอดคล้องกับการศึกษาของ นภาพร ชัยวรรณ และมาลินี วงษ์สิทธิ์ (2530) ที่พบว่าผู้สูงอายุในชนบทมักได้รับการรักษาแบบพื้นบ้าน เพราะมีข้อจำกัดด้านการเงินและขาดความรู้ อีกทั้งผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความผูกพันและยึดถือการรักษาพื้นบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่สืบทอดจากบรรพบุรุษถึงปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาถึงสวัสดิการทางด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุทั้งหมดทุกกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล คือในกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ญ้อ ไทยลาว เกือบทั้งหมดได้รับสวัสดิการจากบัตรผู้สูงอายุ มีเพียงส่วนน้อยได้รับสวัสดิการจากบุตรหรือตนเองรับราชการ

ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทพบถึงร้อยละ 30 ที่ได้รับสวัสดิการจากบุตรรับราชการ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทจะนิยมส่งเสริมให้บุตรหลานได้รับการศึกษา อีกทั้งมีฐานะเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษา

สำหรับการดูแลตนเองในด้านสุขภาพเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุและความรุนแรงทางสุขภาพคือ การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ การเสพสิ่งเสพติดอื่น การออกกำลังกาย การควบคุมการรับประทานอาหารประเภทแป้ง ไขมัน ของผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า จำนวนการสูบบุหรี่ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่เคยสูบเลย รองลงมาคือปัจจุบันยังสูบ ระยะเวลาที่สูบส่วนใหญ่สูบนานกว่า 30 ปีขึ้นไปในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุสูบบุหรี่ตั้งแต่วัยหนุ่มทำให้เลิกไม่ได้ และเห็นว่าบุหรี่ไม่ได้ทำให้มีผลเสียต่อสุขภาพแต่อย่างใด เพราะยังมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงเช่นเดียวกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้สูบบุหรี่ ซึ่งจากการศึกษาของ บรรลุ ศิริพานิช และคณะ (2531) พบว่า ผู้สูงอายุเพศชายส่วนใหญ่เคยสูบบุหรี่และเลิกแล้วร้อยละ 56.2 การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ พบว่าผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล้ มีการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์คิดเป็นร้อยละสูงสุด เมื่อเทียบกับชาติพันธุ์อื่น เหตุผลในการดื่มของผู้สูงอายุทุกกลุ่มชาติพันธุ์คือ ดื่มในโอกาสมีงานทางสังคมหรืองานบุญประเพณีต่าง ๆ งานพิธีกรรมต่าง ๆ ไม่มีผู้สูงอายุที่ดื่มสุราเป็นประจำ การเสพสิ่งเสพติดอื่นที่นอกเหนือจากการสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ พบว่าผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท โล้ ไทยลาว ส่วนใหญ่เสพสิ่งเสพติดคือการเคี้ยวหมาก รองลงมาคือใช้ยาแก้ปวด โดยการเคี้ยวหมาก เคี้ยวเป็นประจำทุกวัน พบในผู้สูงอายุเพศหญิงเป็นส่วนใหญ่ อาจเนื่องมาจากลักษณะทางประชากรที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับการศึกษาของ บรรลุ ศิริพานิช และคณะ (2531) ที่พบว่าผู้สูงอายุเพศหญิงเคี้ยวหมากร้อยละ 77 ส่วนการใช้ยาแก้ปวดที่ใช้เป็นประจำคือ ยาแก้ปวด ยาแก้ปวดหาย ความถี่ ความบ่อยของการเสพเสพมากกว่า 10 ครั้งขึ้นไป โดยเหตุผลในการใช้ยาแก้ปวดคือรับประทานยาโรงพยาบาลแล้วอาการไม่ทุเลา แต่เมื่อใช้ยาแก้ปวดแล้วอาการทุเลาลงจึงใช้อย่างต่อเนื่อง มีผู้สูงอายุบางส่วนใช้ยาชุด พบในกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท โล้ เป็นยาชุดที่ใช้ในการรักษาโรคปวดข้อ ปวดกระดูกซึ่งจะมีฤทธิ์มาขายในหมู่บ้านในราคาของละ 10 บาท ซึ่งไม่ได้ใช้เป็นประจำประมาณเดือนละ 1-2 ขอบ ด้านการออกกำลังกายผู้สูงอายุไม่ได้ออกกำลังกายในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยให้เหตุผลคือแก่แล้ว ไม่รู้ว่าจะออกกำลังกายเพื่ออะไร มีผู้สูงอายุบางส่วนคิดว่าการที่ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวันเป็นการออกกำลังกายอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องออกกำลังกาย โดยปกติแล้วความสนใจในการออกกำลังกายจะลดลงอย่างมากเมื่ออายุมากขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดของร่างกาย อีกทั้งทางสังคมเองก็ยังไม่ให้ความสำคัญของการออกกำลังกายเท่าที่ควร (เกษม ดันติผลาชีวะ และกุลยา ดันติผลาชีวะ, 2528) สำหรับผู้สูงอายุที่มีการออกกำลังกายจะทำกายบริหาร ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเมื่อไปรับบริการเนื่องจากมีปัญหาเรื่อง ปวดข้อ ปวดเข่า เมื่อทำการออกกำลังกายแล้ว อาการปวดข้อปวดเข่าทุเลาลงจึงปฏิบัติสม่ำเสมอครั้งละไม่เกิน 10 นาที

สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ด้านการรับประทานอาหารประเภทแป้ง ไขมัน ผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์ ไส้ ญ้อ ไทยลาว ส่วนใหญ่โดยปกติไม่ชอบรับประทานอาหารประเภทดังกล่าว ทั้งนี้อาจเนื่องจากไม่ได้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการมีอาหารประเภทไขมันรับประทานเกินความจำเป็น การกิน อยู่เป็นไปอย่างง่าย ๆ อาหารหลักคือประเภทปลาซึ่งหาได้ในท้องถิ่น ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ส่วนใหญ่ชอบรับประทานอาหารประเภทดังกล่าว แต่ไม่เคยควบคุมการรับประทานอาหาร ประเภทดังกล่าวเลย เพราะโดยปกติแล้วผู้สูงอายุไม่ได้รับประทานอาหารในปริมาณที่มากเกินไป ทำให้คิดว่าไม่น่าจะมีผลเสียต่อสุขภาพ

4.2.2.2 ด้านสุขภาพจิต

ภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ จากการศึกษาสภาพจิตเสื่อมและ ภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ไม่มีสภาพจิตเสื่อมและไม่มีภาวะซึมเศร้า Fillenbaum (1984) รายงานว่า ปัญหาสุขภาพจิตในผู้สูงอายุพบได้น้อยเพียงร้อยละ 4 จากการศึกษาของ ครั้งนี้พบว่าส่วนที่พบว่ามีสภาพจิตเสื่อมและภาวะซึมเศร้า พบร้อยละ 15-38 โดยพบสภาพจิต เสื่อมในกลุ่มชาติพันธุ์ ไส้ คิดเป็นร้อยละสูงสุด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นสภาพจิตเสื่อมในด้าน การรับรู้กาลเวลา ความจำ การรำลึกเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับการศึกษาของ บรรลุ ศิริพานิช และคณะ (2531) ศึกษาสภาพจิตเสื่อมในผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุเพศหญิงมีสภาพจิตเสื่อม มากกว่าเพศชาย ส่วนภาวะซึมเศร้าพบร้อยละ 14-22 มักพบในเพศหญิงเป็นส่วนใหญ่ เป็น กลุ่มที่พึ่งมีการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก หรือบุตรหลานไม่ดูแลทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่มี คุณค่า หดท้อใจและสิ้นหวัง อีกทั้งผู้สูงอายุเพศหญิงมีกิจกรรมหรือสนใจที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเวลารว่างน้อยกว่าผู้สูงอายุชายก็เป็นได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Mirowsky and Ross (1992) ที่พบว่าผู้สูงอายุเพศหญิงมี ภาวะซึมเศร้ามากกว่าผู้สูงอายุเพศชาย สอดคล้องกับการ ศึกษาของ ศรัทธา ดันศิริ (2535) ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีภาวะซึมเศร้าเล็กน้อย และปานกลาง ผู้สูงอายุหญิงมีภาวะซึมเศร้ามากกว่าผู้สูงอายุชาย โดยสาเหตุของภาวะซึมเศร้า เนื่องมาจากสาเหตุทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม ผู้สูงอายุที่มีการสูญเสียการรับรู้การได้ยิน การมองเห็น อาจทำให้ผู้สูงอายุตีความหมายจากสิ่งแวดล้อมผิดไป รู้สึกคับข้องใจ ก่อให้เกิด ความซึมเศร้าได้ สำหรับผู้สูงอายุที่ต้องทำงานหนัก ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีและลูกหลานมีการ อพยพแรงงานเข้าไปในเมืองหลวง พบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ไส้ ไทยลาว เป็นส่วนใหญ่ทำให้ เกิดความรู้สึกเศร้าหมอง เกิดภาวะซึมเศร้ามากกว่าชาติพันธุ์อื่น ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ Lourdes and Cruz (1986) ที่ศึกษาพบว่า ความโดดเดี่ยว ความว้าเหว เป็นปัญหาที่พบบ่อยใน ผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุแยกตัวจากสังคม ลดความมีคุณค่าในตนเอง เศร้าหมอง ซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้ อย่างหนึ่งที่แสดงถึงสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ เกษม ดันติผลาชีวะ และกุลยา ดันติผลาชีวะ (2528) กล่าวว่า อาการซึมเศร้าเป็นปัญหาทางจิตใจที่พบได้มากในกลุ่มผู้สูงอายุที่ขาดความอบอุ่นในครอบครัวมาก่อน โอกาสของการเกิดภาวะซึมเศร้ามีสาเหตุเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิต ที่ผู้สูงอายุได้ประสบคือ การเปลี่ยนแปลงสถานภาพ การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก การขัดข้อง

ทางการเงิน การเจ็บป่วย อาการแสดงออกในระยะแรกจะมีความวิตกกังวล เบื่อหน่ายการทำงาน แยกตัว เฉื่อยชา ขาดความสนใจต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงสุขภาพจิตของผู้สูงอายุได้

4.2.3 คุณภาพชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน

ผู้สูงอายุที่ศึกษาทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่จะรับประทานอาหารเช้า 3 มื้อ สอดคล้องกับการศึกษาของ บรรลุ คิริพานิช และคณะ (2531) ศึกษาพฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้าของผู้สูงอายุที่สมบูรณ์แข็งแรง พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่รับประทานอาหารเช้า 3 มื้อ พบว่า ผู้สูงอายุสามารถรับประทานอาหารเช้าได้ทุกชนิด คิดเป็นร้อยละ 79 มีบางส่วนที่รับประทานอาหารเช้าวันละ 2 มื้อ ลักษณะอาหารที่รับประทานคือ อาหารพื้นบ้านเป็นอาหารหลัก ส่วนใหญ่รับประทานครบถ้วนตามอาหารหลัก 5 หมู่ กลุ่มชาติพันธุ์โล้ เป็นกลุ่มที่รับประทานอาหารเช้าไม่ครบถ้วนตามหลัก 5 หมู่ คิดเป็นร้อยละสูงสุดเมื่อเทียบกับชาติพันธุ์อื่น อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุเพื่ออาหาร ฐานะทางเศรษฐกิจที่ส่วนใหญ่ฐานะยากจน อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ทำให้ความอยากอาหารลดลง การรับประทานอาหารเช้าของผู้สูงอายุ ความต้องการสารอาหารของผู้สูงอายุ แต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับเพศ ขนาดร่างกาย อายุ สุขภาพ การใช้พลังงาน จึงทำให้ปริมาณสารอาหารที่ได้รับในผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันไป (เพชรอินทรพานิช, 2536) ในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล้ อาหารส่วนใหญ่ที่รับประทานเป็นอาหารที่หาได้ในท้องถิ่น เป็นอาหารประเภทผัก หน่อไม้ ปลา เห็ด ตามฤดูกาล รสชาติอาหารซ้ำซากจำเจ และขาดแคลน ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์กูไ้มีฐานะเศรษฐกิจดีเป็นส่วนใหญ่ทำให้มีการรับประทานอาหารครบถ้วนสามารถซื้ออาหารที่ชอบ และมีการเปลี่ยนประเภทอาหารที่ต้องการรับประทาน ทำให้ไม่เบื่อในรสชาติของอาหาร ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์โล้ ยังคงหาอาหารตามธรรมชาติ ตามป่าเขา เช่น ปูปลาหอย หน่อไม้ มันกลอย ผักหวาน และสัตว์ป่าเล็ก ๆ อาหารมีอยู่ตามฤดูกาล กลุ่มชาติพันธุ์โล้ เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการดักสัตว์ป่า รวมทั้งหาอาหารป่าอื่น ๆ นำไปแลกข้าวเปลือกมาไว้ ไม่ค่อยจะมีที่ดินทำกิน จึงจำเป็นต้องหาอาหารต่าง ๆ ไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งของที่ตนยังไม่มี อดีตมักขุดหัวมันกลอยมาทำเป็นอาหารแทนข้าว ปัจจุบันอาหารป่าหายากเพราะมีการบุกรุกทำลายป่า จึงหันมาประกอบอาชีพทำนามากขึ้น จากระบบที่เคยพึ่งพากันแลกเปลี่ยนอาหารกัน แต่ในปัจจุบันมักพึ่งพาสลัดจากอำเภอ โดยมีแม่ค้าในหมู่บ้านไปซื้ออาหารต่าง ๆ จากตลาดมาขายต่อแก่ชาวบ้านอีกทอดหนึ่ง และมีร้านค้าเกิดขึ้นในหมู่บ้าน แต่เมื่อถึงฤดูกาลทำนา การพึ่งพาอาหารจากตลาดลดลงบ้าง เนื่องจากเป็นฤดูฝน บุคคลในครอบครัวสามารถหาพืชผักต่าง ๆ เห็ดป่า ینگอ่าง มาบริโภคได้ สำหรับผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ คือกูไท ญ้อ ไทยลาว มีวิถีการดำเนินชีวิตคล้าย ๆ กันในเรื่องการบริโภคอาหารคือ นิยมบริโภคอาหารประเภทปลา สัตว์บกขนาดเล็ก สัตว์น้ำและแมลง อาหารประเภทไก่ เป็ด วัว หมู ได้จากการเลี้ยงหรือซื้อหามาบริโภค ปัจจัยด้านเศรษฐกิจรายได้ เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยปกติบริโภคไม่บ่อยครั้ง ประมาณ 2-3 เดือนต่อครั้ง ในกลุ่มชาติพันธุ์โล้ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์กูไท ส่วนใหญ่บริโภคทุกวัน

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ไทยลาว บริโภค 2-3 วันต่อครั้ง อาหารหลักที่บริโภคเป็นประจำคือ ข้าว เหนียว ปลา และผัก และเครื่องปรุงที่ขาดไม่ได้คือ ปลาร้า น้ำปลา ผงชูรส พริกป่นเหล่านี้พบเห็นอยู่เป็นประจำ ถ้าในครัวเรือนไม่มีอาหาร ไม่มีกับข้าว ขอให้มีแจ่ว ประกอบด้วย ปลาร้า น้ำปลา ผงชูรส จิ้มกับข้าวเหนียว ซึ่งพบเห็นได้บ่อยในกลุ่มชาติพันธุ์โส้

ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยพบว่าผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ภูไท ญ้อ ไทยลาว ส่วนใหญ่ อาศัยอยู่บ้านไม้ 2 ชั้นใต้ถุนสูง ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โส้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บ้านไม้ชั้นเดียว กรณีอาศัยอยู่บ้านไม้ 2 ชั้น ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ชั้นบนของบ้านในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ Caffrey (1991) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านที่อยู่อาศัยเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุที่พบว่าจะมีการย้ายลงมาอยู่ข้างล่างในรายที่มีปัญหาในการขึ้นลงบันได มีการย้ายมาอยู่ระเบียงหน้าบ้านเพื่อรับอากาศ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุที่ศึกษาในครั้งนี้นี้ยังมีสุขภาพแข็งแรง ช่วยเหลือตนเองได้ดี จึงอาศัยอยู่ชั้นบนของบ้าน สภาพบ้านที่อยู่อาศัยอยู่ในสภาพดีไม่เป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ โดยบ้านเรือนของผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท มีสภาพดีคิดเป็นร้อยละสูงสุด และบ้านเรือนของผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์โส้ ทรุดโทรมต้องซ่อมแซมใช้อุปกรณ์ก่อสร้างที่ขาดความมั่นคงถาวรหรืออยู่ในสภาพที่เก่าต้องซ่อมแซม สภาพที่นอนของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มีห้องส่วนตัวหรือนอนรวมกับสมาชิกในบ้านโดยมีบริเวณจัดไว้เป็นสัดส่วน ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์โส้ ที่ส่วนใหญ่จะนอนรวมกับสมาชิกในบ้านโดยไม่ได้จัดแยกไว้เป็นสัดส่วน บ้านไม่มีการกันห้อง จะโล่งตลอด สภาพที่นอนของผู้สูงอายุส่วนใหญ่นอนบนที่นอนปูพื้นในทุกกลุ่มชาติพันธุ์

สภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ส่วนใหญ่มีแสงสว่างเพียงพอในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยทั่วไปแล้วกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทมีสภาพบ้านเรือนที่สะอาดเรียบร้อย มีการจัดเก็บสิ่งของวางไว้เป็นหมวดหมู่ มีการระบายอากาศเพียงพอ บริเวณรอบบ้านหรือใต้ถุนบ้านสะอาดไม่มีขยะ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โส้ ไทยลาว ส่วนใหญ่แล้วบ้านเรือนขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งของเครื่องใช้วางอยู่ทั่วไป บ้านเรือนสกปรกมีหยากรไถเกะอยู่ โดยกลุ่มชาติพันธุ์โส้ส่วนใหญ่สภาพบ้านเรือนสกปรกกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว การกำจัดขยะส่วนใหญ่ไม่มีที่รองรับขยะ ขยะเคลื่อนอยู่ทั่วไป และบ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์โส้ ส่วนใหญ่ใต้ถุนบ้านมีคอกสัตว์ สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยความสะอาดของบ้านคิดเป็นร้อยละเท่าๆ กันกับบ้านเรือนที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย การมีส้วมและการใช้ส้วม ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่มีส้วมถูกสุขลักษณะของตนเอง มีส่วนน้อยที่ไม่มีส้วม สอดคล้องกับการศึกษาของ บรรลุ ศิริพานิช และคณะ (2531) พบในกลุ่มชาติพันธุ์โส้ คิดเป็นร้อยละสูงสุด ซึ่งขบถ่ายโดยการขุดหลุมในที่นา ป่า หรือข้าง ๆ บ้าน เหตุผลที่ไม่มีส้วมเป็นปัญหามาจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ ไม่มีเงินสร้างส้วม และไม่รู้ถึงความจำเป็นของการมีส้วม เคยปฏิบัติในเรื่องการขบถ่ายในอดีตโดยการขุดหลุมฝัง ในปัจจุบันยังคงใช้วิธีเดิมไม่คิดว่าเป็นเรื่องที่ยุ่งยากแต่อย่างใด

ความปลอดภัยภายในบ้าน หมู่บ้านของผู้สูงอายุพบว่า โดยภาพรวมจะมีความปลอดภัยภายในบ้าน มีประตูใส่กลอนแน่นหนา ประตูหน้าต่างมีกลอนปิดได้มิดชิด ถึงแม้ส่วนใหญ่จะไม่มี

รั้วกันรอบบ้าน ไม่มีการรักษาความปลอดภัยใด ๆ เลย ในหมู่บ้านทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสังคมของชนบท ที่ศึกษาทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์มีความรักใคร่ปรองดองกัน ไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องการลักขโมยทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ และส่วนใหญ่ไม่มีของมีค่าที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ

การมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน สิ่งที่เป็นและมีเป็นส่วนใหญ่ในทั้ง 4 กลุ่มคือ ไฟฟ้า น้ำบาดาล ส่วนอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ตู้เย็น เตาแก๊ส กระจกหน้าต่างไฟฟ้า เครื่องทำน้ำอุ่น เครื่องปรับอากาศพบเป็นส่วนน้อย พบในกลุ่มชาติพันธุ์กูไทสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความพร้อมในด้านเศรษฐกิจที่สามารถจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกมาใช้ในครัวเรือนได้มากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ

ด้านความมั่นคงทางการเงิน กลุ่มผู้สูงอายุที่ศึกษาในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริวรรณ ศิริบุญ และมาลินี วงษ์สิทธิ์ (2535) เกี่ยวกับการเลิกหรือหยุดทำงานอาชีพ พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 78 เห็นว่าคนเราควรเลิกหรือหยุดทำงานอาชีพเมื่อมีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยผู้สูงอายุร้อยละ 52.1 รายงานว่าตนเองต้องหยุดหรือเลิกการทำงานเพราะสุขภาพไม่ดี ร่างกายไม่แข็งแรง เหตุผลรองลงมาคือ เกษียณอายุ ครอบครัวยุติหรือบุตรหลานไม่ยอมให้ทำงาน ร้อยละ 13.8 ไม่มีงานทำหรือหมดงานที่จะต้องทำ ร้อยละ 9.2 และมีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่รายงานว่าตนเองเลิกหรือหยุดทำงานอาชีพเพราะแก่เกินไปที่จะทำงาน อาจเนื่องมาจากเป็นวัยที่พลังแรงงานทำให้ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ และกลุ่มชาติพันธุ์กูไทส่วนใหญ่มีบุตรหลานที่มีระดับการศึกษาสูงมีงานทำ มีรายได้ที่แน่นอน ส่วนผู้สูงอายุที่ต้องประกอบอาชีพนั้นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ลักษณะการประกอบอาชีพในกลุ่มชาติพันธุ์กูไท ส่วนใหญ่ ทำนา ทำการเพาะปลูกคือปลูกหว่าย ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โล้ ประกอบอาชีพทำนา เลี้ยงหมูก็ หาของป่า ล่าสัตว์ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ไทยลาว ประกอบอาชีพทำนา ทำสวนแตงไทย ปลูกมันสำปะหลัง การที่ผู้สูงอายุต้องทำงานที่ใช้แรงงานเนื่องจากการที่ผู้สูงอายุมีความรู้ น้อย งานที่ทำจึงเป็นงานที่ต้องใช้แรงงาน สถานที่ประกอบอาชีพส่วนใหญ่ใกล้ที่อยู่อาศัยคือในเขตหมู่บ้านในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ลักษณะของรายได้ กลุ่มชาติพันธุ์กูไท ไทยลาว ส่วนใหญ่มีรายได้เป็นรายเดือน จากการขายสิ่งเพาะปลูก จากบุตรหลานเป็นคนให้ ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล้ ญ้อ ส่วนใหญ่มีรายได้เป็นรายปีจากการทำการเกษตรและมีบางส่วนมีรายได้เป็นรายเดือน จากการขายหมูก็ในกลุ่มชาติพันธุ์โล้ จากการที่บุตรส่งมาให้เพื่อเลี้ยงหลาน รายได้กับรายจ่ายส่วนใหญ่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ส่วนรายได้ที่มากกว่า 1,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่พบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์กูไท รายได้นับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในปัจจุบัน เพราะรายได้เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสที่จะได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นบ้าน ที่อยู่อาศัย ในสภาพที่ดี อาหารที่มีคุณค่า การรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพ Medley (1976) ศึกษาภาวะเศรษฐกิจในผู้สูงอายุพบว่า การมีรายได้ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอันดับ 2 สำหรับผู้สูงอายุเพศหญิง และสำคัญอันดับ 3 สำหรับผู้สูงอายุเพศชาย การที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า

หรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ซึ่งอยู่ในระดับไม่สูงนัก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพรายได้ส่วนใหญ่จึงมาจากบุตรหลานเป็นคนให้ เนื่องจากสุขภาพและอายุเป็นตัวกำหนดที่สำคัญทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ และอัตราการทำงานลดลง ด้านรายจ่ายของผู้สูงอายุต่อเดือนพบว่า ส่วนใหญ่มีรายจ่ายอยู่ในช่วงน้อยกว่า หรือเท่ากับ 1,000 บาท เป็นส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ใช้จ่ายในเรื่องค่าอาหาร ค่าเลี้ยงดูบุตรหลาน ค่าทำบุญต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีเงินเหลือเก็บ แต่มีเพียงแค่ออกรับใช้ คิดเป็นร้อยละเท่ากันในทุก 4 กลุ่มชาติพันธุ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ นภาพร ชโยวรรณ, มลีนี วงษ์สิทธิ์ และจันทร์เพ็ญ แสงเทียนฉาย (2532) ศึกษาพบว่าในปัจจุบันผู้สูงอายุไทยมีภาวะเศรษฐกิจค่อนข้างยากจนคือร้อยละ 60 มีรายได้ต่ำกว่า 500 บาทต่อเดือน หรือไม่มีรายได้เลยมีเพียงร้อยละ 8 เท่านั้นที่มีรายได้สูงกว่า 3,000 บาท แหล่งที่มาของรายได้คือจากบุตรหลาน มีส่วนน้อยที่อาศัยเงินออม ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางการเงินแก่บุตรหลานได้ ไม่มีเงินฝากและไม่ได้ลงทุนอะไร มีผู้สูงอายุเพียงบางส่วนที่มีการลงทุนในกิจการขนาดเล็กในหมู่บ้านคือ เก็บผักมาขาย ขายขนมพบในทุก 4 กลุ่มชาติพันธุ์ และมีการลงทุนในกิจการร้านขายของชำ ของเบ็ดเตล็ด พบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ไทยลาว มีผู้สูงอายุบางส่วนไม่ได้ลงทุนอะไร แต่นำเงินไปฝากประเภทออมทรัพย์ และฝากประจำซึ่งพบในกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวคิดเป็นร้อยละสูงสุด เป็นกลุ่มที่อยู่ในอดีตเคยรับจ้างหรือไปขายแรงงานในต่างประเทศ หรือขายที่ดิน ทำให้มีเงินเหลือเก็บโดยการฝากธนาคาร การมีหลักประกันด้านการเงินเมื่อเกิดการเจ็บป่วย พบว่าผู้สูงอายุไม่มีเงินเก็บออมแต่มีกลุ่มหรือชมรมให้การสงเคราะห์เมื่อเจ็บป่วย หรือมีบัตรผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ทั้งใน 4 กลุ่มชาติพันธุ์ และในกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท มีเงินเก็บออมไว้สำหรับการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้เมื่อเจ็บป่วยคิดเป็นร้อยละสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุตรหลานได้รับการศึกษาสูงมีอาชีพรับราชการทำให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการด้านการเบิกค่ารักษาพยาบาล บรรลุ ศิริพานิช และคณะ (2531) ศึกษาพบว่าสภาพเศรษฐกิจของผู้สูงอายุไทยอยู่ในระดับปานกลาง พอกิน พอใช้ ร้อยละ 81.8 และระดับร่ำรวยเหลือกิน เหลือใช้ ร้อยละ 8.5

การกั๊ยมเงินและการมีหนี้สิน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้กั๊ยมเงิน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ อาศัยอยู่กับบุตรหลาน การกั๊ยมหรือการมีหนี้สินจึงเป็นหน้าที่ของบุตรหลาน ส่วนที่กั๊ยมเงินเพื่อนำมาลงทุนด้านการเกษตร ซึ่งพบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทมากที่สุดเนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทมีการแข่งขันกันในการทำเกษตรกรรมเพื่อให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน ส่วนใหญ่จะกั๊มมาใช้จ่ายในครอบครัว แหล่งที่กั๊มทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่กู้จากธนาคารโดยเสียดอกเบี้ย ร้อยละ 1-5 บาทต่อเดือน มีเพียงบางส่วนที่กู้จากญาติพี่น้องซึ่งเสียดอกเบี้ยค่อนข้างต่ำ และกลุ่มชาติพันธุ์อีสานมีการกั๊มจากนายทุนต่างถิ่น คิดเป็นร้อยละสูงสุด ทั้งนี้เป็นการกั๊มในลักษณะเป็นสัตว์เลี้ยว คือ นายทุนต่างถิ่นนำสัตว์เลี้ยวมาให้และให้จ่ายเงินในภายหลังพร้อมดอกเบี้ย ส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์เลี้ยวพวก เป็ด ไก่ เลี้ยวไว้เพื่อเป็นอาหาร ซึ่งเสียดอกเบี้ยในอัตราที่ค่อนข้างสูงคือ ร้อยละ 11-15 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นการกั๊มที่

สะดวก ขั้นตอนไม่ยุ่งยาก แต่ทำให้มีผลต่อปัญหาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งการกู้จากนายทุนต่างถิ่นไม่พบในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ญ้อ ไทยลาว ส่วนใหญ่การกู้ยืม การเป็นหนี้สิน บุตรหลานจะเป็นผู้รับผิดชอบ จำนวนเงินที่เป็นหนี้สินของผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินอยู่ในช่วง 5,000-9,000 บาท บรรลุ ศิริพานิช และคณะ (2531) ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุไทยกลุ่มที่ยากจนต้องกู้หนี้ยืมสินผู้อื่นมาใช้เพียงร้อยละ 9.7

การถือครองบ้านและที่ดิน ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยหรือมีบ้านเป็นของตนเอง มีที่ดินที่นอกเหนือจากที่ดินที่สร้างบ้านอยู่ สอดคล้องกับการศึกษาของ มาลีนี วงษ์สิทธิ์ และศิริวรรณ ศิริบุญ (2537) ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทร้อยละ 86 เป็นเจ้าของบ้านที่อาศัยอยู่ ในขณะที่ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมืองเป็นเจ้าของร้อยละ 54 ลักษณะที่ดินที่มีส่วนใหญ่มักจะเป็นที่นา ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์กูไทที่ส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นที่ทำสวนทำไร่ และมีที่ดินว่างเปล่าคิดเป็นร้อยละสูงสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ส่วนใหญ่มีอัตราการครองที่ดิน 11-30 ไร่ ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ที่ส่วนใหญ่มีอัตราครองที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ อาจเนื่องมาจากกลุ่มชาติพันธุ์โล่ในอดีตไม่ชอบจับจองที่ดินมีที่อยู่อาศัยไม่แน่นอน ชอบเร่ร่อนหาของป่าทำให้มีอัตราการถือครองที่ดินไม่มากนัก

4.2.4 คุณภาพชีวิตด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ

ด้านสัมพันธภาพที่มีต่อคู่สมรส ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีคู่สมรสส่วนใหญ่มีความเข้าใจกันดี มีการยกย่องให้เกียรติกัน มีการให้กำลังใจกันเป็นอย่างดี ไม่มีการขัดแย้งกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากใช้ชีวิตร่วมกันมานานก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันเหมือนเป็นเพื่อน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมานานทำให้มีความเห็นอกเห็นใจกันเป็นอย่างดี โดยกลุ่มชาติพันธุ์กูไท ไทยลาว จะคิดเป็นร้อยละสูงสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ญ้อ

ด้านสัมพันธภาพที่มีต่อบุตรหลานพบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์มีการให้คำแนะนำให้คำปรึกษาแก่บุตรหลาน โดยให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องส่วนตัว เรื่องครอบครัว เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องทั่ว ๆ ไป ศิริวรรณ ศิริบุญ และมลินี วงษ์สิทธิ์ (2535) ศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแก่บุตรหลาน พบว่าผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 63 รายงานว่าไม่มีบุตรหลานมาขอคำปรึกษาหารือเลย สำหรับปัญหาที่บุตรหลานในวัยหนุ่มสาวมาขอคำปรึกษาหารือมากที่สุดคือ ปัญหาเรื่องการทำงาน การเงินและการหาเลี้ยงชีพ ร้อยละ 26 รองลงมาคือปัญหาด้านชีวิตคู่ คิดเป็นร้อยละ 6 ในการที่บุตรหลานยังมารับคำปรึกษาหารือจากผู้สูงอายุแสดงว่าบุตรหลานยังเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ สามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพและการหาเลี้ยงชีพของบุตรหลาน และให้การยอมรับว่าผู้สูงอายุเป็นผู้มีประสบการณ์ในชีวิตคู่และการครองเรือน จึงมาขอคำปรึกษาผู้สูงอายุในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงจากการศึกษาพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์กูไท มีการให้คำแนะนำปรึกษาแก่บุตรหลานมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ อาจเนื่องมาจากกลุ่มชาติพันธุ์กูไทเป็นกลุ่มที่ให้ความเคารพนับถือแก่ผู้อาวุโส

ได้รับการถ่ายทอดความคิดนี้แก่บุตรหลานสืบทอดกันมา บุตรหลานให้ความเคารพยกย่องดี ครอบครัวมีการรักใคร่กันดี และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในครอบครัวเป็นอย่างดีในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจะเห็นได้จากเมื่อเกิดปัญหาในครอบครัว เช่น ปัญหาทางด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ หรือปัญหาอื่น ๆ จะมีวิธีการแก้ปัญหาที่ใช้คือมีการปรึกษากับสมาชิกในครอบครัวได้แก่สามีหรือภรรยา บุตรหลาน ญาติพี่น้อง ซึ่งแสดงออกถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวด้านการช่วยเหลือและเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน หรือแสดงออกถึงความรู้สึกร่วมด้วยเมื่อสมาชิกในครอบครัวได้รับความทุกข์หรือความสุขเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และแสดงถึงการมีครอบครัวมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตร่วมกัน มีการให้ความหมาย นับถือแก่ผู้อาวุโสซึ่งเป็นวิธีที่ปฏิบัติสืบกันต่อมาในระบบครอบครัวไทย ซึ่งครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่ให้การดูแลแก่ผู้สูงอายุมาแต่โบราณ เนื่องจากการพึ่งพาอาศัยกันมักเกิดขึ้นในช่วงเวลาของการอาศัยอยู่ร่วมกันบ้านเดียวกันในรูปของการเกื้อหนุน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้นจึงอาจมองได้ว่าการอยู่ร่วมกันเป็นระบบการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนต่างอายุกัน (นภาพร ชัยวรรณ, จอห์น โนเดล และศิริวรรณ ศิริบุญ, 2535) อีกทั้งลักษณะครอบครัวในอดีต เป็นครอบครัวขยาย ถึงแม้ในปัจจุบันการเป็นครอบครัวเดี่ยวเพิ่มขึ้น ซึ่งพบในกลุ่มชาติพันธุ์ ไล่ ญ้อ มากกว่า กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ไทยลาว ก็ตามแต่สัมพันธ์ภาพที่ดีก็ยังคงอยู่ ทั้งนี้อาจเนื่องจากเคยเป็นลักษณะครอบครัวขยายแบบชั่วคราวมาก่อน คือเมื่อลูกชายหรือลูกสาวแต่งงานแล้วนำคู่สมรสมาอยู่ด้วยในระยะแรก และครอบครัวเดิมของพ่อแม่ก็จะยังคงเป็นครอบครัวขยายแบบชั่วคราวไปเรื่อย ๆ หรือถ้าลูกชายหรือลูกสาวคนเล็กแยกครอบครัวไป ครอบครัวผู้สูงอายุก็กลายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวอีกครั้ง ผู้สูงอายุอยู่ร่วมกับบุตรหลานมีบทบาทในการช่วยอบรมสั่งสอนบุตรหลานดูแลบ้านเรือน ตลอดจนเตรียมอาหารในขณะที่สมาชิกครอบครัวซึ่งอยู่ในวัยแรงงานออกไปทำงานในภาคเกษตร เมื่อมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงขึ้น และพัฒนาสังคมมากขึ้น มีการอพยพแรงงานสู่เมืองหลวง ผู้สูงอายุต้องดูแลบุตรหลานหรือได้มีส่วนร่วมทำประโยชน์แก่ครอบครัวช่วยเหลืองานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นที่พึ่งทางใจแก่บุตรหลาน มีคุณค่า สอดคล้องกับการศึกษาของ Flanagan (1978) ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุ อายุ 70 ปีขึ้นไป จะเห็นว่าสัมพันธ์ภาพกับบุตรหลานเป็นสิ่งสำคัญ และ Conner (1978) ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 50 จะมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว แต่ก็มีผู้สูงอายุบางส่วนในทุกกลุ่มชาติพันธุ์มีปัญหาบุตรหลานไม่เชื่อฟัง ประภาพร จินันทุยา (2536) ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับสมาชิกในครอบครัว มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ คู่สมรส บุตรหลาน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่ ให้ความเคารพนับถือผู้สูงอายุ จะทำให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกเหงาหรือว่าเหว่ สมาชิกในครอบครัวจึงเปรียบเสมือนโยงโยสสนับสนุนทางสังคม ที่ช่วยประคับประคองสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ ช่วยรักษาสมดุลของจิตใจและอารมณ์ ในสังคมไทยถือว่าครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญที่ทำหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกที่อยู่ในภาวะที่ต้องพึ่งพา คือ เด็ก ผู้สูงอายุ เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (พวงผกา ชื่นแสงเนตร, 2538) จึงอาจ

กล่าวได้ว่า การมีความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัวจะนำมาซึ่งความสุขของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นผู้ที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่ต่อครอบครัว

สัมพันธภาพที่มีต่อญาติพี่น้อง จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ มีการช่วยเหลือกันดีกับญาติพี่น้อง โดยที่ให้การช่วยเหลือกันดีในด้านแรงงานการเกษตร การดูแลเมื่อเจ็บป่วย มีความสัมพันธ์ติดต่อกันแน่นแฟ้น มีการช่วยเหลือและแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ซึ่งกันและกันเป็นประจำ การลงแขกนวดข้าว การขนข้าว ได้มีการช่วยเหลือกันและกัน โดยผู้สูงอายุและกลุ่มวัยใช้แรงงานเชื่อว่าการช่วยเหลือกันเพื่อให้งานเสร็จเป็นเรื่องที่ดี ได้สนุกสนานแต่ในสังคมปัจจุบันมีการว่าจ้างแรงงานกันมากขึ้น มีการช่วยเหลือกันเฉพาะกลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิดเท่านั้น โดยพบในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยังคงมีการช่วยเหลือกันสูงกว่าชาติพันธุ์อื่น ๆ ยังมีการช่วยเหลือทุกครั้งที่ขอความช่วยเหลือ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ไท เป็นกลุ่มที่มีความรักพวกพ้องสูง มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเหนียวแน่นทำให้การช่วยเหลือกันยังคงมีสูง (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน, 2528)

สัมพันธภาพกับเพื่อน เพื่อนบ้าน พบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่มีเพื่อนสนิท มีเพื่อนไปมาหาสู่กันสม่ำเสมอ เพื่อนเป็นสิ่งสำคัญ ผู้สูงอายุที่ขาดเพื่อนจะมีความยุ่งยากในครอบครัว และผู้สูงอายุจะมีเพื่อนที่ไม่ใช่คนในครอบครัวอยู่ด้วยคนหนึ่ง ซึ่งสามารถพึ่งพาอาศัยในด้านความช่วยเหลือหรือเป็นเพื่อนได้ ทำให้ชีวิตมีความหมายและช่วยเกื้อหนุนในเรื่องอารมณ์ด้วย (ศรีวรรณ ตันศิริ, 2535) สอดคล้องกับการศึกษาของ Reid (1985) ที่พบว่าการได้รับการเยี่ยมเยียนจากเพื่อนฝูงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนผู้สูงอายุที่อาศัยในหมู่บ้านเดียวกัน เมื่อมีการขอความช่วยเหลือจะมีการช่วยเหลือกันเป็นบางครั้ง ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในแต่ละเรื่อง บรรลุ ศิริพานิช และคณะ (2531) ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุยังมีการติดต่อกับเพื่อนฝูงอยู่เป็นประจำ ร้อยละ 34 ติดต่อกันนาน ๆ ครั้งแล้วแต่โอกาส ร้อยละ 48 มี เพียงร้อยละ 16 เท่านั้นที่ไม่เคยติดต่อกับเพื่อนฝูง การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นการแสดงออกถึงสัมพันธภาพของผู้สูงอายุกับเพื่อนบ้านว่าอยู่ร่วมกันในลักษณะใด ทั้งนี้เนื่องจากคนเราจะใช้ชีวิต อยู่เพียงลำพังไม่ได้ ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันชีวิตจึงจะดำเนินไปได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้การที่สังคมเป็นระบบเปิด นอกจากผู้สูงอายุจะมีความสัมพันธ์กันเองในครอบครัวญาติพี่น้องแล้ว ยังต้องติดต่อเกี่ยวข้องกับคนทั่วไปในชุมชนของสังคมนั้นด้วย ดังที่ Osberg (1987) ศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคม สัมพันธภาพที่ดีทั้งภายในและภายนอกครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ เพชรา อินทรพานิช (2536) ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีเวลาว่างมากเนื่องจากหยุดประกอบอาชีพ บุตรธิดาเติบโตเป็นหนุ่มสาวออกจากครอบครัวเดิม การตายของเพื่อนสนิท สามี หรือภรรยา ทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการทางสังคมในด้านต่าง ๆ ค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นเพื่อน การมีกลุ่มบุคคลร่วมวัย การต้องการผู้สนใจร่วมทุกข์ร่วมสุข การได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าในการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข

5.2.4 คุณภาพชีวิตด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง

การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมพบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ เข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ แสดงว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2531) ที่ศึกษาผู้สูงอายุในสังคมไทย พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงมีการพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่น ๆ สถานที่ใช้พบปะกันส่วนใหญ่เป็นบ้านของตนเอง ร้อยละ 66.5 และวัดร้อยละ 47.8 สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มาเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวมีเพียงส่วนน้อยในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยให้เหตุผลว่าไม่มีเวลา ไม่ชอบไป ต้องดูแลบุตรหลาน ไม่มีคนอยู่บ้าน สุขภาพไม่เอื้ออำนวย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุส่วนหนึ่งยังต้องออกไปทำงานคือทำการเกษตร เวลาจึงใช้ไปหมดกับการทำงาน จึงทำให้ไม่มีเวลาในการไป ร่วมกิจกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ผู้สูงอายุบางคนสุขภาพไม่เอื้ออำนวยคือไม่สามารถเดินไกล ๆ ได้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีปัญหาด้านโรคในระบบกล้ามเนื้อ กระดูก คือมีอาการปวดขา ปวดเข่า ปวดเอว ทั้งนี้เนื่องมาจากกล้ามเนื้อมีการเหี่ยวฝ่อ มีเยื่อพังผืดมากขึ้น กล้ามเนื้ออ่อนกำลัง ทำให้สูญเสียความแข็งแรง ว่องไวและการทรงตัวที่ดี กระดูกจะบางลงและหักง่าย หมอนรองกระดูกสันหลังเหี่ยวเสียความยืดหยุ่น ทำให้ข้อเสื่อมตามวัย ปวดตามข้อซึ่งผู้สูงอายุที่มีอาการมากทำให้ไม่สามารถร่วมกิจกรรมทางสังคมได้ สอดคล้องกับการศึกษาของบรรลุศิริพานิช และคณะ (2531) พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมไม่มากนัก ไม่มีส่วนร่วมเลย ร้อยละ 55 ไม่รวมเป็นบางครั้ง ร้อยละ 35 การไปร่วมงานประเพณีต่างๆ พบว่าไปร่วมทุกงาน ร้อยละ 34 และไปร่วมเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 25 มาลินี วงษ์สิทธิ์ และศิริวรรณ ศิริบุญ (2537) ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายुर้อยละ 70 มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน คือกิจกรรมด้านการทำบุญต่าง ๆ รวมถึงการใส่บาตร การไปวัด การบริจาคเงินทอง ข้าวของถวายพระ หรือให้กับคนยากจน พบร้อยละ 37 ถือว่าเป็นการสร้างกุศลสะสมไว้ สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำกิจกรรมอะไรเลย พบร้อยละ 35 ซึ่งผู้สูงอายุเหล่านี้อาจเป็นผู้ที่ไม่ต้องการทำกิจกรรมอะไรหรือสุขภาพไม่ดีก็ไม่ได้ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า จะเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ งานบุญประเพณีต่าง ๆ กิจกรรมตามฮีต 12 ของชุมชน พบว่ามีการปฏิบัติฮีตคือบุญเข้ากรรม บุญคูณลาน บุญข้าวจี บุญพเวช บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟ บุญข้าชะ บุญเข้าพรรษา บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญออกพรรษา บุญทอดกฐิน โดยแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีการปฏิบัติตามฮีต 12 โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไท้จะให้ความสำคัญกับพิธีกรรมต่าง ๆ กลุ่มชาติพันธุ์ไท้จะมีระบบความเชื่อที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยว มีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิตและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ กลุ่มชาติพันธุ์ไท้เป็นกลุ่มที่ยึดถือผี ซึ่งยึดถือมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ มีการยึดถือผีบรรพบุรุษทำให้ยังคงไว้ซึ่งการมีกิจกรรมตามประเพณีต่างๆ ไว้อย่างเหนียวแน่นไม่เปลี่ยนแปลง จากการศึกษาของโสภิตา เมธาวี (2535) พบว่าผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญต่าง ๆ ในรอบปีที่ผ่านมา ร้อยละ 45.1-57.3 สำหรับการไปร่วมทำบุญตักบาตรหรือไปร่วมทำบุญที่วัดผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ทำเป็นประจำทุกวัน โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวคิดเป็นร้อยละสูงสุด

ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โล่คิดเป็นร้อยละต่ำสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระมีน้อยรูป และการทำบุญตักบาตรมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากในอดีตพระเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นผู้นำทางจิตใจ แต่ในปัจจุบันนี้บทบาทของพระน้อยกว่าเดิมเป็นอย่างมาก เนื่องจากความเจริญต่าง ๆ ได้เข้ามายังชุมชน การพึ่งพาอาศัยพระในหมู่บ้านได้ลดน้อยลงทำให้บทบาทของพระไม่มากเหมือนกับสมัยก่อน

สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ เหตุผลไม่ได้เข้าร่วมหรือไม่ได้เป็นสมาชิกเพราะไม่เคยทราบมาก่อนว่า ในชุมชนมีองค์กรอะไรบ้างทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการประชาสัมพันธ์จากบุคคลที่รับผิดชอบในชุมชนน้อยและไม่ทั่วถึง และไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุเท่าที่ควร ทำให้อาจมีผลต่อการเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนดังกล่าวได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ บรรลุ คิริพานิช และคณะ (2531) ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่เคยได้ยินเกี่ยวกับกลุ่มหรือสมาคมหรือชมรมที่มีกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ มาลีณี วงษ์สิทธิ์ และศิริวรรณ คิริบุญ (2537) ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุในเขตชนบทมีเพียงร้อยละ 2 ที่มีความรู้เกี่ยวกับชมรมผู้สูงอายุ สำหรับการเป็นสมาชิกของกลุ่มประเภทต่าง ๆ ร้อยละ 7 ของผู้สูงอายุรายงานว่า เป็นสมาชิกของกลุ่มศาสนา ร้อยละ 5 เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพ และร้อยละ 35 เป็นสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มฌาปนกิจ ผู้สูงอายุร้อยละ 28 มีความยินดีถ้าได้เข้าร่วมกับกลุ่มหรือชมรม จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกของธนาคารการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และมีการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มทุกครั้ง ยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์อุ้อที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้ง เข้าร่วมในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม แสดงความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกลุ่ม โดยส่วนใหญ่จะยอมรับความคิดเห็น การที่ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกของธนาคารการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรนั้น เนื่องจากการกู้ยืมเงินจำนำข้าวเปลือกกับทางธนาคารมาเป็นเวลาหลายปี ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุคิดว่าตนเองเป็นผู้ที่อยู่ในวัยเสื่อมถอยทั้งทางร่างกายและจิตใจ จึงไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน จากการศึกษาของ ศิริวรรณ คิริบุญ และมาลีณี วงษ์สิทธิ์ (2535) เกี่ยวกับกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมหรือชุมชน พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่คือประมาณร้อยละ 34 มีความเห็นว่าตนเองหรือผู้ที่อยู่ในวัยเดียวกันไม่สามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมหรือชุมชนได้ และผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 17 รายงานว่า ตนไม่ทราบว่าผู้สูงอายุควรทำกิจกรรมใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม สะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณค่าของตนเองและผู้ที่อยู่ในวัยเดียวกันเป็นผู้ที่ไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่สังคมได้ อาจมองว่าตนเป็นได้แค่เพียงผู้พักผ่อนหรือเป็นเสมือนภาระหรือกาฝากของสังคมเท่านั้น ซึ่งผลที่ตามมาคือปัญหาด้านจิตใจในหมู่ผู้สูงอายุ และปัญหาดังกล่าวนี้อาจเป็นชนวนที่นำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ หลายด้าน ทั้งที่เป็นปัญหาของครอบครัวและปัญหาของสังคมโดยรวมด้วย

สำหรับการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้แทนราษฎร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่จะเข้าร่วมฟังการอภิปรายชี้แจง และไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกครั้ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุได้รับข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ โทรทัศน์ ให้ไปใช้สิทธิ์อย่างทั่วถึง ทำให้เริ่มเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น หรืออาจเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์จากการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

การมีกิจกรรมในด้านการพัฒนาตนเอง พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับข่าวสารจากหอกระจายข่าว โทรทัศน์ คำบอกเล่าจากลูกหลานหรือเพื่อนบ้าน มีเพียงส่วนน้อยได้รับข่าวสารจากการอ่านหนังสือพิมพ์ จากการศึกษาของนิวัติ กลิ่นงาม (2532) พบว่าวิทยุเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญที่สุดของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองและตัวอำเภอ รองลงมาคือ บุคคลในครัวเรือน ขณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐและหนังสือพิมพ์มีบทบาทน้อยมาก ประเภทข่าวสารที่ได้รับเป็นข่าวสารด้านการเมือง การอภิปรายต่าง ๆ ข่าวด้านการเกษตร ข่าวด้านบันเทิง ข่าวด้านสุขภาพ ความรู้ทั่วไปของผู้สูงอายุ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไท ญ้อ ได้รับข่าวสารสม่ำเสมอคือมากกว่า 10 ครั้งต่อเดือนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวได้รับข่าวสาร 5-10 ครั้งต่อเดือน กลุ่มชาติพันธุ์โส้เป็นกลุ่มที่ได้รับข่าวสารนาน ๆ ครั้ง ทั้งนี้ความถี่ของการได้รับข่าวสารอาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาที่ต่ำทำให้ความสนใจในเรื่องข่าวสารไม่มากเท่าที่ควร ฐานะเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนในด้านสื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์โส้มีความสามารถในการจัดหาสื่อดังกล่าวได้น้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ นอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับผู้นำหมู่บ้านที่จะให้ความใส่ใจในการแจ้งข่าวสารทางหอกระจายข่าว มีความกระตือรือร้น และนำเสนอข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ สำหรับประเภทข่าวสารที่ได้รับพบว่า ข่าวด้านการเมือง การอภิปรายต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละที่สูงกว่าข่าวสารด้านอื่น ๆ อรรพรรณ ขาวฟอง (2537) รายงานว่า มีผู้สูงอายุส่วนน้อยที่สนใจรับฟังหรือชมรายการทางสุขภาพ การอภิปรายต่าง ๆ เนื่องจากรายการประเภทนี้ยากต่อการทำความเข้าใจ ประกอบกับรายการทางสุขภาพไม่ค่อยเป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไป การอาศัยอยู่กับสมาชิกหลายคน ทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสนในการเลือกชมรายการตามความสนใจของตนเองน้อย ผู้สูงอายุไม่นิยมหาความรู้โดยการอ่านหนังสือ ชนิดสื่อที่รับฟังมากที่สุดคือ โทรทัศน์ รองลงมาคือ วิทยุ สำหรับการเข้ารับการอบรม หรือการประชุมหรือการเข้าค่ายผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งหมดไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือการประชุมหรือเข้าค่ายผู้สูงอายุในหมู่บ้านเลย ทั้งนี้เนื่องมาจากไม่เคยมีการจัดกิจกรรมดังกล่าวขึ้น ไม่มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้นเลย

กิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ พบว่า กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อว่างจากงานประจำ คือการพูดคุย พบปะสังสรรค์กับเพื่อนผู้สูงอายุ เพื่อนบ้าน คนในครอบครัว การร่วมงานวัดงานบุญประเพณีต่าง ๆ การดูโทรทัศน์ เป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่นิยมปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุต้องการการดูแลเอาใจใส่จากบุคคลใกล้ชิด ต้องการความอบอุ่นทางด้านจิตใจ ความใกล้ชิดสนิทสนมเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองยังเป็นส่วนหนึ่ง และมีส่วนร่วมต่อสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริวรรณ สิ้นไชย (2532) ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุมักใช้เวลาว่าง

ในการพูดคุยกับบุคคลอื่น ๆ และ Krupinski (1980) ศึกษาการใช้เวลาว่างของผู้สูงอายุ พบว่า กิจกรรมที่นิยมปฏิบัติของผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิง คือ การดูโทรทัศน์ จากลักษณะทางประชากรพบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่มีโรคเรื้อรังเกี่ยวกับระบบสายตา และการมองเห็น ดังนั้นจากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุไม่นิยมอ่านหนังสือ ส่วนใหญ่แล้วการพักผ่อนหย่อนใจมีอยู่ตลอดปี หลังการทำไร่ นา การพักผ่อนทางด้านจิตใจส่วนใหญ่จะพักผ่อนโดยการทำบุญทำกุศลต่าง ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2531) ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุ ร้อยละ 53.3 ใช้เวลาว่างในการฟังวิทยุ รองลงมาคือดูโทรทัศน์ ร้อยละ 36.9 และอ่านหนังสือ ร้อยละ 33.0 มาลีณี วงษ์สิทธิ์ และศิริวรรณ ศิริบุญ (2537) ศึกษาพบว่ากิจกรรมที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำในยามว่างนั้นคือ การเดินเล่น การดูแลสัตว์ การดูโทรทัศน์ การเดินเล่นในที่นี้มีได้หมายความว่าความถึงการออกกำลังกาย แต่หมายถึงการเดินไปตามบ้านเพื่อน หรือญาติ เพื่อคุยกัน ร้อยละ 44 ของผู้สูงอายุที่ศึกษารายงานว่าตนเองเป็นผู้ทำหน้าที่เลี้ยงและดูแลสัตว์ พบผู้สูงอายุดูโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 30 ส่วนการอ่านหนังสือไม่นิยมทำ พบผู้สูงอายุที่อ่านหนังสือเป็นประจำเพียงร้อยละ 15 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุไทยไม่มีการศึกษา ประกอบกับผู้สูงอายุประสบกับปัญหาเรื่องสายตา จึงทำให้สัดส่วนของผู้สูงอายุอ่านหนังสือค่อนข้างต่ำ ซึ่งการพักผ่อนหย่อนใจเป็นกิจกรรมที่จำเป็นอย่างหนึ่งของมนุษย์ในการเสริมสร้างสุขภาพจิต เพราะเป็นการช่วยเหลือให้บุคคลได้ระบายความรู้สึกผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้พร้อมที่จะประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับกิจกรรมการได้รับบริการสวัสดิการทางสังคมผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับสวัสดิการทางสังคมในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากสวัสดิการด้านสุขภาพ อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุไม่ทราบว่าควรจะได้รับสวัสดิการทางสังคมในด้านใดเพิ่ม แล้วแต่ทางรัฐจะจัดให้ ส่วนผู้สูงอายุที่คิดว่าควรได้รับสวัสดิการเพิ่มเป็นสวัสดิการเกี่ยวกับ อาหารเครื่องนุ่งห่ม ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ด้านการเงิน การให้เงินช่วยเหลือ สอดคล้องกับการศึกษาของ มาลีณี วงษ์สิทธิ์ และศิริวรรณ ศิริบุญ (2537) พบว่า ผู้สูงอายุกว่าครึ่งไม่ทราบเกี่ยวกับสวัสดิการต่าง ๆ และความไม่รู้นี้เพิ่มขึ้นตามอายุของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุร้อยละ 12 ทราบเกี่ยวกับบ้านพักคนชรา และร้อยละ 27 รายงานว่าทราบเกี่ยวกับการให้อาหารหรือเสื้อผ้าฟรี ผู้สูงอายุร้อยละ 58 ไม่ทราบเกี่ยวกับโครงการสวัสดิการต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่ยังคงอาศัยลูกหลานเป็นผู้ดูแลเกื้อหนุน

4.2.6 ความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ

ความพึงพอใจในด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันพบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านความสามารถทางกายภาพ และด้านความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุที่ศึกษาสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทั้งด้านความสามารถทางกายภาพ และด้านความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้ตามปกติเป็นส่วนใหญ่ ถึงแม้จะมีบางกิจกรรมที่ปฏิบัติได้ลำบาก เช่น การเปลี่ยน

อิริยาบถ แต่ผู้สูงอายุก็สามารถยอมรับได้ว่าเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงจากการเสื่อมถอยของร่างกาย ส่วนด้านการเป็นภาระแก่ลูกหลาน ในเรื่องการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน การพึ่งพาคนอื่นในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่มีความไม่พึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้ด้วยตนเองไม่ต้องเป็นภาระผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะไม่ใช่เป็นการแสดงถึงการมีสุขภาพ สุขภาพจิตดีเท่านั้นแต่นั้นหมายถึงทำให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีด้วย

ความพึงพอใจในด้านสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ พึงพอใจปานกลางถึงพึงพอใจมากที่สุดในภาวะสุขภาพ ความกระฉับกระเฉง สวัสดิการด้านสุขภาพในปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี ไม่มีการเจ็บป่วยที่รุนแรงจนทำให้ไม่สามารถ ปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทำให้พึงพอใจในระดับกลางถึงพึงพอใจมากที่สุดในภาวะสุขภาพและส่วนใหญ่พึงพอใจมากที่สุดในสวัสดิการด้านสุขภาพ ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการด้านสุขภาพคือบัตรผู้สูงอายุหรือสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ และผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ไม่พึงพอใจมากที่สุดเกี่ยวกับการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุจะมีโรคเรื้อรังประจำตัวคือโรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อ กระดูก ซึ่งอาการปวดข้อ ปวดเข่า ปวดหลัง ปวดเอว จะเกิดขึ้นบ่อยครั้งในรอบ 1 ปี จึงทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกที่ไม่พึงพอใจมากที่สุดในเรื่องการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง สำหรับด้านสุขภาพจิตคือ ด้านความจำ ด้านสภาพอารมณ์ในปัจจุบัน พบว่าผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไท ไล้ ญ้อ จะพึงพอใจมากที่สุดและพึงพอใจปานกลางในด้านความจำ ด้านสภาพอารมณ์ในปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้สูงอายุยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจของตนเองเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ มีการหลงลืม มักน้อยใจง่าย ๆ ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ส่วนใหญ่จะไม่พึงพอใจปานกลางกับความจำ และสภาพอารมณ์ของตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้สูงอายุที่รู้สึกว่าตนเองเหงาอยู่คนเดียว ไม่ได้ทำงานให้เป็นประโยชน์แก่สังคม อีกทั้งหลงลืม จึงทำให้รู้สึกไม่พึงพอใจกับความจำและสภาพอารมณ์ของตนเอง

ความพึงพอใจในด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน พบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ มีความพึงพอใจปานกลางกับพึงพอใจมากที่สุดในด้านสภาพความเป็นอยู่ ในปัจจุบัน ด้านสภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองและอยู่กับบุตรหลาน มีบุตรหลานดูแล มีความผูกพันกับที่อยู่อาศัยทำให้เกิดความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านนั้นถึงแม้กลุ่มชาติพันธุ์ไท้จะสิ่งอำนวยความสะดวกน้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ แต่ก็มีความรู้สึกพึงพอใจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้สูงอายุไม่ได้ให้ความสำคัญกับสิ่งอำนวยความสะดวก ยอมรับกับสภาพที่เป็นอยู่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นคือไฟฟ้า น้ำบาดาลก็เพียงพอแล้ว สำหรับด้านเศรษฐกิจ ฐานะทางการเงิน การประกอบอาชีพ ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไท้ ส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีฐานะยากจน ในอดีตเคยหาของป่าล่าสัตว์ ในปัจจุบันนั้นลดลง หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม สภาพที่ดินโดยทั่วไปแห้งแล้ว ทำ

ให้ผลผลิตไม่เป็นที่น่าพอใจ อีกทั้งบุตรหลานมีการอพยพแรงงานสู่เมืองหลวง มีรายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดความไม่พึงพอใจกับสภาพเศรษฐกิจ อาชีพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน รวมทั้งการมีหนี้สินตามมาส่วนหนึ่งด้วย ส่วนกลุ่มอาการอื่น ๆ มีความพึงพอใจปานกลางเป็นส่วนใหญ่ กับสภาพเศรษฐกิจและอาชีพในปัจจุบันทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพ หรือมีส่วนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครอบครัวทำให้มีความพึงพอใจในด้านความมั่นคงทางการเงิน

ความพึงพอใจในด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์มีความพึงพอใจมากที่สุดกับสัมพันธภาพที่มีต่อกุสุมรส บุตรหลาน ญาติพี่น้อง เพื่อน เพื่อนบ้าน แสดงว่าภายในครอบครัวและเครือญาติยังมีการให้การสนใจและเอาใจใส่ต่อกันดี ซึ่งจะได้จากการหันหน้าเข้าปรึกษาหารือเมื่อเกิดปัญหาภายในครอบครัว การมีการช่วยเหลือกันเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องการความช่วยเหลือ มีการแลกเปลี่ยนแรงงานทางด้านการเกษตร การดูแลเมื่อเกิดการเจ็บป่วย การช่วยเหลือในการสร้างบ้านที่อยู่อาศัย การมีอริยาไศยที่ดีต่อกัน มีการยอมรับฟังความคิดเห็นเมื่อมีการเสนอความคิดเห็น Medley (1976) ความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไปพบว่า ความพึงพอใจในชีวิตครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่แสดงถึงการมีความพึงพอใจในชีวิตโดยผู้สูงอายุเพศหญิงเห็นว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุด

ความพึงพอใจในด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ มีความพึงพอใจมากที่สุดกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ชุมชน การมีกิจกรรมในด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตนเอง และด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุให้ความสำคัญต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม เช่น กิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ มีการพัฒนาตนเองรับข่าวสาร หรือสนใจรับฟังติดตามข่าวสารต่าง ๆ สม่าเสมอ มีการพักผ่อนหย่อนใจเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุเพลิดเพลิน มีการใช้เวลาว่าง พูดคุยพบปะกับผู้อื่น และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกที่ตนเองยังเป็นส่วนหนึ่งและมีส่วนร่วมต่อสังคม

4.2.7 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวม

ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติตามกิจกรรรมประจำวันได้ตามปกติ คือ กิจกรรมการอาบน้ำ การแต่งกาย การรับประทานอาหาร คิดเป็นร้อยละ 89 ส่วนกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติตามปกติ คิดเป็นร้อยละ 50-75 คือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนอิริยาบถ การก้มย่อตัวลงเก็บของ ทั้งนี้เนื่องจากเมื่ออายุมากขึ้นสภาพร่างกายทรุดโทรม ความสามารถของร่างกายในด้านการเดิน การเคลื่อนไหวของร่างกายลดลง ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท สามารถทำได้ตามปกติ คิดเป็นร้อยละต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับชาติพันธุ์อื่น ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุมีบุตรหลานดูแลในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้านสุขภาพกายพบว่า อาการเจ็บป่วยในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อเป็นอาการที่พบร้อยละสูงสุดในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุมีการเสื่อมถอย มีการเสื่อมของข้อ หมอนรองกระดูก ส่วนอาการในระบบทางเดินอาหาร โดย

เฉพาะอาการท้องเสียพบในกลุ่มชาติพันธุ์โล่ คิดเป็นร้อยละสูงสุดทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะอาหารที่บริโภค ส่วนใหญ่มีวิธีการประกอบอาหารเป็นไปอย่างง่าย ๆ อุปกรณ์ในการประกอบอาหารสกปรก มีแมลงวันตอม อาการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ พบว่ามักเป็นโรคในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ เป็นมานาน 1-5 ปี และรับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการรักษาแบบพื้นบ้าน โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์โล่ มีความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ การนับถือผี ทำให้เกิดการแสวงหาการรักษาแบบพื้นบ้าน ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์กูไท ญ้อ เมื่อเกิดการเจ็บป่วยได้รับการรักษาที่สถานบริการของรัฐ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มชาติพันธุ์กูไท เป็นกลุ่มที่มีบุตรหลานได้รับการศึกษาสูง ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่าเมื่อเกิดการเจ็บป่วย ควรรับการรักษาจากสถานบริการของรัฐ สวัสดิการด้านสุขภาพผู้สูงอายุทั้งหมด ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล โดยได้รับสวัสดิการจากบัตรผู้สูงอายุ มีเพียงส่วนน้อยได้รับสวัสดิการจากบุตรหรือตนเองรับราชการ มีเพียงกลุ่มชาติพันธุ์กูไท ที่ได้รับสวัสดิการจากบุตรรับราชการ ร้อยละ 30 ทั้งนี้เนื่องมาจากเป็นกลุ่มที่นิยมส่งเสริมให้บุตรหลานได้รับการศึกษา อีกทั้งมีฐานะทางเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษา ด้านสุขภาพจิตผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่ไม่มีสภาพจิตเสื่อมและไม่มีภาวะซึมเศร้า ด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์โล่ เป็นกลุ่มที่รับประทานอาหารไม่ครบถ้วนตามหลัก 5 หมู่ คิดเป็นร้อยละสูงสุด อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุเบื่ออาหาร อาหารส่วนใหญ่เป็นอาหารที่ทำได้ในท้องถิ่นรสชาติอาหารซ้ำซากจำเจ ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย สภาพบ้านเรือนผู้สูงอายุในกลุ่มชาติพันธุ์กูไทไม่มีสภาพดี มีการจัดเก็บสิ่งของวางไว้เป็นหมวดหมู่ คิดเป็นร้อยละสูงสุด ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์โล่ ส่วนใหญ่สภาพบ้านเรือนสกปรกกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ได้ทุนบ้านมีคอกสัตว์ ด้านความมั่นคงทางการเงิน ผู้สูงอายุในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพเนื่องจากเป็นวัยที่พ้นวัยแรงงาน และมีรายได้จากการที่บุตรหลานเป็นผู้ให้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 บาทต่อเดือน ทั้งนี้อาจเนื่องจากสุขภาพและอายุเป็นตัวกำหนด ที่สำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ การกั้มเงินและการมีหนี้สิน ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์กูไทมีการกั้มคิดเป็นร้อยละสูงสุดเนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์กูไท มีการแข่งขันกันในการทำเกษตรกรรมเพื่อให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ มีสัมพันธภาพที่ดีกับคู่สมรสกับบุตรหลาน กับญาติพี่น้อง กับเพื่อน เพื่อนบ้าน ด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน และบ้านเมือง ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์เข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ แสดงว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมด้านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ เนื่องจากผู้สูงอายุไม่เคยทราบมาก่อนว่า ในชุมชนมีองค์กรอะไรบ้าง สำหรับการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกครั้ง ทั้งนี้อาจเนื่องจากได้รับข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ ทางวิทยุ โทรทัศน์ กิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์มีกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ คือการ

พูดคุย พบปะสังสรรค์กับเพื่อนผู้สูงอายุ เพื่อนบ้าน ผู้สูงอายุเห็นความสำคัญของการพักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากการพักผ่อนหย่อนใจเป็นกิจกรรมที่จำเป็นในการเสริมสร้างสุขภาพจิต ผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจ ด้านความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิต พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุที่ศึกษาสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้ตามปกติเป็นส่วนใหญ่ ความพึงพอใจในด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์พึงพอใจปานกลางถึงพึงพอใจมากที่สุดในภาวะสุขภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสุขภาพดี ความพึงพอใจในด้านปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุและความมั่นคงทางการเงิน พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ มีความพึงพอใจปานกลางถึงพึงพอใจมากที่สุดในด้านสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และอยู่กับบุตรหลาน มีบุตรหลานดูแล มีความผูกพันกับที่อยู่อาศัยทำให้เกิดความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ ความพึงพอใจในด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์มีความพึงพอใจมากที่สุดกับสัมพันธภาพที่มีต่อคู่สมรส บุตรหลาน ญาติพี่น้อง เพื่อน เพื่อนบ้าน แสดงว่าภายในครอบครัวและเครือญาติยังมีการให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อกันดี ซึ่งจะเห็นได้จากการหันหน้าเข้าปรึกษาหารือเมื่อเกิดปัญหาภายในครอบครัว ความพึงพอใจในด้านการมีกิจกรรมในสังคม ชุมชน พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ มีความพึงพอใจมากที่สุดกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ชุมชน ซึ่งอาจเนื่องมาจากการมีกิจกรรมในสังคม ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกกว่าตนเองยังเป็นส่วนหนึ่งและมีส่วนร่วมต่อสังคม

4.2.8 การศึกษาเฉพาะกรณี : คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุรายบุคคล

จากการศึกษาเฉพาะกรณีผู้สูงอายุคุณภาพชีวิตดี ในกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ไส้ อู้อ ไทยลาว พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่มีองค์ประกอบคุณภาพชีวิตทั้ง 5 ด้าน และมีความพึงพอใจในองค์ประกอบคุณภาพชีวิต พบว่า สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องเป็นภาระแก่บุคคลอื่น มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว หรือกรณีที่มีโรคประจำตัว เป็นโรคในระบบกระดูกกล้ามเนื้อ ที่เกิดจากการเสื่อมถอยของร่างกาย ไม่มีอาการรุนแรง มีรายได้จากการประกอบอาชีพหรือจากบุตรหลาน บุตรหลานมีอาชีพ มีรายได้ประจำ ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่สนิทสนมกันดี ไม่มีปัญหาอะไรภายในครอบครัว ได้รับการเคารพนับถือจากบุคคลทั่วไป มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบคุณภาพชีวิตทั้ง 5 ด้าน สามารถบ่งบอกถึงการมีคุณภาพชีวิตดีของแต่ละบุคคลได้ และจากการศึกษาเฉพาะกรณี ทำให้มองเห็นภาพรวมของคุณภาพชีวิตที่ดีของแต่ละบุคคลได้ สำหรับผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตต่ำทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่จะมีองค์ประกอบคุณภาพชีวิตไม่ครบทั้ง 5 ด้าน คือ เป็นบุคคลที่ปฏิบัติกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ ได้ด้วยความลำบาก มีโรคเรื้อรังประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน มีการเจ็บป่วยเป็นเวลานาน ไม่มีรายได้ บุตรหลานส่วนใหญ่มีฐานะ

ยากจนหรือมีหนี้สิน ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เบื่อหน่ายกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ จะเห็นได้ว่าการขาดองค์ประกอบคุณภาพชีวิตทั้ง 5 ด้าน หรือด้านใดด้านหนึ่ง เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงการมีคุณภาพชีวิตต่ำได้ และจากการศึกษาเฉพาะกรณีทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมคุณภาพชีวิตบริบทภายใต้องค์ประกอบคุณภาพชีวิตได้